

Vuorelan koulukoti

RAKENNUSHISTORIA- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS

Helsinki 30.1.2015

ark-byroo

Senaatti
KIINTEISTÖT

Tilaaaja

Senaatti-kiinteistöt

Tilaaajan edustaja

Jari Auer, asiakaspäällikkö, Senaatti-kiinteistöt

Ohjausryhmä

Jaakko Holma ja Jarkko Sinisalo, Museovirasto

Konsultti

Arkkitehtitoimisto ark-byroo
Kustaankatu 3
00500 Helsinki
marianna.heikinheimo@arkbyroo.fi
www.arkbyroo.fi
p. 010 2350 566

Työryhmä

Marianna Heikinheimo, arkkitehti SAFA ARK 950, KuvM / vastaava rakennustutkija
Mia Puranen, arkkitehti / rakennustutkija
Heini Ynnilä, arkeologi FT / tutkija
Matleena Muhonen, maisema-arkkitehti / tutkija
Noora Laak, TkK / avustava rakennustutkija
Annina Kivikari, graafikko MA / taitto
Sami Heikinheimo, OTK / dokumentointivalokuvaus

Nykytilavalokuvat

Sami Heikinheimo, lisäksi Marianna Heikinheimo, Matleena Muhonen ja Mia Puranen, ark-byroo

Kannen kuva

Vuorelan koulukodin viistoilmakuva 17.8.1999.VKA.

Suoritusajankohta

Työ on suoritettu aikavälillä lokakuu 2014 – tammikuu 2015.

© Arkkitehtitoimisto ark-byroo

ISBN 978-952-7062-33-3

Käytetyt lyhenteet

KA Kansallisarkisto
MML Maanmittauslaitos
MV Museoviraston arkisto
Sk Senaatti-kiinteistöjen arkisto, Helsinki
VKA Vuorelan koulukodin arkisto
VRakVA Vihdin kunnan rakennusvalvonnan arkisto

Sisällys

1. Johdanto	4
1.1 Kohde	4
1.2 Tehtävä	6
1.3 Perustiedot	8
2. Valtion koulukodit	12
2.1 Koulukotien toiminta.....	12
2.2 Koulukotien rakennukset ja niiden esikuvat.....	15
3. Vuorelan kasvatustaloksen perustamisvaihe 1891 – 1902	18
3.1 Rakennuttaja Yleisten rakennusten ylihallitus	18
3.2 Arkkitehdit	19
3.4 Vuorelan perustamisvaiheen arkkitehtuuri 1893–1902	23
3.5 Rakentaminen	25
3.6 Vuorelan kasvatustaloksen toiminta 1893–1902	28
4. Vuorelan kasvatustaloksen ja koulukodin myöhemmät vaiheet 1903 – 2015	31
4.1 Vuorelan kasvatustalo ja muutostyöt 1903–1945	31
4.2 Vuorelan koulukoti ja muutostyöt 1946–2015	34
4.3 Rakennusvaiheet	44
5. Rakennuskortit	50
5.1 Päärakennukset	53
5.2 Huvimajat	107
5.3 Muut rakennukset	111
5.4 Vuonna 2014 puretut rakennukset	151
6. Maisema ja pihapiiri	159
6.1 Vuorelan sijainti maisemassa	159
6.2 Pihapiiri	162
6.3 Pihakaaviot	176
6.4 Pihan nykytila ja säilyneisyys	178
7. Yhteenveto	187
Lähteet	190

1

Johdanto

1.1 Kohde

Vuorelan kasvatuslaitos perustettiin vuonna 1891. Sen perustaminen liittyi vuonna 1889 uudistuneeseen rikoslainsäädäntöön. Uudistuksen jälkeen perustettiin useampia kasvatuslaitoksia, mutta Vuorela oli ensimmäinen tytöille tarkoitettu laitos. Kasvatuslaitosten toiminnasta vastasi vankeinhoitolaitos. Vuonna 1946 kasvatuslaitoksista tuli koulukoteja. Vuorela toimii yhä koulukotina alkuperäistä vastaavassa käytössä. Se on myös vanhin nykyisistä kuudesta koulukodista, jotka ovat Suomen valtion omistamia ja Senaatti-kiinteistöjen hallinnoimia kiinteistöjä.

Valtio osti vuonna 1891 tyttöjen kasvatuslaitosta varten Vihdin Haapakylän Kopun tilasta noin 27 hehtaarin maa-alueen. Paikkaa valittaessa pidettiin tärkeinä alueen rauhallista sijaintia kaukana turmiollisina pidetyistä kaupungeista sekä ympäröivän luonnon terveellistä vaikutusta. Alue muodostuu nykyisin kahdesta kiinteistöstä, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on 57 hehtaaria. Alueella on 39 eriaikaista rakennusta, maasto on pääosin metsäistä. Vuorela sijaitsee haja-asutusalueella Vihdin kunnassa, Hiidenveden länsirannalla viiden kilometrin päässä Nummelan taajamasta ja 50 kilometrin päässä Helsingistä länteen. Alue

liittyy maisemallisesti Salpausselän jatkeeseen Lohjanselkään. Vuorelan koulukoti on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetun ympäristön alueeksi (RKY) ja osa sen rakennuksista on suojeltu valtioneuvoston päätöksellä perustuen asetukseen valtion omistamista kiinteistöistä. Suojellut rakennukset muodostavat yhtenäisen, maisemallisesti kauniin kokonaisuuden puutarhoineen ja pihoineen. Vuorelan ensimmäisen vuosikymmenen rakennusten suunnittelijoita olivat arkkitehdit Theodor Decker ja Hugo Lindberg, jotka työskentelivät ylijohdaja Sebastian Gripenbergin alaisuudessa Yleisten rakennusten ylihallituksessa.

Valtion koulukodit on tarkoitettu lastensuojelun sijaishuoltoa tarvitseville lapsille ja nuorille ja toiminta keskittyy vaikeimpiin nuoriin. Vuorela edustaa valtion 1800-luvun lopun laitusrakentamista ja sen sosiaalishistoria maamme ensimmäisenä tyttöjen kasvatuslaitoksena ovat kiinnostava. Monet maamme ensimmäisistä kasvatuslaitoksista sijoitettiin alun perin muihin käyttötarkoituksiin rakennettuihin tiloihin, kuten kartanoihin. Vuorela oli kuitenkin uudisrakentamiskohde, johon sovellettiin aikansa

Vuorelan kasvatustilakompleksin maisemakortti kohti järveä 1900-luvun alusta. Laitos sijaitsee korkean jyrkkärinteisen kallion päällä Hiidenveden sekä kallioiden metsämaan ympäröimänä. Vasemmalla näkyy Vanhalan päätyä, keskellä on Johtola. VKA.

uutta kasvatustilakompleksia. Tyttöjen koulukodista haluttiin kodinomainen laitos, jossa puutarhanhoito oli tärkeällä sijalla. Laitoksen ensimmäinen johtajatar Hanna Hernberg ja Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit hakivat malleja rakentamiselle Tanskasta ja Saksasta.

Vuorelan toiminta alkoi Vanhalassa hyvin pienimuotoisena vain muutaman oppilaan voimin maaliskuussa 1894. Laitos suunniteltiin aluksi vain 12 oppilaalle. Vuosisadan loppuun mennessä tilat kävivät ahtaiksi. 1900-luvun alussa valtio pakollisesti laitoksen käyttöön lisää maata ja rakennutti uusia rakennuksia. Perustamisvaiheen jälkeen Vuorelaan rakennettiin useita maatalouteen ja puutarhanhoitoon liittyviä rakennuksia erityisesti sotien jälkeen. Maataloustoiminta oli laajimmillaan 1950-luvulla. Alueella toimi puutarha kasvihuoneineen ja siellä harjoitettiin viljelyä ja pidettiin eläimiä. 1960- ja 1970-luvuilla rakennettiin useita henkilökunnan ja oppilaiden asuinrakennuksia. Vuorelassa siirryttiin 1970-luvulla kansakoulusta peruskouluopetukseen. Vuodesta 1988 alkaen Vuorelan koulukotiin on otettu myös poikia. Viimeisin suuri rakennushanke on ollut Taitolan rakentaminen 1997–1998. Vuorelan rakennuksia

on peruskorjattu ja muutettu vastaamaan muutuneita tarpeita, vaikka käyttö on lähtökohtaisesti ollut koko ajan sama.

Vuorelan oppilaat ovat huostaan otettuja 12–18-vuotiaita nuoria, joilla on vaikeita psykososiaalisia ongelmia. Koulussa on käytettävissä 26 oppilaspaikkaa. Vuoteen 2013 mennessä Vuorelassa on asunut 1827 oppilasta.¹ Koulukodin tavoitteena on yhteistyössä muiden lasten ja nuorten hyvinvoinnista vastaavien asianomaisten kanssa ehkäistä epäsuotuisaa kehitystä ja antaa tukea elämänhallinnassa.²

1 www.vuorelankoulukoti.fi

2 www.vuorelankoulukoti.fi

1.2 Tehtävä

Valtio jatkaa koulukotitoimintaa Vuorelassa ja vanha kiinteistö edellyttää korjaamista ja muutuviin tarpeisiin vastaamista. Tämä selvitys laadittiin, jotta alueen rakentumisesta ja siihen vaikuttaneista seikoista voidaan muodostaa ymmärrys ja jotta kiinteistöjä voidaan jatkossa ylläpitää, korjata ja kehittää johdonmukaisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaita piirteitä vaalien. Selvitykselle oli tarvetta myös siksi, että suomalaisten koulukotien arkkitehtuuria ei ole tutkittu aikaisemmin. Tähän selvitykseen sisältyy myös koulukotien arkkitehtuuria ja rakentamista yleisemmin tarkasteleva, Vuorelan tapausta taustoittava luku.

Selvityksessä on tarkasteltu empiirisesti rakentamisen historiaa ja lähiympäristön vaihteita. Koulukodin toiminnan osalta olemme referoineet aikaisempaa tutkimusta.

Selvitys on rajattu ajallisesti koulukotikokonaisuuden syntyvaiheesta 1890-luvulta nykypäivään. Työssä on selvitetty kokonaisuuden kulttuurihistoriallista taustaa, suunnitteluperiaatteita ja kokonaisuuden jäsentymistä. Laitoksen rakentumisen vaiheet on esitetty kaaviosarjana.

Arkistotutkimuksen suurin haaste oli hajanainen kartta-aineisto sekä lähtötilanteen rakennusluettelon ja aluekartan puutteellisuudet. Merkit-

tävimpiä arkistolähteitä olivat piirustusten osalta Kansallisarkisto, Senaatti-kiinteistöjen arkisto ja Vihdin kunnan rakennusvalvonnan arkisto sekä valokuvien osalta Vuorelan koulukodin oma arkisto. Museoviraston arkiston dokumentteja käytimme lähteinä suojeluhistorian tutkimisessa. Keskeisiä kirjallisia lähteitä olivat FT Kaisa Vehkalahden teokset *Kissapäiviä ja koulunkäyntiä* ja *Valistus ja koulunpenkki*, sekä koulukotien omat sekä Museoviraston RKY-verkkosivustot. Olemme käyttäneet lähdeaineistona myös rakennusajankohdan lehtiarikkeleita, aikaisempia selvityksiä ja paikallishistoriateoksia. Kiitämme lisäksi Vuorelan koulukodin johtaja Anna-Maija Kujalaa, kiinteistöhoitaja Reijo Riihistä sekä laitoksen entistä puutrahuri Hilve Lundenia saamistamme avusta ja tiedoista.

Vuorelan koulukodin rakennusinventointi ja dokumentointivalokuvaus suoritettiin loka-marraskuussa 2014. Rakennusten eri lähteistä kootut tiedot on koottu rakennuskortteihin rakennuskohdittain. Myös 2014 puretuista rakennuksista laadittiin kortit. Maisemaa ja pihapiiriä on tarkasteltu eriaikaisten karttojen, vanhojen kuvien sekä kirjallisten lähteiden. Pihapiirit inventoitiin ja valokuvattiin marras-joulukuussa 2014.

Neljä keskeisintä rakennusta – Vanhala, Miehela, Opistola ja Johtola – käsiteltiin laajemmin kuin muut rakennukset. Niistä on esitetty sekä uudisrakentamisvaiheen piirustukset että mahdollisimman uudet piirustukset, luetteloitu merkittävimmät muutosvaiheet ja esitetty eriaikaisia valokuvia. Näiden neljän rakennuksen ulkotilat inventoitiin rakennusosittain ja niissä suoritettiin sisätalokatselmus. Muita rakennuksia tarkasteltiin ulkoa niiden ominaispiirteitä ja säilyneisyyttä yleisesti luonnehtien. Dokumentointivalokuvien kuvateksteissä on kommentoitu muun muassa kohteiden säilyneisyyttä. Numeroimme alueen rakennukset uudelleen siten, että asetuksella suojellut rakennukset saivat numerot 1–7 ja muut rakennukset 8–39 siten, että pohjoisimman rakennuksen numero on 8 ja eteläisimmän 39. Puretut rakennukset merkittiin kirjaimin A–O.

Johdanto-luku käsittää kohteen ja tehtävän kuvauksen sekä kohteen perustiedot. Toinen luku käsittelee valtion koulukoteja, niiden toimintaa ja arkkitehtuuria. Kolmas luku esittelee Vuorelan kasvatustaloksen perustamisvaiheen aina maatilasta ostamisesta vuonna 1891 ja koulukodin perustamisesta vuoteen 1902.

Luvussa esitellään rakennuttajan, arkkitehtien, rakentamisen ja arkkitehtuurin lisäksi myös kasvatustaloksen alkuvaiheen toimintaa. Neljäs luku käsittelee kasvatustaloksen toimintaa ja muutoksia 1903–2015. Rakentamisen vaiheet on tiivistetty kolmeen kaavioon, jotka kuvaavat tilannetta 1902, 1945 ja 2015. Vuosi 1902 edustaa rakentamisvaiheen päättymistä, vuosi 1945 sotien jälkeistä tilannetta, jolloin maataloustoiminta oli laajimmillaan ja 2015 nykytilaa.

Viidennessä luvussa on nykyisten 39 rakennuksen rakennuskortit, ja loka-marraskuussa 2014 purettujen, syksyllä inventoimiemme rakennusten A–E kortit. Kuudes luku käsittelee Vuorelan sijaintia suurmaisemassa sekä laitospuutarhan pihapiirin vaiheita. Kaavioiden tasolla on verrattu 1950-lukua ja nykypäivää. Alkuvuosikymmenten pihapiirien luonteesta ei ollut käytettävissä vastaavaa lähdeaineistoa kuin myöhemmistä vaiheista, mistä syystä pihapiiriä on kyseisen jakson osalta käsitelty arkistopiirustusten avulla. Seitsemännessä luvussa on konsultin pohdintaa kohteen ominaispiirteistä, säilyneisyydestä ja kulttuurihistoriallisista arvoista. Selvityksessä on käytetty lähdeviitteitä ja lähdeluettelo on esitetty työn lopussa.

1.3 Perustiedot

Vuorelan rakennusten luettelo 2015

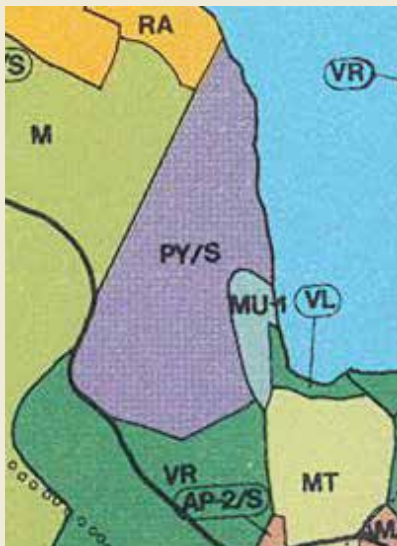
Rak. nro	Rakennuksen nimi	Rakentamis-ajankohta	Suunnittelijat	Käyttötarkoitus	Rakennuksen tunniste
1	Käsityörakennus Vanhala	1892 – 1893	Theodor Decker ja Sebastian Gripenberg	Asuinrakennus	305223
2	Miehelä	1899 – 1900	Theodor Decker ja Sebastian Gripenberg	Asuinrakennus	305222
3	Opistola	1900 – 1902	Hugo Lindberg ja Sebastian Gripenberg	Koulu- ja asuinrakennus	305221
4	Johtola	1900 – 1902	Hugo Lindberg ja Sebastian Gripenberg	Koulun toimistorakennus	305226
5	Huvimaja I (Vanhala)	1893	G. A. Sundelin	Huvimaja, grillikatos	305224
6	Huvimaja II (Johtola)	Noin 1900	G. A. Sundelin	Huvimaja	305225
7	Huvimaja III (Kisala)	Noin 1948 – 1950-l.	Ei tiedossa	Huvimaja	305356
8	Vanha pesula	1893, laajennus 1916	G. A. Sundelin, laajennus Gunnar Stenius	Ei käytössä	305243
9	Vedenottamo ja painesäiliö	1977	Ei tiedossa	Vedenottamo ja painesäiliö	305252
10	Suljettu osasto- ja asuinrakennus Marikko	1962 – 1966	L. Järvi-Laikas	Asuinrakennus	305250
11	Puutarhakaalustovaja	1948	Ei tiedossa	Ei käytössä	305242
12	Juurikaskellari	1959	Ei tiedossa	Ei käytössä	305241
13	Aitta	1895	G. A. Sundelin	Ei käytössä	305238
14	Uimahuone	Noin 1900	Ei tiedossa	Ei käytössä	305259
15	Lämpökeskus	1959, laajennus 1988	Ei tiedossa	Lämpökeskus	305810
16	Puuvaja ja käymälä	1905	Ei tiedossa	Jätehuone ja halkovarasto	305808
17	Vaja	1932	Ei tiedossa	Varastotila	305807
18	Kisalan autotalli	1983 – 1984	Ei tiedossa	Autotalli	320397
19	Kisala	1900 – 1902	Hugo Lindberg ja Sebastian Gripenberg	Asuinrakennus	305354
20	Rantasauna	1947	Ei tiedossa	Sauna	305260

Rak. nro	Rakennuksen nimi	Rakentamisajankohta	Suunnittelijat	Käyttötarkoitus	Rakennuksen tunniste
21	Venevaja	1930	Ei tiedossa	Venevaja	305261
22	Jääkellari	1929	Ei tiedossa	Ei käytössä	305235
23	Pumppuhuone	1950–1951	Yrjö A. Waskinen	Pumppuhuone	305263
24	Käymälä	1930	Ei tiedossa	Ei käytössä	305262
25	Opistolarakennuksen käymälä	1949	Ei tiedossa	Ei käytössä	305227
26	Puuhala	1948–1951	Yrjö A. Waskinen	Pyykkitupa, bänditiloja, sauna	305357
27	Kalustovaja	1927	Ei tiedossa	Kalustovaja	305231
28	Lautatapuli	Noin 1935	Ei tiedossa	Lautatapuli	320398
29	Taitola	1997-1998	Arvi Ilonen	Teknillisen ja tekstiilityön sekä kotitalouden opetustiloja, autotalli	306551
30	Mylly, kuivaamo ja saha	1935–1936, laajennus noin 1970-l.	Ei tiedossa	Varasto ja saha	305230
31	Öljyvarasto	Noin 1980–1990-l.	Ei tiedossa	Öljyvarasto	320399
32	Autotalli	Noin 1962	Ei tiedossa	Kulkuneuvojen suoja- ja huoltorakennus	305240
33	Henkilökunnan asuinrakennus Mäntylä	1961	Eero E. Salo	Asuinrakennus	305248
34	Mäntylän saunamökki	Noin 1950-l.	Ei tiedossa	Sauna	320400
35	AlV-rehusäiliö	1949	Ei tiedossa	Ei käytössä	305244
36	Autotalli	Noin 1940–1950-l.	Ei tiedossa	Ei käytössä	320401
37	Perunakellari I/vaja	Noin 1940–1950-l.	Ei tiedossa	Ei käytössä	305245
38	Henkilökunnan asuinrakennus Kanervikko	1975–1978	Pekka Rajala	Asuinrakennus	305265
39	Perunakellari II	1920	Ei tiedossa	Ei käytössä	305246

Kohteen nimi	Vuorelan koulukoti, vuodesta 1946 alkaen	
Vanha nimi	1891 – 1946 Vuorelan kasvatustila	
Rakennettu	Rakennukset on rakennettu aikavälillä 1892 – 1998	
Omistaja	Suomen valtio	
Hallinnointi ja rakennuttaja	1892 – 1903	Yleisten rakennusten ylihallitus (valtion omistama)
	1936 – 1995	Rakennushallitus (valtion omistama)
	1995 – 2001	Valtion kiinteistölaitos (valtion omistama)
	2001 -	Senaatti-kiinteistöt (valtion omistama)
Osoite	Vuorelantie 73 (lisäksi numerot: 50, 58, 61, 62, 71, 78 ja 89), 03100 Nummela	
Kunta	Vihti	
Lääni	Etelä-Suomen lääni	
Tila	Vuorelan tila, RN:o 2:13	
Kiinteistötietoja	Kiinteistötunnus 927-401-1-2; pinta-ala 27,48600 ha Kiinteistötunnus 927-401-2-13; pinta-ala 29,58130 ha	
Yhteen laskettu pinta-ala	57,06730 ha	
Kiinteistöhistoria	1891	Valtio osti 27,73 ha suuruisen tilan Kopun tilan omistajalta arviojia Ekholmilta. Tilan uudeksi nimeksi tuli RN:O 2:1-2 Vuorelan kasvatustila.
	1901	Valtio pakkolunasti viereisen 31,38 ha maa-alueen, joka kuului maanviljelijä Albert Hagmanin ja hänen vaimonsa Maria Hagmanin omistamaan Haapkylä-Alitalon ½ ratsutilaan Vihdin pitäjässä. Kasvatustiloksen tilojen yhteenlaskettu pinta-ala aikavälillä 1912 – 1986 oli 59,11 hehtaaria.
	1986	Pakkolunastetusta tilasta erotettiin pieni 1,6 hehtaarin peltoalue, josta muodostettiin oma tila RN:O 11. Vuorelan koulukodille jääneiden kahden kiinteistön yhteenlaskettu pinta-ala 1986 alkaen on ollut 57,06730 hehtaaria.
Tärkeimmät rakennusvaiheet	1893 – 1902	Kasvatustiloksen perustamisvaihe, jolloin rakennettiin muun muassa Vanhala, Hissula, aitta, liiteri, huvimajat I ja II, Mieheliä, Opistola, Kisala ja vanha pesula
	1940 – 1950 -luvut	Peruskorjaukset, uunien purkaminen ja Puuhalan sekä usean ulkorakennuksen rakentaminen
	1960 – 1970 -luvut	Asuinrakennusten Mäntylä, Marikko ja Kanervikko rakentaminen
	1997 – 1998	Uudisrakennus Taitola
	2000-luku	Peruskorjaukset: Mieheliä, Opistola ja Vanhala. Johtolan ulkovaippakorjaus.
Käyttöhistoria	Vuorelan kasvatustila 1891 – 1946 (tila ostettiin 1891, koulutoiminta alkoi 1894) Vuorelan koulukoti 1946-	
Yleiskaava	Nykyinen Vihdin yleiskaava hyväksyttiin 10.11.1986.	
Asemakaava	Vuorelan tila on haja-asutusalueella, eikä sillä ole asemakaavaa.	
Rakennussuojelu	Johtola, Opistola, Vanhala ja Mieheliä sekä huvimajat I (Vanhala), II (Johtola) ja III (Kisala) suojeltiin asetuksella 480/85 Valtioneuvoston suojelupäätöksellä 7.9.1989. Rakennusten suojelumerkintä S2 merkitsee, että rakennukset on suojeltu osittain. Suojelumääräykset kohdistuvat erityisesti rakennusten ulkoasuun.	
RKY-alue	Vuorelan koulukoti on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö (RKY). Aluerajaus kattaa osan Vuorelan koulukodin alueesta. Suojelupäätös on vuodelta 2009.	

Vuorelan koulukodin alue muodostuu kiinteistöistä 927-401-1-2 ja 927-401-2-13. Osa koulukodin alueesta on RKY-alueita. Alue-rajaukset on merkitty kuvaan sinisellä. Taustakartta MML.

Ote Vihdin yleiskaavasta vuodelta 1986. Vuorelan koulukodin alueella on seuraavia merkintöjä:

PY Julkisten palvelujen ja hallinnon alue

/S Alue, jonka kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta ja ympäristö säilytetään.

Alue on suunniteltava siten, että rakentaminen rakennustavaltaan liittyy olemassa olevaan rakennuskantaan ja ympäristöön sekä olemassaolevat kulttuurihistoriallisesti tai rakennushistoriallisesti merkittävät rakennukset ja rakenteet, tiestö sekä puusto ja muu kasvillisuus säilyvät.

MU-1 Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ympäristöarvoja.

Alue on suunniteltava siten, että rakennusten sopeutumiseen maisemaan sekä ympäristön säilymiseen mahdollisimman luonnonmukaisena kiinnitetään erityistä huomiota.

VR Retkeily- ja ulkoilualue.

Alue on suunniteltava siten, että ympäristön- ja maisemanhoitoon kiinnitetään erityistä huomiota. Alueelle voidaan sijoittaa yleisen retkeily- ja ulkoilutoiminnan tarvitsemia tiloja, rakennelmia ja laitteita sekä maatalouden tarvitsemia talusrakennuksia.

Kuva: Vihdin kunnan kaavoitus.

2

Valtion koulukodit

2.1 Koulukotien toiminta

Lapsuutta ja nuoruutta alettiin pitää omina, erityisinä ikävaiheinaan Euroopassa 1800-luvun kuluessa ja niihin liitettiin kasvatusta ja koulutusta, ei enää työntekoa. Nämä universaalit lapsuuden normit ulotettiin koskemaan ylä- ja keskiluokan lisäksi myös maalais- ja työläislapsia, mikä synnytti joukon hyväntekeväisyysjärjestöjä ja myöhemmin myös muutoksia yhteiskunnan normeissa ja rakenteissa.³ Näitä muutoksia olivat muun muassa lapsityövoiman käytölle 1800-luvulla asetetut rajoitteet sekä myöhemmin perustetut julkiset insituutiot, kuten lastensuojelu- ja kansakoulujärjestelmät.

Suomalainen lainsäädäntö seurasi eurooppalaista esimerkkiä, kun rikoslakia uudistettiin 1860–80-luvuilla. Tällöin säädettiin rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja ja erotettiin lapset aikuisista rikoksentekeijöistä myös seuraamusten osalta. Vuonna 1889 voidaan tuleen lain mukaan alle 15-vuotiaiden tekemät rikokset jätettiin rankaisematta, mutta lakia rikkooneet lapset ja nuoret saatettiin kuitenkin määrätä kuritettaviksi tai sijoitettaviksi valtion kasvatustoi-

tokseen. Kasvatustaitosten perustaminen jäi valtion vastuulle.⁴ 1800-luvun lopulla lastensuojelun työnjako vakiintui: lasten ja nuorten sosiaalihuolto siirtyi hyväntekeväisyysjärjestöiltä kuntien velvollisuudeksi ja valtion tehtäväksi tuli huolehtia kaikista vaikeimman ryhmän eli nuorten lainrikkokojen hoidosta.⁵

Valtion kasvatustaitokset olivat aluksi tiivis osa rikosoikeudellista järjestelmää ja niiden valvonnasta vastasi vankeinhoitohallitus. Kasvatustaitosten asema osana lastensuojelua vahvistui, kun laitokset siirrettiin vuonna 1918 kouluhallituksen ja edelleen vuonna 1924 sosiaaliministeriön alaisuuteen, jolloin myös sijoitusperusteita muutettiin. Yhä harvemmat koulukotiin sijoitetut olivat tuomioistuimen lähettämiä ja sijoitusperusteet painottuivat muihin käytösongelmiin.⁶

Lastensuojelujärjestelmää luotaessa suojelutoimenpiteitä tarvitsevat lapset jaoteltiin turvattomiin, pahantapaisiin ja rikollisiin lapsiin.⁷ Ensimmä-

3 Vehkalahti 2011, 390.

4 Vehkalahti 2011, 390.

5 Vehkalahti 2011, 392.

6 Lemberg 2013, 13.

7 "Turvattomuuteen" luettiin usein kaikki olosuhteista, ei lapsista itsestään, johtuvat asianhaarat kuten vanhempien laiminlyönti, köyhyys, orpous sekä hyväksikäytetyksi tai pahoinpidellyksi joutuminen. Kehitysvammaiset lapset sisällytettiin näihin luokitteluihin vaihtelevasti.

mäiseen ryhmään kuuluville suositeltiin sijoitusta kasvattiperheeseen tai lastenkotiin, mutta pahantapaisille tai rikollisille tämän ei nähty riittävän. Pahantapaisuuden määritelmänä oli ongelmallinen käytös, johon ei osattu puuttua koulun tai huoltajan voimin – pahantapaisuutta ei suoraan samaistettu rikolliseen toimintaan, mutta niiden välillä nähtiin selvä yhteys.⁸ Kasvatuslaitostoiminnan alkuvaiheessa pahantapaiset ja rikolliset lapset pyrittiin erottamaan mahdollisuuksien mukaan omiin laitoksiinsa tai ainakin omiin tiloihinsa. Valtion kasvatuslaitokseen johtanut sijoitusperuste oli usein rikos, kuten näpistys tai varkaus, mutta tuomion taustalla hahmottuivat usein monisyisemmät sijoitukseen vaikuttaneet ongelmat: köyhyys, sairaudet, orpous ja kodittomuus.⁹

Vankeusrangaistukseen tuomittujen alaikäisten määrä moninkertaistui 1890-luvulla, sillä vuoden 1889 rikoslain uudistus määräsi vankeustuomioita sellaisista vähäisemmistä rikoksista, joista oli aiemmin selvinnyt sakoilla.¹⁰ Toisaalta kasvatuslaitosten myötä valtiolla oli mahdollisuus yrittää vaikuttaa rikoksen teille joutuneiden nuorten elämään pelkän sakkojen määräämisen sijaan.

Kattavaa tutkimusta kaikkien kasvatuslaitosten sosiaalisista taustoista ei ole tehty, mutta tiedot Vuorelan, Pohjolan ja Koivikon laitosten osalta viittaavat kaikki samaan suuntaan. 1900-luvun alkuvuosikymmeninä lapset olivat lähes poikkeuksetta kotoisin vähävaraisista perheistä ja vanhemmista yli puolet kuului luokitusten alimpaan, tilattomien ja ammattitaidottomien työntekijöiden luokkaan. Suhteellisen suuri osa 1900-luvun alun lastensuojelulapsista oli syntynyt avioliiton ulkopuolella tai tuli yksinhuoltajaperheistä. Yksinhuoltajat olivat pääosin naisia, joiden mahdollisuudet ansiotyön ja lastenhoidon yhdistämiseen olivat heikot. Lapset jäivät ilman valvontaa, kun vanhempi tai molemmat vanhemmat olivat töissä. Vuorelan kohdalla voidaan vielä todeta, että kaupunkilaislasten osuus kasvatuslaitoksen oppilaista oli suhteessa huomattavasti suurempi kuin maaseudulta kotoisin olevien lasten.¹¹

Valtion koulukodit oli ensisijaisesti tarkoitettu lainrikkokijille, mutta laitospaikkoja saattoivat anoa

myös kunnat tai lasten holhoojat, jos lapsen katsottiin olevan laitoshoidon tarpeessa. 1800–1900-luvun vaihteessa enin osa laitospaikoista kuitenkin täyttyi rikoksista tuomituista.¹² Kun sotienjälkeisenä aikana sijoitusten rangaistuksenomaisuus vähentyi ja sijoitusperusteet vakiintuivat, olivat nuorten vanhemmat jollain tavalla aloitteellisia jo noin kolmasosassa sijoituksista.¹³

Sotien jälkeen painoarvoaan kasvattanut sijoitusperuste oli ”epäsäännöllinen elämä”, joka piti sisällään niin koulusta pinnaamisen kuin kotoa karkailun ja liian varhaiset seurustelusuhteet – viimeisin lähinnä tyttöjen kohdalla. Mitä yleisemmäksi ja painoarvoltaan tärkeämmäksi koulunkäynti ja koulumenestys kehittyivät yhteiskunnassa, sitä vakavammin koulun laiminlyöntiin suhtauduttiin ja sitä useammin kouluun liittyvät ongelmat mainittiin osana sijoituspäätöstä. Toisaalta koulusta pinnaus oli usein merkki muista ongelmista nuoren elämässä. Seurustelusuhteet sijoitusperusteena kertoivat osin perheiden moraalikäsitusten yhteentörmäyksestä, ja rajankäynnistä siitä, kuka saa määritellä soveliaan seurustelusuhteen. Alaikäisten kohdalla viimeinen sana oli nuoren vanhemmilla tai kunnan sosiaalilautakunnalla.¹⁴

1800–1900-lukujen taitteessa kasvatuslaitosta ohjannut kasvatusfilosofia oli hyvin kokonaisvaltaista. Tavoitteena oli korjata nuoren ongelmallinen käytös ja kasvattaa hänestä aikuisyhteiskunnan odotukset täyttävä. Parhaana menetelmänä pidettiin nuoren eristämistä: Nuori tuli erottaa sekä huonoista oloistaan että läheisistään, sekä nuoren itsensä, että ympäristön ja läheisten edun nimissä.¹⁵

Kasvatuslaitoksia perustettiin maaseudulle, kauas paheellisina pidetyistä kaupungeista. Lapset haluttiin saattaa kosketukseen luonnon sekä perinteisen maalaismaisen elämäntavan ja sen rutiinien kanssa.¹⁶ Vaikka maatalouspainotteiset kasvatuslaitokset oli kokeiluna hylätty Keski-Euroopassa jo 1800-lopulle tultaessa, konsepti sai Pohjoismaissa ja Suomessa vankan jalansijan. Teollistuminen ja kaupungistuminen koettiin uhaksi, joten nuoria valmennettiin

8 Ilmenemismuodot olivat tottelemattomuus ja uppinkaisuus, johon yhdistyivät usein epärehellisyys, taipumus valheeseen, petokseen, näpistykseen ja varkauksiin sekä työn vieroksuminen. Vehkalahti 2011, 392.

9 Vehkalahti 2004, 65.

10 Huolenpito laiminlyödyistä lapsista, Päivälehti no 41, 19.02.1902.

11 Vehkalahti 2004, 65–66.

12 Vehkalahti 2011, 392.

13 Vehkalahti 2004, 141.

14 Vehkalahti 2004, 141, 146, 148–149.

15 Vehkalahti 2011, 393.

16 Haikari 2009, 24.

laitoskasvatuksen keinoin tehdastyön sijaan maanviljelyselinkeinon ja kodinhoidon pariin.¹⁷

Sijoitusajat kasvatustaloksissa olivat pitkiä. Eurooppalaisia kasvatustaloksia 1880-luvulla tutkinut Selim Gustav Dahlström suositteli vähimmäissijoitusajaksi kolmea vuotta, ja kasvatustalosten toiminnan ensimmäisten vuosikymmenten sijoitukset määrättiin poikkeuksetta 18 ikävuoteen saakka. Vanhemmat luovuttivat holhoojan oikeudet kasvatustaloksen johtajalle ja oppilaiden yhteydenpitoa sukulaisiin valvottiin tarkasti.¹⁸ Eri-ikäiset oppilaat erotettiin omiin rakennuksiinsa ja heille järjestettiin omat päiväohjelmat. Näin haluttiin toisaalta suojella nuorempia oppilaita varttuneempien huonoilta vaikutteilta.¹⁹

Kasvatustaloksissa pyrittiin tarjoamaan lapsille ja nuorille kodinomaisen kasvuympäristö, jossa isä- tai äitihahmon virkaa toimittava aikuinen oli lähellä oppilaita. Käytännössä kuitenkin poikalaitosten toimintamallit pohjautuivat vankeilamaiselle kurille, kun taas tyttölaitos Vuorelan rakentui pehmeämmälle naisten turvakotien laitostraditiolle.²⁰ Vuosisadan alkuvuosikymmeninä tämä vaati laitosten työntekijöiltä paljon, sillä laitoksissa oli tarjota hyvin rajoitetusti omaa tilaa ja vähäinen vapaa-aika sekoittui työhön.

Koulukotien eristyneisyyttä on purettu 1960-luvulta alkaen. Yhteiskunnan ja koulukotien vuorovaikutusta on lisätty, sillä liian pitkien sijoitusten on pelätty vieraannuttavan oppilaat normaalielämästä. Vuosia kestäneet sijoitukset lyhenivät 1960-luvun loppuun mennessä keskimäärin 1,6 vuoteen.²¹

Kasvatustaloksissa annettu opetus noudatti tavanomaista kansakoulun opetussuunnitelmaa, joskin eri aikaan saapuneilla sijoitetuilla nuorilla saattoi olla keskenään hyvin erilaiset kouluvalmiudet, mikä asetti opetukselle omat haasteensa. Koulunkäynti tai päästötodistuksen saaminen ei kuitenkaan ollut kasvatustaloksen ensisijainen tavoite 1900-luvun alkuvuosikymmeninä, sillä nuorten odotettiin suuntautuvan sijoituksensa jälkeen käytännön työhön. Painopiste oli työopetuksessa, johon kuului käsitöitä ja maatalan töitä, mutta ei kuitenkaan ammattiopetusta. Kansakoulu- ja työ-

opetuksen rinnakkain katsottiin kasvattavan nuoret kunnan kansalaisuuteen.²²

Vaikka opetustavoitteita ei määritelty julkisesti, käytännössä poikien kasvatusta tähtäsi ensisijaisesti maanviljelystyöhön ja tyttöjen palvelijattaren tehtäviin. 1920-luvulle tultaessa näkemys ammattikoulutuksen merkityksestä vahvistui ja poikalaitosten oppisisältöjä alettiin eriyttää poikien kasvuympäristön ja iän mukaan. Kaupunkilaislapsille opetettiin teollisuuden parissa tarvittavia taitoja ja maaseudun lapsille maataloustöitä.²³

Kasvatustalossajakson jälkeen nuorille pyrittiin löytämään palvelus- tai työpaikka kasvatustaloksen johdon kontaktien avulla, mutta varsinainen sijoituksen jälkihuolto oli vaihtelevaa. Vuoden 1936 lastensuojelulaki tarkensi työnjakoa kuntien ja valtion laitosten välillä ja mahdollisti sijoituksen jälkihuollon järjestämisen entistä paremmin kunnan osoittaman suojeluvalvojan tuella.²⁴ Koulukotilasten mahdollisuudet ammatillisiin jatko-opintoihin paranivat ratkaisevasti sotien jälkeen säädetyn vähävaraisten nuorten opintoavustuslain myötä.²⁵

Maatalous- ja käsitöiden korostunut asema koulukodeissa alkoi purkautua 1960-luvulla koulukoteja kohtaan esitetyn kritiikin seurauksena.²⁶ Samalla vuosikymmenellä kotiapulaisten ja perinteisten käsityöosaajien, kuten räätäleiden ja seppien, tarve väheni voimakkaasti, mikä muutti koulukotien toiminnan painopistettä voimakkaammin kansa- ja oppikouluopintoihin ja jatko-opiskelupaikan hankintaan.²⁷

Kasvatustalossinimike muutettiin työ- ja kasvatustalossinimiksi muuttettiin työ- ja kasvatustalossinimiksi muuttettiin johdosta koulukodiksi vuonna 1946. Nimityksen muutoksella haluttiin sanoutua irti vankeinhoidosta ja rangaistuksen leimasta sekä toisaalta tehdä näkyväksi laitoksen perustehtävät: kodinomaisen kasvatusta ja koulunkäyntiä. Nimitys seurasi ruotsalaista esimerkkiä (skolhem) ja se oli ehditty jo 1920-luvulla ottaa käyttöön Helsingin kaupungin kasvatustaloksissa.²⁸

17 Vehkalahti 2011, 395.

18 Vehkalahti 2011, 394.

19 Vehkalahti 2004, 110.

20 Vehkalahti 2004, 93.

21 Vehkalahti 2004, 165.

22 Vehkalahti 2011, 396-397.

23 Vehkalahti 2011, 397-398.

24 Vehkalahti 2004, 124.

25 Vehkalahti 2004, 193.

26 Vehkalahti 2011, 399.

27 Vehkalahti 2004, 195-196.

28 Vehkalahti 2004, 128.

Laitos	Rakentamis- ajankohta	Paikkakunta	Tytöt/pojat	Uudisrakennus/ vanha	Rakennusten alkuperäinen lukumäärä
Koivula	1888 – 1890	Kerava (Tuusula)	pojat	Uudisrakennus	noin 10
Vuorela	1893 – 1902	Vihti	tytöt	Uudisrakennus	noin 10
Kotiniemen kasvatulaitos	1902 – 1907	Mänttä-Vilppula	pojat	Uudisrakennus	noin 15

2.2 Koulukoti- rakennukset ja niiden esikuvat

Uuden rikoslain seurauksena ensimmäiset valtion kasvatulaitokset Koivula ja Vuorela perustettiin 1890-luvun alussa. Laitosten perustamista pohjustettiin tutkimmalla ulkomaisia malleja useilla opintomatkoilla ja ne edustivat kahta hyvin erilaista laitostyyppiä. Kahden laitoksen kapasiteetti todettiin pian riittämättömäksi ja lisää laitoksia perustettiin 1900-luvun alkuvuosina.²⁹ Osa niistä sijoitettiin uudisrakennuksiin, osa olemassaoleville maatiloille tai kartanoihin. Vanhoja rakennuksia korjattiin kasvatulaitosten tarpeisiin, kun tilaa tarvittiin nopeasti paljon ja eikä varoja uudisrakennuksiin ollut riittävästi.³⁰

Vuonna 1905 julkaistussa suojelukasvatustieteen osiossa suositeltiin, että kasvatulaitokset sijoitetaan maaseudulle niille varta vasten suunniteltuihin suuriin kivirakennuksiin, jotka mahdollistaisivat kurinpidon ja tarkan valvonnan.³¹ Kilpailevia lastensuojeluideologioita ja niitä toteuttavia laitostymällejä oli kuitenkin samaan aikaan kehityksessä ja monet niistä korostivat humanimpaa lähesty-

mistapaa, joka konkretisoitui puistomaisissa ja kodinomaisissa laitoseräilyratkaisuihin.³²

Kasvatustieteen verkkoa järjestettiin edelleen vuonna 1905 valtion ottaessa hoitoonsa turvakodit, jotka ”Yhdistys turvattomien lasten kasvatamiseksi Suomessa” oli perustanut 1860-luvun katoavuuksien jälkeen. Osa näistä kasvatustieteilaitoksista otettiin osaksi valtion kasvatustieteenverkkoa, loput lakkautettiin.³³ Vuonna 1909 päätettiin perustaa Sippolan kasvatustieteilaitos Sippolan kartanoon Kymenlaaksoon.³⁴

Vuoden 1921 lasten ja nuorisosuojelukomitean mietintö sekä vuonna 1924 annettu asetus valtion kasvatustieteilaitoksista koskivat lähinnä laitosten kasvatustieteilaitoksia tavoitteita ja pojille suunnattujen laitosten toiminnallista erikoistumista.³⁵ Asetus ei sisältänyt määräyksiä koskien kasvatustieteilaitosten suunnittelua tai tiloja, mutta toimintojen erikoistuminen vaikutti luonnollisesti myös erikoistuvien laitosten myöhempään tilaratkaisuihin. Pernasaareen perustettiin vuonna 1930 kasvatustieteilaitos erityisen vaikeasti käsiteltävien poikien sijoituspaikaksi, jonka suunnitteluratkaisu suljettuine ulkoiluympäristöine erosi huomattavasti puistomaiseen ympäristöön sijoitetuista laitoseräilyratkaisuista.³⁶

Kasvatustieteilaitosten perustamisen tullessa ajankohtaiseksi lakimuutoksen myötä 1880-luvulla esikuvia lähdettiin hakemaan Pohjoismaista ja Keski-Euroopasta. Opintomatkoja tekivät niin

29 Kasvatustieteilaitokset, Päivälehti no 74, 31.03.1903.

30 Sippolan tilalle aiottu alaikäisten rikoksentekijäin kasvatustieteilaitos Suomalainen Wirallinen Lehti no 178 06.08.1909: ”Hänen majesteettinsa Keisari (–) on heinäk. 23 p:nä tapahtuneessa esittelystä määrännyt, että tämän kysymyksen (toim.huom. Sippolan laitoksen perustaminen) ratkaisu siihen katsoen, että Senaatin ehdottaman toimenpiteen toteuttaminen kysyisi melkoisia valtionvaroja, lykättävä toistaiseksi ja Senaatin edellämainittu esitys tällä kertaa jätettävä huomioon ottamatta.”

31 Haikari 2009, 25.

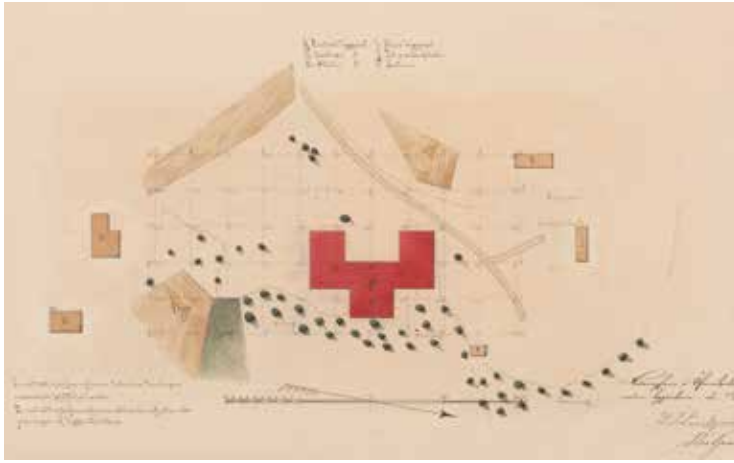
32 Vehkalahti 2004, 22-23.

33 Sinisalo 2001, 150.

34 Lakkautetut kasvatustieteilaitokset: Myrskylä, Kehvo, Puutossalmi ja Särkelä. Jatkuvat: Käyrä, Koivikko, Vaasan läänin kotikoulu ja Limingan lastenmaja. 14.10.1909 Suomalainen Kansan no 237.

35 Oppivelvollisuutensa suorittaneille oppilaille tuli järjestää ”kunnollista ammatti- tai maatalousopetusta”. Pojat jaoteltiin kasvatustieteilaitoksiin ja kasvuympäristön mukaan. Vehkalahti 2011, 397.

36 Vehkalahti 2004, 120.

Koivulan kasvatuslaitos pojille (nyk. Keravan vankila) rakennettiin 1888–1890 ja avattiin 1891. Rakennukset suunniteltiin Yleisten rakennusten ylihallituksessa arkkitehti Florentin Granholmin johdolla. Laitosta on laajennettu monessa vaiheessa, mutta puistomaista maisemaa hallitsee edelleen laitoksen kolmikerroksinen päärakennus 1880-luvulta. KA.

vankeinhoitohallitus, suunnittelevat arkkitehdit kuin kasvatuslaitosten johtajat. Laitoskasvatus näyttäytyi modernina ratkaisuna aikana, jolloin kasvattikodit herättivät mielikuvia 1800-luvun huutolaislasten kohtelusta ja köyhäinhuolto oli heikosti resursoitua.³⁷

Varhaiset kasvatuslaitosmallit voidaan jakaa toiminnallisesti kahteen päätyyppiin: Panopticon-tyyppinen kollektiivimalli mahdollisti suurten oppilasjoukkojen keskitetyn valvonnan kun taas humanimpi perhemalli nojasi laitoksen järjestämiseen pienemmissä yksiköissä. Panopticon-tyypin lähin esimerkki oli ruotsalainen Åkerbrukskoloni Hall, jossa harjoitettiin myös laajamittaista maataloutta. Perhemallin lähimmät esimerkit olivat Hampurin lähellä sijaitseva Das Rauhe Haus sekä skänelainen Råby Rådningshus. Suomalaisia laitoksia suunnitelleet arkkitehdit tutustuivat opintomatkoillaan molempiin laitostyyppiin.³⁸

Teologian ylioppilas Selim Gustav Dahlström tutki eurooppalaisia kasvatuslaitoksia senaatin toimeksiannosta 1885–1886 ja laati matkakertomuksen sekä suosituksia kasvatuslaitosten järjestämiseksi Suomessa.³⁹ Matkakertomuksessa vuodelta 1890 välittyi kriittinen asenne suuria sotilaallisesti organisoituja laitoksia kohtaan. Dahlström korosti kasvatuksen henkilökohtaisuutta ja kodinomaisista järjestämisistä, mikä ei kuitenkaan tarkoittanut kurin puuttumista. Kodinomaisuudesta muodostuikin etenkin tyttöjen kasvatuslaitoksille ominainen

piirre, mikä liittyi osaltaan myös tytöille kaavailtuun palvelijattaren toimeen.⁴⁰

Kaksi ensimmäistä kasvatuslaitosta edustivat hyvin erilaisia rakennustyyppologioita. Ensimmäinen, vuonna 1891 perustettu Koivulan kasvatuslaitos silloisessa Tuusulassa edusti ankaraa, vankilamaista kiviarkkitehtuuria.⁴¹ Laitoksen selkeänä esikuvana voidaan pitää ruotsalaista Åkerbrukskoloni Hallia, joka oli valmistunut noin 15 vuotta aikaisemmin. Nykyisestä, vuonna 1927 nuorisovankilaksi muutetusta laitoksesta vain lehmuskujan päässä sijaitseva päärakennus on peräisin laitoksen perustamiskaudelta.⁴²

Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Theodor Decker ja Hugo Lindberg suunnittelivat Vuorelaan tytöille tarkoitetun kasvatuslaitoksen, jonka ensimmäiset rakennukset valmistuivat vuonna 1893. Vuorelan kasvatuslaitoksen jäsentely seurasi tanskalaisia esikuvia ja tuloksena oli matalista, väljästi maastoon sijoitetuista puurakennuksista koostuva laitostokokonaisuus.⁴³

Vuoden 1905 komiteamietinnöstä huolimatta suurin osa kasvatuslaitoksista toimi vanhoissa puurakennuksissa. Kivisiä kasvatuslaitoksia rakennettiin Koivulan laitoksen jälkeen Kotiniemeen (1902–07, arkkitehti Hugo Lindberg), Hoviin Viipurin lähelle (1921, suunnittelija ei tiedossa) ja Pernasaareen (1931, arkkitehti A. W. Stenfors). Rakennustyyppi ei kuitenkaan yksinään kerro, minkälaisiin kasvatuseriaatteisiin koulukodin toiminta perustui. Esimerkiksi kivisessä jugendrakennuskokonaisuudessa toimineen Kotiniemen kasvatuslaitoksen toimintatapa oli lähempänä perhemallia:

37 Vehkalahti 2011, 393-394

38 Vehkalahti 2011, 394.

39 Siveellisesti hairahtuneiden lasten ja nuorten lainrikkojain hoito sekä keinot heidän parantumiseensa: kertomus, valtionvaroilla vuosina 1885 ja 1886 Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa ja Schweitsissä toimitetusta opintomatkastasta, 1890.

40 Vehkalahti 2011, 399.

41 Sinisalo 2001, 150.

42 rky.fi Keravan vankila.

43 Vehkalahti 2004, 21.

pojat jaettiin neljään kotikuntayksikköön ja kutakin yksikköä johti kansakoulun opettaja, jonka vaimo toimi yksikön kotiäitinä. Pariskunnalla oli yhdessä kasvatusvastuu kotikunnan pojista.⁴⁴

Vuorelan koulukodin lisäksi merkittävin puinen kasvatuslaitoskokonaisuus on Käyrän kasvatuslaitos Turun lähetyksillä. Käyrän kasvatuslaitoksen toiminta alkoi valtion alaisuudessa 1910-luvulla ja tältä ajalta on peräisin myös koulukodin nykyinen ydinalue, joka käsittää pihapiirin ympärille ryhmiteltyjä matalia puurakennuksia. Samalla paikalla toimi jo 1870-luvulla lasten turvakoti, mutta sen rakennuskantaa ei enää ole jäljellä. Nykyisin rakennukset ovat Käyrän vankilan käytössä.⁴⁵

Nykyisistä valtion koulukodeista kolme sijaitsee ympäristössä, jonka vanhimmat osat on rakennettu muuhun käyttöön; kartanoksi, laamannintaloksi tai huvilaksi. Myöhemmin rakennusryhmiä on täydennetty ja korjattu koulukotikäyttöön. Vuore-

lan, Limingan ja Harvialan koulukodit on rakennettu tähän tarkoitukseen.

Vuoden 1946 työaikalaisissa säädettiin myös koulukotityöntekijöiden työpäivän pituudeksi kahdeksan tuntia. Lyhentynyt työaika merkitsi henkilökunnan määrän lisäämistä ja asetti siten myös paineita lisärakentamiselle.⁴⁶ Lisärakentamis- tai muutostarpeita koulukodeissa ovat tuottaneet myös työpajatoiminnan tarpeet, maatilatoiminnasta ja –työskentelystä luopuminen sekä asuin- ja luokkahuonestandardien muuttuminen. Laitokset muuttuivat tyttö- ja poikalaitoksista sekalaitoksiksi pääosin 1980-luvulla, mikä aiheutti muutoksia asuin- ja harrastustiloihin.⁴⁷

44 Siilasvuo 2005, 18–19.

45 rky.fi, Käyrän kasvatuslaitos.

46 Vehkalahti 2004, 134.

47 Vehkalahti 2004, 246-247.

Nykyiset laitokset

Laitos (toiminnan aloitusvuosi)	Vanhimmat rakennukset	Paikkakunta	Alun perin tyttöjen/poikien koulukoti	Alkuperäinen käyttö	Rakennusten lukumäärä	Arkkitehti
Vuorela (1894)	1893–1902	Vihti	Tytöt	Koulukoti	noin 40	Th. Decker, H. Lindberg
Sippolan koulukoti (1909)	1836, 1850-l (muutoksia), 1890-l (korotus)	Kouvola	Pojat	Kartano	36	Päärak: 1836: von Daehn, 1850-l. Chiewitz, 1890-l. Jac. Ahrenberg. Useat ulkorakennukset: Hugo Lindberg ja Theodor Decker
Lagmansgården koulukoti (1912)	1778 (päärakennus), koulukotirakennukset 1914, asunto-ala 1938	Pedersöre	Pojat	Laamannintalo	alle 10	Asuntola: Martti Välikangas
Limingan koulutuskeskus (1940-l.)	1940-l.	Liminka	Pojat	Koulukoti	noin 25	Ei tiedossa
Harvialan koulukoti ⁴⁸	1950-l	Janakkala	Pojat	Koulukoti	noin 15	Ei tiedossa
Sairilan koulukoti (1962)	1905 (päärakennus asetuksella suojeltu)	Mikkeli	Tytöt	Kartano	noin 10	Ei tiedossa

48 Harvialan koulukoti on muuttanut talvella 2014–2015 entisen Perttulan oppilaitoksen tiloihin ja Harvialan vanha koulukotikiinteistö on menossa myyntiin vuonna 2015. Koulukoti luopui Harvialasta tammikuun 2015 lopulla.

3

Vuorelan kasvatuslaitoksen perustamisvaihe 1891 – 1902

3.1 Rakennuttaja Yleisten rakennusten ylihallitus

Vuorelan kasvatuslaitoksen rakennutti Yleisten rakennusten ylihallitus, jolle kuului myös laitusrakennusten suunnittelu. Suunnittelusta vastasivat ylihallituksen ensimmäinen arkkitehti Theodor Decker sekä ylimääräinen arkkitehti Hugo Lindberg ylijohdaja Sebastian Gripenbergin alaisuudessa.

Arkkitehti Sebastian Gripenbergin ylijohdajakaudella yleisten rakennusten ylihallitusta työllistivät erityisesti vankilat, koulut ja sairaalat. Uudet tiedot hygieniasta ja terveyden edistämisestä vaikuttivat erityisesti laitosaarkkitehtuurin kehittymiseen. Tämän lisäksi tekniikan kehitys mahdollisti uusien lämmitysjärjestelmien kokeilun julkisissa rakennuksissa.⁴⁹

Ylihallituksen ensimmäiset arkkitehdit erikoistuiivat tiettyihin rakennustehtäviin toisten ja kolmansien arkkitehtien vastatessa eri maantie-

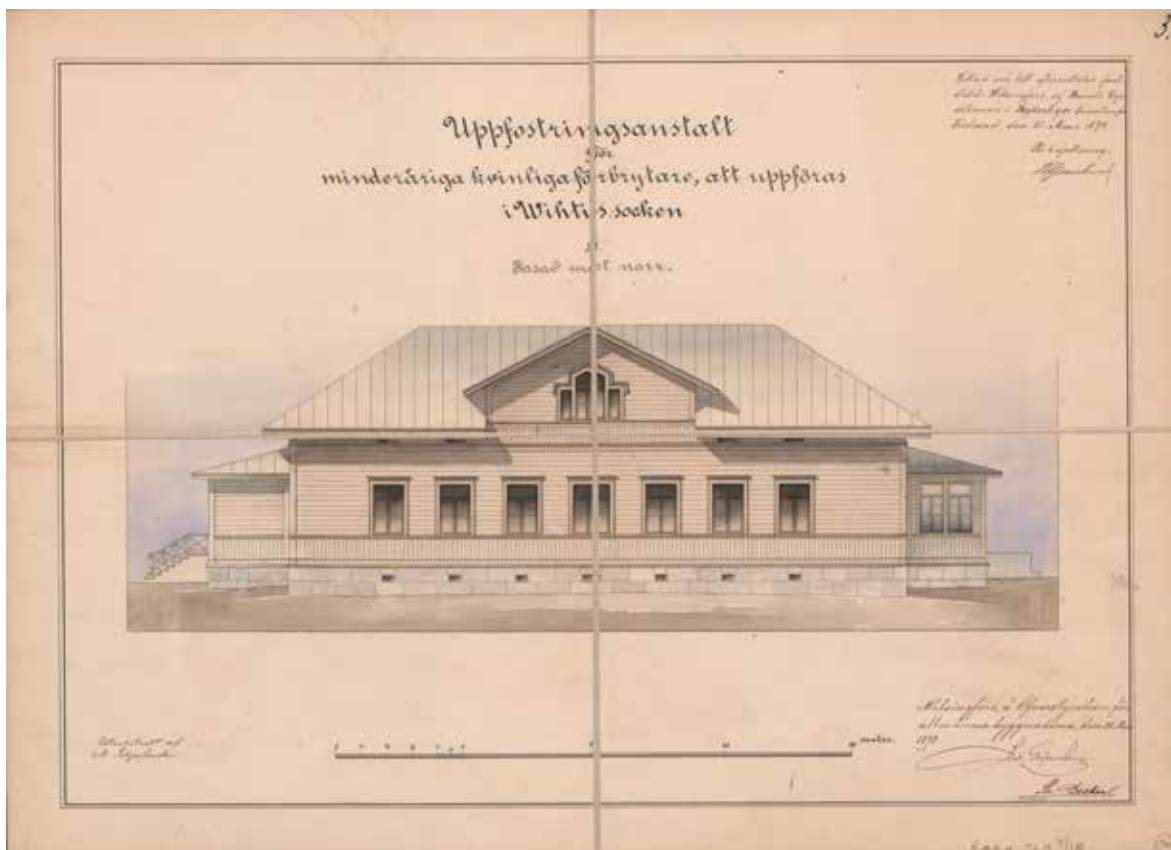
teellisistä alueista. 1880-luvulla vankilasuunnittelusta vastasivat Theodor Decker ja Ludvig Isak Lindqvist. Ensimmäinen virallisesti erikoistunut suunnittelija, arkkitehti Magnus Schjerfbeck, nimitettiin vuonna 1892 uuteen sairaalarakennusten arkkitehdin virkaan. Muita, usein kahdelle henkilölle jaettuja vastuualueita olivat mielisairaalat, majakat, linnojen restaurointi, kansakoulut ja asemakaavat. Vuodesta 1902 vankilasuunnittelu oli yksin Hugo Lindbergin vastuulla.⁵⁰

Ylihallituksen piirustuksissa oli usean henkilön allekirjoitukset: avustavan piirtäjän, suunnittelijan ja piirustusten hyväksyjän. Roolien välillä oli selvä ero, eikä kyse ollut anonymististä kollektiivisestä suunnittelusta. Ylijohdaja edusti nimellään ylihallitusta ja tässä ominaisuudessa hän hyväksyi piirustukset. Oikeassa alakulmassa oli suunnitelman laatijan nimikirjoitus ja vasemmassa piirtäjän nimi, jos hän oli toinen kuin suunnitelman tekijä. Oikeaan yläkulmaan tuli senaatin talousosaston hyväksymismerkintä päiväyksineen ja nimikirjoituksineen.⁵¹ Vuorelan perustamisvaiheen rakennusten piirustuksissa esiintyviä nimiä ovat Sebastian Gripenberg, Theodor Decker, Hugo Lindberg, Magnus Schjerfbeck ja G. A. Sundelin.

49 Halila 1967, 363-365.

50 Haila 1998, 74.

51 Haila 1998, 69-70.

Yleisten rakennusten ylihallituksen piirustuksissa oli usean henkilön allekirjoitukset: oikeassa alakulmassa suunnittelijan, vasemmalla piirtäjän (jos eri) ja oikeassa yläkulmassa senaatin talousosaston hyväksymismerkintä. Lisäksi ylihallituksen johtaja hyväksyi piirustuksen allekirjoituksellaan. Kuvassa on Vanhalan julkisivu koilliseen. KA.

3.2 Arkkitehdit

3.2.1 Sebastian Gripenberg

Arkkitehti Sebastian Gripenbergin (1850–1925) vaikutus Vuorelan rakennuskantaan oli ainakin välillinen, sillä hän johti suunnittelusta vastanutta Yleisten rakennusten ylihallitusta. Hänen allekirjoituksensa löytyvät ainakin Vanhalan, Hissulan, Miehelän, Opistolän, Johtolan ja Kisalan alkupe-
 räispiirustuksista.

Gripenberg opiskeli vuosina 1875–1878 Helsingin Polyteknillisessä koulussa arkkitehdiksi Frans Anatolius Sjöströmin johdolla, ja jatkoi opintojaan matkastipendin turvin Wienissä.⁵²

Gripenberg palasi Suomeen 1879, jolloin rakennustoiminta oli erittäin vilkasta. Hän toimi yksityisenä arkkitehtina (1879–1908) sekä virkamiehenä. Kartanot, huvilat ja kaupunkien asuintalot

muodostivat pääosan Gripenbergin uran alkua-
 ajan töistä.⁵³

Gripenbergistä muodostui erittäin vaikutusvaltainen hänen toimiessaan Yleisten rakennusten ylihallituksen ylitirehtöörinä vuosina 1887–1904. Hänen fennomaanisuu-
 tensa, aatelistaustansa sekä Pietarissa hankittu venäjän kielen taito auttoivat uralla etenemistä.⁵⁴ Gripenbergin ihanteina olivat klassistinen tyyli ja sivistys, mutta häntä kiinnostivat yhtä lailla taloudellisuus, työ, tekniikka, hygienianormit ja materiaalit, mikä ilmeni työselostuksissa. Hänen ylijohtajakautensa osui taloudelliseen nousukauteen, jolloin rakennettiin sekä näyttäviä julkisia rakennuksia että hyötyrakennuksia. Rakennusten määrän kasvu vaati hyötyrakennusten kohdalla rationalisointia ja siirtymistä aiempaa yksinkertaisempiin suunnitteluratkaisuihin. Gripenberg rationalisoi valtion rakennussuunnitel-

52 Haila 1998, 21–22. sekä www.mfa.fi Sebastian Gripenbergin arkkitehtiesittely.

53 Haila 1998, 36.

54 Haila 1998, 44 ja 68.

mia.⁵⁵ Hän myös suosi suomalaisten materiaalien käyttöä arkkitehtuurissa.⁵⁶

Yleisten rakennusten ylihallituksen johtosääntön mukaan ylijohdajan tehtäviin ei kuulunut lainkaan suunnittelutyö. Kuitenkin nousukauden vuoksi ylihallituksen työtaakka kasvoi ja Gripenbergin suunnitelmien mukaan rakennettiin 12 valtion rakennusta. Pääjohtajan varsinainen tehtävä oli ylihallituksen budjetista vastaaminen, johon Gripenberg keskittyi menestyksekkäästi.⁵⁷

3.2.2 Theodor Decker

Yleisten rakennusten ylihallituksen ensimmäinen arkkitehti Theodor Decker (1838–1899) suunnitteli Vuorelan laitoksen rakennuksista ainakin Vanhalan, Hissulan ja Miehelän rakennukset. Hän oli ansioitunut 1880-luvulla lääninvankiloiden suunnittelijana.⁵⁸

Helsinkiläinen Theodor Decker opiskeli arkkitehdiksi Tukholman taideakatemiassa, josta hän valmistui vuonna 1863.⁵⁹ Ennen opintojensa aloittamista Tukholmassa Decker oli vuonna 1856 intendentinkonttorin oppilaana ja seuraavana vuonna ensimmäinen arkkitehti Chiewitzin opissa. Palattuaan Suomeen hän toimi vuonna 1865 Turun virkaatekevänä ensimmäisenä arkkitehtina ja vuonna 1866 hän sai viran Yleisten rakennusten ylihallituksesta, jossa hän työskenteli aina vuoteen 1875.⁶⁰

Deckerin aloittaessa uraansa virka-arkkitehdit harjoittivat usein yksityispraktiikkaa, mutta valtion, kuntien ja seurakuntien projektit toteuttiin poikkeuksetta ylihallituksen virkatöinä. Theodor Decker oli mukana vuonna 1872 perustetussa, Suomen ensimmäisessä arkkitehtitoimistossa, jonka alullepanijoina olivat Theodor Höijer ja Frans Sjöström, hekin Tukholman taideakatemian kasvattaja. Yritys oli kuitenkin liiaksi edellä aikaansa ja purkautui jo 1876. Se kuitenkin loi mahdollisuuksia yksityisille arkkitehtitoimistoille,

jotka alkoivat saada enenevässä määrin valtion rakennustehtäviä suunniteltavakseen.⁶¹

Decker avioitui vuonna 1871 varakkaaseen sukuun kuuluneen Adelaide Borgströmin kanssa, mikä tarjosi hänelle useita suunnittelutöitä 1870–80-luvuilla. Hän suunnitteli muun muassa appensa hankkimaan Tullisaareen kolme uusrenessanssivuonaa, joista kaksi on edelleen paikallaan.⁶² Langolleen Georg Borgstömille hän suunnitteli Östersundomin kartanon päärakennuksen, joka valmistui 1878.⁶³

Theodor Decker palasi Yleisten rakennusten ylihallitukseen vuonna 1883 hoitamaan ensimmäisen arkkitehdin virkaa. Tältä aikakaudelta ovat peräisin Deckerin merkittävimmät työt: Sipoon (1885) ja Liljedahlin (1886) uusgoottilaiset kirkot, Kuopion (1889) ja Turun (1885–90) lääninvankilat yhteistyössä L. I. Lindqvistin kanssa, Joensuun klassillinen lyseo (1894) sekä Helsingin reaalilyseo (suunnittelu 1899, valmistunut 1902, nykyisin Sibeliuslukio). Deckerin viimeiseksi työksi jäányt Helsingin reaalilyseo edustaa uusrenessanssia, joka oli Deckerin pääasiallinen tyyli läpi hänen uransa. Rakennus oli valmistuessaan suurin valtion vuosisadan vaihteessa rakentamista koulurakennuksista.⁶⁴ Theodor Deckerin töistä huomattava osa on säilynyt ja edelleen käytössä.

3.2.3 Hugo Lindberg

Yleisten rakennusten ylihallituksen ylimääräinen arkkitehti Hugo Lindberg (1863–1932) suunnitteli Opistolan, Johtolan ja Kisalan rakennukset ylijohdaja Sebastian Gripenbergin alaisuudessa.

Carl Hugo Lindberg valmistui Polyteknillisen opiston arkkitehtiosastolta vuonna 1886, jonka jälkeen hän aloitti virkauransa vuonna 1887 Yleisten rakennusten ylihallituksessa ylimääräisenä arkkitehtina.⁶⁵ Hugo Lindbergin merkittävin työ tältä ajalta oli ylijohdaja Sebastian Gripenbergin luonnosten pohjalta tehty toteuttamaton suunnitelma historian, arkeologian ja etnografian museorakennukseksi.⁶⁶

Lindberg tutki 1890-luvun loppuvuosina graniitin käyttömahdollisuuksia rakennusaineena. Aihe vei hänet opintomatalle Skotlantiin ja Skandina-

55 www.mfa.fi Sebastian Gripenbergin arkkitehtiesittely. Haila 1998, 66–68.

56 Haila 1998, 130.

57 Haila 1998, 74.

58 Halila 1967, 364.

59 Tukholmassa opiskelu ei ollut epätavallista 1850- ja 1860-lukujen arkkitehdeille, sillä vaihtoehtona olivat opinnot intendentinkonttorissa ja opintojen täydentäminen omin päin opintomatkoilla tai ulkomaisissa yliopistoissa. Muodollinen arkkitehtikoulutus aloitettiin Suomessa vasta 1863, jolloin arkkitehtuuri sisällytettiin vuonna 1849 perustetun Teknillisen reaalikoulun opetusaineisiin.

60 Halila 1967, 477.

61 Halila 1967, 359.

62 Laajasalon rakennusinventointi, Aino Acktén huvila.

63 rky.fi Östersundomin kartano.

64 finna.fi Sibelius-lukio

65 Halila 1967, 485.

66 Viljo 2000. Kansallisbiografia-verkkopalvelussa.

vian maihin, ja hän julkaisi matkastaan ja tutkimustuloksistaan myös kirjan. Näin Lindberg tuli välillisesti vaikuttaneeksi suomalaisen art nouveauun syntyyn ja ilmaisumuotoon.⁶⁷

Vuosisan vaihteessa Lindberg teki opintomatkan tutustuakseen kasvatustieteiden tutkimukseen Skandinaviassa ja Hampurissa. Matkan pohjalta hän kirjoitti julkaisun, joka sisälsi myös ehdotuksen kasvatustieteiden rakentamiseksi Suomen oloissa. Lindberg sai heti matkan jälkeen suunniteltavakseen Kotiniemen kasvatustieteiden, joka rakennettiin 1902–07.⁶⁸ Kasvatustieteiden käsitti useita, enimmäkseen kivestä rakennettuja jugend-tyylisiä rakennuksia, jotka oli ryhmitelty väljästi pihan ympärille.

Kasvatustieteiden kokeneena suunnittelijana Lindberg sai vastuulleen vankeinhoitoa ja pakkokasvatusta koskevat rakennusasiat vuonna 1908. Hän teki laajan ulkomaanmatkan vielä samana vuonna ja antoi ehdotuksensa vankilarakennusten uudistamisesta. Yksistään vankien lukumäärän nopea kasvu oli tehnyt vankilarakennusten uudistamisen välttämättömäksi.⁶⁹ Kun Sippolan kartano päätettiin muuttaa kasvatustieteiden, teki Lindberg kartanon ja oikean ja vasemman sivurakennuksen käyttötarkoituksen muutospäätökset sekä useiden laitosten käyttöön tulevan uudisrakennuksen suunnitelmat ylläpidon johtajan Theodor Granstedtin alaisuudessa vuosina 1909–1910.

Virkauransa päätyttyä Lindberg piti toimistoa Helsingissä vuosina 1913–1929.⁷⁰

Hugo Lindberg toimi aktiivisesti arkkitehtikunnan järjestäytymiseksi. Vuonna 1902 Lindbergistä tuli Arkkitehtiklubbenin sihteeri hänen esimiehensä Gripenbergin toimiessa puheenjohtajana. 1890-luvun aikana Arkkitehtiklubi määritteli useimmat ammattikunnan toimintaan liittyvät periaatteelliset ja käytännön kysymykset. Lindberg hoiti sihteerin toimea kymmenen vuotta, jonka jälkeen hän oli klubin puheenjohtaja vuosina 1902–05.⁷¹ Hän oli aktiivinen toimija pohjoismaisissa arkkitehtikokouksissa sekä istui useita vuosia Helsingin kaupunginvaltuustossa ammattikunnan ainoana edustajana.⁷²

3.2.4 G. A. Sundelin ja Magnus Schjerfbeck

Vuorelan ulko- ja talousrakennusten piirustuksissa esiintyy myös nimi G. A. Sundelin. Näistä, mm. huvimajaa I (Vanhala), huvimajaa II (Johntola), aittaa (13) ja vanhaa pesulaa (8) koskevista piirustuksista käy ilmi, että hän on vastannut sekä niiden suunnittelusta että piirtämisestä. Sundelinista on vain vähän tietoja. Hänen tiedetään olleen arkkitehti ja vaikuttaneen Helsingissä. Vuosina 1901–1902 hän toimi Helsingin Valmistavassa poikain ammattikoulussa laskennon opettajana. Hänen opetuskielensä oli suomi.⁷³

Magnus Schjerfbeck (1860–1933) piirsi osan Vuorelan rakennuksista, mutta ei ilmeisesti suunnitellut niitä. Hän toimi suunnittelun aikaan ylläpidon sairaaloista vastaavana arkkitehtina.

Magnus Schjerfbeck valmistui arkkitehdiksi Polyteknillisen opiston arkkitehtiosastolta 1882. Schjerfbeckin virkaura oli huomattavan pitkä, se ulottui viidelle vuosikymmenelle. Hän aloitti työt Yleisten rakennusten ylläpidossa heti valmistumisensa jälkeen, ensin ylimääräisenä arkkitehtina ja vuodesta 1892 sairaaloiden suunnitteluun erikoistuneena arkkitehtina. Hän toimi ylläpidon ensimmäisenä arkkitehtina Theodor Deckerin jälkeen 1899–1918 ja yliarkkitehtina 1918–1926.⁷⁴

Schjerfbeckin pitkäkestoinen ura ulottui useiden tyylisuuntausten yli. Valtaosa hänen töistään edustaa uusrenessanssia, mutta 1900-luvun alun suunnitelmat, kuten Nummelan parantola, edustavat jugendia. Vuonna 1910 valmistuneessa Tampereen yleisessä sairaalassa Schjerfbeck kehitti jugend-ilmaisuun jo klassisempaan asuun.⁷⁵

67 Halila 1967, 403-404 sekä Viljo 2000, Kansallisbiografia-verkkopalvelussa.

68 ky.fi Kotiniemen kasvatustiede.

69 Halila 1967, 75.

70 Halila 1967, 485.

71 Viljo 2000. Kansallisbiografia-verkkopalvelussa.

72 B.J.Arkitehti-lehti 1/1932, 1.

73 Helsingin kaupungin kunnallishallinnon kertomus vuodelta 1902, 240.

74 Matrikel öfver Tekniska realskolan och Polytekniska skolans i Helsingfors samt Polytekniska institutets i Finland lärare och elever (1849–1897) 1899, 221.

75 www.mfa.fi Magnus Schjerfbeckin arkkitehtiesittely.

3.3 Kasvatustaloksen ensimmäinen johtajatar Hanna Hernberg

Sunnittelusta vastanneiden Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehtien lisäksi Vuorelan perustamisvaiheen rakennuskannan muotoutumiseen vaikutti merkittäväällä tavalla laitoksen ensimmäinen johtaja Hanna Hernberg (1859–1915). Hernbergin ansiosta Vuorela sai sekä rakennuskannaltaan että toiminnaltaan omaleimaisen ilmeen.

Vaikka Hernbergistä tuli Vuorelan virallinen johtaja vasta 1903, hän oli vaikuttamassa Vuorelaan jo suunnitteluvaiheessa.⁷⁶ Hän muun muassa valitsi paikan perustettavalle kasvatustalokselle.⁷⁷ Rakennustöiden ja pihapiirin suunnittelussa ja valvonnassa hän oli tiiviisti mukana alusta alkaen. Tämä käy ilmi muun muassa Kansallisarkistossa säilytettävissä 1890-luvun rakentamisasiakirjoissa, joissa on Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehtien ohella myös Hanna Hernbergin allekirjoituksia.

Hernberg oli syntynyt Helsingissä 1859 ja käynyt siellä ruotsalaisen tyttökoulun. Kun vankeinhoitohallituksen päällikkö A. Grotenfelt etsi sopivaa henkilöä johtajattareksi suunniteltuun alaikäisten naispuolisten rikollisten ojennuslaitokseen, kiinnittyi hänen huomionsa lahjakkaaseen Hanna Hernbergiin, joka innostui asiasta ja lähti keväällä 1893 Saksaan, Tanskaan ja Ruotsiin suuntautuneelle opintomatkalta, jolla hän tutustui vastaavatyyppeihin laitoksiin näissä maissa. Vuorelan rakennusten esikuvina tulivat sitten olemaan lähinnä Tanskan kasvatustalokset. Hanna Hernbergistä Vuorela sai tarmokkaan johtajan, joka kykeni innostamaan muitakin tärkeinä pitämiin hankkeisiin. Hän oli keskeisellä tavalla mukana muun muassa Länsi-Uudenmaan kansanopiston perustamisessa.⁷⁸

Hernbergin opintomatkan tuliaisiiin kuuluivat tavoitteet kodinomaisuudesta sekä puutarhan ja ympäröivän luonnon ottamiseksi ollennaiseksi osaksi laitostekonaisuutta. Myös valoisuus ja värikkyyks olivat tärkeitä. Siinä missä pojille perustetut kasvatustalokset olivat kivirakenteisia linnoja, käytettiin Vuorelassa rakennusaineena puuta. Vuorelan matalat ja suhteellisen pienikokoiset rakennukset suunniteltiin sijoitettavaksi pihapiiriin väljästi. Rakennusten väliin jäi tilaa oppilaiden

Vuorelan kasvatustaloksen ensimmäisen johtajattaren Hanna Hernbergin muotokuva. Kuva: ark-byroo.

oleskelulle ja puutarhalle, jonka perustamiseen Hernberg paneutui huolella.⁷⁹ Johtajatar Hernbergin työtehtäviin kuului myös hankkia laitokselle tarvittavat huonekalut, taloustavarat, työkalut, karja ja muuta toiminnalle välttämätöntä. Johtolan valmistuttua hän sisusti sinne oman asuntonsa.⁸⁰

Johtolassa sijainneen asunnon lisäksi Hernbergillä oli yksityiseen omistukseen kuulunut Päivöläksi kutsuttu huvila noin neljän kilometrin etäisyydellä Hiidenveden vastarannalla. Kun Vuorelan Vanhalasta loppui tila kesken oppilasmäärän noustua yli 30 vuonna 1899, perustettiin Päivölään Vuorelan sisäosasto, joka toimi tiloissa vuoteen 1902 ja josta johtajatar keräsi vuokraa.⁸¹

76 Suomalainen Virallinen Lehti no 28, 4.2.1903. Artikkelii Virallinen osasto. digi.lib.helsinki.fi

77 Aurasmaa 1984, 4.

78 Myllyniemi 1990, 256.

79 Aurasmaa 1984, 4. Vehkalahti 2004, 21–23.

80 Vehkalahti 2004, 23.

81 Vehkalahti 2004, 27–28.

3.4 Vuorelan kasvatuslaitoksen perustamisvaiheen arkkitehtuuri 1893 – 1902

Kasvatuslaitokseen kuului kuusi rakennusta sen perustamisvaiheessa 1892–1893: päärakennus (myöhempi nimi Vanhala), leipomo ja pesula His-sula, aitta, liiteri, järven rannalla sijaitseva pesutupa ja Vanhalan huvimaja. Rakennukset ovat Yleisten rakennusten ylihallituksen Theodor Deckerin Sebastian Gripenbergin alaisuudessa suunnittele-mia. Huvimajajan, aitan ja pesulan piirustuksissa on vain G. A. Sundelinin allekirjoitus.

Kokonaissommitelma ei ole aksiaalinen tai sym-metrinen, vaan rakennukset on sijoitettu maastoon melko vapaamuotoisesti niin, että niiden pitkä sivu on rinteeseen suuntautunut. Ne on pyritty sijoittamaan etelä-pohjoisuuntaan. Ensimmäiset rakennukset rakennettiin samansuuntaisina. Pihalle muodostui kaksi toiminnallista aluetta, joita voisi luonnehtia asunto- ja talouspihoiksi. Huvimaja ja pesula sijaitsivat keskeisestä piha-alueesta etäämmällä. Aluesuunnitelmaan kuului myös henkilökunnan asuinrakennus, joka toteutettiin vasta 1899–1900. Kaikki rakennukset olivat puurakenteisia.

Päärakennus on puolitoistakerroksinen ja siinä oli jo alun alkaen ullakolle sisustettuja huoneita. Julkisivusommitelma on symmetrisinen, mutta portaikkojen sijoituksessa on käytön sanelemaa epäsymmetrisyyttä. Julkisivuverhous on jaettu listoilla vyöhykkeisiin siten, että ikkunoiden alla on pysty- ja ensimmäisessä kerroksessa vaakasuuntainen verhous. Matalan ullakon kohdalla on pystysuuntainen ja poikkipäädyn kohdalla vaakasuuntainen lautaverhous. Päärakennuksen katto on aumattu, ja siinä on sivusiivet sekä poikkipääty. Muissa rakennuksissa oli yksinkertaisempi harjakkatto, paitsi huvimajassa säteittäin taittuva pyöreä katto. Huvimajaa ei sijoitettu asemapiirroksen mukaisesti vaan lähemmäksi päärakennusta. Päärakennuksen arkkitehtuuri on huomattavasti monimuotoisempaa kuin muiden rakennusten. Katettuine kuisteineen ja toisen kerroksen uusre-

nessanssi-ikkunoineen se oli melko edustava, jopa kartanomainen.

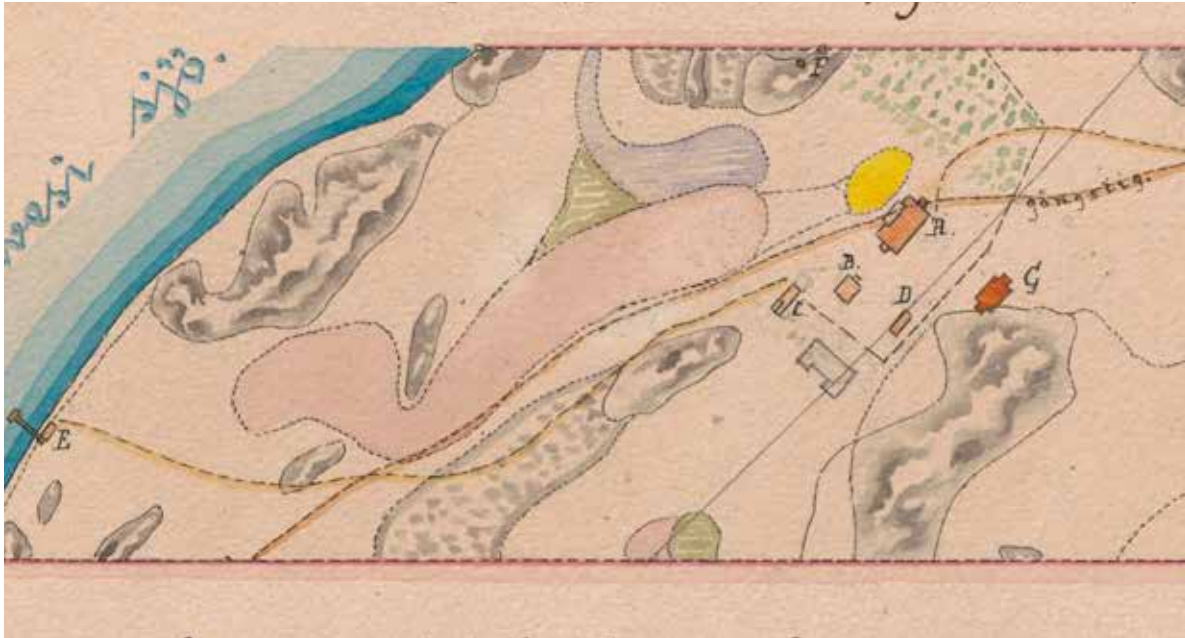
Kasvatuslaitos oli valmistuessaan kooltaan ja arkkitehtoniselta yleisotteeltaan melko vaatimaton julkiseksi laitokseksi. 1800-luvun lopun arkkitehtuurissa pyrittiin uusrenessanssin ihanteiden mukaisesti symmetriaan ja edustavuuteen. Koulu-kodin varhaisimmat rakennukset edustavat ajalleen tyyppillistä rakennustapaa.

Laitospaikkojen tarve johti merkittäviin laajennuksiin välittömästi rakennusten valmistuttua. Vuosisadan vaiheessa valmistuneet uudet rakennukset, erityisesti kaksikerroksinen Opistola ja Johtola, olivat vanhempia rakennuksia edustavampia ja modernimpia. Niiden voidaan myös katsoa liittyvän rakennuksen syntyvaiheeseen. Tässä vaiheessa arkkitehtina oli Hugo Lindberg Sebastian Gripenbergin johdolla.

Johtola rakennettiin Vuorelantien päähän. Se on puolitoistakerroksinen huvilamainen puurakennus, jonka katto oli alun perin aumattu, ja jonka julkisivuverhous oli vanhempia rakennuksia monimuotoisempi. Järven puolella oli kaksi kuistia ja symmetrisen pääsisäänkäynnin eteen oli suunniteltu lasiveranta. Sisäänkäynti totuetai vaatimattomampana kuin suunnitelma. Ullakolle oli sisustettu kaksi huonetta ja rakennusta komisti erityisen uudenaikainen lanterniini, joka antoi valoa rungon keskelle ensimmäisen kerroksen eteishalliin. Johtolan ikkunat, joiden yläruuduissa oli alun perinkin tiheärutuinen puitejako, ja jugendin vuorilistat kertovat tyylin murroksesta.

Opistola edustaa 1800–1900-lukujen vaihteen ajanmukaista laitosrakentamista. Tämän muodoltaan selkeän suorakulmaisen, ja mittasuhteiltaan levollisen arvokkaan rakennuksen ensimmäinen kerros on kivi- ja rautarakenteinen. Se tehtiin paloturvallisuutta silmällä pitäen. Toinen kerros on vaakahirrestä. Rakennuksessa on aumakatto ja sisäänkäynnit järjestettiin rakennuksen päistä. Toisen kerroksen järven puoleisella sivulla oli alun perin puurakenteinen kuisti ja sen kohdalla räystäällä koristeaita. Uusrenessanssityyliset julkisivut on jäsenöity täysin symmetrisesti. Sileäksi rapatun ensimmäisen kerroksen ikkunoita ja rakennuksen nurkkia on korostettu tiilipintaisiin harkoituksiin. Toisessa kerroksessa lautaverhottu julkisivu on jaettu pysty- ja vaakaverhottuihin vyöhykkeisiin ajalle tyyppilliseen tapaan.

1900-luvun taitteessa rakennettiin myös joukko muita rakennuksia, kuten asuinrakennus Mieheliä, Johtolan huvimaja, uimahuone, Kisala ja joukko

Ote Vuorelan kasvatustalouden asemapiirroksista. Piirroksen ovat allekirjoittaneet Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker 21.3.1892. Piirtänyt M. Schjerfbeck. KA.

A. päärakennus (nykyisin Vanhala) (I)
 B. pesu- ja leipomorakennus (Hissula) (N)
 C. ulkorakennus (kalkki- ym. varasto) (I)
 D. liiteri-, mankelointi- ja käymälärakennus (O)
 E. pesutupa (8)
 F. huvimaja (6)
 G. asuinrakennus (Miehelä)
 Lyijykynällä hahmoteltu rakennus on talli/navetta.

talusrakennuksia. Rakennuttajansa osaaminen ja asiantuntevuus näkyvät rakennusteknisissä ratkaisuissa, joista esimerkkeinä voi mainita Miehelän ja Opistolan kellarin kappaholvirakenteen, jollainen oli yleinen ratkaisu kaupungeissa.

Kasvatustalouden toiminnallinen alue laajeni 1900-luvun alkuvuosina. Opistola on suurin piirtein samansuuntainen kuin muut, vanhemmat rakennukset, mutta Vanhalan koordinaatisto poikkeaa selkeästi muiden rakennusten koordinaatistosta. Korkeimmalle paikalle rakennetun Opistolan, joka myös näki ensimmäisenä alueelle saavuttaessa, voi lukea koko sommitelman kruunuksi.

Rakennukset, joiden tiedetään rakennetun ajanjaksolla 1893–1902:

1	Vanhala 1892 – 1893
2	Miehelä 1899 – 1900
3	Opistola 1900 – 1902
4	Johtola 1900 – 1902
5	Huvimaja I (Vanhala) 1893
6	Huvimaja II (Johtola) noin 1900
8	Vanha pesula 1863
13	Aitta (Liiteri-, mankelointi- ja käymälärakennus) 1895
14	Uimahuone noin 1900
19	Kisala 1902
M	Käymälä noin 1902 – purettu 1900-luvulla
N	Leipomo ja sauna (Hissula) 1893 – purettu 1950-luvulla
O	Ulkorakennus (liiteri ja talli) 1893 – purettu 1900-luvulla

Vuorelan kasvatuslaitoksen ensimmäinen oppilasryhmä johtajattarensa Hernbergin kanssa vuonna 1895. Tytöt pukeutuivat Vuorelassa ommeltuihin mekkoihin ja esiliinoiniin. Hiusten leikkuu kasvatuslaitokseen tullessa kuului 1900-luvun taitteessa asiaan. Vasemmalla näkyy Vanhalan sisäänkäyntikuisti ja taustalla Hissula (N), joka purettiin 1950-luvulla. Oikealla on puinen liiteri. (O) Tämäkin rakennus on purettu 1900-luvulla. VKA.

3.5 Rakentaminen

Vuorelan kasvatuslaitoksen perustamisen ensiaskel otettiin kun valtio osti kasvatuslaitosta varten 1891 Vihdin Haapkyllän Kopun tilasta hieman yli 27 hehtaarin alueen.⁸² Saman vuoden joulukuussa Yleisten rakennusten ylihallitus teki keisarillisen senaatin käskystä luonnokset ja kustannusehdotukset perustettavaa kasvatuslaitosta varten, Vankeinhoitohallituksen ohjelman mukaisesti. Seuraavan vuoden maaliskuussa senaatti sai valmiit piirustukset ja tarkemman kustannusarvion, jotka vahvistettiin 31.3.1892. Työt aloitettiin ”kronofogden Kollegiiasessorn” C. Fr. Ekholmin johdolla ja valvonnassa keisarillisen senaatin myöntämää 1500 markan palkkiota vastaan, joka käytettiin 37 700 markan kustannusarviosta.⁸³

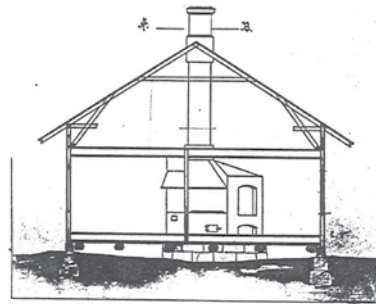
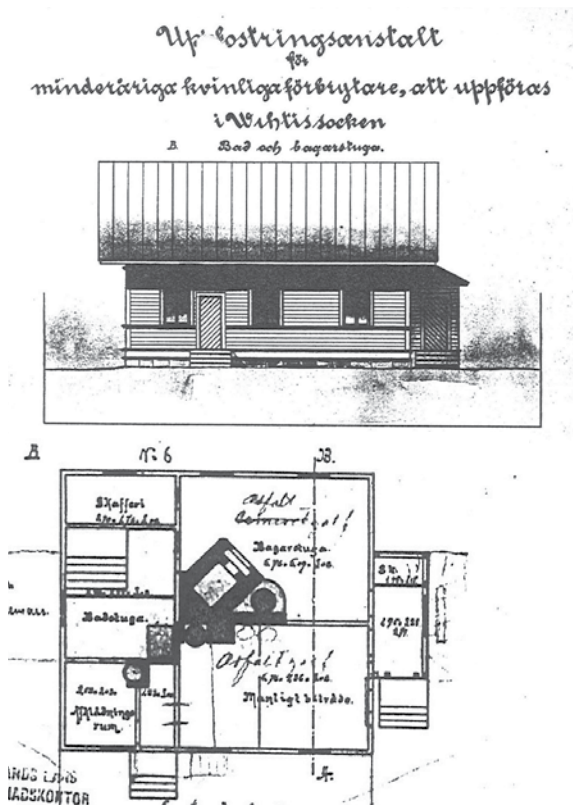
Ensimmäisessä vaiheessa 1892–1893 rakennettiin ainakin Vanhala, Hissula, aitta, liiteri, vanha

pesula rannalle ja huvimajoja. Toisin kuin valtion muissa kasvatuslaitoksissa, kaikki rakennukset olivat uudisrakennuksia. Rakennukset suunniteltiin kasvatuksellisten näkökohtien pohjalta.

Vanhalan alkuperäiset piirustukset on päivätty 31.3.1892. Ne laati arkkitehti Theodor Decker arkkitehti Sebastian Gripenbergin alaisuudessa. Lopulta Vanhala rakennettiin alkuperäisistä piirustuksista poikkeavien, 16.1.1893 päivättyjen piirustusten mukaan. Rakennus on hirsihunkoinen, yksikerroksinen puurakennus. Sokkeli tehtiin graniitista, katemateriaalina käytettiin bitumihuopaa, piiput ja hormit pellitettiin ja rännikourut tehtiin galvanisoidusta rautapelistä. Se suunniteltiin alun perin koulukodin ensimmäiseksi opetus- ja majointusrakennukseksi. Siellä oli johtajattaren kahdesta huoneesta koostuneet asuintilat eteistiloiheen, joihin oli erillinen sisäänkäynti lasitetulta kuistilta. Avoverannalta oli kulku laitoksen tyttöoppilaiden käytössä olleisiin kolmeen suureen saliin, joista yksi oli makuusali, yksi koulusali ja kolmas työsal. Lisäksi rakennukseen tuli kasvatuslaitoksen suuri keittiö-ruokasali ja ruokavarastot, eteinen ja porras, jota kautta pääsi sekä vintille että kellariin, sekä palvelijanhuone ja sairashuone. Kaikissa huo-

82 Åbo Underrättelser no 257, 22.9.1893, artikkeli Korrespondens. digi.lib.helsinki.fi

83 Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus 1888-1892, 22-23.

Hissulan (N) julkisivu koilliseen, leikkaus A-B ja ensimmäisen kerroksen pohja. Kasvatuslaitoksen perustamisvaiheen rakennuksiin kuului Vanhalan pohjoispuolelle rakennettu yksikerroksinen, harjakattainen puutalo Hissula, joka toimi sauna-, pesula- ja leipomorakennuksena. Rakennuksen suunnitteli Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Theodor Decker arkkitehti Sebastian Gripenbergin alaisuudessa. Piirustukset on päivätty 21.3.1892. KA.

neissa oli kaakeliuuni, joissa oli öljymaalattu rautapeltikuori. Kellarin katto tehtiin holveilla ja rautakiskoilla. Piirustuksissa olevaa graniittisokkeliä korotettiin jo rakentamisvaiheessa, ja kellariin sijoitettiin muun muassa maidon, lihan ja juuresten säilytystilat. Vinttikerrokseen tehtiin suuri sali, jolla oli poikkipäätty rakennuksen lounaan puolella, sekä kolme seinämällä erotettua vinttikomeroa. Rakennus valmistui syyskuussa 1893.⁸⁴

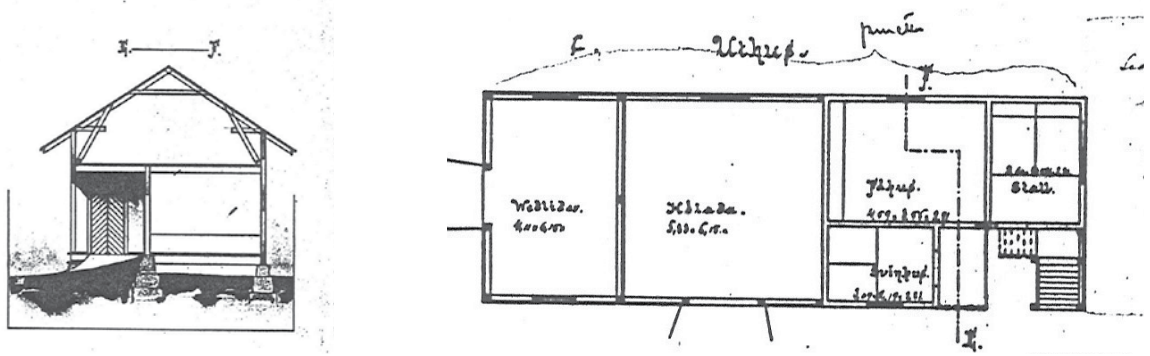
Sisustukseltaan Vanhala oli suhteellisen yksinkertainen. Tyttöjen makuusalissa oli kullakin oma rautasänky, kaksi vuodevaatekerta ja puinen tuoli. Lisäksi salissa oli liinavaatekaappi, pöytiä ja pitkä pesupöytä. Palvelijan huoneessa oli rautasänky, vaatekaappi ja kaksi tuolia. Johtajatar Hernbergin huone oli puolestaan hänen itse sisustama ja hänen kiinnostuksensa taidetta ja kirjallisuutta kohtaan näkyivät sisustuksessa. Koululuokan sisustus vastasi aikansa kansakoululuokkien sisustusta. Huoneessa oli erilliset pulpetit, liitutaulu, harmoni ja kirjakaappi. Työhuonetta käytettiin lähinnä käsityöluokkana. Sen varustuksiin kuului rukkeja ja kangaspuita.

84 Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus 1888–1892, 23. Åbo Underrättelser no 257, 22.9.1893, artikkeli Korrespondens. digi.lib.helsinki.fi. ISS Suunnittelupalvelut Oy 2006, 4.

Hissulaksi (N) kutsuttu pesu- ja leipomorakennus rakennettiin Vanhalasta luoteeseen. Sen piirustukset ovat maaliskuulta 1892. Tämä 1950-luvulla purettu rakennus oli hirsirunkoinen ja sen julkisivut oli verhoiltu laudoituksella. Sen sokkeli oli graniitista, katto oli huopakatto ja piiput ja hormit pellitettyjä. Rakennuksen sisätiloihin kuuluivat pystypuurankainen ja laudoitettu kuisti, sisäänkäynti suureen pyykki- ja leipomotupaan, sekä suurempi miespuolisen apulaisen huone. Rakennuksen toisessa päässä sijaitsi ruokavarasto, pesuhuone ja pukuhuone, joihin oli erillinen sisäänkäynti rakennuksen takaa, jossa oli myös porras vintille. Rakennuksessa oli rapattu, tiilinen tulisija ja peltikuorisista kaakeliuuneja. Pesuhuoneen lattia oli betonia.⁸⁵

Nykyisin **aitaksi** (13) kutsuttu ulkorakennus rakennettiin luoteeseen Vanhalasta. Sen piirustuksia ei ole päivätty, mutta se mainitaan Yleisten rakennusten ylihallituksen vuoteen 1892 ulottuvassa vuosikertomuksessa. Sen seinät olivat hirrestä ja osittain pystypuurakenteisia ja laudoitettuja. Sokkeli tehtiin graniitista. Katemateriaalina oli huopa. Rakennukseen sijoitettiin käymälät, mankelihuone ja tulisija sekä ruokavarasto, jonka seinät tehtiin

85 Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus 1888–1892, 23.

Liiterin (O) leikkaus ja pohjapiirros. Liiteri kuului Vuorelan perustamisvaiheeseen. Se oli yksikerroksinen, harjakattoinen pitkä rakennus, jossa sijaitsi halkoliiteri, työkaluliiteri, aitta, sikala ja kanala. Rakennuksen suunnitteli Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Theodor Decker arkkitehti Sebastian Gripenbergin alaisuudessa. Ensimmäiset piirustukset päivättiin 21.3.1892, jonka jälkeen niihin tehtiin pieniä muutoksia. KA.

rankorakenteisina puusta ja verhoiltiin laudalla.⁸⁶ Aittaa pidennettiin todennäköisesti jo 1800- ja 1900-lukujen taitteessa.

Nykyisin **vanhaksi pesulaksi** kutsuttu pesularakennus (8) rakennettiin 1893. Se sijoitettiin Hiidenveden rantaan, hirsarkun päälle rakennetun laiturin viereen. Pesula rakennettiin hirrestä ja sokkeli graniitista, katto oli huopakatto. Pesulassa oli yksi huone, jossa oli 80 kannun kokoinen muurattu pata.⁸⁷

Vanhan pesulan kanssa samoissa, päiväämättömissä piirustuksissa on kuvattu myös huvimaja. Koska Vuorelan huvimajat I ja II ovat toistensa kaltaiset, ovat niiden rakentamisajankohdat oletettavasti lähellä toisiaan. Vanhalan huvimaja valmistui niistä oletettavasti ensin 1893, Johtolan noin 1900.

Ulkorakennus liiteri/navetta (O) rakennettiin Vanhalan pihapiiriin ja se tehtiin hirrestä. Sen sokkeli oli graniittia ja katto huovasta. Ulkorakennuksessa oli halko- ja työkaluliiteri, talli, kanala ja aitta tai säilytys huone, joka vahvistetuissa piirustuksissa oli tosin merkitty käymäläksi. Rakennusta kutsuttiin makasiiniksi ja puuvajaksi. Rakennus on purettu 1920-luvulla, kun kasvatuslaitokselle rakennettiin uusi kivenavetta (1926–1929). Rakennuksen pääty näkyy vuoden 1895 valokuvassa.

Yleisten rakennusten ylihallituksen vuoteen 1892 ulottuvassa vuosikertomuksessa kuvataan Vuorelan 13.9.1893 mennessä valmistuneeksi rakennuskannaksi Vanhala, Hissula, aitta, ulkorakennus, vanha pesula ja laituri, ja todetaan niiden

yhteenlaskettujen rakennuskustannusten pysyneen annetun kustannusarvion puitteissa. Kyseisenä päivämääränä pidettiin loppukatselmus, jossa olivat mukana ensimmäinen arkkitehti Theodor Decker ja Vankeinhoitolaitoksen virkamies Axel af Forselles.⁸⁸

Vuorelan oppilasmäärän kasvaessa 1800-luvun loppuun mennessä olemassa olevat tilat kävivät ahtaaksi ja uusien rakennusten rakentaminen kävi välttämättömäksi. Ennen kuin tilaa saatiin lisää Vuorelaan, tilanahtautta pyrittiin helpottamaan mm. siirtämällä osa oppilaista johtajattaren omistamaan Päivölään.

Tilanahtautta purettiin Vuorelassa rakentamalla ensimmäisenä **Mieheliä** kasvatuslaitoksen miespulaisten sekä naisopettajien asuinrakennukseksi 1899–1900. Siihen sijoitettiin myös muun muassa rangaistussellit. Ullakkokerroksessa oli huone matkustajia ja muita laitoksessa sattumalta oleskelevia henkilöitä varten.

Lisärakentaminen helpottui vuonna 1900, kun kasvatuslaitoksen käyttöön saatiin vireinen 31,88 hehtaarin kokoinen maa-alue. Kyse oli valtion pakkolunastuksesta. Maanviljelijä Albert Hagmanille ja hänen vaimolleen Maria Hagmanille maksettiin kaupasta 500 markkaa hehtaarilta.⁸⁹

Lindbergin suunnittelema **sairastupa eli Kisa** ajateltiin alun perin sijoitettavaksi lähemmäs Vanhalan pihapiiriä, mutta sen jälkeen kun kasvatuslaitos sai hallintaansa naapuritilan, rakennettiin se tälle uudelle tilalle. Sairastupa, joka muutettiin

86 Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus 1888–1892, 24.

87 Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus 1888–1892, 24. Lähteen mukaan rakennuksesta ei ole vahvistettuja piirustuksia. G.A. Sundelinin allekirjoittamat, päiväämättömät piirustukset löytyvät Kansallisarkistosta.

88 Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus 1888–1892, 24.

89 Suomalainen Wirallinen Lehti no 129, artikkeli Virallisia ja laillisia julkistuksia. digi.lib.helsinki.fi

pian pienten tyttöjen osastoksi Kisalaksi, valmistui vuonna 1902.

Linbergin suunnittelema toimistorakennus **Johtola** rakennettiin 1900–1902 lähinnä johtajattaen asunnoksi ja laitoksen kansliaksi. Sinne sijoittuivat myös opettajien ruokasali, keittiötilat ja vierashuone.⁹⁰

Opistola rakennettiin kasvaneen laitoksen uudeksi päärakennukseksi 1900–1902. Sen suunnittelusta vastasi Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Hugo Lindberg ylijohdaja Sebastian Gripenbergin valvonnan alaisena. Syyskuussa 1900 laadittiin työstä urakkasopimus, jonka mukaan rakennuksen tuli olla vesikatossa syyskuussa 1901 ja valmis 1.6.1902. Rakennustyö pysyikin aikataulussaan ja loppukatselmus pidettiin 10.5.1902.

Opistolan ensimmäinen kerros on osin tiili-, osin hirsirakenteinen, toinen kerros hirsirakenteinen. Rakenteelliset ratkaisut perustuivat osittain tuolloin vielä suhteellisen uusien rautakonstruktioiden varaan. Kantavien seinien lisäksi toista kerrosta kannattaa viisi valurautapylvästä ja 11 valssattua rautapalkkia. Näiden lisäksi välipohjan kannakkeiksi on käytetty yhteensä noi 1200 juoksumetriä rautatiekiskoja. Muuta välipohjien vasta ovat puisia 125 x 250 mm palkkeja, oisttain vahvistettuina 50 x 200 mm lankuilla. Molempien kerrosten lattiat suunniteltiin 50 mm pontatusta höylälankusta rakennettaviksi. Rakennuksen kateeksi suunniteltiin kattuhuopaa, mutta jo rakennusvaiheessa kate muutettiin rautapelliksi.

Ensimmäisessä kerroksessa oli rakennuksen valmistuttua kaksi suurta, 25 vuoteen nukkumasalia, ruokala, keittiö, ala-aula, kuusi eristysselliä sekä kolme huonetta vartijanaisia varten. Toisessa kerroksessa oli suuri, muita huoneita korkeampi juhlasali ja luokkahuone, pienempi luokkahuone, kirjasto ja lukuhuone, kaksi asuntoa sekä muutama huone vartijanaisia varten. Yläkerrassa oli myös varsin suuri porrasaula. Siellä oli kaappi jokaiselle tytölle henkilökohtaisia tavaroita, kuten perheen valokuvia, muistoesineitä ja nukkeja, varten.

Sisustukseltaan rakennus oli melko vaatimaton. Ala-aulaan, portaaseen sekä yläaulaan laitettiin pontatusta höylälaudasta rintapaneeli. Opettajien huoneet pahvitettiin ja ilmeisesti tapetoitiin. Juhlasalin alaosa kiersi samantapainen paneeli kuin auloja ja portaikkoakin. Sitä vastoi oppilas- ja luokkahuoneet käsiteltiin vaatimattomasti: hirsien saumat saumattiin puulistoilla ja seinät siveltiin liimavärillä. Ovet

90 Vehkalahti 2004, 27.

olivat erilaisia maalattuja peiliovia, katot höylätystä ponttilaudasta lyötyjä. Opettajien huoneisiin muurattiin kaakeliuunit, mutta oppilas- ja luokkahuoneisiin laitettiin rautapeltiuunit.⁹¹

Kun kansakouluopetus siirtyi Opistolaan, jäi käsityönopetus Vanhalaan, jonne järjestettiin omat työsalit kudonnalle, ompelulle ja muille käsitöille sekä käsityönopettajan asunto.⁹²

1900-luvun alun rakennusvaiheeseen näyttää kuuluneen myös **uimahuone** (14), joka tiedetään rakennetun ennen Hanna Hernbergin kuolemaa 1915, sekä sittemmin **purettu käymälä** (M). Uudisrakennusten lisäksi Vuorela näyttää saaneen vuosisadan alussa ensimmäisen vesijohtonsa ja sähkövalaistuksensa.⁹³

3.6 Vuorelan kasvatuslaitoksen toiminta 1893–1902

Toiminnan alku ja oppilaiden määrän kasvu

Keisarillinen senaatti antoi 17. marraskuuta 1890 julistuksen kahden valtion kasvatuslaitoksen perustamisesta vankeinhoitohallituksen alaisuuteen. Toiseen oli sijoitettava rikoksista tuomittuja, mutta rikosoikeudellisesti alaikäisiä tyttöjä. Laitoksilla haluttiin erottaa lapset aikuisista ja tytöt pojista. Lapsuus ymmärrettiin nyt tärkeäksi vaiheeksi elämässä ja jokaisella lapsella katsottiin olevan siihen oikeus. Alle 15-vuotiaiden rikokset oli jätettävä rankaisematta, mutta 7–14-vuotiaat saatettiin sijoittaa nyt perustettaviin kasvatuslaitoksiin. Kuten yhä edelleen, lapsen sijoitus valtion laitokseen katsottiin keinoista voimakkaimmaksi tavaksi puuttua yksittäisten perheiden asioihin.⁹⁴

Vuorela oli pitkään ainut valtion ylläpitämä, työtölle tarkoitettu kasvatuslaitos. Se sijaitsi rauhallisella paikalla ja erillään muusta asutuksesta, mitä pidettiin tervehdyttävänä ympäristönä pahantapaisille lapsille. Lapsia kasvatettiinkin maalaiselämää varten talonpoikaiselämää ihannoiden ja kaupunkien ja teollistumisen haittapuolia välttä-

91 Ahonen 1980, 1-2. Vehkalahti 2004, 29-31.

92 Vehkalahti 2004, 29.

93 Mm. Kansallisarkiston 6.10.1902 päivätty asiakirja Vuorela oppfostringsanstalt 1894-1905.

94 Vehkalahti 2004, 15-17.

en. Maalaisympäristö mahdollisti myös omavaraisuuteen pyrkivän maanviljelyyn ja puutarhatyöt, joihin oppilaiden oli osallistuttava. Katsottiin, että he saivat näin itselleen ammatin ja töihin osallistuminen oli välttämätöntäkin laitoksen toiminnan ylläpitämiseksi etenkin sotavuosina.⁹⁵ Osa tyttöjen käsitöistä ja kasvitarhan tuotoksista myytiin laitoksen ulkopuolelle, vaikkakaan näin saadut tulot eivät muodostuneet lähestulkoonkaan niin merkittäväksi tulonlähteeksi kuin kasvatuslaitosten perustamisvaiheessa oli odotettu.⁹⁶

Vuorela oli alun perin tarkoitus avata lokakuussa 1893, mutta toiminta käynnistyi vasta seuraavan vuoden maaliskuussa.⁹⁷ Vuorelassa oli aluksi vain 12 oppilaspaikkaa. Sen esikuvana toimivat varsinkin tanskalaiset, kodinomaisuutta korostavat kasvatulaitokset. Pari vuotta aiemmin valmistuneeseen Koivulan poikalaitokseen verrattuna Vuorelasta tuli vaatimattomampi ja pienimuotoisempi, mutta kodinomaisempi kasvatuslaitos.⁹⁸

Kolme ensimmäistä oppilasta tuli maaliskuussa 1894, lokakuussa tuli neljäs oppilas. Vuosittainen sijoitettujen tyttöjen määrä ei ollut suuri, mutta sijoitusajat olivat pitkiä, jolloin oppilaiden kokonaismäärä kasvoi ajan myötä. Kun Vuorelan 12 paikkaa tuli täyteen, oli sinne otettava lisää tyttöjä, kun vastaavia laitoksia ei ollut muita Suomessa.

Vuonna 1896 vankeinhoitohallitus lähti laajentamaan laitosta 20 oppilaalle. Samalla tehtiin päätös, että Vuorelan paikkaluku nostettaisiin pidemällä tähtäimellä 50 tyttöön, mikä edellytti uusia rakennuksia ja lisäystä henkilökuntaan. Senaatin oikeusosaasto katsoi kuitenkin 20 oppilaspaikan riittävän toistaiseksi ja rakentamishankkeet siirtyivät. Uutta rakennusta silti tarvittiin, sillä jo samana vuonna 20 oppilaan raja täyttyi.⁹⁹

Vuonna 1899 Vuorelan oppilasmäärä ylitti 30 rajan. Kaikki oppilaat, naispuolinen henkilökunta, kaksi opettajaa, kaksi hoitajaa ja johtajatar, asuivat Vanhalassa. Kaikki Vanhalan suuret salit jouduttiin tilanpuutteen vuoksi muuttamaan makuusaleiksi ja kouluhuone siirrettiin ullakkokerrokseen, joka oli alun perin suunniteltu varastotilaksi ja ei siksi soveltunut opetuskäyttöön. Syksyllä 1899 koulupetys jouduttiinkin lopettamaan tilojen puutteen

vuoksi. Alueella oli myös runsaasti rakennustyöväkeä, joka majoittui laitoksessa. Rakennustyöt ja työmiehet koettiin koulutoimintaa häiritsevinä tekijöinä, jolloin osa oppilaista siirrettiin laitoksen ulkopuolelle perustettuun Päivölän filiaaliksi kutsuttuun osastoon. Päivölän sisarosasto aloitti toimintansa joulukuussa 1899, kun sinne siirtyi 15 Vuorelan vanhinta tyttöä vartijansa kanssa. Herneberg jäi Vuorelaan johtamaan rakennustöitä. Nuorimmat tytöt saivat taas kansakouluopetusta Vuorelassa. Päivölän vuokrasopimusta jatkettiin rakennustöiden jatkuessa aina vuoteen 1902 asti, jolloin päästiin muuttamaan kesäksi uusiin Vuorelan tiloihin.¹⁰⁰ Samana vuonna Vuorelalle laadittiin oma johtosääntö, jossa paikkaluvuksi vahvistettiin 50. Tähän asti laitoksessa oli sovellettu Koivulan sääntöä.¹⁰¹

Kasvatustaitoksen elämää

Vuorelan ensimmäiset oppilaat olivat lapsia, joiden ”pahantapaisuuteen” ei koulun ja kodin kasvatus ollut purrut. Sijoitusperusteen ytimessä oli lapsen rikollinen toiminta, josta näpistely oli yleisin, joskin puutteellinen kasvuympäristökin huomioitiin. Aviottomia lapsia oli paljon. Vähemmissä määrin Vuorelaan sijoitettiin myös anomuksesta lapsia, joiden toiminta ei varsinaisesti ollut lainvastaista mutta katsottiin niin pahantapaiseksi, että nämä tarvitsivat laitospetusta. Laitossijoituksen ajan lapsen holhoojana toimi laitoksen johtaja. Alkuaikoina sijoitusajat olivat pitkiä, jopa yli 10 vuotta.¹⁰² Ensimmäisenä kymmenvuotiskautena 1894–1903 laitoksen kirjoissa oli 57 oppilasta, joista 52 oli tuomittu varkaudesta, neljä murhapoltosta, kaksi siiveillisyyserikoksesta ja yksi taposta.¹⁰³ Sijoitus päättyi yleensä täysikäiseksi tultua ja tavallisimmin koeaikaan, jolloin tyttö toimi palvelijattarena laitoksen hankkimassa yksityiskodissa ja opetteli suurempaa vapautta luotetun perheen valvonnan alla.¹⁰⁴

Kansakouluopetus muodosti Vuorelan toiminnassa keskeisen sijan jo alun perin. Ensimmäisessä valtion keskuslaitosten ohjesäännössä vuodelta 1890 asetettiin tavoitteeksi, että kasvatuslaitosten opetuksen tuli vastata ylempään kansakoulun op-

95 Vehkalahti 2004, 17-20.

96 Vehkalahti 2003, 252.

97 Uusi Suometar no 197, 26.8.1893, artikkeli Vuorelan kasvatuslaitos, digi.lib.helsinki.fi. Vehkalahti 2004, 25.

98 Vehkalahti 2004, 21.

99 Vehkalahti 2004, 25-26.

100 Aurasmaa 1984, 5. Vehkalahti 2004, 27-28.

101 Uusimaa no 37, 4.4.1902. Artikkelin Kasvatustaitokset. digi.lib.helsinki.fi. Vehkalahti 2004, 29.

102 Vehkalahti 2004, 29, 57-81.

103 Myllyniemi 1990, 256.

104 Vehkalahti 2004, 104–105.

pimäärrä. Oppivelvollisuuden suorittaminen on aina asetettu yhdeksi kasvatuslaitokseen sijoittamisen keskeiseksi tavoitteeksi.¹⁰⁵

Kansakoulun lisäksi laitoksissa käytiin rippikoulu ja varttuneemmat saivat jatko-opetusta sekä työopetusta sellaisissa töissä, jotka ”käytännöllisessä elämässä ja oppilaiden toimeentuloon vastaisuudessa enimmäkseen ovat tarpeelliset”. Alemmista sosiaaliryhmistä tulleiden tyttöjen toivottiin sijoittuvan takaisin yhteiskuntaan tottelevaisina, ahkerina ja monitaitoisina palvelijoina.¹⁰⁶

Työt ja opiskelu suoritettiin säännöllisen päiväjärjestyksen puitteissa. Nuorimmat kävivät koulua ja tekivät käsitöitä. Isot, koulunsa päättäneet tytöt tekivät käsitöitä, joita suuressa omavaraisessa taloudessa riitti kankaankudonnasta sukkiensa parsimiseen. Pyykinpesu, silytys ja mankelointi olivat isoja urakoita, joita tehtiin kilpailen. Jokainen tyttö kävi vuorollaan läpi työkurssit. Oli muun muassa navetta-, ruoanvalmistus- ja säilöntäkursseja.¹⁰⁷

Vuorelan päivä alkoi aamusiivouksella ja lämmittämisellä kuuden jälkeen. Navettaan menevät nousivat jo neljältä tai viideltä. Aamiaisen jälkeen oli koulua ja vanhemmille tytöille töitä, joihin kesällä osallistuivat nuoremmatkin. Lounaan jälkeen koulu ja työt jatkuivat kahteen asti, jolloin oli välipala. Läksyjen jälkeen tehtiin käsitöitä iltakuuteen asti, jolloin oli päivällinen. Illat olivat vapaita talvella kahdeksaan, kesällä yhdeksään asti. Talvi-iltaisin tytöt istuivat Opistolassa aulassa laulemassa ja tekemässä käsitöitä. Kesäisin pelattiin ulkona. Kesällä uinti kuului lähes päivittäin ohjelmaan, myös iltapesu suoritettiin rannassa.¹⁰⁸

Vuorela oli suljettu yhteisö, jossa ovet pidettiin suljettuina ja Miehelään sai mennä vain luvalla.¹⁰⁹ Harvoin, kun joku pääsi käymään kotonaan, hänet vietiin ja tuotiin.¹¹⁰ Rangaistuskeinoina käytettiin eriasteista eristämistä. Tyttö saattoi joutua tekemään töitä tai nukkumaan yksin. Käytettiin myös niin sanottuja karsserikoppeja eli eristyskoppeja, joita oli neljä. Yksi niistä oli pimeä.¹¹¹

Vuorelassa asuivat lasten lisäksi työntekijät. Koska yksityisyyttä ei juuri ollut, vaati työ täydellistä omistautumista työntekijöiltään. Alku-

vaiheessa korostuikin työntekijöiden kristillinen kutsumus auttamiseen. He saattoivat tehdä Vuorelassa 30–40-vuotisen työuran. Hoitohenkilökunta koostui naimattomista naisista, maatilatöihin palkattiin miehiäkin, joilla oli perhettä ja jotka asuivat erillään vaikkakin heidän lapsensa kävivät Vuorelassa koulua.¹¹²

Vuorelan aloittaessa toimintansa 1894 laitoksessa oli rakennusmiesten lisäksi johtajat. Hän anoi pian lisää henkilökuntaa ja ensimmäinen opettaja aloitti vielä 1800-luvun puolella, seuraava opettaja tuli 1900 tai 1901. Naistyöntekijöille kuului viran puolesta ruoka ja asunto. Naispuolisia työntekijöitä olivat opettajien lisäksi hoitajat, kuten meijerska ja puutarhuri. Ihanteena pidettiin viittä oppilasta toimihenkilöä kohti. Oppilasmäärän kasvaessa Vuorelassa oli kuitenkin seitsemän tai kahdeksan tyttöä yhtä työntekijää kohden. Henkilökunnan hierarkia oli selvä. Johtajataarta seurasivat arvoasteikossa kansakoulunopettajat ja kanslisti. Sitten tulivat käsityönopettaja, talousopettajat, karjakko (meijerska) ja puutarhuri.¹¹³

Vuorelan maataloustoiminnan ylläpidosta vastasi 1896 alkaen miespuolinen tilanhoitaja. Miestyöntekijät oli sijoitettu perheeseen asumaan Miehelään ja he maksoivat asumisestaan vuokraa. He ruokailivat kotona. Myös tilapäisiin maataloustöihin palkatut päivätyöläiset söivät Miehelässä. Miehistä tärkein oli tilanhoitaja, joka jakoi päivän työt, valvoi niitä, nikkaroi ja suunnitteli. Iltaisin hän hoiti kirjanpidon ja muut konttorityöt. Hierarkian seuraavat olivat tallimies ja autonkuljettaja, joka teki muitakin töitä. Talossa oli myös suutari, joka toimi yövartijana. Alimpana hierarkiassa olivat työmiehet ja kesäinen apuatyöväki.¹¹⁴

105 www.vuorelankoulukoti.fi

106 Vehkalahti 2003, 250.

107 Aurasmaa 1984, 9–10.

108 Aurasmaa 1984, 9.

109 Aurasmaa 1984, 15.

110 Aurasmaa 1984, 16–17.

111 Aurasmaa 1984, 14.

112 Vehkalahti 2004, 23, 51–54.

113 Aurasmaa 1984, 7.

114 Aurasmaa 1984, 8.

4

Vuorelan kasvatustalouden ja koulukodin myöhemmät vaiheet 1903–2015

4.1 Vuorelan kasvatustalouden ja muutostyöt 1903–1945

1903–1945 TEEMOJA

Ulko- ja talusrakennusten rakentamiskausi, vesijohdon uudistaminen, sähkötyöt, lisämaa-alueiden hankinta

1903–1945 rakennettuja uudisrakennuksia ja rakennelmia:	
1905	Puuvaja ja käymälä (16)
1918	Oma sähkögeneraattori
1903–1927	Lehtimaja (H). Purettu joskus 1900-luvulla.
1903–1927	Palokaluvaja (J). Purettu joskus 1960-luvulla
1903–1927	Perhesikala (K). Purettu joskus 1900-luvulla.
1903–1927	Käymälä (L). Purettu viimeistään 1950-luvulla.
1903–1927	Pumppuhuone (N). Purettu joskus 1900-luvulla.
1920	Perunakellari II (39)
1921	Puimala (G). Purettu 1990-luvulla.
1923	Paratiisirannan portaat ¹¹⁵
1926–1929	Navetta ja talli (B). Purettu 2014.
1927	Vesijohdon uudistaminen ¹¹⁶
1927	Kalustovaja (27)

1926–1927	Kasvihuone (F). Purettu 1940-luvulla.
1929	Puuvaja (A)
1929	Jääkellari (22). Purettu 2014.
1930	Venevaja (21)
1930	Käymälä (24)
1932	Vaja (17)
N. 1935	Lautatapuli (28)
1935–1936	Mylly, kuivaamo ja saha (30)

1903–1945 purettuja rakennuksia:

1920-l.	Liiteri/talli (O)
---------	-------------------

115 Puutarhuri Hilve Lundenin mukaan ylimmän askelman sivussa on päiväys 10.7.1923.

116 Asemapiirros vuodelta 1927. Digitaaliarkisto KA.

Vuorelan kasvatustalouden toiminta 1903 – 1945

Vuorelan toiminnassa ovat aina korostuneet koulunkäynti ja käytännönläheisempi työopetus. Aluksi koulumuoto oli kansakoulu ja tavoitteena saada jokaiselle oppilaalle lopputodistus. Käytännön töissä korostuivat käsityöt ja maatyöt. Tyttöjen työpanos oli välttämätön oppilaitoksen maataloustoiminnan pyörittämisessä ja tyttöjen todennäköisimmäksi ammatiksi laitoksen jälkeen katsottiin palvelijattaren toimi. Vuonna 1924 säädettiin oppivelvollisuuden jälkeisestä ammattikoulutuksesta valtion kasvatustalouksissa. Vuorelassa tämä toteutettiin eri alojen intensiivikursseina.¹¹⁷ Toimintamallinsa ansiosta Vuorelan henkilökunta koostui aluksi eri maa- ja kotitaloustöiden osajista, jotka sekä osasivat opettaa kyseistä alaa, että omasivat kiinnostusta kasvatustyöhön. Näin oli aina 1960-luvulle asti. Erillistä lastensuojelualan koulutusta ei ollut. Oppilaitoksen alkuaikoina henkilökunnan tavoitemitoitus, johon ei kuitenkaan päästy pitkään aikaan, oli yksi hoitaja kymmentä lasta kohden.¹¹⁸

Vuonna 1918 kasvatustaloukset irrotettiin vankeinhoitolaitoksen alaisuudesta kouluhallituksen alaisuuteen, jossa ne toimivat vuoteen 1924 kunnes siirtyivät sosiaaliministeriön alaisiksi. 1920-luvulla tapahtui myös liuta muita uudistuksia, joiden myötä laitosten rooli kasvatuksessa korostui ja rangaistuksellinen yhteys katosi. Mukaan tuli psykologinen testaus. Käytännön työ ei Vuorelassa kuitenkaan juuri muuttunut, sillä se säilyi ainoana työille suunnattuna valtion kasvatustalouksena.¹¹⁹

Ympäröivistä maataloista ostettiin kasvatustaloukselle vähitellen lisäalueita niin, että laitoksen kokonaispinta-ala vuonna 1919 oli 93,7 hehtaaria, josta viljeltyä 23,7 hehtaaria.¹²⁰ Peltoja käytettiin koulun ruokatuotantoon ja oppilaat osallistuivat aikuisten ohalla peltoihin.

Vuorela oli melko täynnä jatkuvasti. Opistolan valmistuttua se oli tarkoitettu 50 tytölle, mutta 1920-luvulla siellä oli samanaikaisesti keskimäärin 70 oppilasta. Hanna Hernbergin tilalla sijaitsevaa Päivölää ei kuitenkaan enää myöhemmin käytetty tyttöjen majoittamiseen vaan sinne perustettiin

täyshoitola. Kiltit ja kätevät Vuorelan tytöt pääsivät sinne palkallisiin kesätöihin.¹²¹

Vuonna 1923 oppilaskunnassa oli ensimmäistä kertaa enemmän anomuksesta otettuja kuin tuomioistuinten lähettämiä lapsia. Lastensuojelu kehittyi läpi 1900-luvun alun, vuonna 1936 saatiin ensimmäinen yhteinen lastensuojelulaki. Sen myötä kasvatustaloukset luokiteltiin erääksi lastensuojelun välineeksi. Niihin voitiin sijoittaa 15–18-vuotiaita rikoksentekejiä, joita ei enää vuoden 1942 lakimuutoksen jälkeen voitu rangaista. Kun 1940-luvulla valtio perusti vihdoin toisen tytöille suunnatun koulukodin Yläneelle, Vuorelaan sijoitettiin ne oppilaat joilla oli vielä kansakoulu kesken eli kaikkein nuorimmat tytöt.¹²²

Rakennustöitä 1903 – 1945

Sähkö saatiin vuodesta 1918 omasta generaattorista. Sähköä käytettiin valaisemiseen ja veden nostoon.¹²³ Erityisesti 1920- ja 1930-luvuilla rakennettiin useita ulko- ja talousrakennuksia, jotka suunniteltiin joko Yleisten rakennusten ylihallituksessa tai Uudenmaan lääninrakennuskonttorissa ja niillä oli eri suunnittelijoita. Vuonna 1936 rakennuttajana toimineen ylihallituksen nimi muuttui Rakennushallitukseksi. Osassa piirustuksia ei ole allekirjoituksia ja suunnittelijatiedot puuttuvat.

Uudet rakennukset olivat lähinnä puisia ja punamullattuja. Ne sijoitettiin lähinnä tiestön varrelle, usein kaarevien teiden suuntaisesti ja maastonmuotoja myötäillen eli keskenään eri koordinaatistoihin.

Suurikokoinen Puimalaksi (G) kutsuttu rakennus valmistui vuonna 1921 Vuorelantien varrelle. Johtolan takapihalla sijaitsevalta huvimajalta II rakennettiin vuonna 1923 rantaan johtavat portaat, joita kutsuttiin Paratiisirannan portaiksi. Portaat johtivat rannalla sijaitsevalle uimahuoneelle.

Kasvatustaloukselle rakennettiin vuosina 1926–1927 kasvihuone (F), joka sijoittui Hissulan pohjoispuolelle kasvimaan viereen. Kasvihuoneen suunnitelti Uudenmaan lääninrakennuskonttorin Armas Rankka. Rakennus oli pitkä, yksikerroksinen puinen rakennus, jolla oli harjakatto. Sisätilat jakautuivat

117 Vehkalahti 2004, 85–104.

118 Vehkalahti 2004, 48–52.

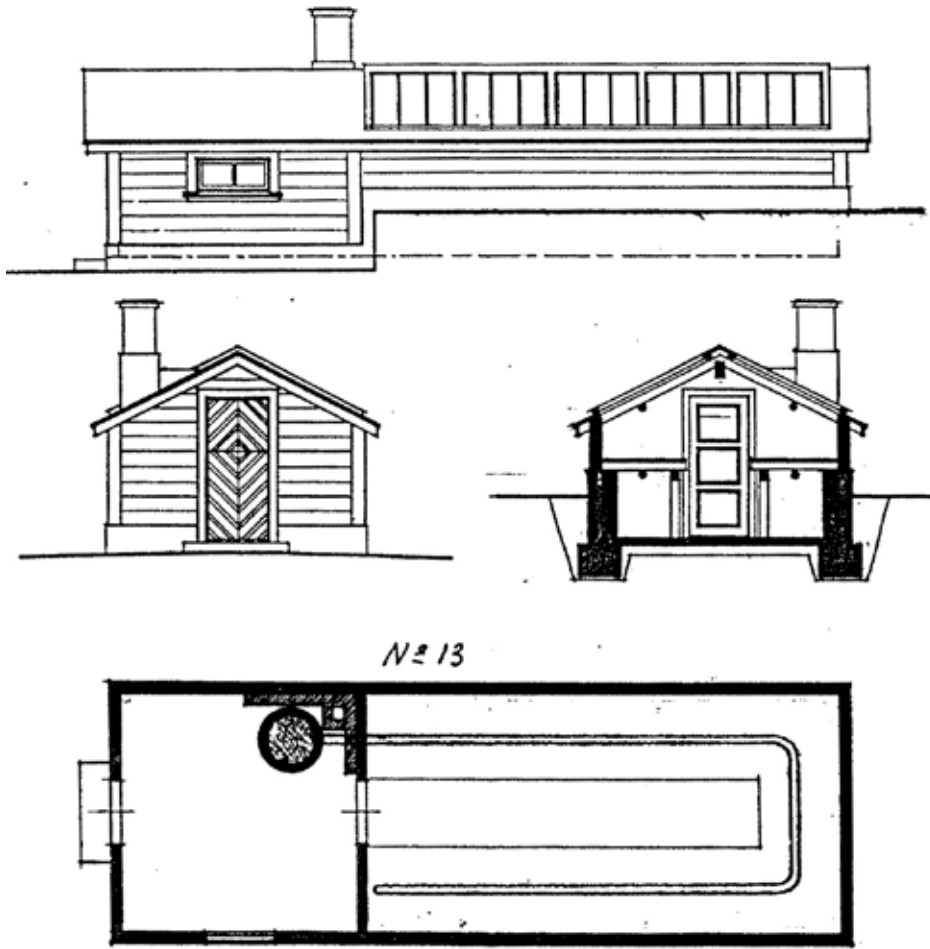
119 Vehkalahti 2004, 116–117.

120 Myllyniemi 1990, 255–256.

121 Aurasmaa 1984, 5.

122 Vehkalahti 2004, 149.

123 Aurasmaa 1984, 5. Lisäksi 11.5.1903 päivätyssä arkkitehti Hugo Lindbergille osoitetussa, suomalaisen kalustokauppa-osakeyhtiön P. Sidorow kirjeessä viitataan sähkövalaisimien tilaamiseen Miehelän rakennukseen, eli Vuorelassa oli jo tällöin sähköt. KA.

Vuorelan kasvatuslaitoksen ensimmäisen kasvihuoneen julkisivut, leikkaus ja pohjapiirros. Rakennuksen suunnitteli toukokuussa 1926 Uudenmaan lääninrakennuskonttorin Armas Rankka. Rakennuksen paikalla on nykyisin puutarhakalustovaja (11). KA.

kahteen osaan: kasvihuoneeseen, jossa oli kattoikkunoita, sekä etuhuoneeseen, jossa oli lämmitysuni.¹²⁴

Toukokuussa 1927 Yleisten rakennusten ylihallituksen Ilmari Launis sai valmiiksi kasvatuslaitoksen vesitorniehdotuksen piirustukset. Ehdotettiin nelikerroksista, kahdeksankulmaista tiilistä tornia, mutta rakennusta ei toteutettu. Vesitornin suunnitelmat liittyivät kasvatuslaitosalueen vesijohdon uudistamiseen, joka toteutettiin vuonna 1927.¹²⁵

Tärkeä 1920-luvun rakennustyö oli kasvatuslaitoksen uusi kivinen navettarakennus (B), joka suunniteltiin ja rakennettiin 1926–1929.¹²⁶ Navetta oli suuri harjakattoinen rakennus, jonka ensimmäinen kerros oli tiilestä ja toinen kerros puurakenteinen. Navetassa oli kasvatuslaitoksen karjaa ja hevosia ja heinävintti. Vanha puinen liiterinä ja

navettana toiminut rakennus (O) purettiin Hissulan lähistöltä.¹²⁷ Uuden navetan suunnitteli Yleisten rakennusten ylihallitus ylimääräinen arkkitehti Wilhelm Amatus Tötterström (1860–1933) oli valmistunut arkkitehdiksi Polyteknillisen osaston arkkitehtiosastolta vuonna 1865. Hän teki uransa ylihallituksessa, ensin ylimääräisenä arkkitehtina ja myöhemmin eri lääninrakennuskonttorien esimiehenä. Tötterström keskittyi urallaan vankilarakennusten suunnitteluun ja hänet nimitettiin ensimmäiseksi arkkitehdiksi 1914. Tötterström päätti uransa ylihallituksessa vuonna 1926.¹²⁸

Vuonna 1929 rakennettiin uuden kivinavetan pohjoispuolelle uusi jääkellari. 1930-luvulla kasvatuslaitokselle rakennettiin oma mylly, kuivurit, saha ja lautatapuli. Puutavarasta sahattiin itse laudat omaan käyttöön. Kaluston säilytystä varten rakennettiin suuri puinen vajarakenus navetan lounaispuolelle kaarevan tien varrelle.

124 Kasvihuone on purettu puutarhakalustovajan (11) alta 1940-luvulla.

125 Asemapiirros vuodelta 1927. Digitaaliarkisto KA

126 Navetta purettiin loka-marraskuussa 2014.

127 Vuoden 1927 aluekartassa vanhaa puunavetta ja tallia ei enää ole. KA.

128 Halila 1967, 363, 498.

4.2 Vuorelan koulukoti ja muutostyöt 1946–2015

1946–1959 TEEMOJA

Kasvatustilasta koulukodiksi, työaikalaikiin liittyvät henkilökuntamuutokset, laitosrakennusten peruskorjauksia, lämmitysmuodon muuttaminen ja uunien purkaminen, Puuhalan rakentaminen

1946 – 1959 rakennettuja uudisrakennuksia:	
1947	Rantasauna (20)
1948	Puutarhakalustovaja (11)
1948 – 1951	Puuhala (26)
n. 1948 – 1950-l.	Huvimaja III (Kisala) (7)
1949	Opistolan käymälä (25)
n. 1940 – 1950-l.	Perunakellari l/vaja (37)
n. 1940 – 1950-l.	Autotalli (36)
1949	AIV-rehusäiliö (35)

1950 – 1951	Pumppuhuone (23)
n. 1950-l.	Mäntylän saunamökki (34)
1959	Juurikaskellari (12)
1959	Lämpökeskus (15)

1946 – 1959 purettuja rakennuksia:	
1940-l.	Kasvihuone (F) purettiin puutarhakalustovajan (11) alta

Vuorelan koulukodin toiminnallisia muutoksia 1946–1959

Sodanjälkeiset ajat aina 1970-luvulle asti olivat lainsäädäntötyön kehittämisen aikaa.

Vuonna 1946 laitosten nimet muutettiin koulu-odeiksi korostamaan niiden kodinomaisuutta.¹²⁹ Kun vielä 1940-luvulla näpistely oli yleisin syy sijoitukseen, 1950- ja 60-luvuilla päätöksissä korostui haitalliseksi katsottu ”epäsäännöllinen” elämäntapa karkailuineen, koulupinnauksineen yms. oireineen. Myös huoli sukupuolimoraalin höllentymisestä oli päätösten takana.¹³⁰ Kun heti sotien jälkeen Vuorelassa oli ennätykselliset 70 oppilasta, laski lukumäärä 1950-luvun korjausten myötä 52:een.¹³¹

Kisalassa oli 1950-luvulla oppilaspaikkoja 14. Vanhalan peruskorjaustyöt valmistuivat vuonna 1958, minkä jälkeen siellä toimi pieni 12 tytön osasto vanhemmille ja hyvin menestyneille oppilaille, jotka tähtäsivät esimerkiksi jatko-opintoihin. Kisalan ja Vanhalan osastot luokiteltiin niin sanotuiksi avoimiksi osastoiksi. Opistola oli luokituksestaan puoliavoin, mutta sen ulko-ovia pidettiin aina kiinni, joten käytännössä se oli luonteeltaan suljettu osasto.¹³²

Rakentamispaineita oli luonut myös vuoden 1946 työaikalaki, jonka mukaan työpäivien pituudeksi säädettiin kahdeksan tuntia. Tämä johti

henkilökunnan määrän kasvuun. Tähän asti työpäivät olivat saattaneet olla jopa 13-tuntisia, kun päiväopetuksen jälkeen oli vielä valvontaa osastolla. Kisalassa ja Vanhalassa oli kussakin vain yksi osastonhoitaja, joka oli aina tyttöjen käytettävissä. Tämä tarkoitti henkilökunnalta suurta omistautumista mutta mahdollisti myös kestävien siteiden muodostumista henkilökunnan ja lasten välille. Vuorelan maatilan miespuoliset ja perheelliset työntekijät asuivat Miehelässä, joka tosin oli ahdas. Tilanhoitajan perheellä oli kolmen huoneen asunto, kun taas muut perheelliset asuivat hella-huoneissa. Uusille työntekijöille jouduttiin tekemään tiloja Kisalan ullakolle. Opettajien asuintiloihin kuului kaksi huonetta, hoitajilla oli vain yksi huone. Opistolan toisessa kerroksessa asuneilla opettajilla ei ollut asunnoissaan peseytymistiloja eikä keittiöitä. Pesutupa sijaitsi rannassa.¹³³

Uudisrakennuksia 1946–1959

Ajan myötä muuttui myös henkilökunnan koostumus. 1950-luvulla valmistui henkilökunnan oma asuinrakennus Puuhala (26), joka toi kaivattua yksityisyyttä.¹³⁴ 1950-luvulla rakennusmateriaaleista oli pulaa ja myös Vuorelassa pyrittiin selviytymään rakennustöistä mahdollisimman halvalla. Tämä heikensi myös rakennustöiden laatua. Puuhala rakennettiin 1950-luvulla Kisalan eteläpuolelle korvaamaan huonoon kuntoon päässyttä Hissulan

129 Vehkalahti 2004, 119-123, 128.

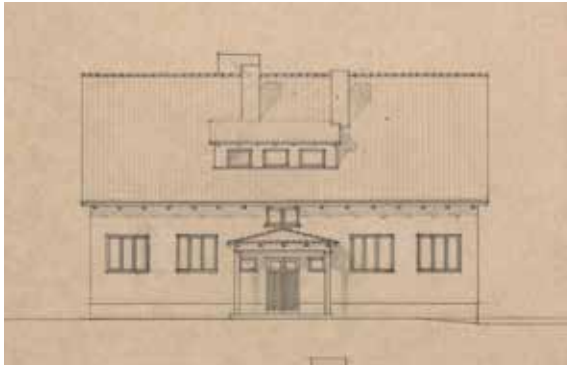
130 Vehkalahti 2004, 141-148.

131 Vehkalahti 2004, 164-165, 205.

132 Vehkalahti 2004, 130.

133 Vehkalahti 2004, 134-135.

134 Vehkalahti 2004, 130.

Vuorelan koulukodin sauna-, pesula- ja asuinrakennus Puuhalan julkisivu länteen. Puuhala rakennettiin sotien jälkeen korvaamaan huonokuntoista Hissulaa, joka purettiin 1950-luvulla, kun Puuhala oli valmistunut. Suunnitelmat tehtiin Rakennushallituksessa 2.11.1949. Toinen suunnitelmien allekirjoittaneista on Yrjö A. Waskinen. KA.

sauna- ja pesutupaa (N), joka purettiin. Puuhalaan sijoitettiin pesula, leivintupa ja henkilökunnan asuinhuoneita. Rakennustöiden valmistuminen viivästyi ja rakentamisen jälki oli heikkoa. Taloa jouduttiinkin korjaamaan jo pian valmistumisensa jälkeen.¹³⁵ Puuhalan ja Kisalan väliin rakennettiin huvimaja III (Kisala) (7).

Vuonna 1947 koulukodille rakennettiin Hiidenveden äärelle uusi rantasauna (20). Puutarhakalustovaja (II) rakennettiin 1949 ja sen alta purettiin 1920-luvulla tehty kasvihuone (F), jonka sokkeleita käytettiin uudisrakennuksessa hyväksi. Opistolarakennuksen eteläpuolelle rakennettiin 1949 uusi käymälärakennus (25). 1940-1950-luvuilla rakennettiin lisäksi kellarillinen vaja (37), pieni puinen autotalli (36), AIV-rehusäiliö (35) kivenavetalle johtavan tien varrelle sekä juurikaskellari (12) uuden puutarhakalustovajan läheisyyteen. Opistolan pohjoispuolelle rakennettiin 1959 lämpökeskus, mikä liittyi lämmitysmuodon muuttamiseen.

1950-luvun peruskorjauksia

Sodan päättyessä Vuorelan rakennukset olivat puolen vuosisadan ikäisiä ja korjaustyöt olivat tarpeen. Koululla kärsittiin tilanahtautta ja suuret makuusalit eivät enää vastanneet 1940-1950-lukujen ajatuksia oppilaiden henkilökohtaisen tilan tarpeesta. Vuoden 1946 kasvatus- ja työlaitoskomitea ehdotti, että rakennettaisiin pienempikokoisia ja kodinomaisempia laitoksia. Pyrittiin eroon karsimimaisuudesta. Pidettiin tärkeänä, että suurten

makuu- ja oleskelusalien järjestelmästä päästäisiin eroon. Tämä oli paitsi Vuorelan tavoitteena niin myös muissa aikakauden koulukodeissa Suomessa. Ajateltiin, että pienet oppilasosastot toimisivat suuria saloje paremmin sekä henkilökunnan että oppilaiden näkökulmasta.¹³⁶

Lisäksi Vuorela sai keskuslämmityksen 1950-luvulla ja lämmitysmuodon muutoksen yhteydessä vanhat kakluunit ja peltiuunit purettiin.¹³⁷ Punatiilinen lämpökeskusrakennus (15) valmistui Opistolan pohjoispuolelle vuonna 1959.

Oppilasosastojen kokosuostitusten muuttamisen myötä Vuorelan rakennuksia lähdettiin muuttamaan ja korjaamaan. Opistolan tilat olivat jo 1940-luvulla käyneet vanhanaikaisiksi, mutta korjaustöitä jouduttiin odottamaan 1950-luvulle asti. Siihen asti Opistola lämmitettiin 30 puu-uunin avulla. Opistolan 1950-luvun peruskorjauspiirustukset on päivätty vuodelle 1953. Toisen kerroksen luokkahuoneet ja asunnot muutettiin koulukodin oppilaiden asunnoiksi. Alakerran suurista makuusaleista toinen jaettiin kahdeksi luokaksi ja toisesta tehtiin ruokasali. Pääporras uusittiin ja uunit purettiin lukuun ottamatta toisen kerroksen juhlasalin uunia, joka modernisoitiin takaksi.¹³⁸ Opistolan peruskorjaustöiden yhteydessä aulatala sai seinilleen iloisen kukka-aiheisen seinämaalauksen, mikä symboloi valoisaa elämänsukkoa. Muutostöiden jälkeen Opistolaan jäi 27 oppilaspaikkaa, mikä oli puolet vähemmän kuin edeltävinä vuosikymmeninä.¹³⁹ Opistolan makuusali pidettiin päivisin suljettuna ja tytöillä ei ollut vapaa-ajanviettopaikoja aulatilaa lukuunottamatta.¹⁴⁰

Myös Vanhala peruskorjattiin 1950-luvulla sodan jälkeen. Rakennus mitattiin ja laadittiin mitapiirustukset alkuperäispiirustuksia hyödyntäen. Vuoden 1958 suunnitelmat teki Uudenmaan piirirakennustoimisto. Tällöin tehtiin uusi porras-huone vintille ja kellariin sekä uusia huoneita, wc-tiloja, päivystystila ensimmäiseen kerrokseen ja peseytymistila ja wc kellariin. Ullakolle tehtiin asunto ja lisäikkunoita. Uuneja purettiin samalla, kunrakennukseen tehtiin vesikeskuslämmitys.

136 Vehkalahti 2004, 130.

137 Vehkalahti 2004, 130.

138 Ahonen 1980, 2.

139 Vehkalahti 2004, 133.

140 Vehkalahti 2004, 130.

135 Vehkalahti 2004, 133.

1960- JA 1970-LUVUNTEEMOJA

Siirtyminen kansakoulusta peruskouluun, erityistyöntekijöiden tuleminen, uudet asuinrakennukset Mäntylä, Kanervikko ja Marikko, vesijohtotyöt sekä maatalouden asteittainen väheneminen.

1960 – 1970-luvuilla rakennettu ja uudisrakennuksia:	
1961	Mäntylä (33)
N. 1962	Autotalli (32)
1962 – 1966	Suljettu osasto- ja asuinrakennus Marikko (10)
1975 – 1978	Henkilökunnan asuinrakennus Kanervikko (38)

1975–1977	Jätevedenpuhdistamo (purettu myöhemmin 1900-luvulla)
1977	Vedenottamo ja painesäiliö (9)
1960 – 1970-luvuilla purettuja rakennuksia:	
1960 – 1970-l.	Palokaluvaja

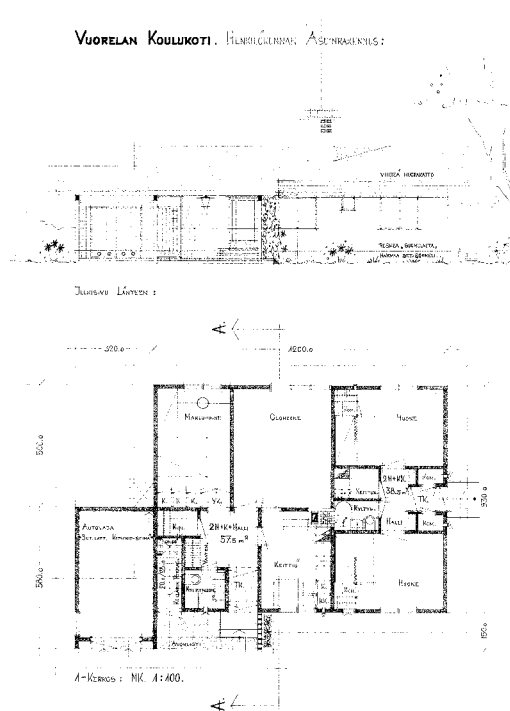
Vuorelan koulukoti 1960-1970-luvuilla

Koulukodin oppilasmäärä laski 1960-luvulla 31:een. Samalla sijoitusajat laskivat, ollen 1960-luvun lopulla alle kaksi vuotta.¹⁴¹ Perheellisten naispuolisten määrä kasvoi vähitellen, myös miespuolisia työntekijöitä tuli töihin lisää ja he olivat vastuussa muustakin kuin pelkästään maatalan hoidosta. Maatalouden merkitys väheni vaihteittain 1960-luvun lopulta lähtien. Vielä 1960-luvun puolivälissä Vuorelan maatilalla työskenteli vielä viisi työntekijää ja navetassa oli karja ja hevosia. Vuonna 1970 navetta tyhjennettiin lehmistä.¹⁴²

Jo 1950-luvulta alkaen tunnistettiin tarve erikoistyöntekijöille, mutta vasta 1960- ja 1970-lukujen taitteessa saatiin Vuorelaan asetittain sosiaalityöntekijä, psykologi, sairaanhoitaja sekä erityissairaanhoitaja.¹⁴³

1970-luku oli Vuorelassa ja koko koulukotijärjestelmässä kehityksen aikaa, jolloin työyhteisöä ja toimintamalleja kehitettiin, Vuorelan toimiessa pilottina. Koulu piti tärkeinä säännöllisten kasvatusneuvotteluiden järjestämistä ja pidettiin osasto- ja henkilöstökokouksia. Perhetyö ja omahoitajajärjestelmä kehitettiin 1970- ja 1990-lukujen aikana.¹⁴⁴

Vuorelassa siirryttiin peruskouluun vähittäin vuodesta 1973 alkaen ja vuonna 1976 kansakouluopetus päättyi. Kouluopetus myös yksilöityi 1970-luvun alusta lähtien. Vuorelan erityispiirteitä olivat pitkään ala-astetta käyvät koululaiset ja erityisopetuksen tarjoaminen. Myös harrastustoiminnan merkitys kasvoi aina 1970-luvulta lähtien. Vuorelaan palkattiin myös

Henkilökunnan asuinrakennus Mäntylän julkisivu länteen ja ensimmäisen kerroksen pohja. 14.1.1961. Rakennusmestari Eero E. Salo. Sk.

erillinen vapaa-ajan ohjaaja vuonna 1974. Vuorela tuli tunnetuksi myös hevosistaan, joilla oppilaat saivat ratsastaa. Osa harrastetoiminnasta tapahtuu laitoksen ulkopuolella. Soluasumisesta tuli koulukodeissa ihanne 1970-luvulla. Tavoitteena oli, että oppilailta oli oma huone ja lisäksi yhteistiloja.

141 Vehkalahti 2004, 164-165, 205.

142 Vehkalahti 2004, 299-302.

143 Vehkalahti 2004, 219-221.

144 Vehkalahti 2004, 212-214.

Koulukodille rakennettiin vuosina 1962-1966 uusi suljettu osasto- ja asuinrakennus Marikko, joka on matala, pitkä tiilirakennus. Piirustukset on allekirjoittanut joulukuussa 1962 L. Järvi-Larkas. Sk.

1960- ja 1970-lukujen uudisrakennuksia

Vuonna 1961 rakennettiin henkilökunnan asuinrakennus Mäntylä (1961). Tämän yksikerroksisen, harjakattoisen omakotitalon suunnitteli rakennusmestari Erkki E. Salo. Mäntylä sijoitettiin kaarevan tien varrelle metsäiseen kohtaan ja toiselle puolelle tietä rakennettiin myös suuri autotalli, jota käytettiin paitsi Vuorelan kulkuneuvojen suojana niin myös huoltotilana.

1960-luvun tärkein rakennushanke Vuorelassa oli Marikon (10) rakentaminen. Arkkitehti L. Järvi-Larkaksen tekemät rakennuspiirustukset ovat vuodelta 1962 ja rakennus valmistui 1966. Marikoon sijoitettiin muita osastoja suljetumpi tarkkailuysikkö sellaisille oppilaille, jotka tarvitsivat erityistä valvontaa ja hoitoa. Talossa järjestettiin myös opetusta, mutta pääosin siellä asuvat kävivät Opistolassa koulua. 1960-luvulla Vuorelaan tulivat ensimmäiset huumeidenkäyttäjät, myös karkailu oli yleistynyt. Toivottiin, että uusi tilajärjestelmä mahdollistaisi entistä yksilöllisempää hoitoa. Osa oppilaista tarvitsi psykiatrista hoitoa. Oppilailla oli omat huoneet, mikä lisäsi yksityisyyttä. Marikossa oli myös kaksi sairashuonetta. Rakennus poikkeaa typpologialtaan muista Vuorelan silloisista rakennuksista ja se on tyypiltään rivitalomainen ja punatiilinen. Talon valvottavuuden helpottamiseksi oppilashuoneet sijoitettiin käytävän molemmin puolin. Marikon suunnittelu havainnollistaa, kuinka suhtautumistapa eristämisen käyttöön rangaistuksena oli muuttunut. Vuorelan johtajatar Vesterinen ja arkkitehti Järvi-Laikas matkustivat naapurimaahan Ruotsiin etsimään esikuvia uudelle rakennukselleen. Ruotsista poimittiin mukaan yhteisten tilojen kodinomaisuus. Marikosta ei kuitenkaan tehty yhtä suljettua kuin Ruotsissa oli yleistä.¹⁴⁵

145 Vehkalahti 2004, 173-174.

Vuosina 1975-1978 Vuorelantien varrelle, sen eteläpuolelle suunniteltiin ja rakennettiin henkilökunnan asuinrakennus Kanervikko (38), johon tehtiin kuusi perheasuntoa ja kaksi kaksiota. Arkkitehtina oli Pekka Rajala. Rakennus sijoitettiin etäämmälle muista Vuorelan rakennuksista etäisempi sijainti muista Vuorelan rakennuksista, mikä lisäsi yksityisyyttä. Työntekijöistä osa asui myös alueen ulkopuolella enenemässä määrin.¹⁴⁶ Rakennustypologialtaan Kanervikko on Marikon kanssa samaa ryhmää eli matala ja pitkä punatiilirakennus.

Muita 1960- ja 1970-lukujen muutoksia

Vuorelan urheilukenttä tehtiin todennäköisesti 1960-luvulla. 1970-luvulla kenttää pidennettiin Johtolan suuntaan.¹⁴⁷ 1960-luvulla alle 12-vuotiaiden tyttöjen määrä oli vähentynyt. Kisalassa toimiva tyttöjen osasto lopetettiin ja rakennus muutettiin laitoksen johtajan asunnoksi vuonna 1972.¹⁴⁸

Vuosina 1975-1976 Vuorelaan rakennettiin uusia vesijohtoja, vedenottamo painesäiliöineen (9) ja jätevedenpuhdistamo, joka oli yksikerroksinen, suorakaiteen muotoinen tasakattoinen rakennus, jonka julkisivut olivat muovipinnoitettua teräspoimulevyä. Jätevedenpuhdistamo sijoittui Vanhalan koillispuolelle, mutta se on sittemmin purettu.

146 Vehkalahti 2004, 224-225.

147 Puutarhuri Hilve Lundenin mukaan.

148 Vehkalahti 2004, 162. 1990-luvulta lähtien rakennus toimii yksityisasuntona.

1980-LUVUN TEEMOJA

Poikien tuleminen, peruskorjaukset, suojelupäätös

1980-luvun uudisrakennuksia ja muutoksia:	
1986	1,6 hehtaarin kokoinen peltoalue erotettiin koulukodin alueesta
1988	Lämpökeskuksen (15) laajennus (vanhin osa 1959)
noin 1980–1990-l.	Öljyvarasto (31)

Vuorelan koulukodin toiminnallisia muutoksia 1980-luvulla

Vuonna 1984 astui voimaan uusi lastensuojelulaki. Uudistumisen myötä lasta tai nuorta ryhdyttiin tarkkailemaan kokonaisvaltaisemmin ja lapsen edun arvioiminen sen sijaan, että olisi vain lueteltu oppilaan ongelmia ja oireita.¹⁴⁹ Vuorelan koulukoti muuttui tyttöjen ja poikien sekalaitokseksi vuonna 1988, kun Vuorelaan ryhdyttiin sijoittamaan myös poikia. Ajatuksena tyttöjen ja poikien sijoittamisessa samaan laitokseen pyrkimys normaaliuteen.¹⁵⁰ Samalla paikkaluvuksi tuli 22 oppilasta.¹⁵¹

1980-luvulle tultaessa osastojen väliset erot eivät enää olleet niin suuria. Koulukotien asumisvaihtoehdot monimuotoistuivat ja perinteinen koulukoti on muuttunut palveluyksiköksi, joka tarjoaa erilaisia asumisvaihtoehtoja. Marikkokaan ei enää ollu yhtä suljettu kuin alun perin. Marikko muutettiin itsenäisemmän asumisen taloksi, jonka oppilaat olivat peruskoulunsa suorittaneita ja itsenäistä elämää harjoittelevia nuoria.¹⁵²

1980-luvun korjaustöitä ja kiinteistöjako

1980-luvun alussa sosiaalhallitus määritteli tavoitteeksi kuusipaikkaiset oppilasosastot. Vanhala ja Marikko vastasivat tätä tavoitetta, mutta Opistola ei. Vuonna 1980 laadittiin Opistolan peruskorjaussuunnitelma, jossa todettiin, että Opistolan silloiset tilat olivat laitospomaisia eivätkä vastanneet uusia toiminnallisia tavoitteita. Museovirasto lausui, että peruskorjauksen suunnittelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota vanhan juhlasalin säilyttämiseen yhtenä tilana ja sen yksityiskohtien säilyttämiseen ja ennallistamiseen. Sama koski en-

simmäisen kerroksen ruokasalia, jota enenevässä määrin käytetään pienempien juhlatilaisuuksien pitämiseen. Vanhat ovet listoineen tuli mahdollisuuksien mukaan säilyttää. Seinien mahdollisen levytyksen tulisi olla sileää ja huomaamatonta, ei avosaumoja.¹⁵³ Opistolan peruskorjaustyöt toteutettiin lukuvuonna 1983–1984. Toisen kerroksen osasto jaettiin pienemmiksi soluiksi ja yhteistilat ja wc- ja pesutilat ajanmukaistettiin. Muodostettiin kaksi osastoa, Opistola ja Sirkkula, joiden välillä ei ollut yhteyttä ja sisäänkäynnitkin olivat eri päistä. Molemmista osastoissa oli kuusi yhden hengen huonetta. Opistolaan jäi muutostöiden jälkeen 12 oppilaspaikkaa ja henkilökunnan asunnot oli muutettu oppilaskäyttöön.¹⁵⁴ Myös keittiö uusittiin. Vuonna 1988 päivystyshuone siirrettiin ja tehtiin saunatilat kellariin pesutilojen paikalle. Vuodesta 1988 Opistolassa on toiminut ainoastaan yksi osasto, Sirkkula. Samalla henkilökunnan määrä on kasvanut.

Vanhalassa asuttiin 1970–1980-lukujen vaihteessa yhden tai kahden hengen huoneissa. Vuonna 1988 Vanhalaa korjattiin Uudenmaan piirirakennustoimiston suunnitelmien mukaan. Päivystyshuone siirrettiin ja kellarin pesutilojen paikalle rakennettiin saunatilat.

Miehelä peruskorjattiin vuonna 1981. Kellarin sauna- ja takkatila kunnostettiin ja seiniä lisäeristettiin sisäpuolelta.

Vuorelan alue pieneni hieman vuonna 1986, kun sen kaakkoiskulmasta lohkottiin pieni peltoalue, joka muodostui omaksi, erilliseksi tilaksi (RN:O 11, noin 1,6 ha).¹⁵⁵

149 www.vuorelankoulukoti.fi

150 www.vuorelankoulukoti.fi

151 Vehkalahti 2004, 269.

152 Vehkalahti 2004, 268–270.

153 Ahonen 1980, 2–3.

154 Vehkalahti 2004, 262–263.

155 Kiinteistörekisteriote 12.4.1988.VRakVA.

Seitsemän koulukotirakennusta suojellaan

Vuorelan koulukodin neljä keskeisintä rakennusta eli Johtola, Opistola, Vanhala ja Miehelä sekä kolme huvimajaa suojeltiin asetuksella 480/85 Valtioneuvoston suojelupäätöksellä 7.9.1989. Suojeluun vaikuttavia seikkoja olivat, että Vuorelan koulukoti edustaa valtion rakennustoiminnan laajentumisvaihetta 1800-luvun lopulla sekä sosiaalishistorian kannalta kulttuurihistoriallisesti erittäin merkittävää laitosrakennusten ryhmää. Rakennusten suojelumerkintä S2 merkitsee, että rakennukset on suojeltu

osittain. Suojelumääräykset kohdistuvat erityisesti rakennusten ulkoasuun.¹⁵⁶ Sisätilojen osalta riittää pääpiirteiden säilyminen siten, että muuttuva käyttö mahdollistaa muutoksia kunhan ne ovat hyvin perusteltuja ja soveliaita historiallisiin rakennuksiin.

156 kulttuuriymparisto.nba.fi, Vuorelan koulukoti.

1990-LUVUN TEEMOJA

Lama, tulostavastuuseen siirtyminen, Taitolan rakentaminen

1990-luvun uudisrakennuksia ja muutoksia:

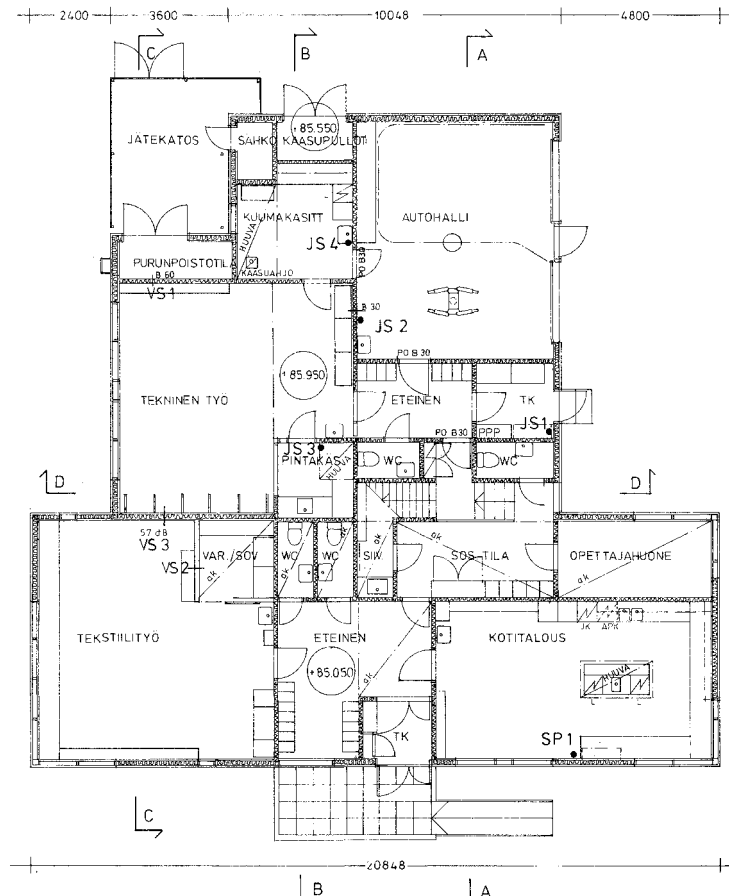
1997–1998

Taitola (29)

1990-luvulla purettuja rakennuksia:

1990-1.

Puimala (G)

Taitolan ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Taitolan rakentaminen liittyi poikien tulemiseen koulukotiin. Rakennuksessa on autohallin ja teknisen työn tilojen lisäksi tekstiilityön ja kotitalouden opetustiloja. Uudisrakennuksen suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Pirkko ja Arvi Ilonen, 18.8.1997. Sk.

Koulukodin toiminnallisia muutoksia

1990-luvulla

1990-luvulla lama vaikutti myös Vuorelan toimintaan. Pohdittiin koulukotien säätöittämistä, mutta ministeriö päätti vuonna 1994, että koulukodit saivat jatkaa valtion alaisuudessa, mutta talous järjestettäisiin uudelleen. Vuonna 1995 siirryttiin tulosvastuullisuuteen, mikä tarkoitti sitä, että menot oli katettava kunnilta saatavilla hoitomaksuilla. Henkilökuntaa vähennettiin. Psykologi jäi talon ainoaksi erityistyöntekijäksi. Kaikkein eniten leikkaukset vaikuttivat keittiön, maatilán ja puutarhan työntekijöihin, mikä näkyi vähitellen pihapiiriin kunnossa. Keittiöön jäi lopulta vain yksi työntekijä. 1990-luvulla alettiin tehdä henkilökohtaisia opetussuunnitelmia ja kokonaisvaltaisia hoitosuunnitelmia. Vuonna 1994 opetussuunnitelma uudistettiin ja koulut saivat vapauksia omien opetussuunnitelmiansa suhteen, mutta jo 1990-luvun lopulta alkaen pyrittiin takaisin yhteisiin valtakunnallisiin linjoihin ja koulukodit siirtyivät opetushallituksen alaisuuteen.¹⁵⁷ Lama-aikana vuonna 1994 perustettiin kodinomáinen perhekoti Kisalaan, mutta perhekoti muutti jo vuonna 1997 pois Vuorelasta. Laman jälkeen Vuorelan käyttöaste nousi vuonna 1995 yli 90 prosenttiin. Työntekijöiden määrää saatiin hieman nostettua. Lamavuodet johtivat tulosvastuullisuuden ja taloushallinnon korostuneeseen asemaan. Kehitystyössä on ollut tärkeää näkemys hoidon kokonaisvaltaisuudesta ja nuorten ongelmien ymmärtäminen moninaisina. 1990-luvun lopulta lähtien myös psyyken lääkkeet ovat tulleet koulukoteihin.¹⁵⁸

1990-luvun rakennustöitä

Vuonna 1993 käsityörakennus Vanhalan keittiöstä erotettiin kaksi asuinhuonetta. Hieman myöhemmin, vuonna 1996 Vanhalaa korjattiin arkkitehtitoimisto Maisa Luhtaselan suunnitelmien mukaan. Rakennuksen peltikatto vaihdettiin bitumikermikatoksi, wc-tiloja muutettiin, keittiötä uusittiin, rakennettiin kaksi eristys-hoitoa huonetta ikkuna- ja seinärakennemuutoksineen. Ullakolle asennettiin ilmanvaihtokoje. Vanhalan ulkopuolella tehtiin uusia vesi- ja viemäriiitoksia. Korjaustyön seinäverhousmateriaalina käytettiin kipsilevyä. Lattiamateriaaleina pääosin muovimattoa, wc-tiloissa laattoja ja hoitohuoneissa koivulautaparkettia.¹⁵⁹

Poikien tuleminen Vuorelaan vuonna 1988 aiheutti myös opetusohjelmamuutoksia ja toi mukanaan myös erilaisia tilavaatimuksia, joita päästiin toteuttamaan vasta 1990-luvun loppupuolella. Uudisrakennus Taitola (29) rakennettiin 1997–1998. Sen paikalla ollut Puimalaksi (G) kutsuttu suuri rakennus purettiin uudisrakennuksen alta pois.¹⁶⁰ Vuorelassa ei ollut ollut teknisen työn tiloja, joten lisärakentaminen oli tarpeen. Kivinaetta oli jäänyt tyhjäksi ja se suunniteltiin muutettavaksi käytännöllisten aineiden opetustiloiksi. Hankkeeseen saatiin jopa rakennuslupa, mutta Vuorelassa päädyttiin kuitenkin uudisrakennukseen. Taitolaan sijoitettiin puu- ja metallityön luokat, tekstiilityö- ja kotitalousluokka sekä auto- ja pesuhalli.¹⁶¹ Rakennuksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Pia ja Arvi Ilonen.

157 Vehkalahti 2004, 272-295.

158 Vehkalahti 2004, 268-270.

159 ISS Suunnittelupalvelut Oy 2006, 4.

160 Puutarhuri Hilve Lundenin mukaan.

161 Vehkalahti 2004, 245-247.

VUOSIEN 2000–2015 TEEMOJA

Osastomuutoksia, kuntoselvityksiä, Museoviraston lausuntoja, korjaustöitä ja RKY-aluepäätös

2000-luvun uudisrakennuksia ja muutoksia:

Ei uudisrakennuksia

2000-luvulla purettuja rakennuksia:

Purettu aitan (13) pääty.

Koulukodin toiminta 2000-luvulla

2000-luvun alusta panostettiin Vuorelassa oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja huomioon ottamiseen. Tiedollisen opetuksen rinnalla tärkeitä ovat myös elämänhallinnan ja vastuun ottamisen opettaminen. Oppilaita kannustetaan myös aikaisempaa voimakkaammin jatko-opintoihin.¹⁶² Nykyisin korostetaan nuoren oman kodin ensisijaista merkitystä ja Vuorelan ei ajatella korvaavan kotia kuten aiemmin.¹⁶³

Vuorelan koulukodin oppilaat ovat huostaan otettuja 12–18-vuotiaita, joilla on vaikeita psykososiaalisia ongelmia. Koulussa on 26 oppilaspaikkaa. Tammikuussa 2015 koulussa on 17 tyttöä ja kahdeksan poikaa. Sijoittamisesta päättää kuntien sosiaalitoimi. Tämänhetkinen keskimääräinen lapsen sijoitus aika koulukodissa on kaksi vuotta. Pisin aika, jonka oppilas on ollut laitoksessa on seitsemän vuotta ja seitsemän kuukautta.¹⁶⁴ Nuoret on jaettu kahdelle tyttöosastolle ja yhdelle poikaosastolle. Vuorelassa on lisäksi muutama tukiasunto itsenäistyviä nuoria varten. Kaikilla osastoilla on yksi valvova työntekijä. Kameroita ei käytetä valvontaan. Tavoitteena on tarjota turvalliset ja selkeät yhteisöolot sekä rakentaa mahdollisimman toimiva yhteistyö omaisten kanssa.

Vuorelassa on oma peruskoulu. Opetusta annetaan Opistolassa ja Taitolassa rakennuksissa. Ruokala sijaitsee Opistolassa. Opetuksesta vastaavat rehtori, neljä opettajaa, kolme koulunkäyntiavustaja ja oppimisvaikeuksiin perehtynyt psykologi. Opetusryhmissä on 4–8 oppilasta ja jokaisella nuorella on omaopettaja. Lisäksi tukena on ohjaajia.¹⁶⁵ Hoidollinen oleskelu Vuorelassa perustuu säännöllisiin elämäntapoihin koulunkäynnin, tärkei-

den ihmissuhteiden sekä vapaa-ajan harrastuksien turvaamiseksi. Nuorelle järjestetään tarvittaessa myös yksilöterapiaa tai muuta yksilöllistä hoitoa.¹⁶⁶

Laitoksessa on aina työskennellyt runsaasti aikuisia, mutta Vuorela on muuttunut alkuaikojen kutsumustyötä tehneiden lähinnä naimattomien naisten paikasta työyhteisöksi, johon kuuluu runsaasti eri ammattia edustavia miehiä ja naisia.¹⁶⁷ Koululla on tällä hetkellä 46 virkaa ja työntekijöihin kuuluvat muun muassa johtaja, apulaisjohtaja, psykologi, perhetyöntekijä, sosiaalikasvattaja, ohjaajia, opettajia, terveydenhuollon ammattilainen, keittiöhenkilökuntaa, siistijä ja kiinteistönhoitaja.¹⁶⁸

162 Vehkalahti 2004, 272-295.

163 www.vuorelankoulukoti.fi

164 Johtaja Anna-Maija Kujalan mukaan.

165 www.vuorelankoulukoti.fi

166 www.vuorelankoulukoti.fi

167 www.vuorelankoulukoti.fi

168 Reijo Riihinen, Vuorelan koulukodin kiinteistönhoitaja, suullinen tiedonanto 17.10.2014.

Korjaustyöt, Museoviraston lausunnot, RKY-aluepäätös ja erilaiset selvitykset 2000-2015

2000-luvulla Vuorelan rakennuksista on tehty useita erilaisia kuntoselvityksiä liittyen korjaustöihin ja korjaustarpeisiin, ja koska rakennukset on suojeltu S2-merkinnällä, on Museovirasto antanut lausuntonsa näihin muutostöihin. Vuorelan koulukoti sai vuonna 2009 myös RKY-aluepäätöksen eli se on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö. Aluerajaus kattaa osan Vuorelan koulukodin alueesta.

Korjaustöiden lisäksi suunniteltiin vuonna 2004, että Marikko-rakennus purettaisiin ja sen paikalle rakennettaisiin uusi asuntolarakennus, mutta hankkeesta luovuttiin.¹⁶⁹

Vuonna 2010 Inspecta Oy laatio Vuorelan koulukodin kuntoarvioraportin. Raportti keskittyy lähinnä Opistolan, Johtolan, Kisalan, Puuhalan ja Kanervikon rakennuksiin. Raportissa todetaan, että rakennusten lämpö tuotetaan usealla kevytöljykattilalaitoksella. Opistolan läheisyydessä sijaitsee ns. lämmönjakuhuone (pannuhuone), josta lämpö jakautuu putkikanaaleja pitkin rakennuksiin Miehela, Vanhala, Johtola ja Marikko.¹⁷⁰ Rakennukset on liitetty kunnalliseen vesijohtoverkostoon ja varattu pumppukiertoisilla suljetuilla vesilämmityksillä, tilojen lämmitys on toteutettu sähkökiertoisilla pattereilla. Lämpimän käyttöveden siirtymiä on useita.¹⁷¹ Lämmivesivaraajat on sijoitettu eri rakennuksiin, mutta Opistolan ja Johtolan varaaja sijaitsee lämpökeskuksen pannuhuoneessa. Rakennusten ilmanvaihtojärjestelmänä on pääosin painovoimainen ilmanvaihto, mutta Opistolassa on koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihtojärjestelmä.¹⁷² Rakennusten sähköjärjestelmiä on rakennettu eri rakennusten peruskorjausten yhteydessä, paitsi Kanervikossa, jonka järjestelmä on alkuperäinen.¹⁷³

Opistolan muutostyöt 2000-luvulla

Vuonna Opistolan luoteispäätyyn keittiöportaan viereen rakennettiin teräsrakenteinen lastauslaituri ja aputaso ja laitoskeittiö uusittiin. 2005–2006 kunnostettiin Opistolan julkisivut. Vuonna 2007 tehtiin muutostöitä Opistolan Sirkkulassa. Vuosina 2009–2011 Opistolassa tehtiin muutostöitä, joihin sisältyi myös rakenteiden purku- ja siirto-

töitä. Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa tehtiin huonetilamuutoksia jakamalla tiloja uusilla seinillä, lisättiin wc/suihkutiloja, muutettiin huoneiden lattiapäällysteitä, rakennettiin alakattoja ja tehtiin muita ovi- ja seinämuutoksia Arkkitehdit Kaivos Oy:n suunnitelmien mukaan. Nykyisin Opistolassa on opetustilojen lisäksi seitsemän pojan osasto rakennuksen yläkerrassa.

Miehela tulipalo 2002 ja korjaustyöt 2004–2005

Vuonna 2002 Miehela savuhormista pääsi tuli käyttämättömän viemärin ympärille rakennettuun koteloon, josta tuli levisi pystysuunnassa toiseen kerrokseen. Sammutuksessa vesikattoa jouduttiin purkamaan. Rakennusta kuivattiin useita kuukausia palon jälkeen ja rakennus oli korjaustöiden valmistumiseen asti tyhjänä. Museovirasto tarkasti Miehela joulukuussa 2002 ja antoi 14.1.2003 lausuntonsa rakennuksesta. Miehela oli säilyttänyt hyvin historialliset piirteet ja aiemmin tehtyjen ullakkovyöhykkeen muutoksen ei todettu turmelleen sen arvoa. Tulipalo ei olennaisesti heikentänyt suojelun edellytyksiä, sen sijaan Museovirasto lausui, että Miehela tuli kunnostaa rakennuksen kulttuurihistoriallista merkitystä vastaavaasti. Sisätilojen osalta riittäisi pääpiirteiden säilyminen siten, että muuttuva käyttö mahdollistaa muutoksia, kunhan ne ovat hyvin perusteltuja ja soveliaita historiallisiin rakennuksiin. Todettiin, että ullakkomuutosten yhteydessä tulisi tutkia mahdollisuutta pienentää ikkuna-aukkoja ja poistaa vesikatton lappeiden korotukset.¹⁷⁴ Miehelässä oli säilynyt runsaasti alkuperäistä kiinteää sisustusta, listoituksia, panelointeja, peiliovia ja ikkunoita. Osaan sisäseinistä oli 1980-luvun peruskorjauksessa lisätty 100 mineraalivillaa lisälämmöneristeeksi, jolloin sisäseiniä oli levytetty kipsilevyllä.¹⁷⁵

Engel Suunnittelupalvelut Oy teki Miehelasta kuntoselvityksen peruskorjausta varten 8.5.2003, jonka jälkeen yrityksen arkkitehdit Vesa Tiilikka ja Markku Lehtinen tekivät peruskorjaussuunnitelmat. Museovirasto antoi tähän L2-suunnitelmaan lisäkommentteja 7.1.2004. Lausunnossa todettiin, että korjaustyöt tähtäsivät rakennuksen tehostuvaan käyt-

169 ISS Suunnittelupalvelut Oy 2006, 3.

170 Inspecta Oy 2010, 18.

171 Inspecta Oy 2010, 18.

172 Inspecta Oy 2010, 3.

173 Inspecta Oy 2010, 4.

174 Museoviraston 14.1.2003 antama lausunto dnro 103/601/2002 otsikolla Vihti, Vuorelan koulukodin Miehela-rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo. MV.

175 Seija Linnanmäen matkakertomus 10.1.2003. Vihti, Vuorelan koulukoti, Miehela-rakennus. Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu-osaston Suojelun seurannan aineistokokoelma.

töön laitostilana ja on riittävästi sopusoinnussa suojelutavoitteiden kanssa ja Museovirasto puolsi suunnitelmia. Rakennuksen palauttamista alkuperäiseen asuunsa ei vaadittu, vaan sen muutettua yläkerrosta katonlappineen ja ikkunoineen nähtiin voivan käyttää hyväksi silloisessa ulkomuodossaan. Virasto ehdotti sisäseinien pinnoitteena käytettäväksi lastulevyä. Hiiltynyttä ei pitäisi poistaa ja kantavuus tuli tarkistaa. Lausunnossa soluasuntojen eteisiä kutsuttiin sokkeloisiksi ja oleskelutiloja epäviihtyisiksi ja todettiin, etteivät kuuden oppilaspaikan suunnitelmat sopineet rakennuksen luonteeseen ja ominaisuuksiin. Lisäksi kehoitettiin restauroinnin taloudellisuuden huomioon ottamiseen esimerkiksi käyttämällä malliltaan vanhaan rakennukseen sopivia osia eikä välttämättä erikseen teetettäviä osia. Lisäksi suositeltiin olemassa olevien osien uudelleenkäyttöä. Ovien tukkimiset tuli tehdä niin, että ne voidaan tarvittaessa palauttaa myöhemmin käyttöön. Paloeristykseen ja lämpöhukan minimointiin tuli kiinnittää huomiota. Ainut jäljellä oleva peltikuorinen uuni tulisi säilyttää.¹⁷⁶

Mieheliä korjattiin vuosina 2004–2005, jolloin rakennus muutettiin henkilökunnan asuntolasta oppilaskodiksi. Korjaustöiden yhteydessä palovauriot korjattiin. Vesikaton korjaustöiden yhteydessä myös piippuja uusittiin niiden poistuttua savuhormikäytöstä. Miehelään rakennettiin kellarista toiseen kerrokseen johtava uusi puinen sisäporras. Kellarin avotakka purettiin ja ensimmäisestä kerroksesta peltikuorinen pönttöuuni. Kantaviin seiniin tehtiin aukkoja, uusia väliseiniä rakennettiin ja pintoja uudistettiin. Ikkunat ja ovet kunnostettiin. Rakennus huoltomaalattiin kokonaisuudessaan. Miehelässä on tiloja kolmessa kerroksessa, mutta makuuhuoneet ovat sijoittuneet kahteen kerrokseen. Korjaustyöt valmistuivat vuoden 2005 alussa. Miehelässä on nykyään viiden tytön ja kahden pojan asuintilat.¹⁷⁷

Vanhalan peruskorjaus 2006–2008 ja vuoden 2013 muutostyöt

Museovirasto antoi lokakuussa 2006 lausuntonsa Vanhalan peruskorjaus- ja muutostöiden hankesuunnitelmasta, jonka oli laadittu ISS Suunnittelupalvelut Oy:ssä. Raksystems Oy oli laatinut 14.8.2006 Vanhalan kuntotutkimusohjelman. Museovirasto puolsi suunnitelmaa, mutta teki siihen muutaman kommentin. Suunnitellut muutostyöt liittyivät pitkälti toimintaan liittyviin muutostarpei-

siin ja todettiin, että samalla voidaan korjata rakenteellisia vaurioita ja puutteita. Museovirasto lausui, että rakennusta tulee käsitellä kokonaisuutena. Julkisivujen maalauksessa suositeltiin vanhojen maalikerrosten säilyttämistä sekä ulkoverien väritutkimuksen tekemistä. Uusittavien panelointien tuli olla samaa pintakäsittelytasoa kuin vanhat. Museovirasto totesi, että rakennuksessa oli runsaasti kulttuurihistorialliselle arvolle luonteellisia yksityiskohtia, ikkunoita, ovia ja panelointeja, jotka oli suunnitelmassa esitetty säilytettäväksi. Museovirasto toivoi, että Vanhalan paloturvallisuutta parannettaisiin esimerkiksi palovarointimilla ja alkusammutuskalustolla.¹⁷⁸

Peruskorjaustöissä tehtiin huonetilamuutoksia. Muutokset pohjautuivat koulukodin tekemään tilaluetteloon, joka sisälsi neljän oppilaan solun tilat yhteis- ja henkilökunnan tiloihin. Oppilashuoneet ryhmiteltiin neljän hengen soluiksi, joissa kussakin on omat wc-suihkuutilansa. Päivystyshuoneeseen viereen sijoitettiin kriisihoitotila. Lisäksi rakennettiin kodinhoituhuoneita. Ullakolle rakennettiin kaksi oppilashuonetta. Muutostöihin sisältyi LVIS-asennuksia. Märkätilojen vedeneristeet ja pintarakenteet uusittiin. Rakennus varustettiin osoitteellisella paloilmotusjärjestelmällä. Ulkoseinien sisäpuolet kunnostettiin ja lämmöneristettiin. Kaikki vanhat sisä- ja ulko-ovet sekä ikkunat kunnostettiin. Julkisivut maalattiin. Peruskorjaustöiden valmistuttua avattiin Vanhalaan kahdessa kerroksessa sijaitseva kuuden tytön osasto Hannala. Talossa on myös kuuden tytön Vanhala-osasto.¹⁷⁹

Vuonna 2013 Vanhalan kaakkoispäädyn kylmäkuisti lämpöeristettiin ja muutettiin päivystyshuoneeksi. Lisäksi rakennettiin kaksi uutta oppilasmaajoitushuonetta.¹⁸⁰

Johtolan ulkovaipan korjaustyöt 2010

Johtolan ulkovaippa peruskorjattiin vuonna 2010. Rakennus ja ikkunoiden ulko-osat huoltomaalattiin, seinien lahoja hirsiiä korjattiin ja lahoalueen seinien alaosan pysty- ja vinopanelointia uusittiin vanhanmukaisella paneloinnilla. Ulko-ovet kunnostettiin, puiset ulkoportaat uusittiin kaiteineen vanhan mallin mukaan. Katemateriaalina on pääosin huopa, katon peltiosuudet, räystäslaudat, -kourut ja syöksytorvet uusittiin.¹⁸¹

176 Museoviraston 7.1.2004 antama lausunto dnro 43/601/2003 otsikolla Vihti, Vuorelan koulukodin Miehelä-rakennuksen korjauksen L2-suunnitelma. MV.

177 Engel Suunnittelupalvelut Oy 2004, 9-25.

178 Museoviraston 6.10.2006 antama lausunto dnro 21/601/2006 otsikolla Vihti, Vuorelan koulukoti, rakennus Vanhalan hankesuunnittelu. MV.

179 ISS Suunnittelupalvelut Oy 2006 ja 2007.

180 Pääsuunnittelijoina Arkkitehdit Kaivos Oy.

181 ISS Suunnittelupalvelut Oy 2010, 6-9.

4.3 Rakennusvaiheet

Vuorelan kasvatuslaitos vuonna 1902

1	Vanhala 1892-1893
2	Miehelä 1899-1900
3	Opistola 1900-1902
4	Johtola 1900-1902
5	Huvimaja I (Vanhala) 1893
6	Huvimaja II (Johtola) noin 1900
8	Vanha pesula 1863
13	Aitta (Liiteri-, mankelointi- ja käymälä-rakennus)
14	Uimahuone noin 1900
19	Kisala 1902
M	Käymälä noin 1902 - purettu 1900-luvulla
N	Leipomo ja sauna (Hissula) 1893 – purettu 1950-luvulla
O	Ulkorakennus (liiteri ja talli) 1893 - purettu 1900-luvulla

Selitys

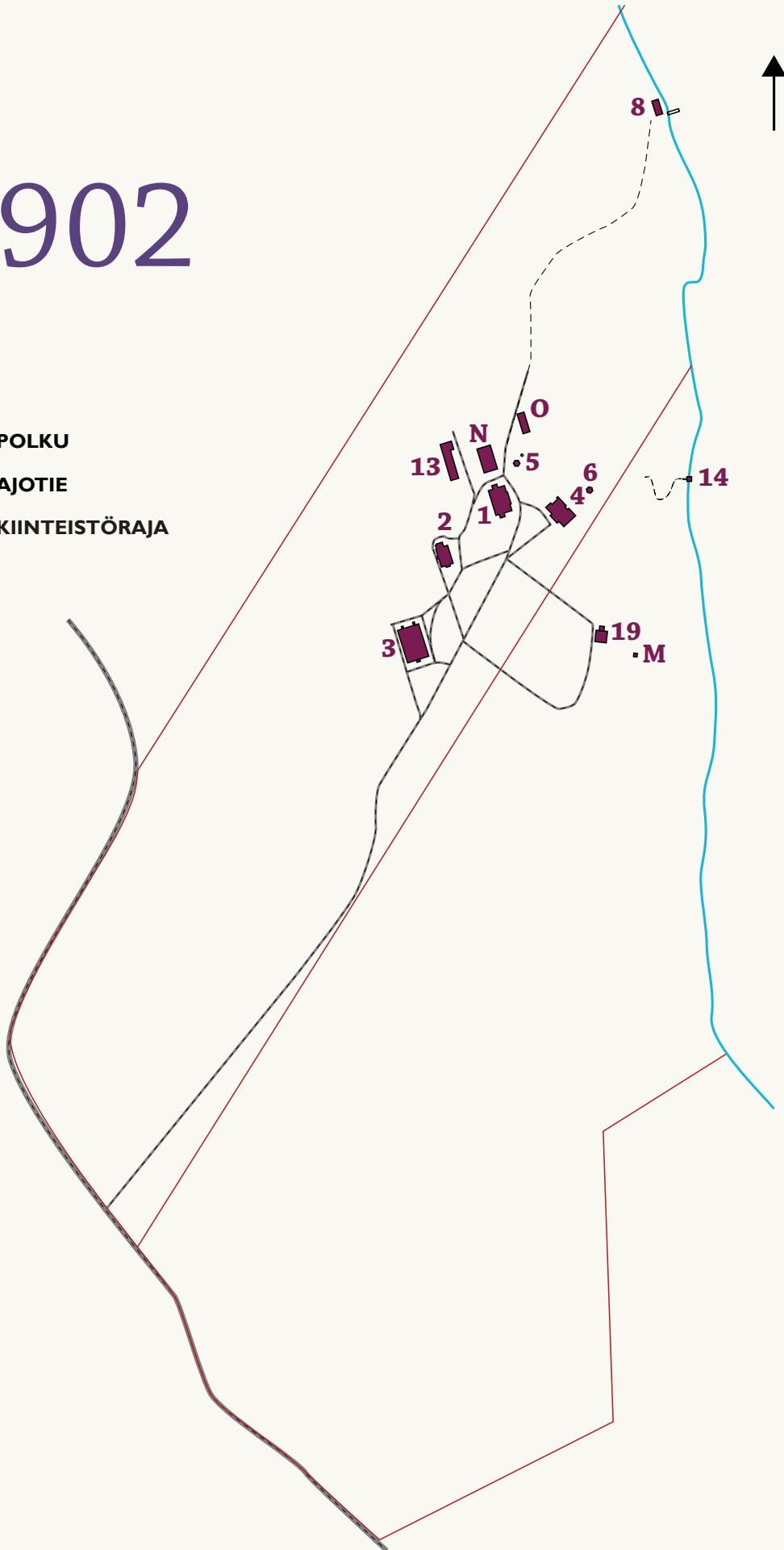
■ Rakennettu 1893–1902

Kirjaimilla merkityt rakennukset

Purettu, ei ole vuonna 2015 enää olemassa

1902

- POLKU
- AJOTIE
- KIINTEISTÖRAJA

Vuorelan koulukoti vuonna 1945

1	Vanhala 1892-1893
2	Miehelä 1899-1900
3	Opistola 1900-1902
4	Johtola 1900-1902
5	Huvimaja I (Vanhala) 1893
6	Huvimaja II (Johtola) noin 1900
8	Vanha pesula 1893, laajennus 1916
13	Aitta- ja varastorakennus 1895 – osa purettu 2000-luvulla
14	Uimahuone noin 1900
16	Puuvaja ja käymälä 1905
17	Vaja 1932
19	Kisala 1902
21	Venevaja 1930
22	Jääkellari 1929
24	Käymälä 1930
27	Kalustovaja 1927
28	Lautatapuli noin 1935
30	Mylly, kuivaamo ja saha 1935-1936
39	Perunakellari II 1920
a	Puuvaja 1929
B	Navetta ja talli sekä pumppuhuone 1926-1929 – purettu 2014
F	Kasvihuone – purettu 1940-luvulla
G	Puimala 1921 – purettu 1990-luvulla
H	Lehtimaja – purettu 1900-luvulla

I	Kalkki ym. varasto 1903-1927 – purettu 1927 jälkeen
J	Palokaluvaja – purettu 1900-luvulla
K	Perhesikala – purettu 1900-luvulla
L	Käymälä – purettu viimeistään 1950-luvulla
M	Käymälä – purettu 1900-luvulla
N	Leipomo ja sauna (Hissula) – purettu 1950-luvulla

Selitys

 Rakennettu 1893-1902

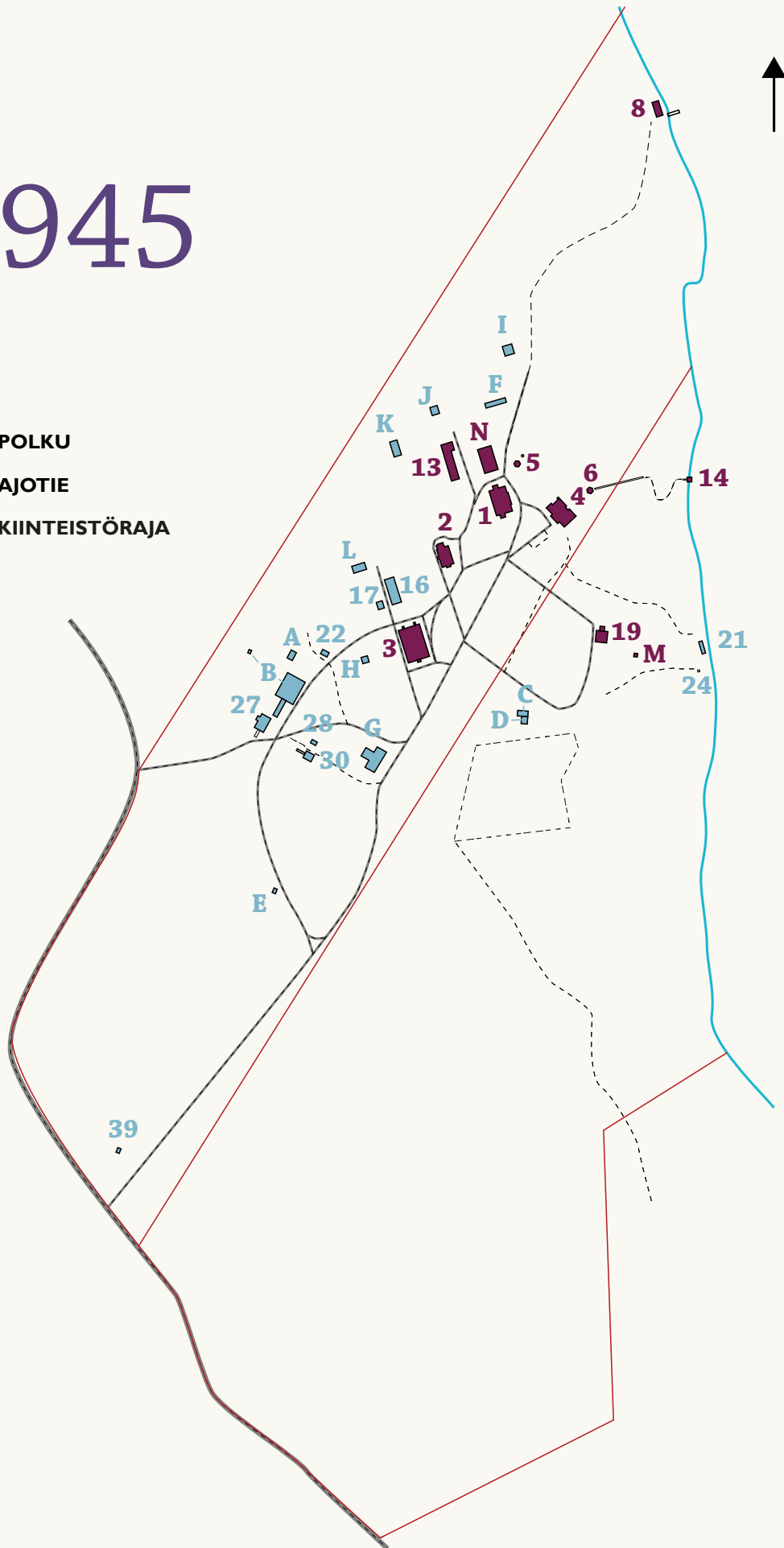
 Rakennettu 1903-1945

Kirjaimilla merkityt rakennukset

Purettu, ei ole vuonna 2015 enää olemassa

1945

- POLKU
- AJOTIE
- KIINTEISTÖRAJA

Vuorelan koulukoti vuonna 2015

1	Vanhala 1892-1893	26	Puuhala 1948-1951
2	Miehelä 1899-1900	27	Kalustovaja 1927
3	Opistola 1900-1902	28	Lautatapuli noin 1935
4	Johtola 1900-1902	29	Taitola 1997-1998
5	Huvimaja I (Vanhala) 1893	30	Mylly, kuivaamo ja saha 1935-1936, laajennus noin 1970-l.
6	Huvimaja II (Johtola) noin 1900	31	Öljyvarasto noin 1980-1990-l.
7	Huvimaja III (Kisala) noin 1948-1950-l.	32	Autotalli noin 1962
8	Vanha pesula 1893, laajennus 1916	33	Mäntylä 1961
9	Vedenottamo ja painesäiliö 1977	34	Mäntylän saunamökki noin 1950-l.
10	Suljettu osasto- ja asuinrakennus Marikko 1962-1966	35	AIV-rehusäiliö 1949
11	Puutarhakalustovaja 1948	36	Autotalli noin 1940-1950-l.
12	Juurikaskellari 1959	37	Perunakellari I/vaja noin 1940-1950-l.
13	Aitta 1895	38	Henkilökunnan asuinrakennus Kanervikko 1975-1978
14	Uimahuone noin 1900	39	Perunakellari II 1920
15	Lämpökeskus 1959, laajennus 1988		
16	Puuvaja ja käymälä 1905		
17	Vaja 1932		
18	Kisalan autotalli 1983-1984		
19	Kisala 1900-1902		
20	Rantasauna 1947		
21	Venevaja 1930		
22	Jääkellari 1929		
23	Pumppuhuone 1950-1951		
24	Käymälä 1930		
25	Opistolan käymälä 1949		

Selitys

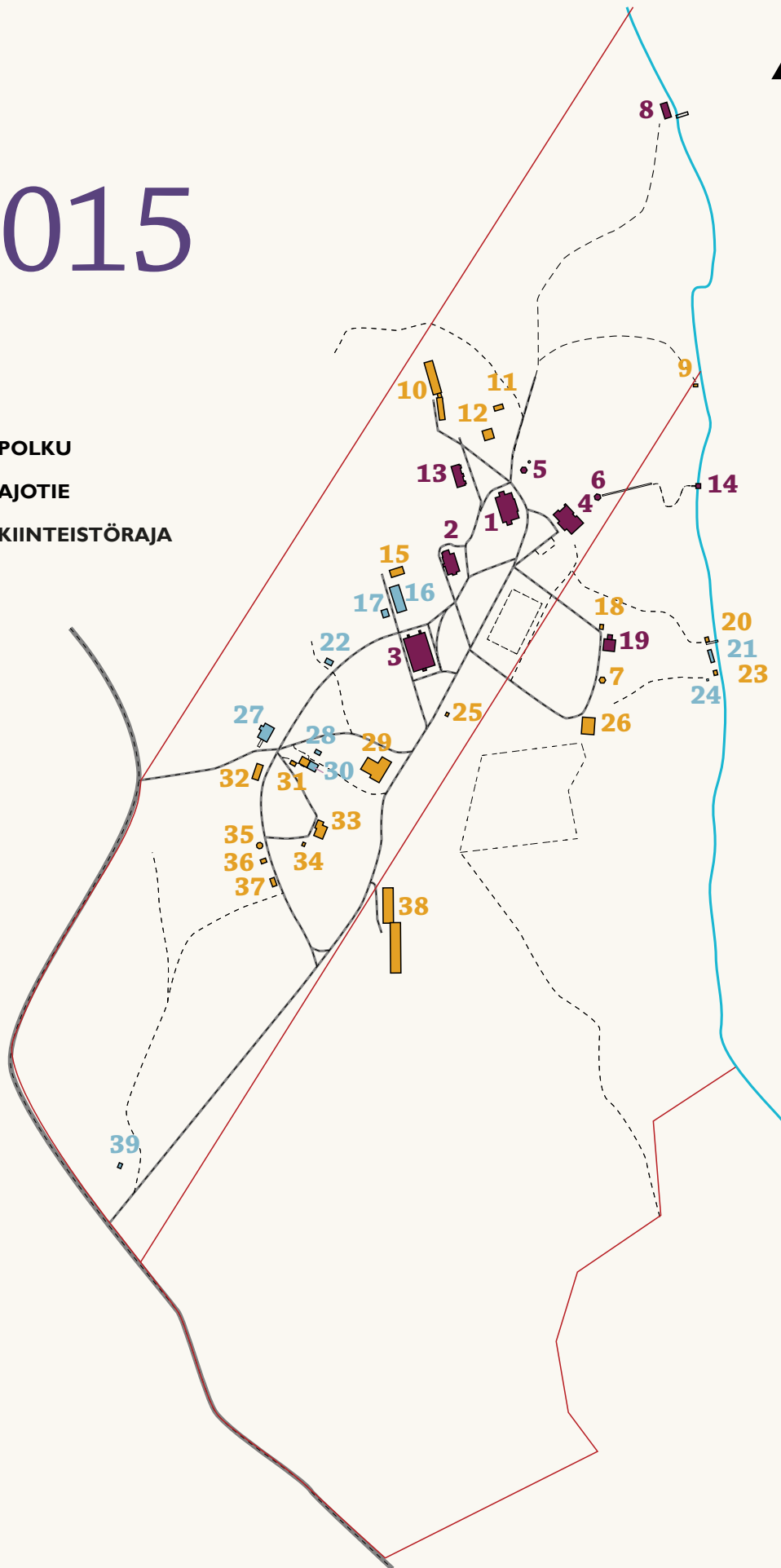
 Rakennettu 1893 - 1902

 Rakennettu 1903 - 1945

 Rakennettu 1946 - 2015

2015

- POLKU
- AJOTIE
- KIINTEISTÖRAJA

5

Rakennus- kortit

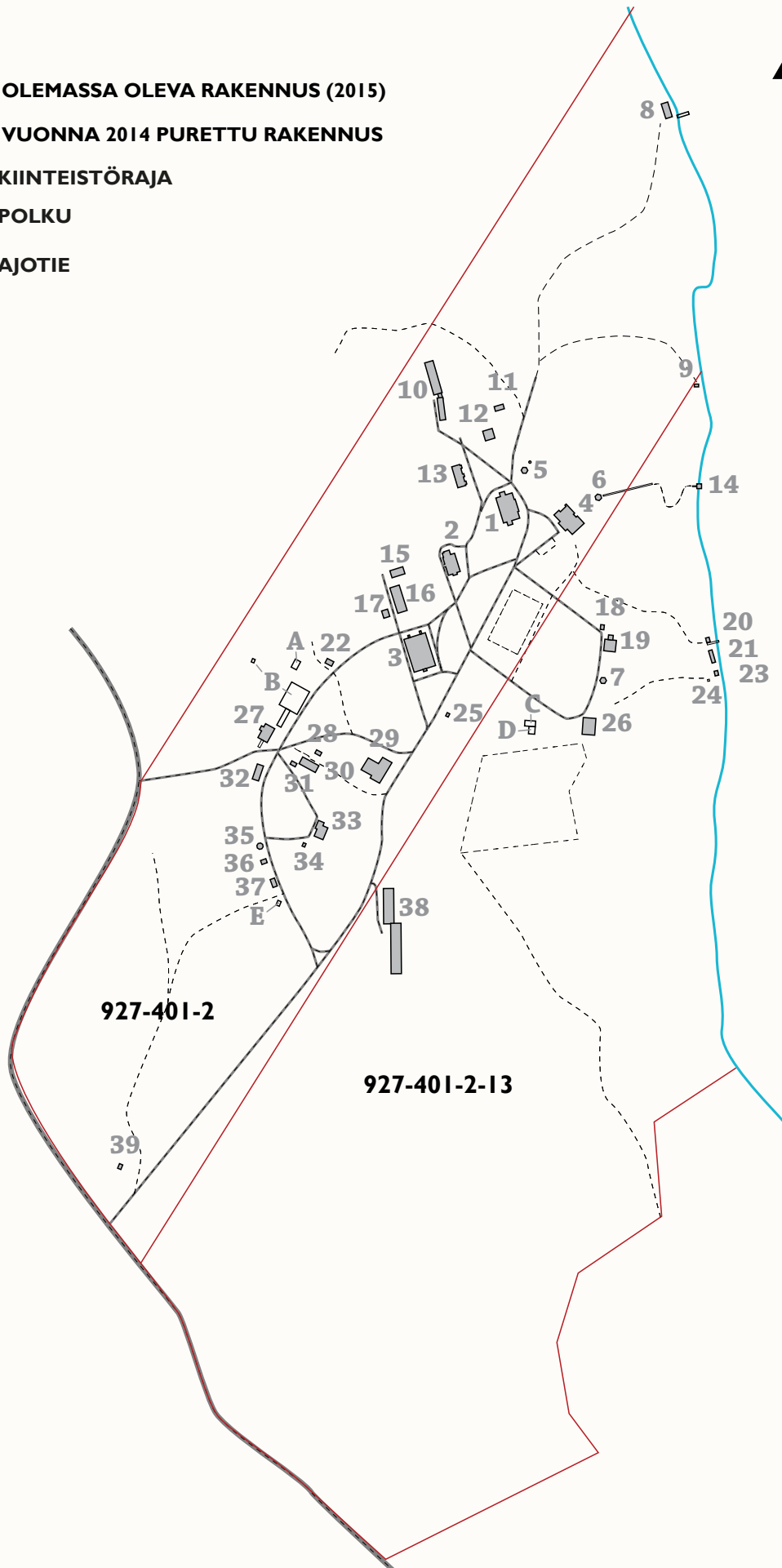
5.1 Päärakennukset	1 - 4
5.2 Huvimajat	5 - 7
5.3 Muut rakennukset	8 - 39
5.4 Vuonna 2014 puretut rakennukset	A - E

Rakennuskorttiluku sisältää ensin asetuksella suojellut päärakennukset (1–4). Nämä rakennukset on inventoitu ulkotiloiltaan rakennusosittain, lisäksi sisätiloissa on suoritettu katselmus. Päärakennuksista on esitetty rinnakkain alkuperäispiirustukset sekä mahdollisimman uudet piirustukset sekä vanhoja ja nykytilavalokuvia.

Päärakennusten jälkeen esitellään asetuksella suojellut huvimajat (5–7), muut olemassa olevat rakennukset (8–39) ja viimeisenä loka–marraskuussa 2014 puretut rakennukset (A–E). Nämä rakennukset on katselmoitu ulkoa.

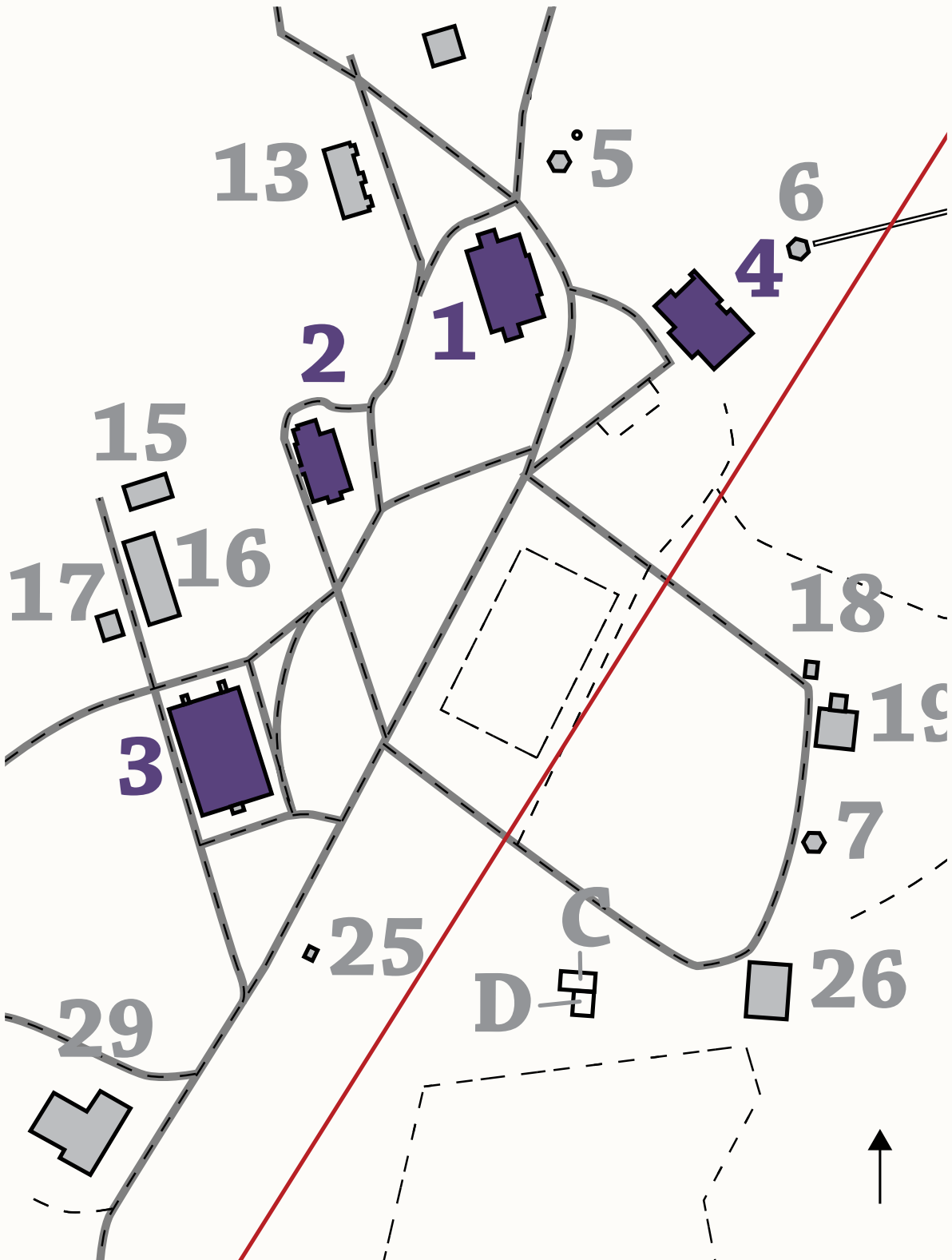
Rakennuskohtaiset tunnistetiedot ja laajuustiedot perustuvat Senaatti-kiinteistöjen KOKI-järjestelmän tietoihin. Muut tiedot pohjautuvat arkisto- ja kirjallisuustutkimuksen ja suullisten tietojen lisäksi loka–joulukuussa 2014 tehtyihin paikan päällä tehtyyn kenttähavainnointiin.

- OLEMASSA OLEVA RAKENNUS (2015)
- VUONNA 2014 PURETTU RAKENNUS
- KIINTEISTÖRAJA
- - - POLKU
- AJOTIE

5.1 Päärakennukset

1	Vanhala	3	Opistola
2	Mieheliä	4	Johtola

I Vanhala

YLEISKUVA

PIHAPIIRI

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305223 927-401-1-2

ARKKITEHTI

Theodor Decker ja Sebastian Gripenberg

RAKENNUTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1892-1893 2080,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

420,0 359,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Pääkerros, ullakkokerros ja kellari

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella ja se on suojeltu valtioneuvoston asetuksella (480/85) merkinnällä S2 (rakennus suojellaan osittain). Suojelumääräykset kohdistuvat erityisesti rakennuksen ulkoasuun. Suojelupäätös 7.9.1989.

SÄILYNEISYYS

Ulkotiloiltaan hyvin säilynyt. Vintin ikkunoita on muutettu. Sisätiloissa uusi porras ja tehty huonejakoja.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Vanhala-rakennuksen peruskorjaus- ja muutostöiden hankeselvitys, ISS Suunnittelupalvelut Oy, 30.6.2006. Vanhala-rakennuksen perjuskorjaus, hanke 7352, rakennusselvitys, ISS Suunnittelupalvelut Oy 15.1.2007.

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

- 1958** Peruskorjaus- ja muutostyöt. Uunit purettiin ja rakennettiin vesikeskuslämmitys. Kellari: uusi peseytymistila ja wc. I. kerros: uusi porrashuone vintille, uusia huoneita, wc-tiloja, päivystystila Ullakkokerros: uusi asunto. Uudenmaan piirirakennustoimisto.
- 1979** Mm. keittiötä uusittiin. Uudenmaan piirirak.tsto
- 1988** Kellarin suihkuhuoneesta tehtiin kodinhoituhuone, varastosta pukuhuone ja sauna. Uudenmaan piirirakennustoimisto.
- 1993** Oppilasasunnon väliseinäsiirto, suihkutilan rakentaminen I. kerroksen kaakkoispäätyn. Uudenmaan prt. LVI-slu: Voitto Suonpää Oy.
- 1996** Muutostöitä. Sisätilamuutoksia (mm. 2 eristys-huonetta). IV-huone ullakolle. Peltikatto vaihdettiin bitumikermikatoksi. Ark. Maisa Luhtasela.
- 2006** Peruskorjaus: Ikkunat kunnostettiin. Kellari: LVI-muutoksia. I. kerros: Hannalan osaston rakentaminen. 2. kerros huonetilamuutoksia, saniteettitilojen uusiminen. Vesikatto: uudet kattosillat ja lapetikkaat, uusi päätykatos. Pääsuunnittelija arkkitehti Markku Lehtinen, ISS Suunnittelupalvelut Oy.
- 2013** Kylmä kaakkoispäädyn kuisti lämmöneristettiin ja muutettiin päivystyshuoneeksi. Tehtiin 2 uutta oppilaiden majoitushuonetta. Ark. Kaivos Oy.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin rakennuksessa oli sekä opetus- että asuintiloja: johtajar Hernbergin asunto, tyttöjen makuusali, koulusali, työhuone ja keittiö. 1958 valmistuneen peruskorjauksen jälkeen talossa toimi 12 tytön osasto vanhemmille, jatko-opintoihin tähtääville oppilaille. Nykyisin rakennuksessa sijaitsevat Hannala ja Vanhala, molemmat ovat 6 tytön osastoja.

Yleishahmo

Vanhala on alueen vanhin rakennus ja sen yleishahmo on säilynyt pitkälle alkuperäisessä asusaan. Aumakatto dominoi symmetristä sommitelmaa. Sisääntulo on julkisivusta sisäänvedetyn kuistin kautta. Vastakkaisella pitkällä julkisivulla on ullakon korkeudessa poikkipääty, sekin alkuperäinen. Rakennuksen lyhyissä päädyissä on kuistit.

Rakenne

Rakennus on hirsirunkoinen. Välipohjat ovat puuta.

LVI-tekniikka

Taloon on asennettu vesikeskuslämmitys 1950-luvulla, jolloin myös kakluunit purettiin. Talossa on nykyisin koneellinen ilmastointi.

Sokkeli

Sokkeli on toteutunut korkeampana kuin piirustuksissa. Luonnonkiviharkot ovat lohkopintaisia. Sokkelissa on ikkunoita, luokkuja ja eri aikaisia paneelioviovia.

Julkisivut

Alkuperäinen lautaverhous on ikkunoiden alapuolella pystysuuntaista, ensimmäisen kerroksen kohdalla vaaka- ja ullakon korkeudella taas pystysuuntaista. Vyöhykkeitä erottavat listoitukset. Kuistin kohdalla on alkuperäinen ilmanvaihtoritilä.

Katto

Aumattu kattomuoto on alkuperäinen. Lounaisivulla on poikkipääty, jossa on harjakatto. Koillisivulla on sisäänkäynnin yllä oma aumattu katto ja pääkatto taittuu sivurisasiiteiksi. Alkuperäiset piiput ovat säilyneet talon katolla. Vesikaton nykyisenä katteena on pääosin bitumihuopa. Koillisen puoleisella sivulla on rakennuksen päämassaa matalammat katto-osuudet katettu peltikatteella. Räystäälle on lisätty riippukourut.

Sisäänkäynnit ja ovet

Kaakkoispäädyn kuistin edessä oleva laatikkoporras on uudehko. Pariovet ovat alkuperäiset, mutta ne ovat 1950-luvun asussa: lasiovien alapeilin pintaan on kiinnitetty kapea pystypaneeli. Ovia on kunnostettu 2006–2008. Pääsisäänkäynti on katetulta kuistilta, jonka edessä olevat portaat on uusittu vanhan mallin mukaan. Pääsisäänkäynnin lasipariovi on alkuperäinen, mutta 1950-luvun asussa. Luoteispäädyn ovet ovat alkuperäiset, mutta umpinaiset ovet on verhottu pystypaneelilla

(1950-l). Alkuperäinen yläikkuna ja listoitukset ovat säilyneet.

Ikkunat

Poikkipäädyn ullakkohuone on jaettu kahteen ja alkuperäinen koristeellinen ikkuna on vaihdettu kahdeksi ruutuikkunaksi. Talon perusikkunatyyppi on 1800-luvun lopulle tyypillinen T-ikkuna, jonka alapuitteissa on välipuite niin, että muodostuu neljä ruutua. Alkuperäiset kaksilasiset puuikkunat ovat säilyneet ensimmäisessä kerroksessa, mutta niitä on muutettu siten, että puitteiden väliin on lisätty kolmas puite. Ullakkokerroksessa on pitkän räystään suojissa matalia, ilmeisesti alkuperäisiä ikkunoita.

Säilyneisyys

Ulkoa päin tarkasteltuna Vanhala on erittäin hyvin säilynyt. Ullakkohuone on jaettu kahdeksi 1950-luvulla, jolloin ikkunaa ja sinne johtavaa porrasta on muutettu. Kattomuoto on säilynyt eikä ullakolle ole lisätty ikkunoita. Ullakolle on lisätty IV-kone. Ullakon huonetilojen laajuus on kasvanut ajan myötä. Kaakkoispäädyn puolilämmin lasikuisti on muutettu työhuoneeksi vuonna 2013. Kellari ei ollut alun perin käytössä, mutta vuonna 1958 sinne rakennettiin käyttötiloja.

Muita huomioita

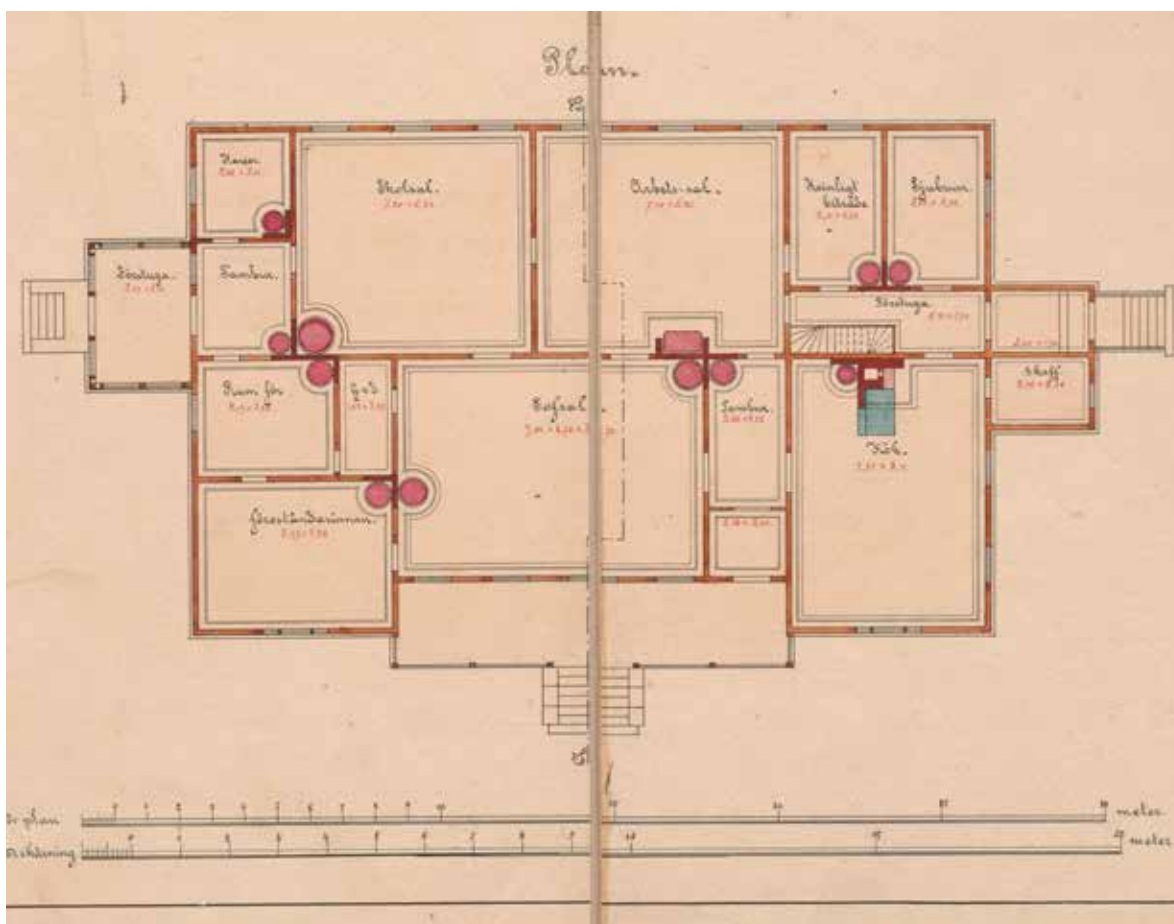
Vanhalassa asuu nykyisin kuusi oppilasta ala- ja kuusi oppilasta yläkerrassa. Talossa on aina aikuinen paikalla. Talon kaakkoispäädystä sijaitseva johtajattaren asunto, johon oli käynti lasikuistin kautta, kunnes Johtola valmistui.

Sisätalokatselmus

Sisätalossa erottuu kolme päävaihetta. Yhtäältä sisätalossa on säilynyt rakennusajankohdan piirteitä, joista esimerkkinä mainittakoon joitakin puupeiliovia ja ensimmäisen kerroksen huomattava huonekorkeus. Paneloitu pääporras on 1950-luvulta. Alkuperäinen ullakon porras on purettu. Koko taloa on uudistettu 2007–2008. Myös 2013 on tehty muutoksia, joista ei ole saatu piirustuksia. Käytävillä on alakatto ja huoneen käytävän vastaisella seinällä on myös alaslaskut. Silti tila on hyvin korkeaa. Lisäksi joissakin ensimmäisen kerroksen huoneissa on alkuperäinen kerroskorkeus. Osassa asuinhuoneita on oma wc. Joissakin majoitushuoneissa on säilynyt alkuperäisiä kipsilistoja (ainakin huone 135). Osa sisäovista on 2000-luvun mdf-peiliovia.

I Vanhala

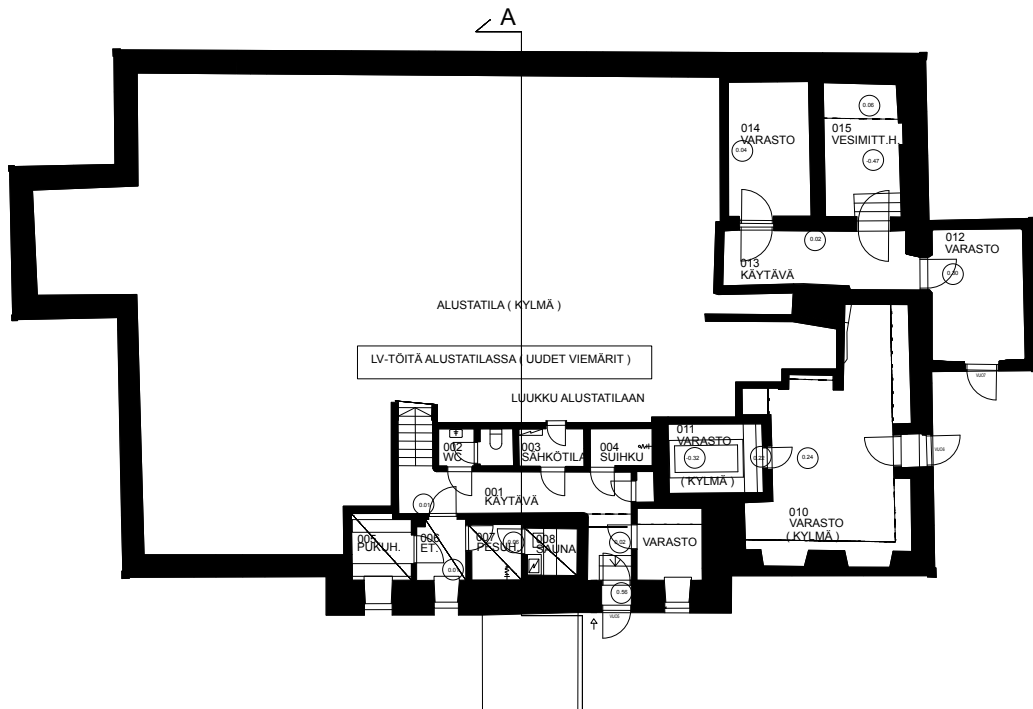
Alkuperäispiirustuksia

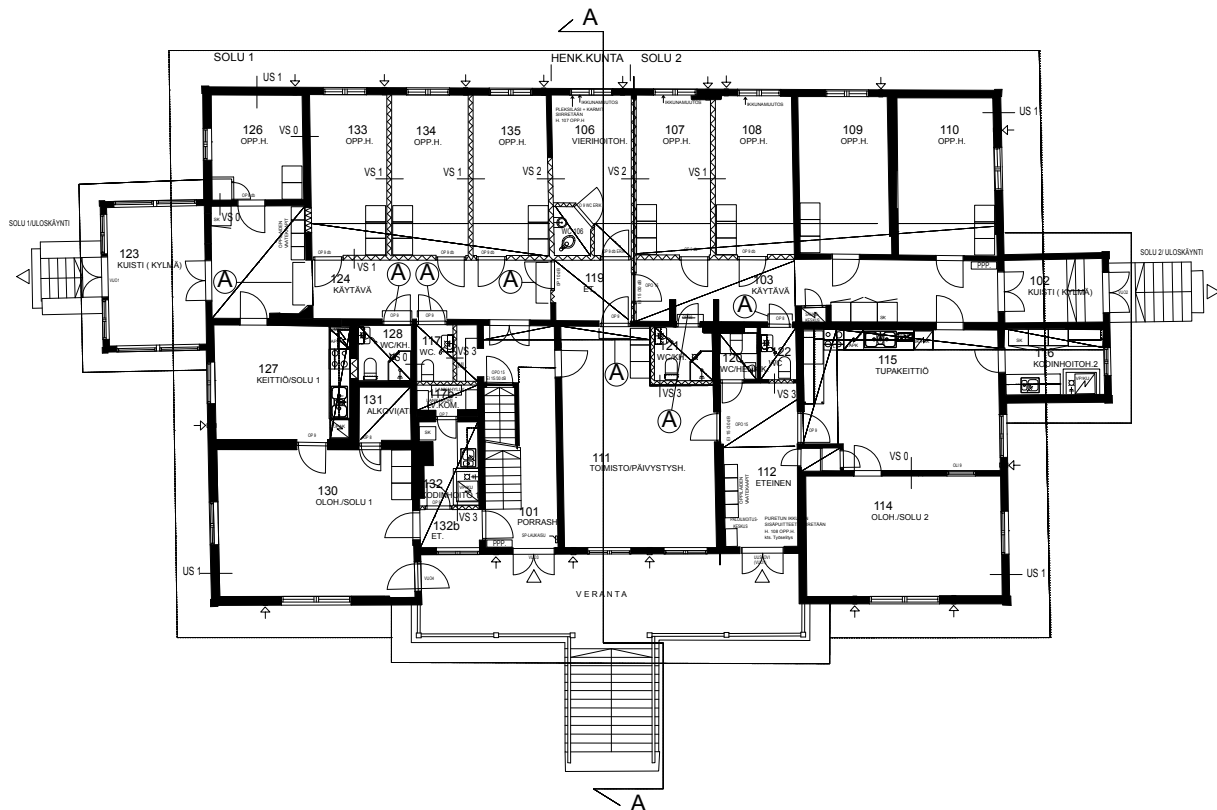
Vanhalan ensimmäisen kerroksen pohjapiirros 16.1.1893. Vanhalassa oli makuusali, koulusali, työtila, sairashuone, suuri keittiö, johtajattaren asunto omalla sisäänkäynnillään sekä naispuolisen avustajan huone. Huoneita lämmitettiin uuneilla. Päädyn porras johti sekä kellariin että vintille. Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker 21.3.1892. KA.

I Vanhala

Vuoden 2007 piirustuksia

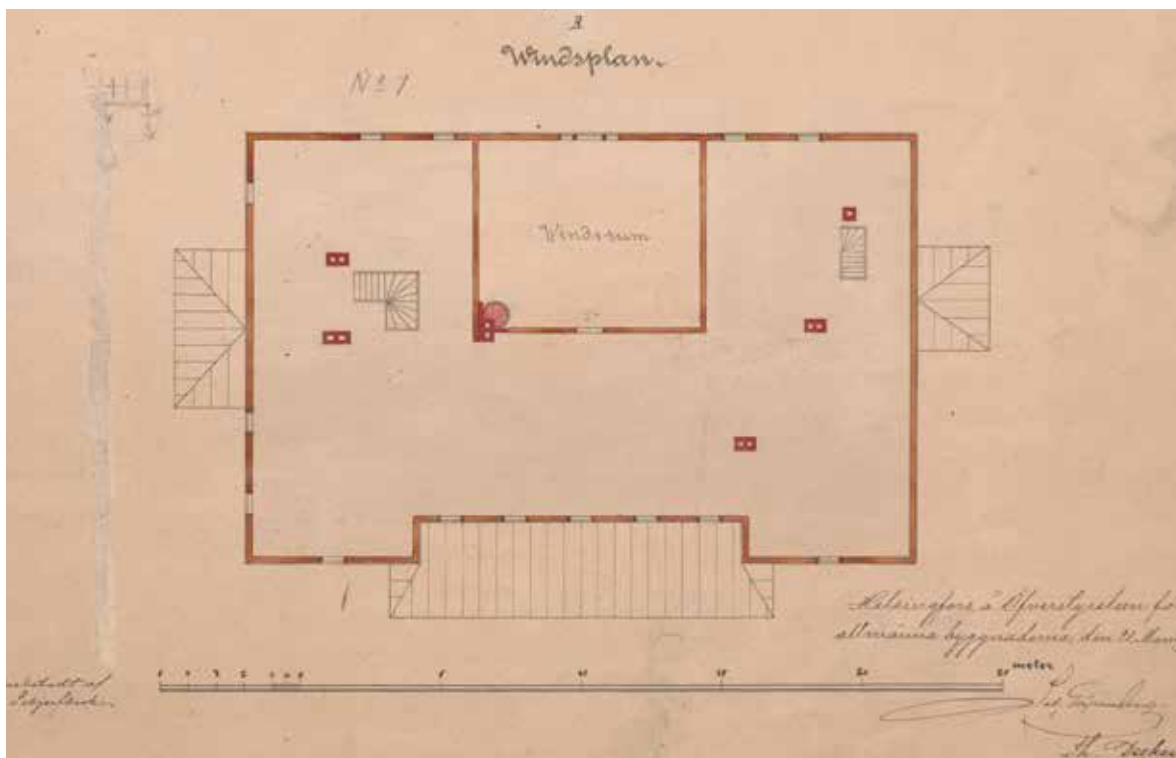
Vanhalan kellarikerroksen pohja. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Sk.

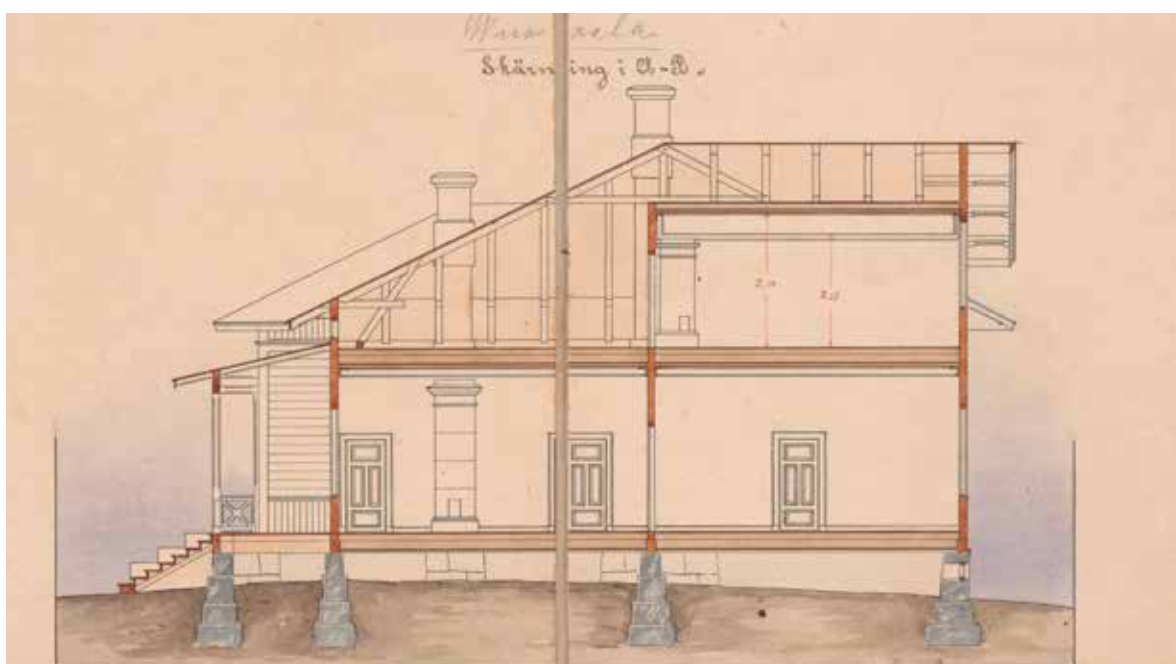
Vanhalan ensimmäisen kerroksen pohja. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Piirustuksesta ei käy ilmi myöhemmin vuonna 2013 tehdyt muutokset, joihin kuului muun muassa kuistin 123 muuttaminen lämpöiseksi päivystäjän huoneeksi. Sk.

I Vanhala

Alkuperäispiirustuksia

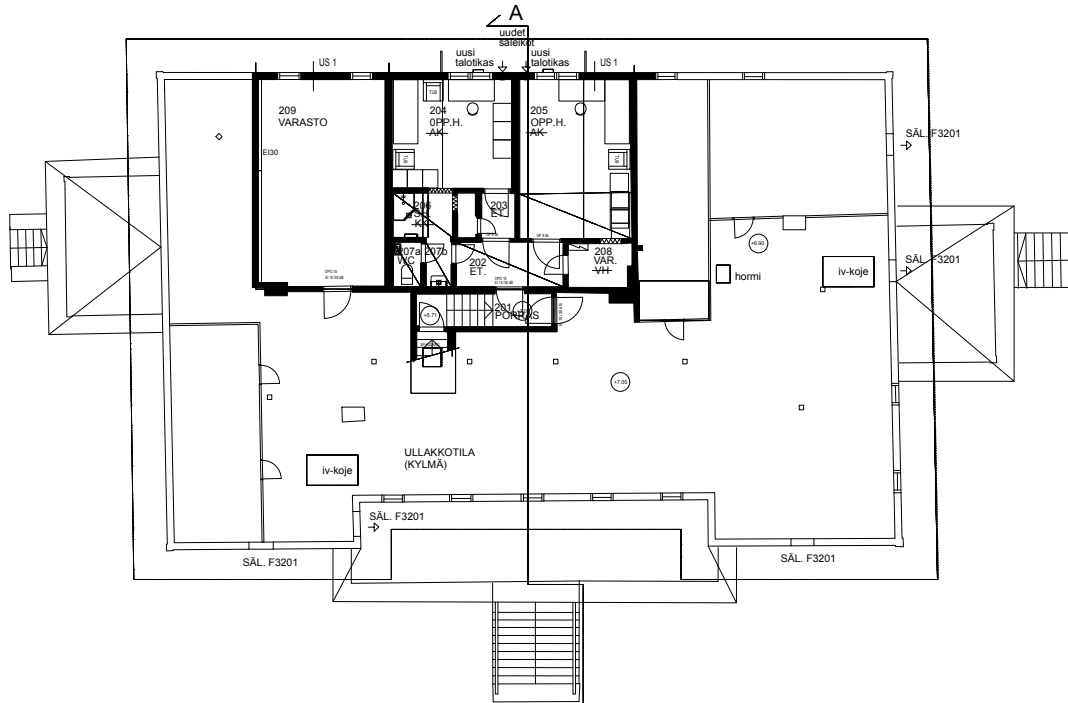
Vanhalan ullakkokerroksen pohjapiirros. Ullakolla sijaitsi alun perin vain yksi lämmitettävä huone, jota käytettiin muun muassa vieraiden majoittamiseen. Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker 21.3.1892. Piirtänyt M. Schjerbeck. KA.

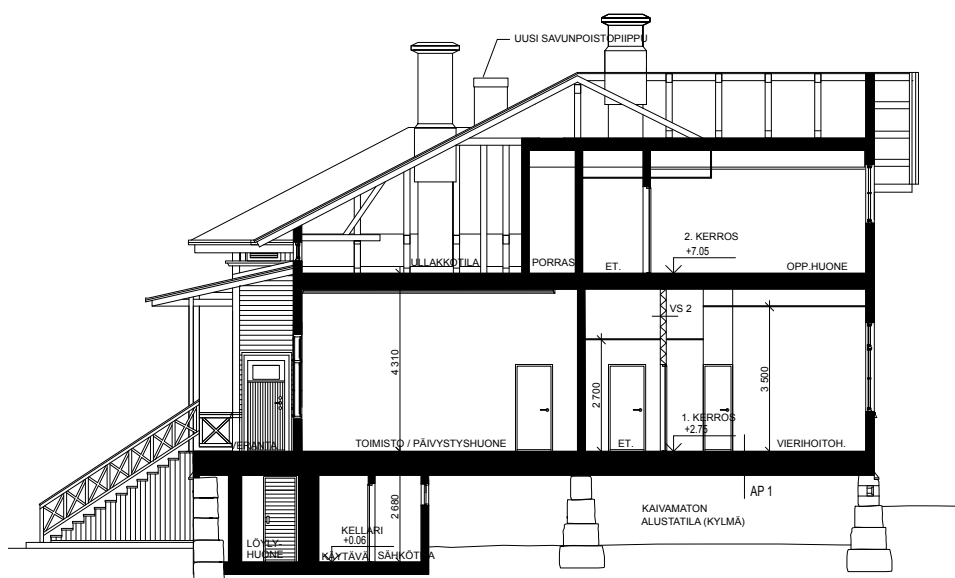
Vanhalan leikkaus A-B. Vanhalalla ei alun perin ollut kellaria. Arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker 21.3.1892. KA.

I Vanhala

Vuoden 2007 piirustuksia

Vanhalan toisen kerroksen pohja. Ullakolle johtava porras on peräisin vuodelta 1958. Alkuperäiset portaat on purettu. Ullakolla sijaitsee oppilaiden majoitushuoneiden lisäksi iv-koneita ja varastoja. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Sk.

Vanhalan leikkaus A-A. Rakennuksen alle on kaivettu 1950-luvulla kellaritiloja. Nykyisin kellarissa sijaitsee muun muassa sauna ja varastotiloja. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Sk.

I Vanhala

Alkuperäispiirustuksia

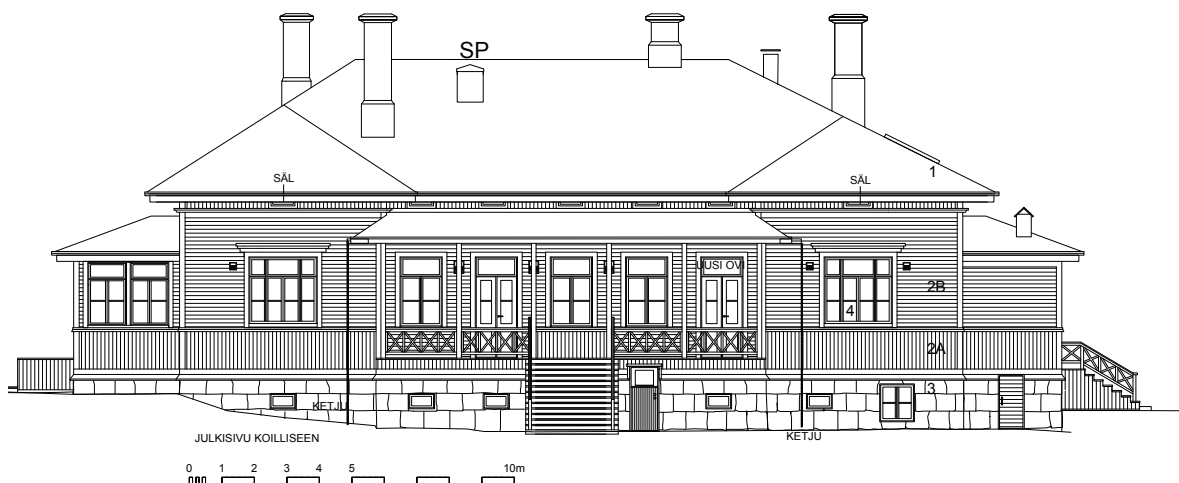
Vanhalan julkisivu koilliseen. Arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker 21.3.1892. KA.

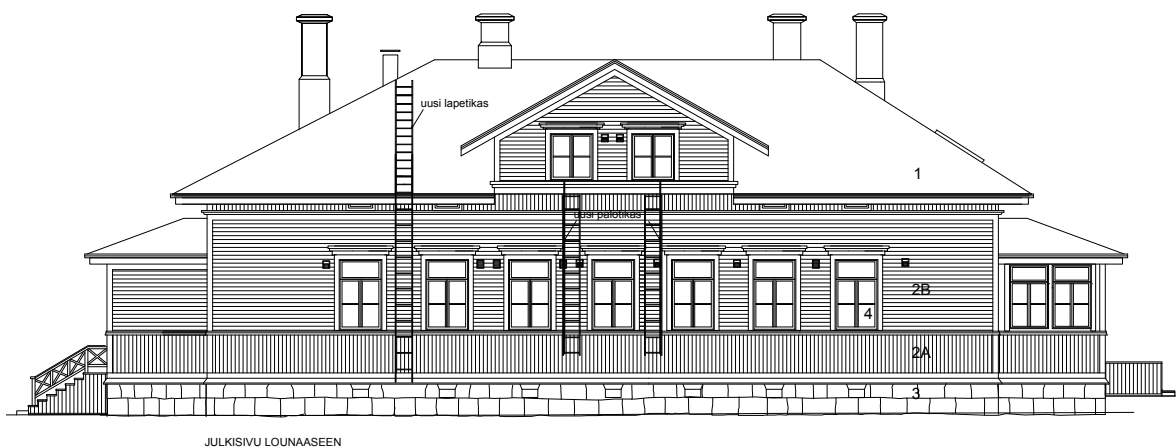
Vanhalan julkisivu lounaaseen. Arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker 21.3.1892. KA.

I Vanhala

Vuoden 2007 piirustuksia

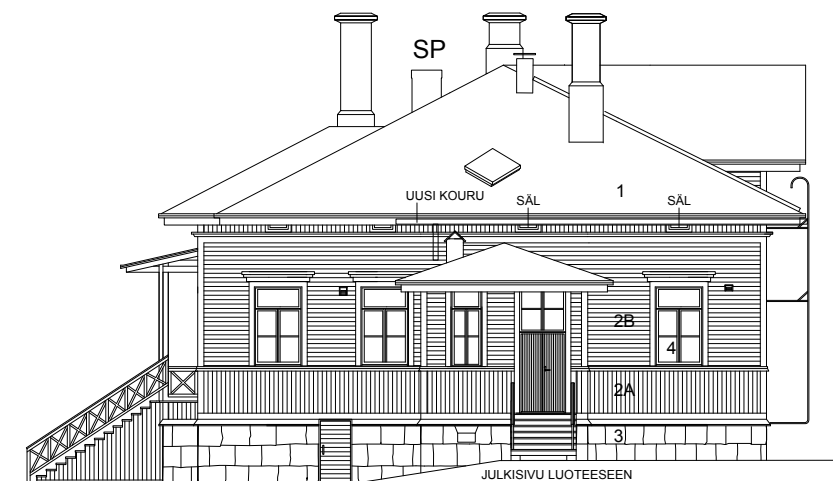
Julkisivu koilliseen. Kellariin on lisätty ikkunoita vuonna 1958, kun sinne rakennettiin käyttötiloja. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Sk.

Julkisivu lounaaseen. Uilakkokerroksen vanha ikkuna on purettu ja korvattu kahdella uudella ikkunalla. Muilta osin rakennus on hyvin säilynyt alkuperäisessä asussaan. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Sk.

I Vanhala

Vuoden 2007 piirustus ja nykykuva

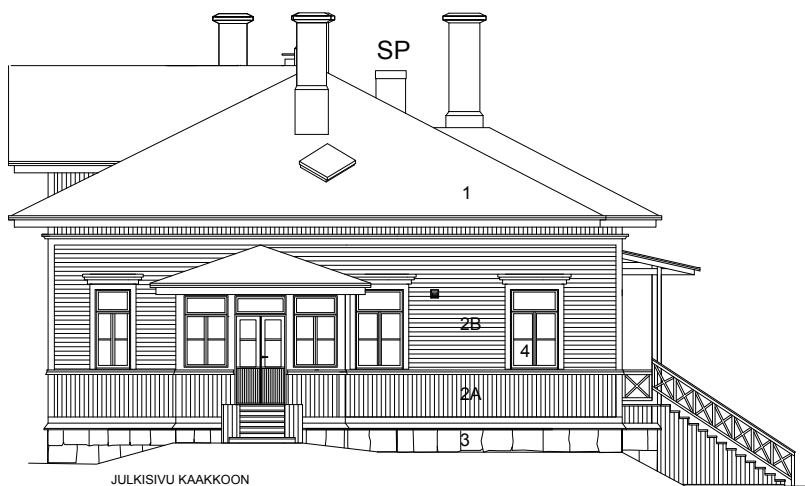
Vanhalan julkisivu luoteeseen. Sokkeliin on puhkaistu kellarin ovi 1950-luvulla. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Sk.

Luoteispäädyn keskellä on kuisti.

I Vanhala

Vuoden 2007 piirustus ja nykykuva

Julkisivu kaakkoon. Päätykuistin sisäänkäynti on suljettu. Kuisti on nykyisin lämmin päiväystäjän työhuone. ISS Suunnittelupalvelut Oy. 15.1.2007. Sk.

Vanhalan kaakkoispäädyn kuistin sisäänkäynti on suljettu, kun tilasta tehtiin lämmin päiväystystila vuonna 2013.

I Vanhala

Vanhoja valokuvia

Vanhalan lounaan puoleisen julkisivun vintin ikkuna oli alun perin koristeellinen.VKA.

Vasemmalla Vanhala, taustalla Hissula, joka toimi leipomo- ja pesularakennuksena. Kuva on otettu viimeistään 1950-luvulla, jolloin taustalla näkyvä Hissula purettiin.VKA.

I Vanhala

Nykytilakuvia

Vanhalan aumakaton peltikate vaihdettiin vuonna 1996 bitumikermikatteeksi. Lounaan puolella katolla on poikittainen harjakatto.

Vanhalan pääjulkisivu koilliseen on symmetrinen ja sen keskellä on avokuisti.

I Vanhala

Nykytilakuvia

Vanhalaan nouseaan uusittuja portaita pitkin verannan kautta.

I Vanhala

Nykytilakuvia

Kaakkoispään kylmä kuisti lämmöneristettiin ja muutettiin päivystyshuoneeksi vuonna 2013.

Vanhalan yläkertaan johtava portaikko on rakennettu vuoden 1958 peruskorjauksen yhteydessä.

Ensimmäisen kerroksen käytävä. Rakennuksessa on alun perin sijainnut tällä kohtaa opetus- ja työsalit. Tila on muutettu yhden hengen asuinhuoneiksi ja käytäväksi.

Ensimmäisen kerroksen oppilaan kapea mutta korkea asuinhuone.

2 Miehelä

YLEISKUVA

PIHAPIIRI

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305222 927-401-1-2

ARKKITEHTI

Theodor Decker ja Sebastian Gripenberg

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1899-1900 2300,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

575,0 572,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Kaksi kerrosta. Lisäksi kellarikerros.

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella ja se on suojeltu valtioneuvoston asetuksella (480/85) merkinnällä S2 (rakennus suojellaan osittain). Suojelumääräykset kohdistuvat erityisesti rakennuksen ulkoasuun. Suojelupäätös 7.9.1989.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on ulkotiloiltaan hyvin säilynyt. Eriaikaisia sisätilamuutoksia ja ullakon otettu asuinkäyttöön.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Kuntoselvitys Miehelän peruskorjausta varten 8.5.2003 ja rakennusselostus 27.2.2004. Engel Suunnittelupalvelut. Kosteustekniset tutkimukset 14.8.2006, Ins.tsto Raksystems Oy.

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

- 1962** Muutostöitä: 1. kerros: 2 uutta wc-tilaa rakennuksen keskelle. 2. kerros: 2 uutta wc-tilaa rakennuksen keskelle, lisäksi rakennuksen kulmaan rakennettiin entiseen kylmään tilaan makuuhuone. Lääninarkkitehti Aarno Raveala, Uudenmaan läänin lääninrakentamistoimisto.
- 1981** Peruskorjaus. Kellarin sauna- ja takkatila kunnostettiin. Osaan seinistä asennettiin 100 mm mineraalivillaa lisälämmöneristeinä.
- 2002** Tulipalo
- 2004** Korjaustyöt ja asuinrakennuksen käyttötarkoituksen muutos 4 henkilökunnan asunnosta 6-paikkaiseksi oppilasasuntolaksi. Ikkunat kunnostettiin. Rakennettiin uusi sisäporras. Kellarikerros: uudet pesutilat (ph, s, kh) 1. kerros: tilamuutosten jälkeen kerroksessa olevat tilat: 2 oppilashuonetta, oleskeluhuone, halli, varasto, khh, tupakeittiö, päivystyshuone ja eristyshuone (wc), 2 kh. 2. kerros: tilamuutoksia, rakennettiin 4 oppilashuonetta, olohuone ja oleskelutila, 2 kh ja varasto. Lisättiin koneellinen poistoilmanvaihto ja paloilmotusjärjestelmä. Uusi huopakate ja piippujen pellitys, uudet tikkaat ja kattosilta. Arkkitehti Markku Lehtinen, Engel Suunnittelupalvelut Oy.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin Miehelä rakennettiin kasvatuslaitoksen miespuolisten työntekijöiden asuintaloksi. 2004-2005 rakennus muutettiin oppilasasuntolaksi. Makuuhuoneita sijaitsee kahdessa kerroksessa, nykyisin niitä käyttää 5 tyttöä & 2 poikaa.

Yleishahmo

Puolitoistakerroksinen puutalo on suorakulmainen ja harjakattoinen ja se on sijoitettu rinteeseen suuntaisesti maastoon. Sisäänkäyntikuistit ovat rakennuksen päädyissä. Luoteispään kuisti on kaksikerroksinen.

Rakenne

Kellarikerroksessa olevat kantavat seinät ovat massiivisia tiiliseiniä, samoin kantavat pilarit. Kellarin ja asuinkerrosten välinen välipohja on tulenkestävä kappaholvi, jonka päällä on puulattia. Ensimmäisen ja toisen kerroksen kantavat seinät ovat vaakasalvottuja hirsiseiniä ja rankorakenteisia lautaseiniä. Välipohjat ja kattotuolit ovat hirttä. Pohjapiirustusten perusteella vaikuttaa siltä, että hirsirunko on säilynyt huonemuutoksista huolimatta melko hyvin.

LVI-tekniikka

Rakennuksessa on vesikeskuslämmitys. Tulipalon jälkeisissä korjaustöissä vuosina 2004–2005 uusittiin LVI-tekniisiä laitteita.

Sokkeli

Sokkeli on tehty lohkopintaisista luonnonkiviharikoista ja se on saumattu 2004–2005 käyttäen puolipyöreää saumaa. Osa kellarikerroksen seinästä on rapattu ja maalattu. Sokkelissa on luokkuja.

Julkisivut

Lautaverhottu julkisivu on ikkunavyöhykkeen alapuolella pystypaneelia, ikkunavyöhykkeessä vaakapaneelia ja ullakon korkeudella paneeli on taas pystysuuntainen. Vyöhykkeet on erotettu toisistaan listoilla. Verhous on pääosin alkuperäinen.

Katto

Katto on huopaverhottu, kuten myös Johtolassa. Rakennuksissa on alkuperäisistä suunnitelmista poiketen ollut alun perin peltikatto. Toinen kerros on otettu asuinkäyttöön viimeistään 1960-luvulla, missä yhteydessä katolle on tehty uusia kattoikkunoita molemmille pitkille sivuille. Tässä yhteydessä vesikattoa on nostettu lipaksi kolmen ikkunan leveydellä. Yläkerta on ollut jaettuna kahteen, henkilökunnalle tarkoitettuun asuntoon. Katolla on piippujen lisäksi useita erillisiä ilmanvaihtohormeja ja viemäreiden tuuletusputkia.

Sisäänkäynnit ja ovet

Sisäänkäyntien määrää on lisätty kahdesta kukseen. Nykyiset puupaneeliovet ovat 1950-luvulta ja niitä on modernisoitu 1980-luvulla. Sisäänkäyntien edessä olevat puuportaakkaiteineen on uusittu 2004–2005.

Ikkunat

Michelän ikkunat ovat kaksilasisia alkuperäisiä puuikkunoita. Alun perin ikkunoissa on ollut korkeat puitteet ilman välipuitteita alhaalla ja neliönmuotoiset yläikkunat. Nykyisin myös alapuitteet on jaettu neliönmuotoisiin ruutuihin. Ikkunakoko vaihtelee. Ullakolla on lipan rakentamisen yhteydessä tehty ikkunamuutoksia.

Muita huomioita

Rakennuksessa oli tulipalo 2002, jonka jälkeen kattoa ja sisätilat korjattiin 2004–2005.

Säilyneisyys

Rakennuksen alkuperäinen hahmo on edelleen selkeä huolimatta uusista ikkunoista ja muutetusta kattomuodosta.

Sisätalokatselmus

Michelässä on nykyisin nuorten tyttöjen osasto. Oppilashuoneita on kaikkiaan seitsemän, alhaalla kaksi ja ylhäällä viisi. kellarin saunaosasto on hyväkuntoinen. Talossa asuin alun perin miespuolisia työntekijöitä ja siellä oli yksi asunto perheelliselle työntekijälle. Asuntojen lisäksi siellä oli kaksi vanhilahuonetta ja yövahdin huone niiden yhteydessä.

Rakennuksen ulkoseinät on eristetty sisäpuolelta melko paksusti, mikä saattaa aiheuttaa ongelman hirsiseinän rakenteessa. Sisätiloissa on osittain vanhoja ovia ja osittain uusia. Sisätiloja on muutettu reippaalla otteella, esimerkiksi ullakolle on rakennettu uusi porras. Seinät ovat kauttaaltaan levytetty eikä puutalon luonne tule esiin sisätiloissa.

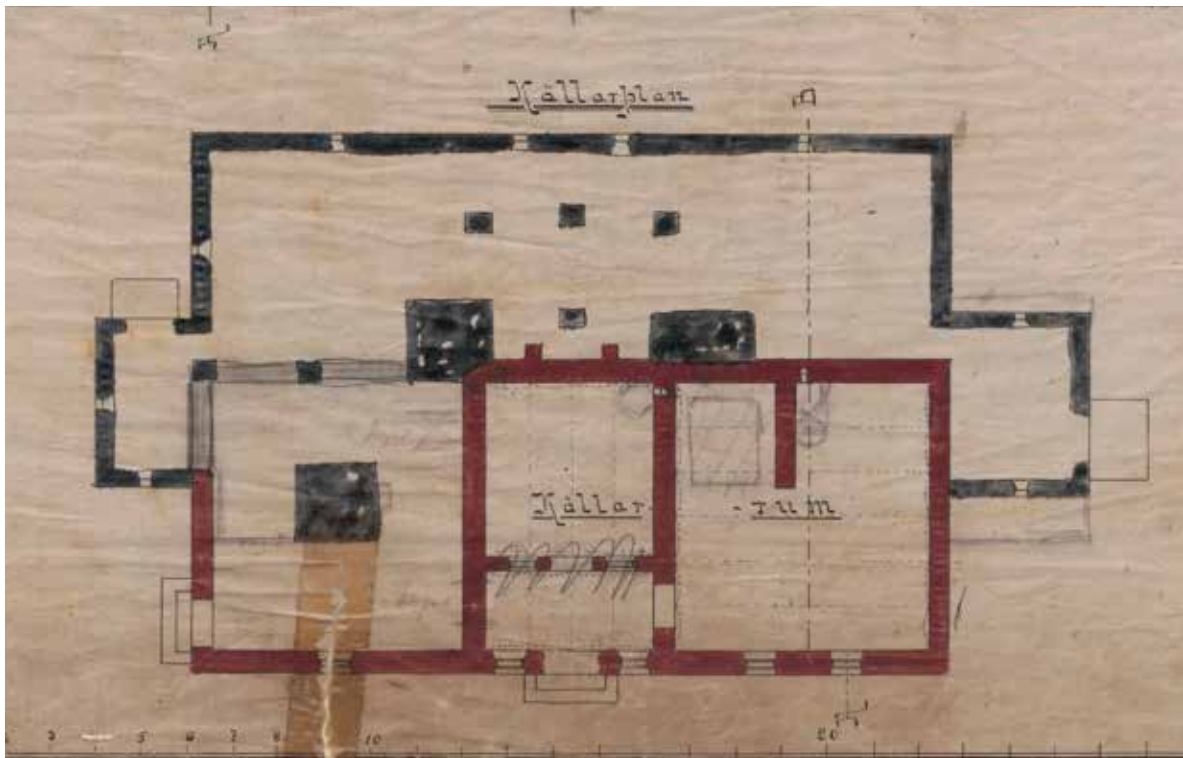
Ensimmäisen kerroksen kerroskorkeus on niin suuri, että se kestää alakatot. Ullakkotilan huoneet ovat osittain erittäin viihtyisiä, mutta ullakolla levytetty tunnelma. Pääkuistin sisäpuolella on käytetty helmiponttipaneelia ja 1950-luvun paneelia.

2 Miehellä

Vanhoja valokuvia ja alkuperäispiirustuksia

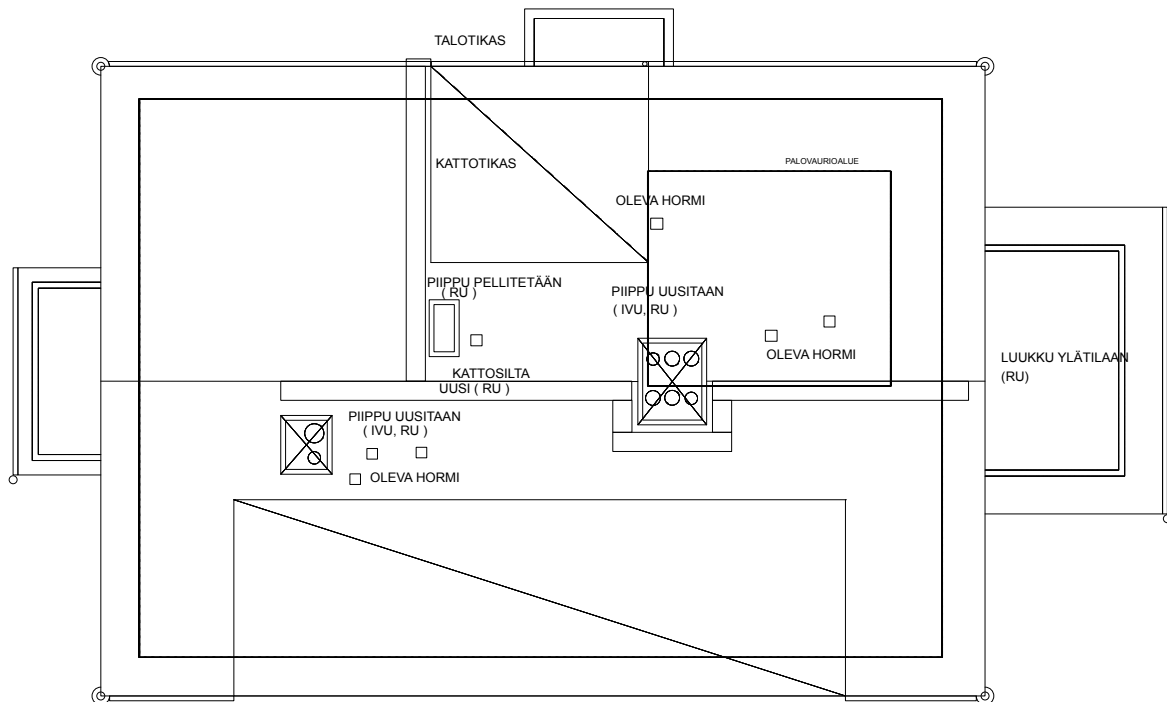
Pihanäkymä kohti Miehellä vuonna 1957. Paikoitellen pihapiiriin on rakennettu kivisiä tukimuureja rajaamaan nurmija istutusalueita. VKA.

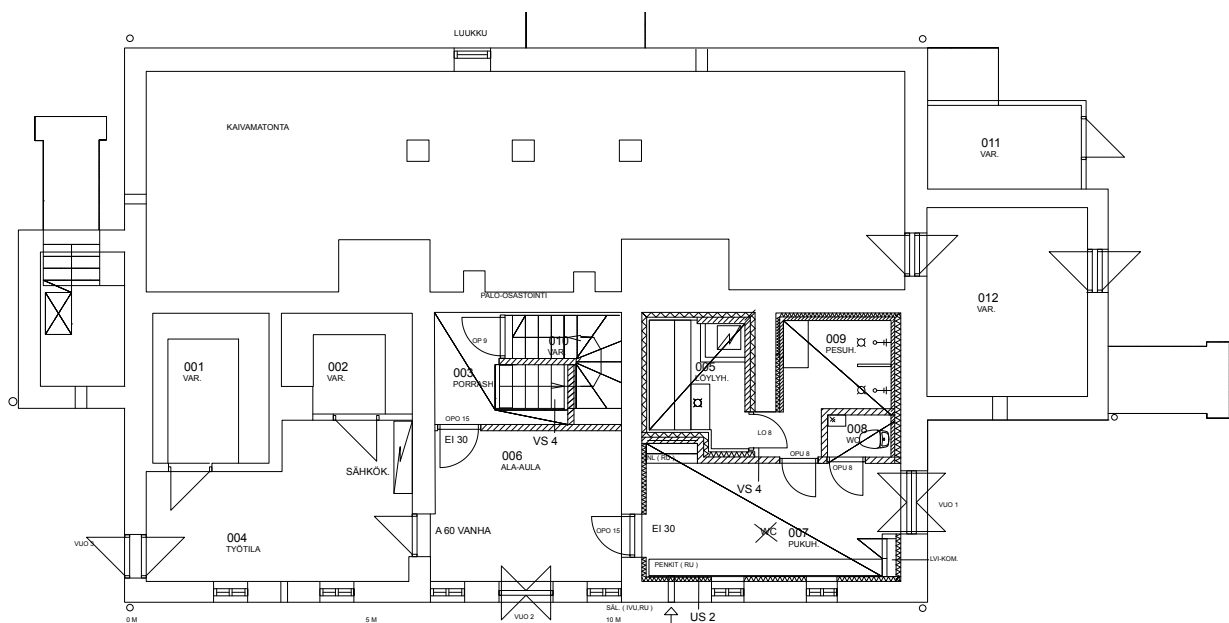
Miehelläin kellarikerroksen pohjapiirros. Kellarikerroksen koillisivu oli kellarikäytössä. Yleisten rakennusten ylihallitus, maaliskuu 1899, arkkitehti Theodor Decker. KA.

2 Miehellä

Nykytilapiirustuksia

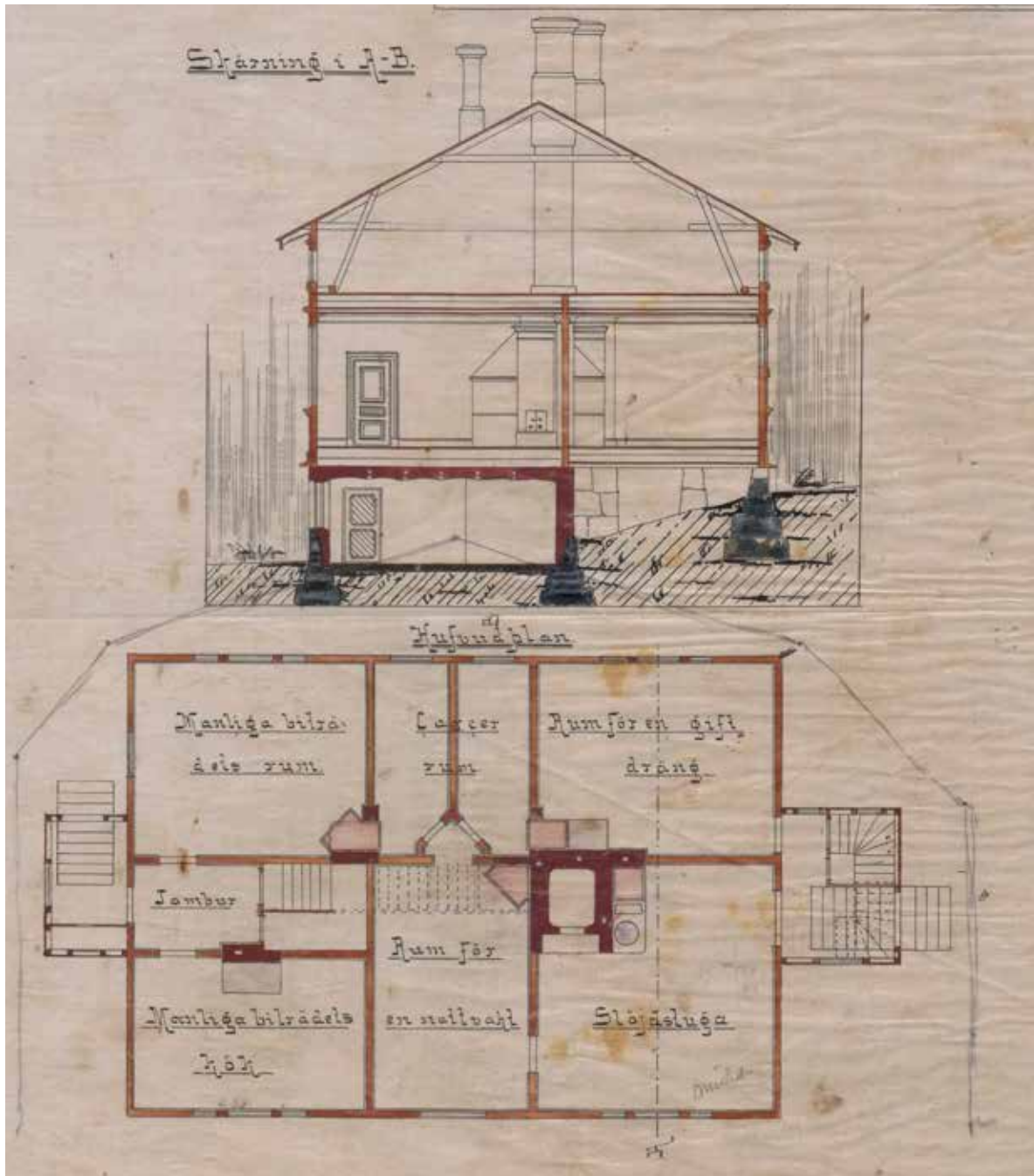
Miehälän vesikattopiirros vuodelta 2004. Piippuja, hormeja ja kattorakenteita uusittiin vuonna 2002 tapahtuneen tulipalon jälkeen vuosina 2004-2005. ISS Suunnittelupalvelut Oy. Sk.

Kellarikerroksen pohjapiirros vuodelta 2004. Varasto- ja teknisten tilojen lisäksi kellarissa on saunatilat. ISS Suunnittelupalvelut Oy. Sk.

2 Mieheliä

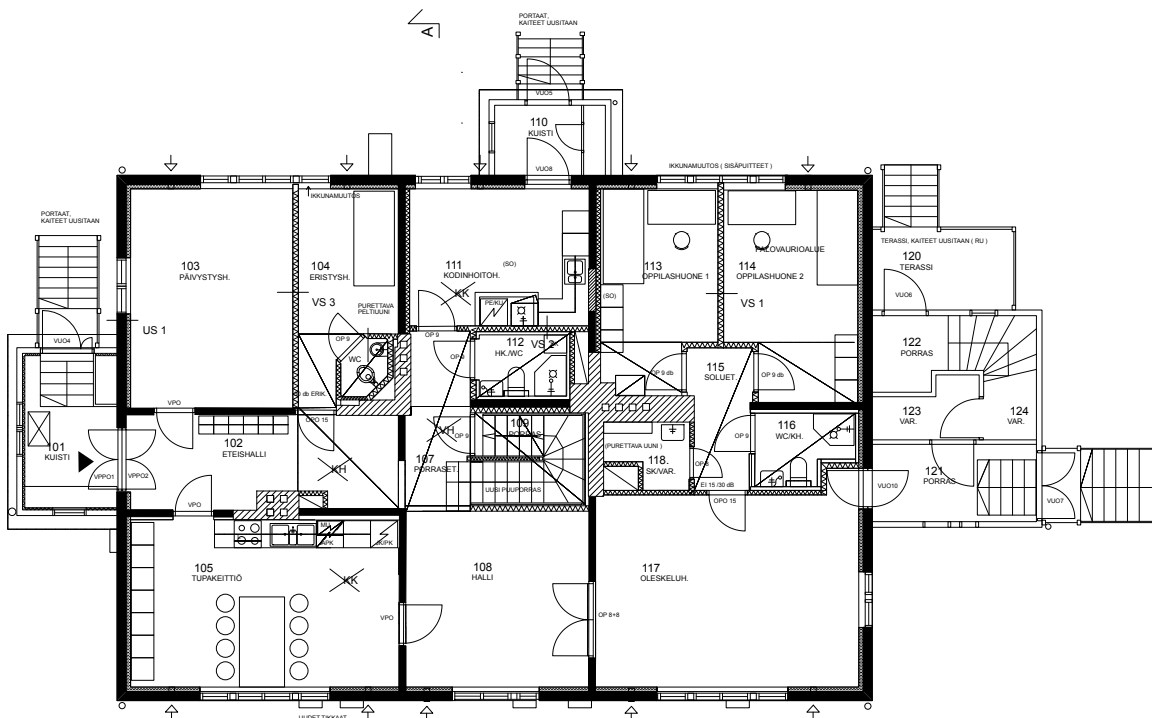
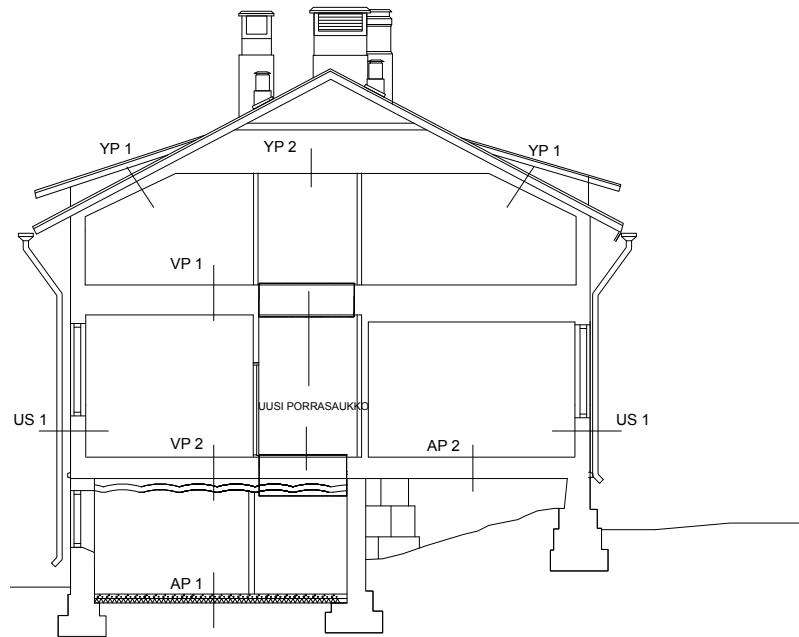
Alkuperäispiirustuksia

Miehelän leikkaus A-B ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Sisäänkäynti rakennukseen tapahtui molemmista päädyistä. Ensimmäisessä kerroksessa oli miespuoleisten työntekijöiden huone ja keittiö, varastotiloja, yövahdin huone, metallipaja sekä naimisissa olevan rengin huone. Yleisten rakennusten ylihallitus, maaliskuu 1899, arkkitehti Theodor Decker. KA.

2 Mieheliä

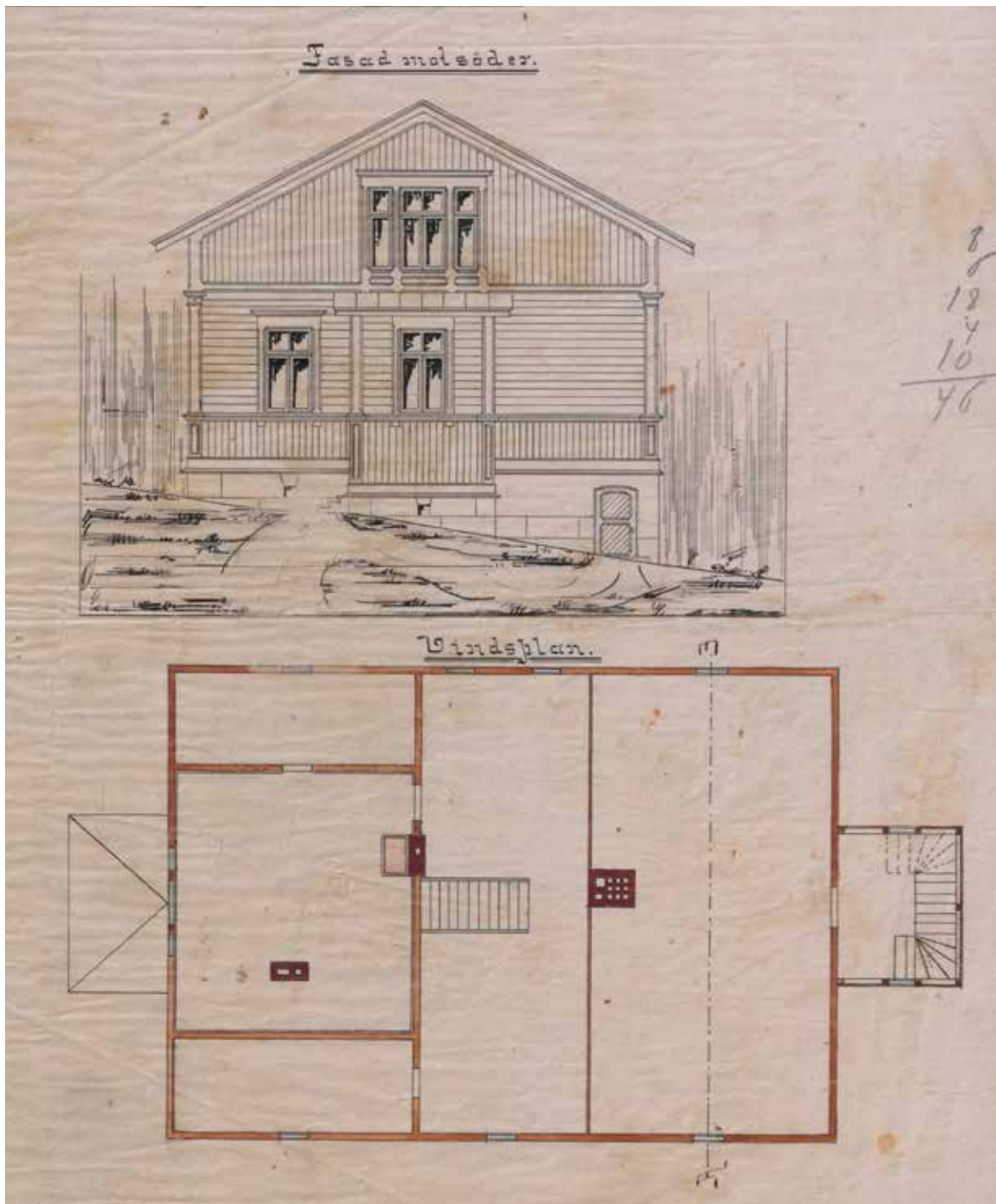
Nykytilapiirustuksia

Mieheliän leikkaus ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirros vuodelta 2004. Rakennuksen keskelle rakennettiin uusi puuporras vuosina 2004–2005. ISS Suunnittelupalvelut Oy. Sk.

2 Miehelmä

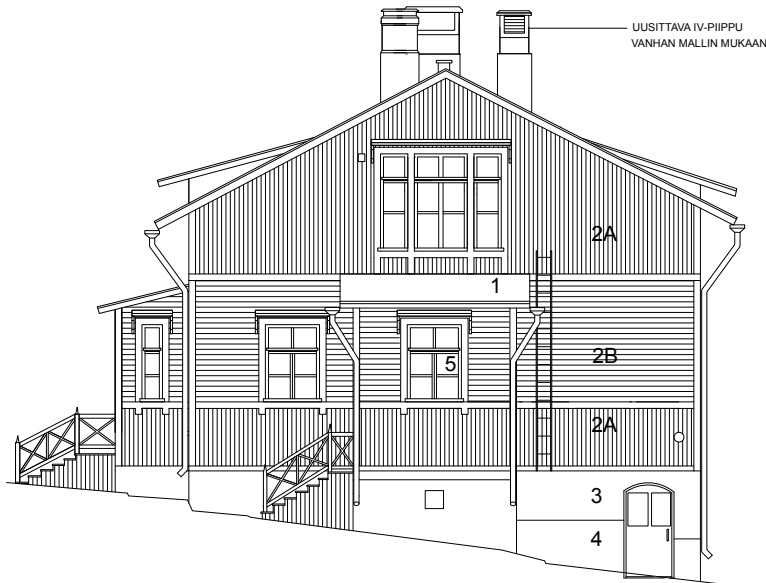
Alkuperäispiirustuksia

Miehelän julkisivu kaakkoon ja ullakon pohjapiirros. Vintillä oli kaakkoispäädystä yksi unillinen huone, muu osa vintistä oli lämmittämätöntä tilaa. Kellarikerroksen koillisivu oli kellarikäytössä. Yleisten rakennusten ylläilytys, maaliskuu 1899, arkkitehti Theodor Decker. KA.

2 Mieheliä

Nykytilapiirustuksia

Miehelin julkisivu etelään vuodelta 2004. ISS Suunnittelupalvelut Oy. Sk.

1 Musta huopakate

2A Oleva pystyauidoitus

2B Oleva vaakalauidoitus, maalattu puu

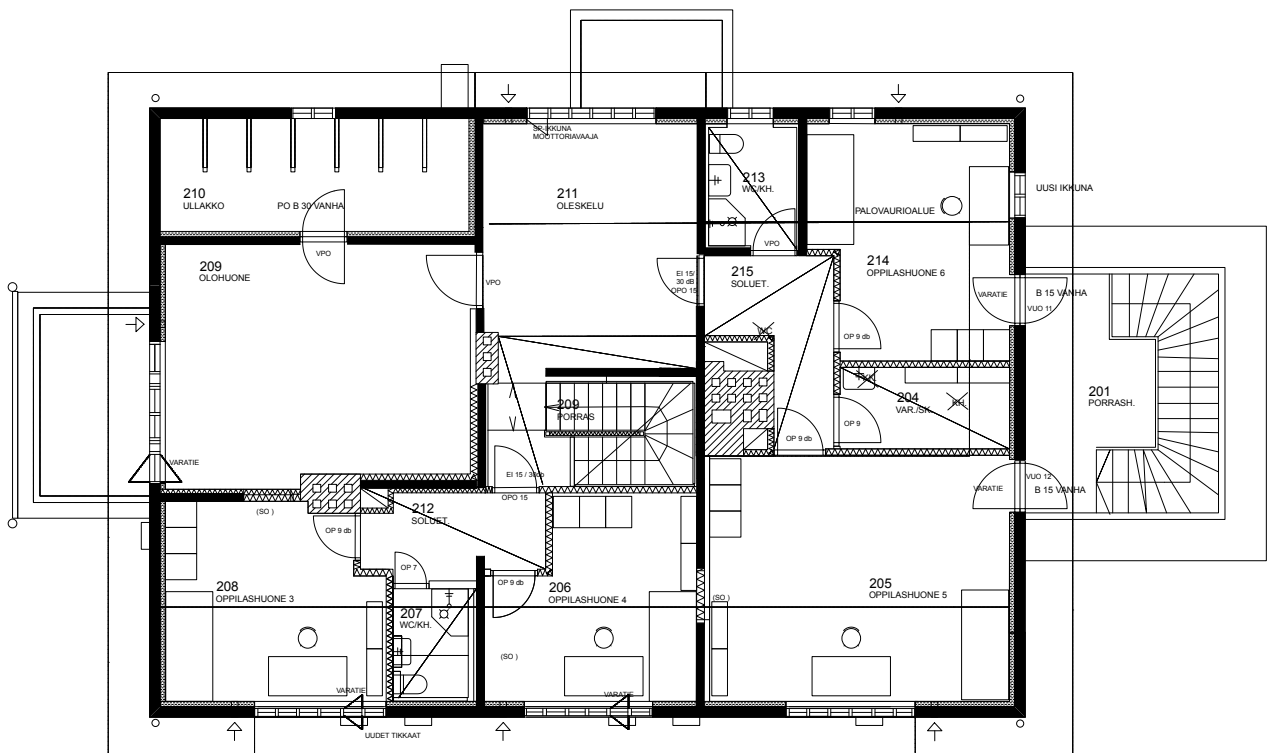
3 Rappaus, maalattu

4 Luonnonkivi, sokkeli

5 Lasi

Iv-säleikkö, uusi, maalattu pelti

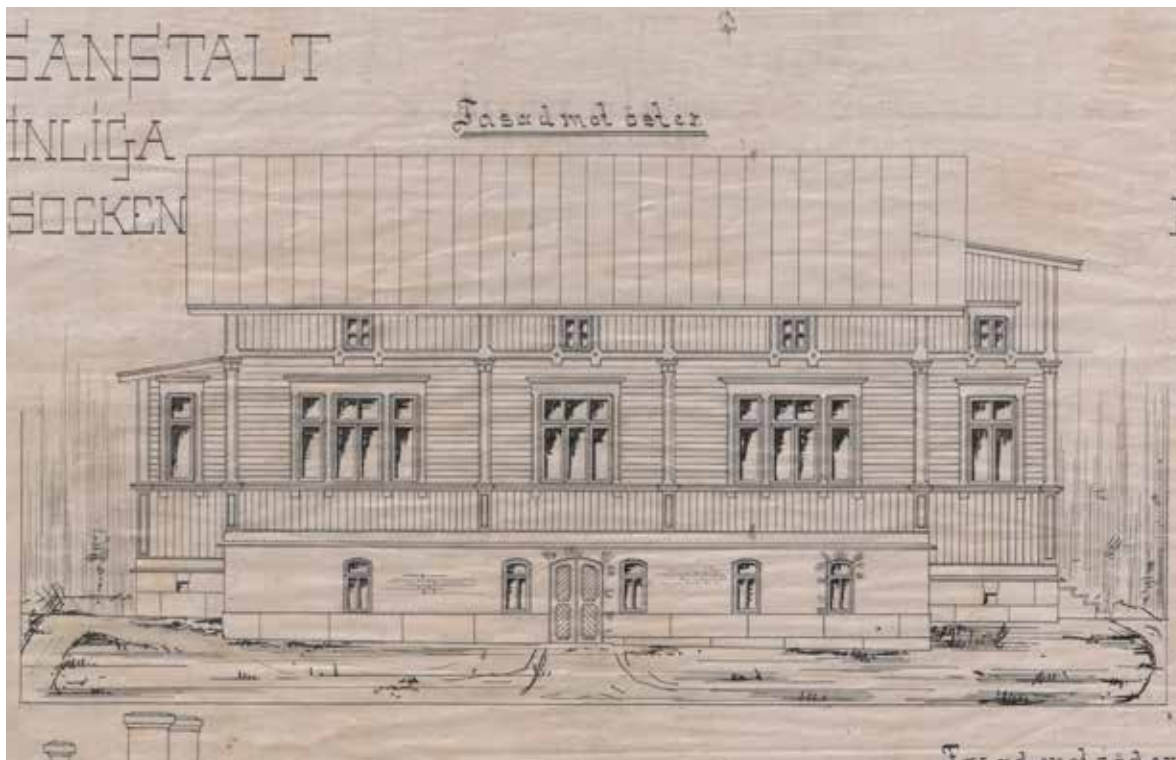
P=uusi palotikas

Miehelin toisen kerroksen pohjapiirros vuodelta 2004. Koko kerros on otettu käyttöön. Siellä sijaitsee oppilashuoneiden lisäksi oleskelu- ja olohuone. ISS Suunnittelupalvelut Oy. Sk.

2 Mieheli

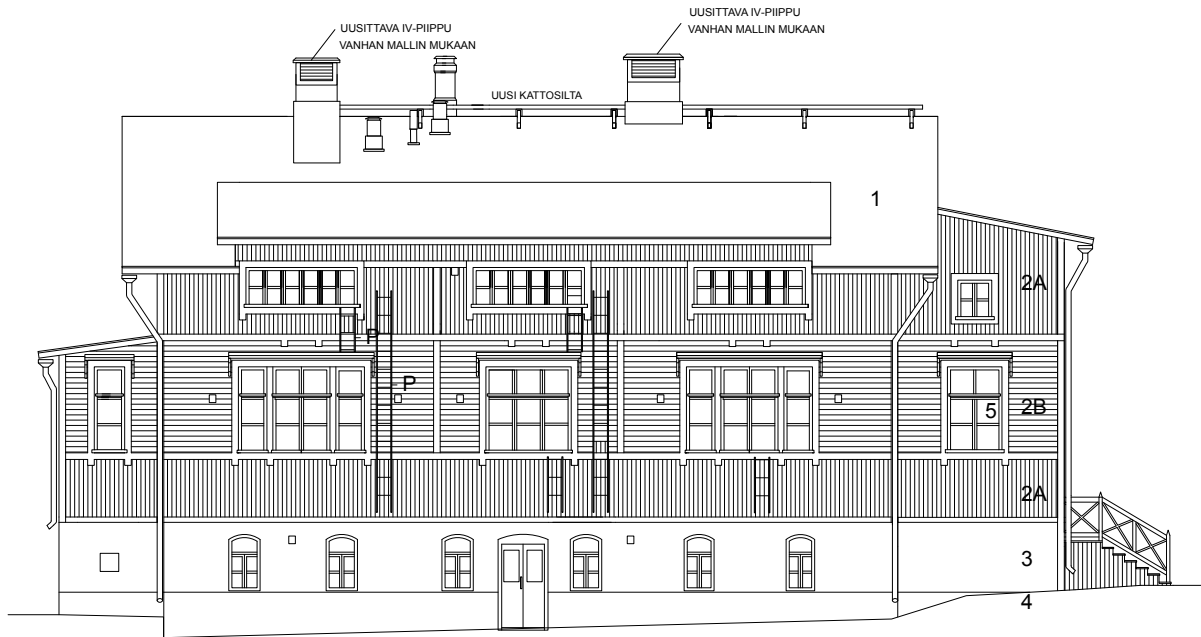
Alkuperäispiirustuksia

Miehelin julkisivu koillisesta. Yleisten rakennusten ylihallitus, maaliskuu 1899, arkkitehti Theodor Decker. KA.

2 Miehelä

Nykytilapiirustuksia

Miehelän julkisivu itään vuodelta 2004. Toisen kerroksen ikkunat eivät ole alkuperäisiä ja katon pitkä lipa on 1960-luvulta. ISS Suunnittelupalvelut Oy. Sk.

Miehelän julkisivu länteen vuodelta 2004. ISS Suunnittelupalvelut Oy. Sk.

2 Miehelä

Vanhoja valokuvia

Miehelä 1900-luvun alkupuolella. Kattomuoto on alkuperäisessä asussaan ilman lippaa.VKA.

Miehelän rakennus 1980-luvulla. Seinät olivat tällöin vihreitä. Ullakkokerroksen ikkunat on uusittu ja kattolippa rakennettu vuoden 1963 muutostöissä.VKA.

2 Miehellä

Nykytilavalokuvia

Miehellä julkisivu koilliseen.

Miehellä sokkeli on ladottu graniittikivistä. Sokkelin yläpuolinen osuus kellarin seinästä on rapattu ja maalattu.

Miehellä päätyjulkisivu kaakkoon.

Päätyjulkisivu luoteeseen.

2 Mieheliä

Nykytilavalokuvia

Miehelän kellarikerroksen katossa on tiiliholvit ja rautakiskot. Kellarissa sijaitsevat varasto- ja teknisten tilojen lisäksi saunatilat.

Eteisen (01) puupanelointi on alkuperäistä.

2 Miehellä

Nykytilavalokuvia

Ensimmäisen kerroksen oleskeluhuone I 17 sijaitsee rakennuksen pohjoiskulmassa. Tilat on uudistettu 2004-2005.

Toisen kerroksen luoteiskulman oppilashuone 214. Rakennuksen tämä kulma vaurioitui vuoden 2002 tulipalossa ja korjattiin 2004-2005.

3 Opistola

YLEISKUVA

PIHAPIIRI

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305221 927-401-1-2

ARKKITEHTI

Hugo Lindberg ja Sebastian Gripenberg

RAKENNUTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1900-1902 6100,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

1354,0 1301,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Kaksi kerrosta, lisäksi kellarikerros.

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella ja se on suojeltu valtioneuvoston asetuksella (480/85) merkinnällä S2 (rakennus suojellaan osittain). Suojelumääräykset kohdistuvat erityisesti rakennuksen ulkoasuun. Suojelupäätös 7.9.1989.

SÄILYNEISYYS

Ulkotiloiltaan hyvin säilynyt, puinen parveke on purettu. Sisätiloissa eriaikaisia muutoksia mutta hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Sisäilmatutkimukset, lattiamateriaalin asbestianalyysi, kuntotutkimuslause 18.5.2006. Raxsystems Oy. Opistolan muutostöiden rakennuslause, Arkkitehdit Kaivos Oy, 31.3.2009. Kuntoarvio, Inspecta Oy, 2010.

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

1953 Uunien purkaminen lämmitysmuodon muutoksen yhteydessä. Toisen kerroksen salin uuni muutettiin avotakaksi.

1979 Peruskorjaus. Myös sähköjärjestelmä uusittiin.

1983 – Laajennus ja peruskorjaus. Koneellisen ilmastoinninrakentaminen Ilmastointi-konehuone sijoitettiin 2. kerrokseen. LVIS-muutostyöt. Arkkitehtisuunnittelu: arkkitehti Jorma Silvennoinen, Suunnittelutoimisto Jorma Silvennoinen Oy.

2000 Opistolan luoteispäättyyn keittiöportaan viereen rakennettiin teräsrakenteinen lastauslaituri ja aputaso. Laitoskeittiö uusittiin. Palveluusuustoimisto EXA, O. Anttila.

2005 – Julkisivujen kunnostus
2006

2007 Sirkkulan muutostyöt

2009 – Opettajanhuoneen rakentaminen 2. kerrokseen.
2011 Luokkatilamuutoksia.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin Opistola rakennettiin uudeksi päärakennukseksi ja sinne sijoitettiin sekä opetus- että asuintiloja. Yksittäisten tilojen käyttötarkoitukset ovat muuttuneet, mutta rakennus on edelleen sekä opetus- että asumiskäytössä. Siellä sijaitsee myös koulun ruokala ja keittiö. Nykyisin Sirkkula-osastolla on 7 poikaa.

Yleishahmo

Opistola on kaksikerroksinen suorakaiteen muotoinen, rinteeseen rakennettu korkea rakennus, jossa on aumakatto. Sen ensimmäinen kerros on kivirakenteinen ja toinen kerros on puuta. Talossa on kellari yhdessä kulmassa alarinteen puolella, muu osa on tuuletettua alustatilaa. Opistola on koulukodin toiminnallinen keskus, jossa toimii koulu ja ruokala.

Rakenne

Alakerroksen seinät ovat rapattuja tiilimuureja ja toisen kerroksen seinät ovat hirttä. Alakerrassa on valurautapilareita ja toisessa kerroksessa on hirsitolppia. Kerrosten välinen välipohja on kappaholvi, jonka päällä on puulattia, ja yläpohja on puuta. Ullakko oli alun perin tuuletettu, kylmä tila.

LVI-tekniikka

Opistolaa palvelee koneellinen tulo- ja poistoilmavaihtojärjestelmä. Opistolan kellarikerroksessa lämmönjakuhuoneen vieressä on ilmanvaihdon kanavapuhallin. Raitisilma tulee seinään asennetuista raitisilmayksiköistä, joka on varustettu säleiköllä. Opistolan sähköjärjestelmä on pääosin asennettu rakennuksen peruskorjauksen yhteydessä 1979. Valaisimet ovat pääosin loisteputkivalaisimia. Opistolassa on käytössä turva- ja merkkivalaistusjärjestelmä, joka koostuu poistumisopastevalaisimista. Rakennuksessa on myös paloilmoinjärjestelmä ja käsisammuttimia.

Sokkeli

Rakennuksessa on luonnonkivisokkeli hakatuista graniittiharkoista. Se on korkeampi kuin piirustuksissa ja se on ulompi kuin julkisivun pinta. Sokkelissa on ikkunoita kellarin kohdalla. Osa ikkunoista on muutettu tuuletusritilöiksi.

Julkisivut

Symmetrinen julkisivu jakautuu vaakasuunnassa kahteen vyöhykkeeseen materiaalin perusteella. Vaakajakoa on korostettu puulistoin. Ensimmäisen kerroksen julkisivu on sileäksi rapattu ja maalattu seinä. Ikkunan pieliä ja holvia sekä rakennuksen nurkkia, samoin kuin keskivyöhykkeen ulkoreunoja on koristeltu jättämällä näkyviin punatiilivyöhykkeitä, mikä muistuttaa harkotusta. Toisen kerroksen julkisivu on vaakalaudoitettu. Ikkunoiden alapuolella on pystylauta, niiden korkeudella vaakalauta ja ullakon korkeudella pys-

tylauta. Puuverhouksen vyöhykkeet on erotettu vaakalistoin.

Pystysuunnassa se jakautuu keskivyöhykkeeseen ja sivurisaliitteihin, jotka eivät kuitenkaan ole ulkonevia. Vyöhykkeitä erottavat ensimmäisessä kerroksessa harkotusaiheet ja toisessa kerroksessa pystylistä.

Katto

Rakennuksella on aumakatto, jolla on konesaumattu ja maalattu peltikate. Syöksytorvet on asennettu julkisivun pintaan rakennuksen nurkkiin kuten alun perinkin. Katolle on lisätty riippukourut ja huoltosillat sekä IV-koneen peittävä piippu myöhemmin.

Sisäänkäynnit ja ovet

Sisäänkäynnit sijaitsevat rakennuksen päädyissä ja niiden määrä on sama kuin alun alkaen. Kaikki katokset ovat rautarakenteisia ja alkuperäisiä. Pääsisäänkäynnin porras on graniittia ja alkuperäinen. Keittiön kiviportaavat ovat mahdollisesti uudemmat. Ovet on uusittu vuosien 1983–1984 peruskorjauksen yhteydessä.

Ikkunat

Talon perusikkunatyyppejä on kahdeksanruutuinen sisään-ulos-aukeava kaksilasinen puuikkuna. Julkisivun toisen kerroksen keskivyöhykettä, pääkerrosta, on korostettu kymmenruutuisilla ikkunoilla. Ikkunat ovat alkuperäisiä, mutta niiden ulko-osat on maalattu 2010. Ensimmäisessä kerroksessa puitteiden väliin on lisätty uusi puite. Ikkunoissa on sisäpuolella alkuperäiset puiset ikkunanpenkit. Räystäään alla sijaitsevat pienen ullakon ikkunat on korvattu iv-ritilöillä.

Muita huomioita

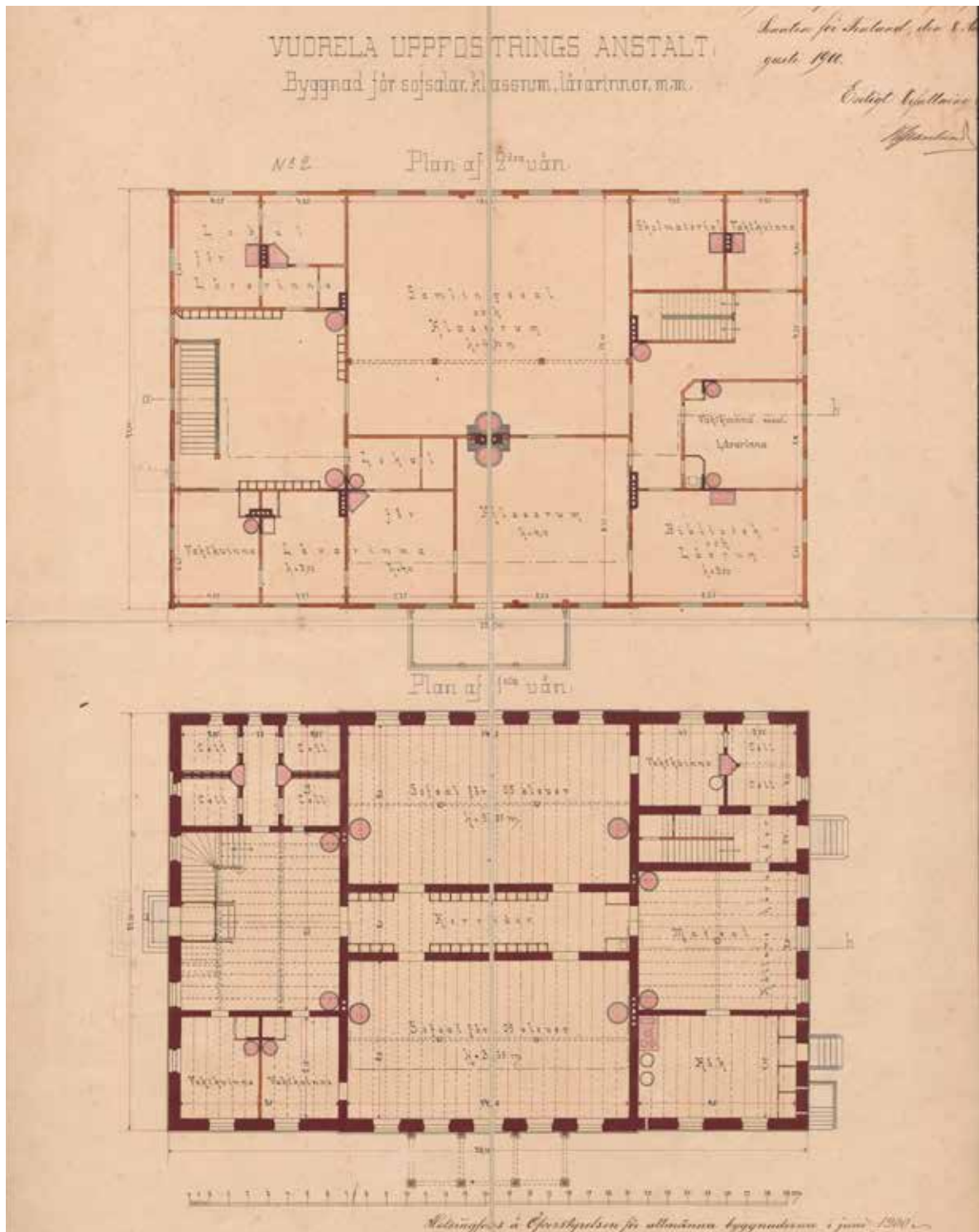
Julkisivuun on lisätty palotikkaita.

Säilyneisyys

Alarinteen puolelta on purettu puurakenteinen katos ja parveke. Alkuperäisissä piirustuksissa näkyvää katon keskiosan koristeaitaa ei ehkä toteutettu, koska sitä ei näy vanhoissa valokuvissa. Rakennus on ulkopuolelta erinomaisen hyvin säilynyt.

3 Opistola

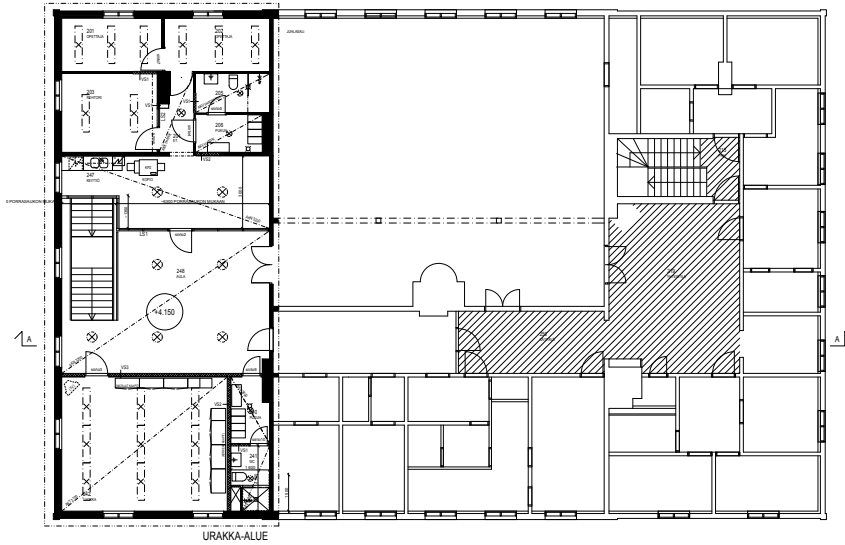
Alkuperäispiirustuksia

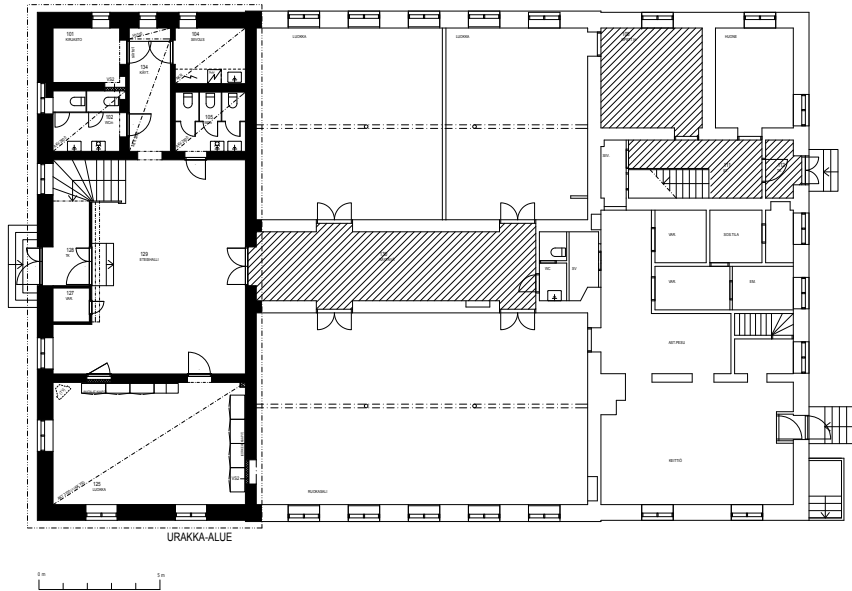
Opistolan toisen ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirroksat. Toisessa kerroksessa oli suuri kokoontumissali ja luokkahuone, opettajattarien huoneita, naisvahdin huoneita, kirjastohuone/lukusali ja luokkahuone, jolta pääsi ulkoparvekkeelle. Ensimmäisessä kerroksessa oli kaksi suurta 25 oppilaan makuusalia ja niiden välinen lokeroilla varustettu käytävä. Päädyissä oli vankihuoneita, naisvartijan huoneita, keittiö ja ruokasali. Rakennuksen pääsisäänkäynti sijaitsi kaakkoispäädyn keskellä. Luoteispäädyssä oli toiset sisäänkäynnit. Yleisten rakennusten ylihallitus, kesäkuu 1900. Arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Hugo Lindberg. KA.

3 Opistola

Nykytilapiirustuksia

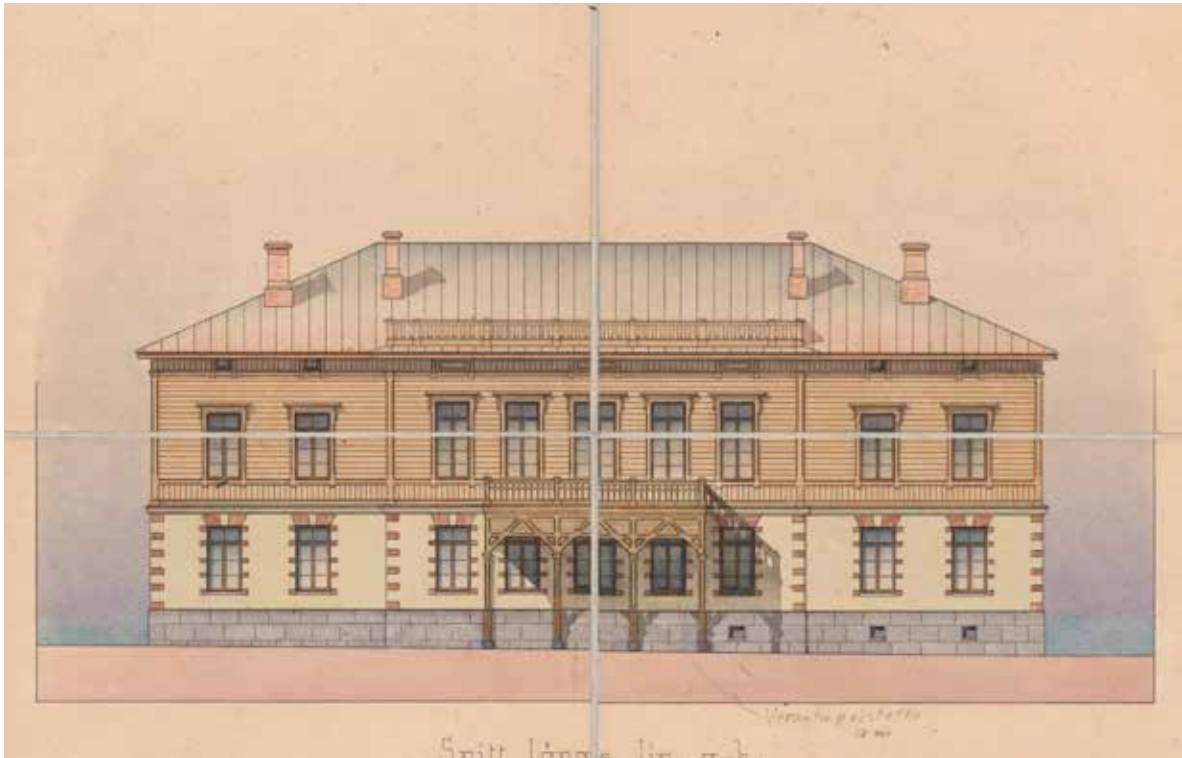
Opistolan toisen kerroksen pohja. Toisen kerroksen tiloja on jaettu eri aikoina pienemmiksi uusilla väliseinillä. Juhlasalin tilamuoto puupilareihin on säilynyt. Arkkitehdit Kaivos Oy. 31.3.2009. Sk.

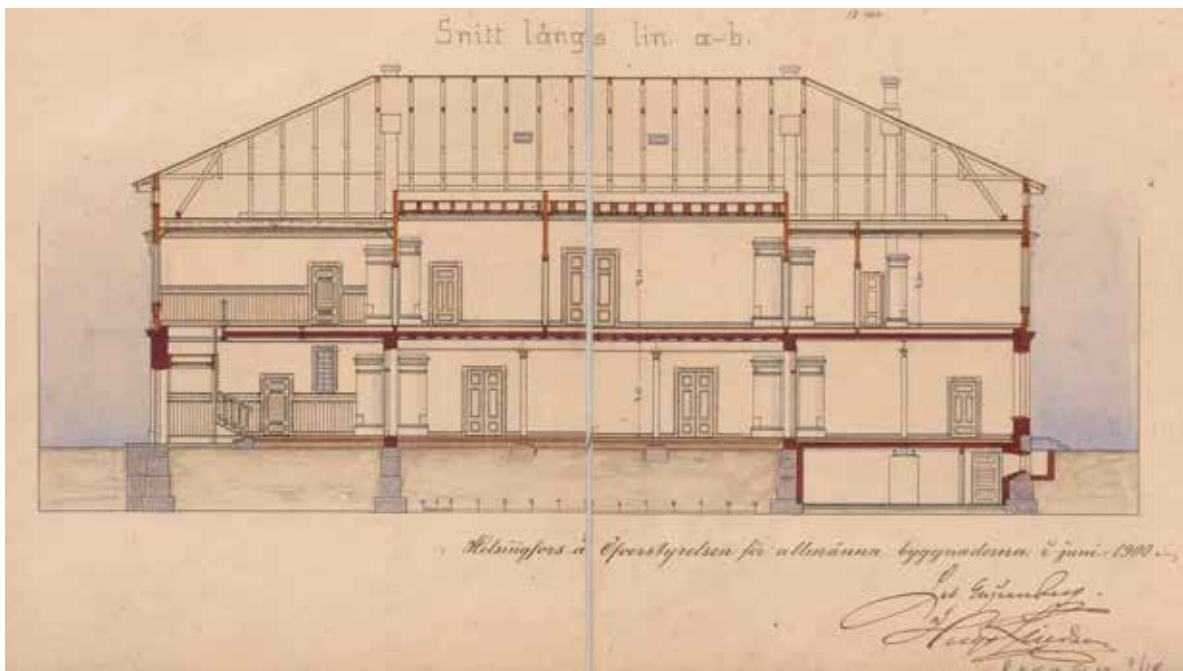
Opistolan ensimmäisen kerroksen pohja. Alun perin suurena makuusalina toiminut koillispuoleinen huone on nykyisin koulun ruokala ja lounaan puoleinen entinen sali on jaettu väliseinillä ja muutettu kahdeksi luokkahuoneeksi. Arkkitehdit Kaivos Oy. 31.3.2009. Sk.

3 Opistola

Alkuperäispiirustuksia

Vuorelan kasvatustalon rakennuksen (nykyinen Opistola) julkisivu koilliseen. Rakennuksen keskellä sijaitsi puinen parveke. Yleisten rakennusten ylihallitus, kesäkuu 1900. Arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Hugo Lindberg. KA.

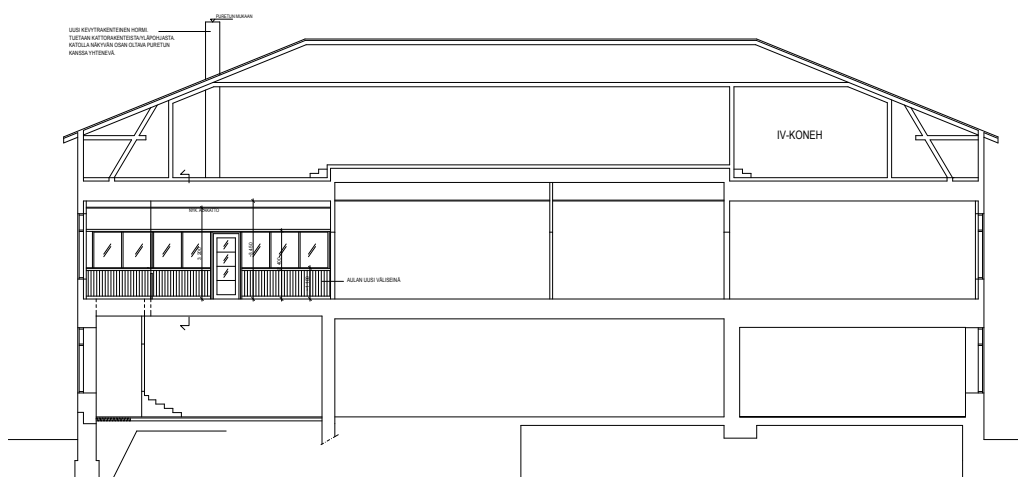
Opistolans pitkittäisleikkaus A-B. Leikkauskuvassa näkyy uuneja, peiliovityypit ja seinien alaosan panelointia. Yleisten rakennusten ylihallitus, kesäkuu 1900. Arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Hugo Lindberg. KA.

3 Opistola

Nykytilakuva ja -piirustus

Opistola marraskuussa 2014. Julkisivun keskellä ollutta suurta puuparveketta ei enää ole, mutta muilta osin rakennus on säilynyt hyvin.

Opistolan leikkaus A-A. Arkkitehdit Kaivos Oy. 31.3.2009. Sk.

3 Opistola

Vanhoja valokuvia

Näkymä kohti Opistolaa 1900-luvun alulta. Kuvassa näkyy puinen parveke, joka on sittemmin purettu.VKA.

Opistola 1900-luvulla puuparvekkeen purkamisen jälkeen.VKA.

Opistolan kaakkoispäätty 1900-luvun alussa.VKA.

3 Opistola

Nykytilavalokuvia

Opistola vuonna 2014.

Opistolan pääsisäänkäynti sijaitsee kaakkoispäädyn keskellä. Rakennus on hyvin säilynyt.

3 Opistola

Vanhoja valokuvia

Opistolan toisen kerroksen juhlasali 1900-luvun alussa.VKA.

Opistolan toisen kerroksen salia käytettiin sekä urheiluun että juhlasalina. Kuvassa uuni alkuperäisessä asussaan 1900-luvun alkupuolella.VKA.

3 Opistola

Nykytilavalokuvia

Ensimmäisen kerroksen luokkahuone on muodostettu jakamalla alun perin tyttöjen makuusalina toiminut huone väliseinällä kahtia. Huonetila on alun perin toiminut lasten makuusalina. Alkuperäiset rautapylväät ovat säilyneet.

Opistolan ensimmäisen kerroksen ruokasali nykyasussaan. Tila toimi alun perin tyttöjen makuusalina.

3 Opistola

Nykytilavalokuvia

Toisen kerroksen salin alkuperäisuunista on purettu 1950-luvulla pyöreä metallinen uuni, kun tulipesä on muutettu avotakaksi.

Pääsisäänkäynnin aulatila. Seinämaalaus on 1950-luvulta.

3 Opistola

Nykytilavalokuvia

Sisäänkäyntiaulan porras on 1950-luvulta.

Toisen kerroksen saliin johtava alkuperäinen puupariovi.

Sisätilakatselmus

Alun perin ensimmäisessä kerroksessa oli kaksi 25 oppilaan makuusalia. Talossa on nykyisin seitsemän oppilaspaikkaa toisessa kerroksessa. Kaikki oppilaat ovat poikia ja jokaisella on oma huone. Talossa on kaksi kolmen hengen solua ja yksi itsenäistyvän nuoren asunto. Toisella osastolla eristyshuone, jossa lastensuojelulain mukainen eristäminen on mahdollista. Alun perin Opistolassa oli enemmän toimintoja yhden katon alla kuin nykyisin. Huoneiden käyttötarkoitukset ovat muuttuneet koulukotitoiminnan puitteissa.

Makuusalit sijaitsivat alun perin keskeiskäytävän molemmin puolin. Länsipuolen sali on jaettu kahdeksi luokahuoneeksi ja itäpuolen salissa on nykyisin ruokasali. Saleissa on valurautapilarit. Aulan pääporras on purettu ja sen tilalle on rakennettu uusi porras 1950-luvulla. Aulassa on seinämaalaukset 1950-luvulta. Huonejakoa on muutettu rakennuksen päissä kantavan rakenteen sallimissa rajoissa. Kerroksessa on rapatut seinät ja katto on kappaholvi.

Toisen kerroksen keskiosassa huoneet ovat korkeampia. Juhlasali on muutettu liikuntasaliksi, mutta alkuperäinen hahmo on säilynyt. Myös alkuperäisiä rintapaneeleita on säilynyt. Alkuperäiset tulisijat purettiin 1950-luvulla koko talosta, paitsi toisen kerroksen salista, missä alkuperäisen vuolukivisen tulisijan sisään on rakennettu 1950-luvun avotakka. Tulisijojen välillä on ollut hierarkiaa ja pääsalin tulisija on kaikkein hienoin ja erikoisin. Aulasta on erotettu opettajien tilat lasiseinällä. Osastojen alueella huonejakoa on muutettu hieman radikaalimmin kuin alakerrassa. Pohjoispään osaston yhteistilaan on rakennettu avotakka 1983–1984 puretun kakluunin tilalle.

Ullakolle johtava porras on alkuperäinen. Ullakko on otettu käyttöön ja muutettu lämpimäksi tilaksi. Sinne on sijoitettu varastoja ja ilmanvaihtokonehuone.

4 Johtola

YLEISKUVA

PIHAPIIRI

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305226

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Hugo Lindberg ja Sebastian Gripenberg

RAKENNUTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1900-1902

1580,0

BRUTTOALA (m²)

627,7

KERROSALA (m²)

359,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Kaksi kerrosta

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella ja se on suojeltu valtioneuvoston asetuksella (480/85) merkinnällä S2 (rakennus suojellaan osittain). Suojelumääräykset kohdistuvat erityisesti rakennuksen ulkoasuun. Suojelupäätös 7.9.1989.

SÄILYNEISYYS

Ulkotiloiltaan rakennus on hyvin säilynyt, suurin muutos päädyn kattomuutos. Sisällä tilamuutoksia.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Johtolan ulkovaipan peruskorjauksen rakennusselitys, ISS Suunnittelupalvelut Oy, 15.2.2010.
Kuntoarvio, Inspecta Oy, 2010.

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

- 1959** Peruskorjaus- ja muutostöitä (lupatunnus 131/1959). Uunit purettiin keskuslämmityksen rakentamisen myötä, väliseiniä purettiin ja rakennettiin uusia, vanha porras purettiin ja korvattiin uudella. Katon valolyhtyä muutettiin. Alahallin yhteyteen rakennettiin uudet wc-tilat. Rakennushallitus.
- 1965** Ullakkokerroksen luoteispäädyn muutos: huoneitilojen lisäys ja samalla kattomuutos aumakatosta harjakatoksi talon toisessa päässä. Myös luoteisjulkisivu muuttui. Arkkitehtisuunnittelu: lääninarkkitehti Aarno Raveala, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto.
- 2010** Ulkovaipan peruskorjaus. Myös ikkunoiden ulko-osat kunnostettiin ja maalattiin. Ulko-ovet kunnostettiin. Pääsisäänkäynnin ulkoportaat uusittiin. ISS Suunnittelupalvelut Oy.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin rakennuksessa oli johtajattaren asunto, kanslia ja henkilökunnan ruokala, jonka keittiötä oppilaat käyttivät opetuskeittinä. Nykyisin rakennuksessa on kanslian lisäksi kokoushuone neuvotteluita varten ja johtajan toimisto. Ensimmäisen kerroksen kulmahuoneessa säilytetään laitoksen ensimmäisen johtajattaren Hernbergin esineistöä.

Yleishahmo

Johtola on puolitoistakerroksinen puutalo, jonka keskiakselia on korostettu kattolyhdyllä. Sommitelma on lähtökohdiltaan symmetrinen, vaikka sitä on hieman muunneltu. Rakennus sijaitsee arvokkaassa kohdassa ja järvelle avautuvilta kuisteilta oli alun perin huikeat näkymät Hiidenvedelle.

Rakenne

Rakennus on hirsirakenteinen ja sen välipohjat ovat puuta.

LVI-tekniikka

Rakennukseen on asennettu vesikeskuslämmitys 1959, missä yhteydessä kakluunit on purettu. Johtolassa on painovoimainen ilmanvaihtojärjestelmä. Ilmanvaihtokanavat kulkevat rakenneaineisissa hormoneissa. Johtolan sähköjärjestelmä on pääosin asennettu rakennuksen peruskorjauksen yhteydessä 1950-luvulla.

Sokkeli

Sokkeli on tehty suorakaiteen muotoisista harjoista, joiden pinta on lohkottu. Sokkelin saumat ovat nykyisin suoria. Sokkelissa on luokkuja ja ikkunoita.

Julkisivut

Lautaverhottu julkisivut on jaettu ilmeikkäästi erilaisiin vyöhykkeisiin. Ikkunoiden alla on pysty- ja ikkunavyöhykkeessä vaakaverhous. Ullakon korkeudella verhotut vyöhykkeet ovat kahteen suuntaan diagonaalisia ja pystyjä. Ikkunoiden vuorilistat henkivät jugendia.

Katto

Rakennuksen kaakkoispäässä on alkuperäinen aumakatto ja toisessa päässä harjakatto (muutos 1965). Rakennuksen keskilinjassa on poikkipääty sekä saapumissuunnassa että järvelle päin. Piiput, tai ainakin suuri osa niistä, ovat säilyneet. Katolla on pitkittäisharjan suuntainen kattolyhty, jonka muotoa on muutettu. Jalkakouru on muutettu riippukouruksi. Vesikaton nykyinen kate on pääosin bitumikermikate, mutta osassa kattoa on peltikate.

Sisäänkäynnit ja ovet

Talossa on neljä sisäänkäyntiä: pääsisäänkäynti, keittiön sisäänkäynti, kuistin sisäänkäynti ja toi-

nen järven puoleinen sisäänkäynti. Kaikkien edessä on uusitut portaat. Pääsisäänkäynnin portaat on uusittu vuonna 2010 ja ovi 1950-luvulla.

Ikkunat

Talossa on alkuperäiset kaksilasiset sisään- ja ulospäin avautuvat puuikkunat. Ullakon ikkunat on toteutettu neliömäisinä piirustuksista poiketen. Ikkunoiden vuorilistat ovat jugend-henkisiä.

Muita huomioita

Pääoven edessä on liuskekilvilaatoitus. Syöksytorttien kohdalla on graniitista hakattuja vesialtaita. Johtola on nykyisin henkilökunnan käytössä. Alun perin laitoksen johtajattaren asunto sijaitsi sen toisessa päädyssä.

Säilyneisyys

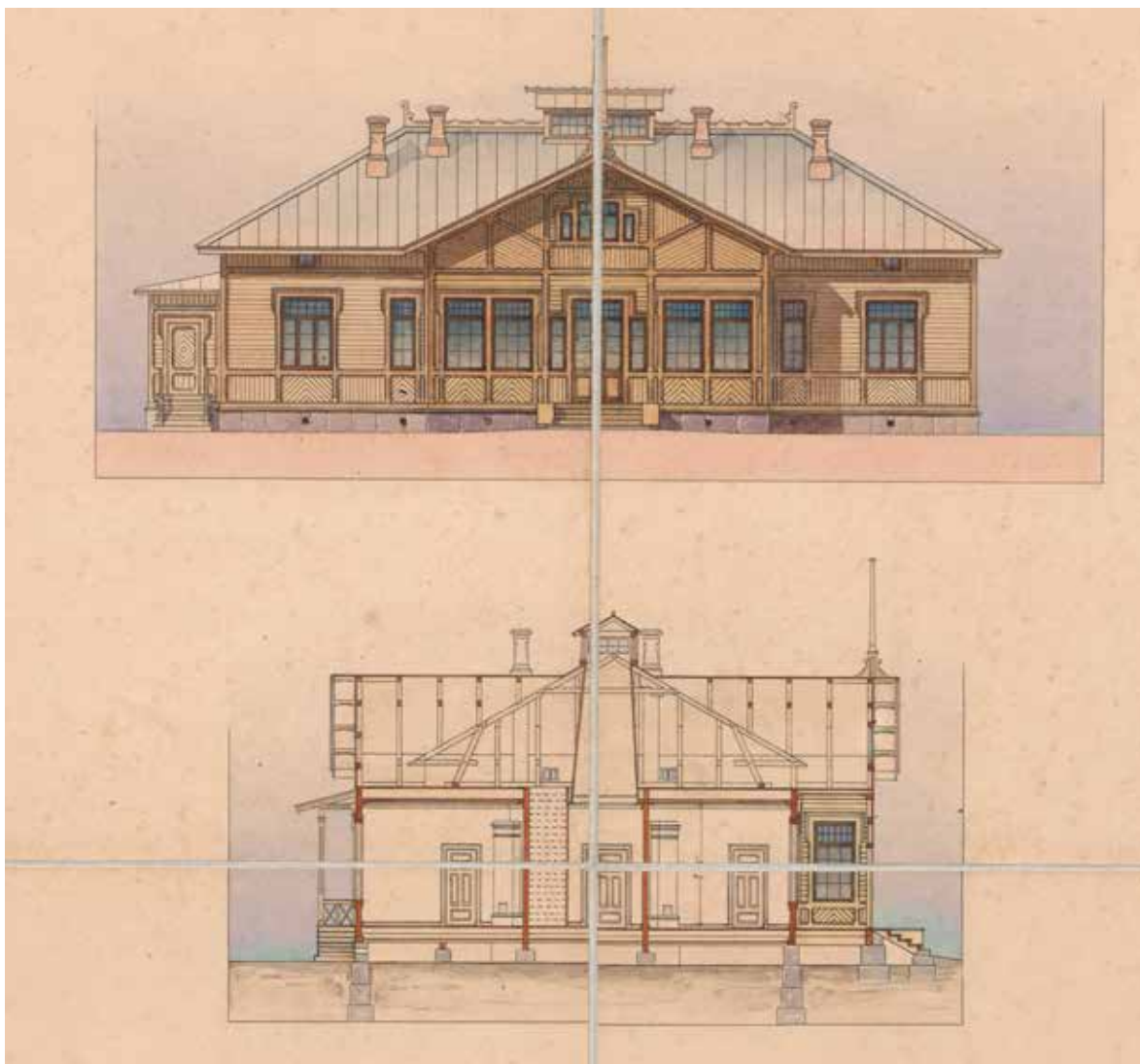
Kattomuotoa muutettiin 1965, kun pääporrasta muutettiin ja ullakolle rakennettiin uusi asuinhuone. Tuolloin ullakon pätyyn on lisätty yksi ikkuna. Johtolan toinen kuisti on muutettu sisätilaksi 1959. Julkisivun lautaverhous on uusittu 2000-luvulla seinällä ennen kasvaneen villiviinin kohdalta. Keittiön sisäänkäynnin portaan sijaintia on muutettu 1959, kun kuistille on rakennettu wc ja keittiön aputiloja. Kellarin sisäänkäyntikuisti on lisätty 1959. Keskirisaliitin ikkunamuotoa on muutettu.

Sisätilakatselmus

Piirustusten mukaan pääsisäänkäynnin olisi tullut sijaita talon keskilinjassa, missä se ei kuitenkaan valokuvien mukaan ole koskaan sijainnut. Toinen kuisti on muutettu sisätilaksi 1959. Talon keskellä on kattolyhty, joka on tuonut valoa ensimmäisen kerroksen johtajattaren asunnon halliin. Hallin katon tasossa on alun perin ollut uudenaikainen ylävalo ja katon suuntainen ikkuna. Pääporrasta on muutettu 1960-luvulla siten, että portaan ja hallin välinen seinä on purettu ja porras on tullut osaksi hallin tilaa. Itse porras on muotokieleltään täysin moderni. Monissa huoneissa on kuitulevyalakattoja 1950-luvulta. Tilarakenne on hyvin säilynyt, vaikka muutoksia on tehty.

4 Johtola

Alkuperäispiirustuksia

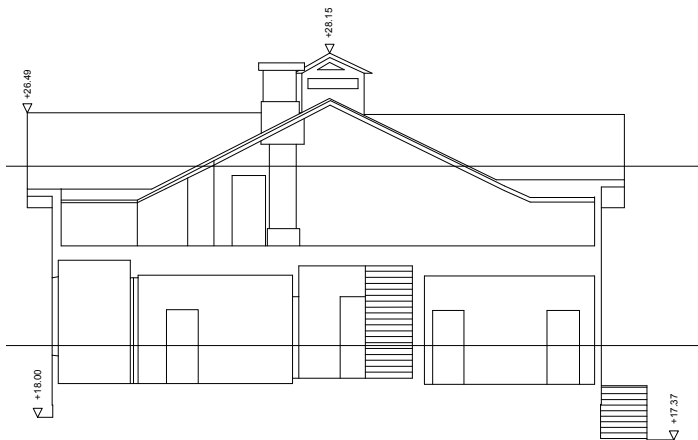
Vuorelan kasvatustalon johtajattaren asunto ja kanslia Johtola. Pihan puoleinen julkisivu lounaaseen ja leikkaus. Sisäänkäyntiä ei koskaan rakennettu alkuperäispiirustuksen mukaan lasiverannan keskeltä vaan sivusta. Rakennuksen katto oli alkuperäisessä muodossaan aumakatto ja katon harjalla sijaitseva ikkunalyhty oli koristoreunainen. Pihan puoleisen julkisivun poikkiharjanteella oli spiira. Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Hugo Lindberg. 8. elokuuta 1900. KA.

4 Johtola

Nykytilapiirustuksia

Johtolan julkisivu lounaaseen. Kattolyhty on nykyasussaan alkuperäistä yksinkertaisempi. Ullakkokerroksen ikkunamuotoa sekä toisen päädyn kattomuotoa on muutettu. ISS Suunnittelupalvelut Oy, 2010. Sk.

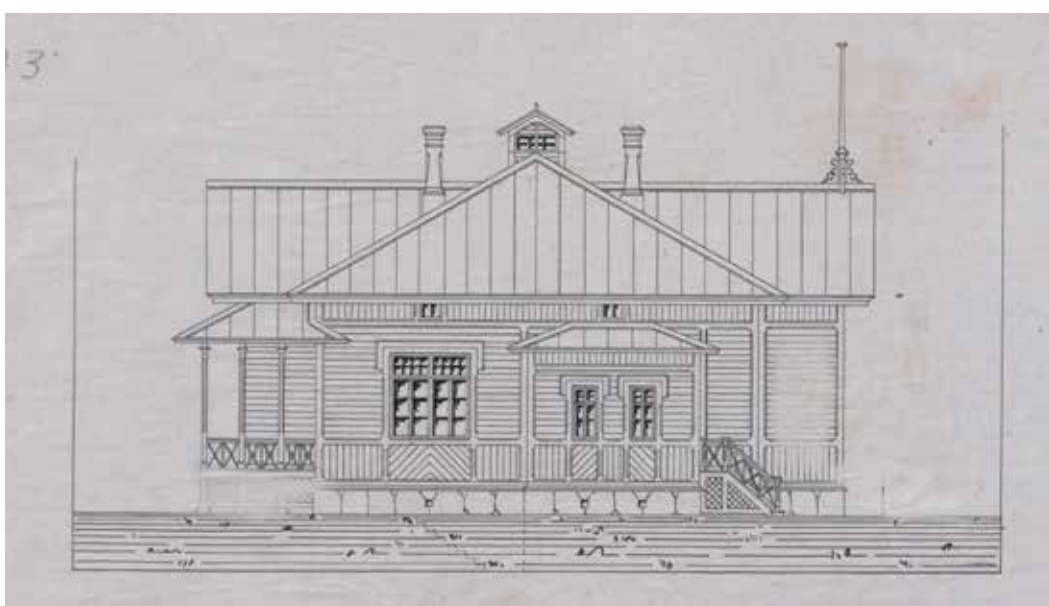
Johtolan leikkauspiirros. ISS Suunnittelupalvelut Oy, 2010. Sk.

4 Johtola

Alkuperäispiirustuksia

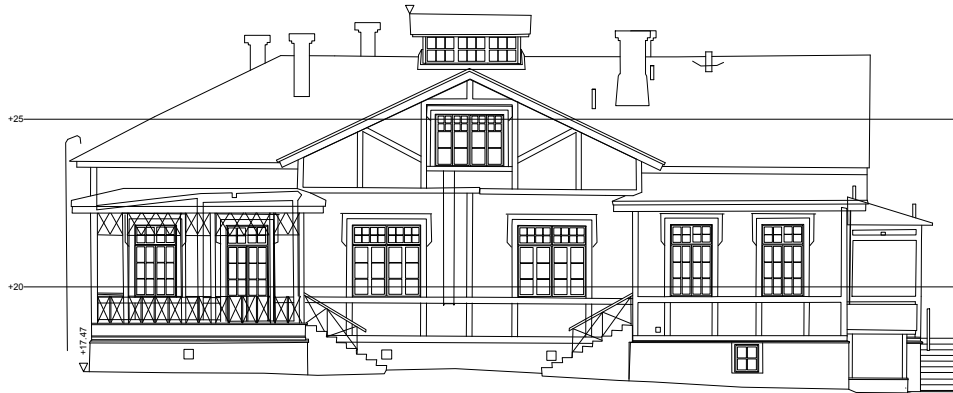
Johtolan rannan puoleinen julkisivu koilliseen ja päätyjulkisivu kaakkoon. Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Hugo Lindberg. 8. elokuuta 1900. KA.

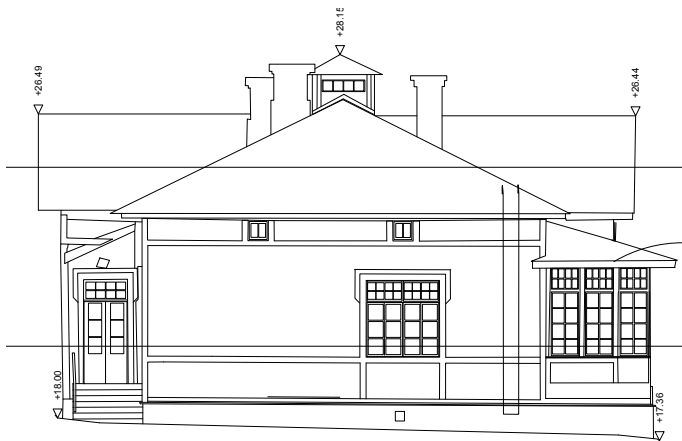
Johtolan päätyjulkisivu luoteeseen. Arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Hugo Lindberg. 8. elokuuta 1900. KA.

4 Johtola

Nykytilapiirustuksia

Johtolan julkisivu koilliseen. Oikean puolen kuisti on muutettu sisätilaksi. Ullakon ikkunamuoto ei vastaa alkuperäistä muotoa. ISS Suunnittelupalvelut Oy, 2010. Sk.

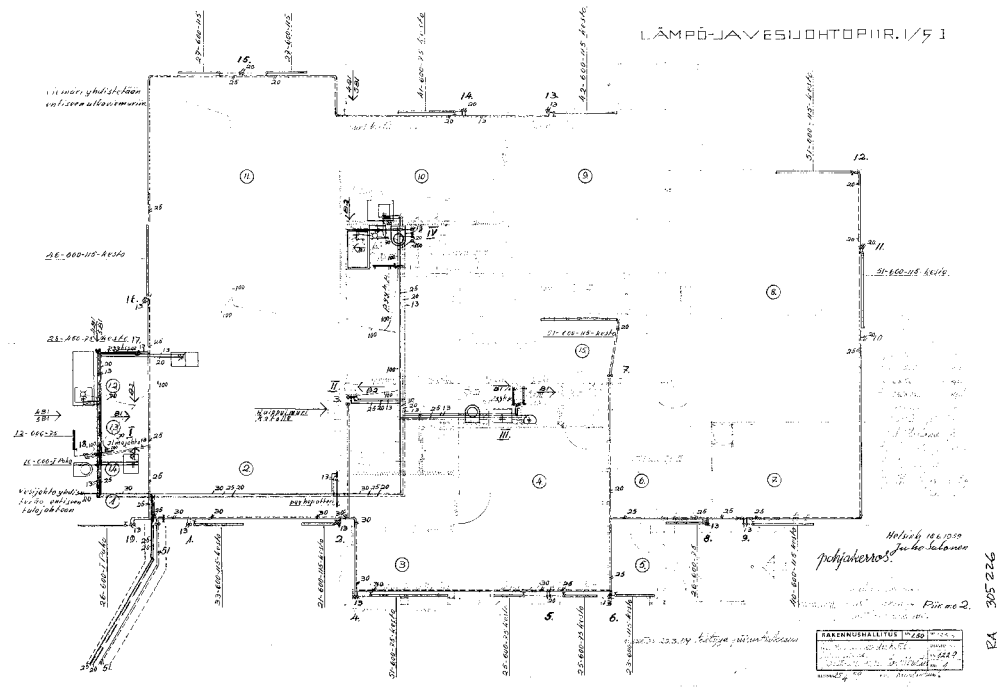
Johtolan julkisivu kaakkoon. ISS Suunnittelupalvelut Oy, 2010. Sk.

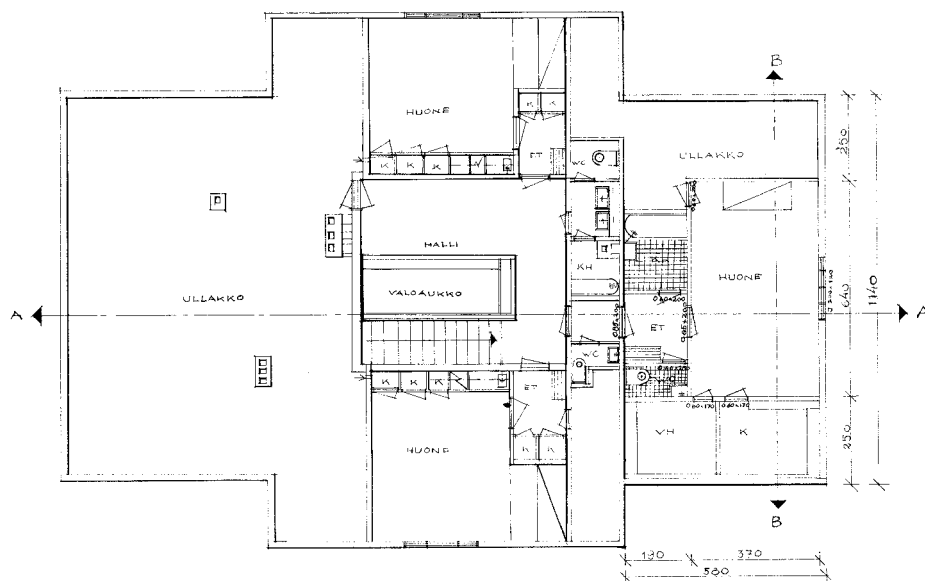
Johtolan julkisivu luoteeseen. Päädyn kattomuoto on muutettu harjakatoksi ja samalla on rakennettu uusi ikkuna ullakolle. Kellariin on puhkottu sisäänkäynti. Myös päädyn ensimmäisen kerroksen sisäänkäyntikuistia on laajennettu ja muutettu alkuperäiseen verrattuna. ISS Suunnittelupalvelut Oy, 2010. Sk.

4 Johtola

Vuoden 1959 piirustuksia

Johtolan ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. 25.4.1959. Johtolasta ei ole tehty ajantasapohjapiirroksia. Sk.

Johtolan ullakkokerroksen pohjapiirros. Arkkitehti Halme. 15.2.1956. Sk.

4 Johtola

Vanhoja valokuvia

Johtola 1900-luvun alussa.VKA.

Johtolan sisäänkäynnin yhteydessä on kasvanut aiemmin runsaasti villiviinejä. Kuva on otettu ennen ullakon ja koillispuolelman muutostöitä, jotka tehtiin vuonna 1965.VKA.

4 Johtola

Nykytilavalokuvia

Pihanäkymä kohti Johtolaa. Rakennuksen katolla on ikkunalyhty.

Johtolan pihan puoleinen julkisivu nykyasussaan.

Johtolan järven puoleinen julkisivu.

4 Johtola

Nykytilavalokuvia

Johtolan kulmassa on järvelle päin avautuva avokuisti.

Johtolan päätyjulkisivu luoteeseen. Päädyn aumakatto on muutettu harjakatoksi ullakkomuutostöiden yhteydessä.

4 Johtola

Nykytilavalokuvia

Johtolan kulmahuone oli alun perin johtajatar Hernbergin asunto.

Ensimmäisen kerroksen pohjoiskulmassa on nykyisin suuri kokoushuone. Rannan puoleinen avokuisti on muutettu sisätilaksi.

4 Johtola

Nykytilavalokuvia

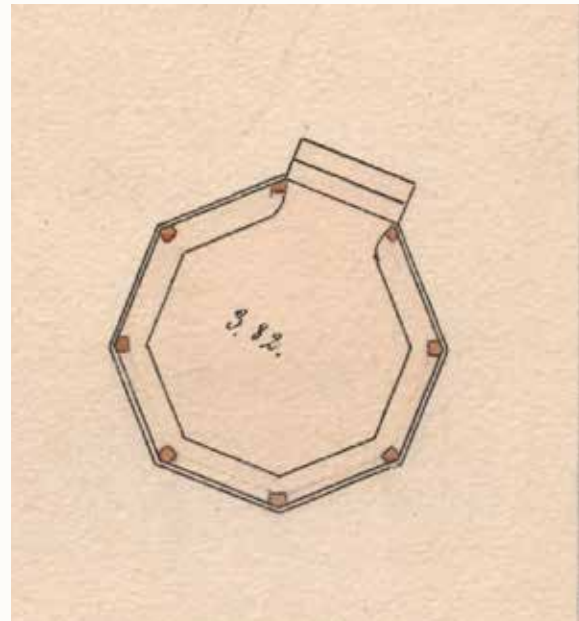
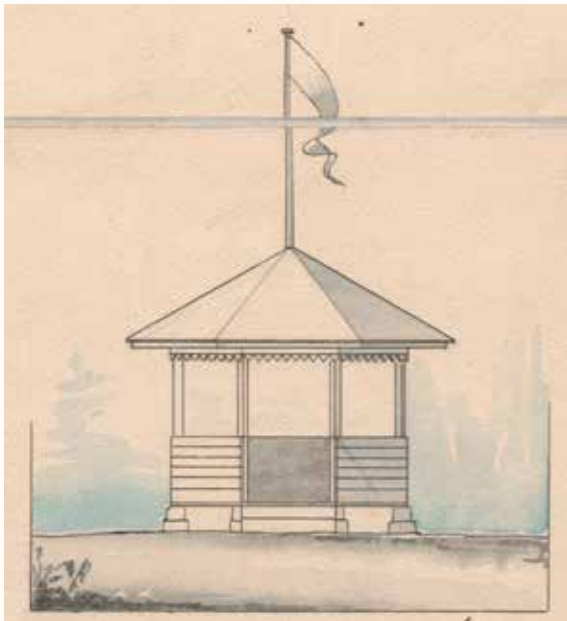
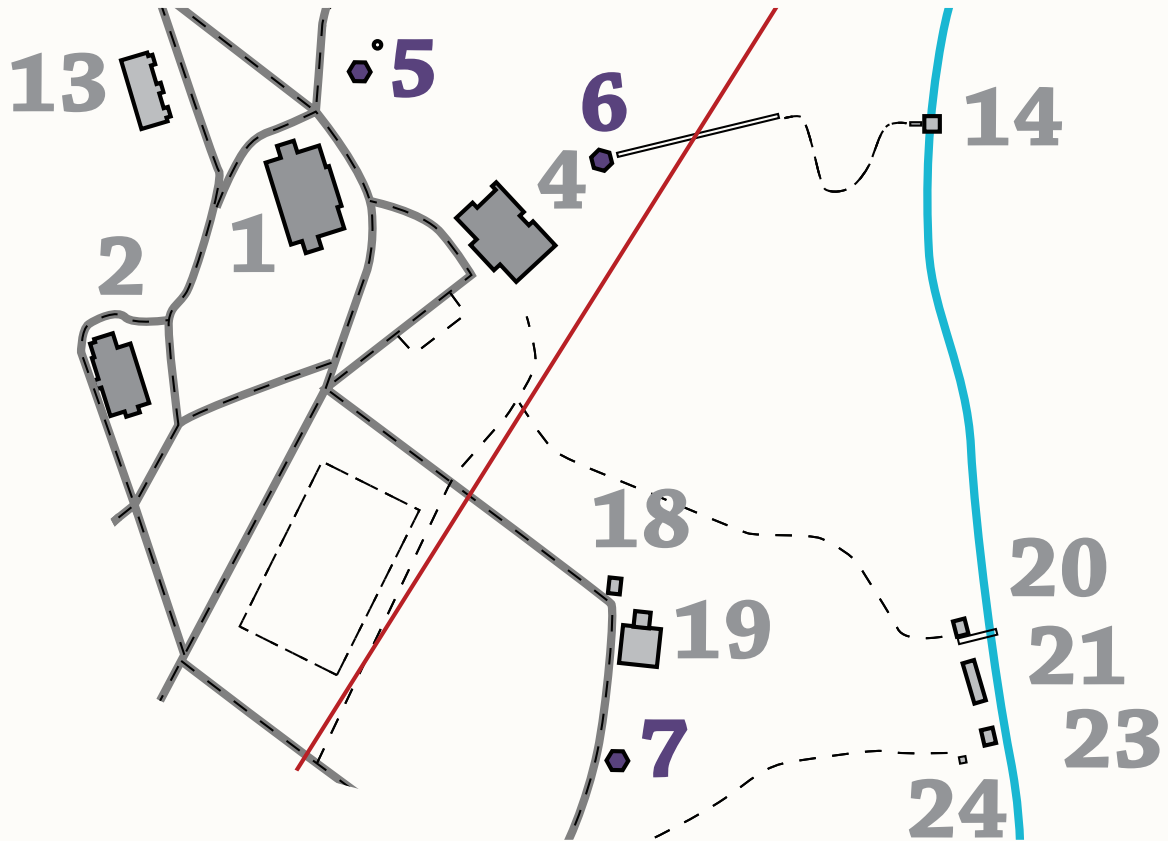
Näkymä porrashallista kohti kattolyhtyä, jota on muutettu vuonna 1959.

Johtolan porrashalli. Portaat on uusittu vuoden 1959 peruskorjauksessa. Alakerrassa käytävän päässä on kokoushuone. Yläkerrassa sijaitsee muun muassa rehtorin työhuone.

5.2 Huvimajat

5	Huvimaja I (Vanhala)
6	Huvimaja II (Johtola)
7	Huvimaja III (Kisala)

Vanhalan huvimajan julkisivu ja pohjapiirros. Huvimajan katon reuna oli pitsimäisesti koristeleikattu ja laella oli spiira. Yleisten rakennusten ylihallituksen piirustus 1892–1893, piirtänyt G.A. Sundelin. KA.

5 Huvimaja I (Vanhala)

YLEISKUVA

Vanhalan huvimaja 1950-luvulla. Katolla on spiira, sisällä pihakeinu.VKA.

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305224 927-401-1-2

ARKKITEHTI

G. A. Sundelin

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1893 40,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

16,0 16,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella ja se on suojeltu valtioneuvoston asetuksella (480/85) merkinnällä S2 (rakennus suojellaan osittain). Suojelupäätös 7.9.1989.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on muodoltaan hyvin säilynyt, mutta rakennusosia on uusittu.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Vanhalan itäpuolella sijaitseva huvimaja on hyväkuntoinen ja se edustaa samaa tyyppiä kuin Johtolan huvimaja ja se on rakennettu 1893. Se on yleisilmeeltään melko yksinkertainen. Kahdeksankulmisen rakennuksen katto on kotamainen, huovalla katetussa katossa on kahdeksan kolmionmuotoista lapetta. Alaosa on umpinainen ja yläosa on auki tolppien välissä. Tolppien särmät ovat viistettyjä rakennusajankohdalle tyypilliseen tapaan. Myös räystään kannattimet ovat viistettyjä ulkosärmistään ja alkuperäisiä. Räystääs on helmiponttilautaa. Alaosa on verhottu puoliponttiprofililla, jonka sisäpinta on sileä. Sisäpinnassa on ristikkorakenne. Kiinteä, tilaa kiertävä penkki on purettu ja korvattu uudella. Katolla on huopakate. Sisäkatto on verhottu alkuperäisellä helmiponttilaudalla. Lattia on uusittu, materiaaliltaan se on nykyisin noin 200 mm leveää, ruskeaksi maalattu lautaa. Huvimajan edessä on uusi puuporras. Perustus on pistemäinen ja tehty kasaamalla luonnonkiviä. Perustuksena on betonitolpat tai vastaavat ja niiden päällä luonnonkiviä. Rakennuksen vanha spiira on kunnostettavana, siinä lukee 1893. Majan alapuolella on pyöreä betonikaivo. Huvimaja on hyväkuntoinen.

KÄYTTÖHISTORIA

Ollut aina huvimajakäytössä. Nykyisin majaa käytetään myös grillikatoksena.

6 Huvimaja II (Johtola)

YLEISKUVA

Johtolan huvimajalla on ollut alun perin pärekatto. Kuva on 1900-luvun alkupuolelta. VKA.

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305225

927-401-1-2

ARKKITEHTI

G. A. Sundelin

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Noin 1900

30,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

13,0

13,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella ja se on suojeltu valtioneuvoston asetuksella (480/85) merkinnällä S2 (rakennus suojellaan osittain). Suojelupäätös 7.9.1989.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt, mutta hieman huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Johtolan itäpuolella sijaitseva hyvin säilynyt huvimaja edustaa samaa tyyppiä kuin Vanhalan huvimaja ja se on rakennettu noin vuonna 1900. Rakennus tunnetaan nimellä Lystihuone. Kahdeksankulmaisen rakennuksen katto on kotamainen, huovalla katetussa katossa on kahdeksan kolmionmuotoista lapetta. Huvimajalla on ollut alun perin pärekatto. Majan alaosa on umpinainen ja yläosa on auki tolppien välissä, lukuun ottamatta yläosassa olevaa pystyrimoista tehtyä alkuperäistä jugend-tyylistä ristikköä. Alaosa on verhottu puoliponttiprofiililla, jonka sisäpinta on sileä. Perustus on pistemäinen ja tehty kasaamalla luonnonkiviä. Majaa kiertää kiinteä penkki. Tolpat ovat särmistään viistettyjä. Niissä näkyy vanhoja maalikerroksia alimmasta lukien okrankeltainen, tiilenpunainen ja nykyinen vaalea. Kahden tolpan kohdalla on vinotuet kannattelemassa räystästä. Tämä huvimaja on säilynyt kaikkein alkuperäisimpänä. Paikalta on upeat näkymät alas järvelle.

KÄYTTÖHISTORIA

Ollut aina huvimajakäytössä.

7 Huvimaja III (Kisala)

YLEISKUVA

Kisalan huvimaja. Kuva on viimeistään 1950-luvulta.VKA.

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305356

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Arviolta 1948-1950-l.

25,0

BRUTTOALA (m²)

11,0

KERROSALA (m²)

11,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella ja se on suojeltu valtioneuvoston asetuksella (480/85) merkinnällä S2 (rakennus suojellaan osittain). Suojelupäätös 7.9.1989

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt mutta hieman huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Kahdeksankulmainen, koristeellinen huvimaja sijaitsee Kisalan pihapiirissä. Siinä on lautalattia (laho, mutta ei alkuperäinen), kiinteä penkki kiertää tilaa ja majan keskellä on kahdeksankulmainen pöytä. Tolpat ovat suorakulmaiset ja majan sisäkatto on suora. Katon pinnassa on alla vaalea maalikerros ja sen päällä on vaalea, irti pohjastaan kuoriutuva maali. Seinien alaosa on avointa ristikkoo, joka on kantattu puulistalla. Tolppien välissä yläosassa on alalaidastaan kaareva ristikkorakenne. Ristikko on jossain vaiheessa ollut väriltään sininen. Huvimaja on perustettu pistemäisesti betonitolpille. Yksityiskohdiltaan modernin ja romanttisen oloinen huvimaja on todennäköisesti rakennettu sotien jälkeen ja se poikkeaa tyyppiltään kahdesta vanhemmasta huvimajasta, vaikka se onkin samankokoinen ja lähtökohtaisesti samanmuotoinen.

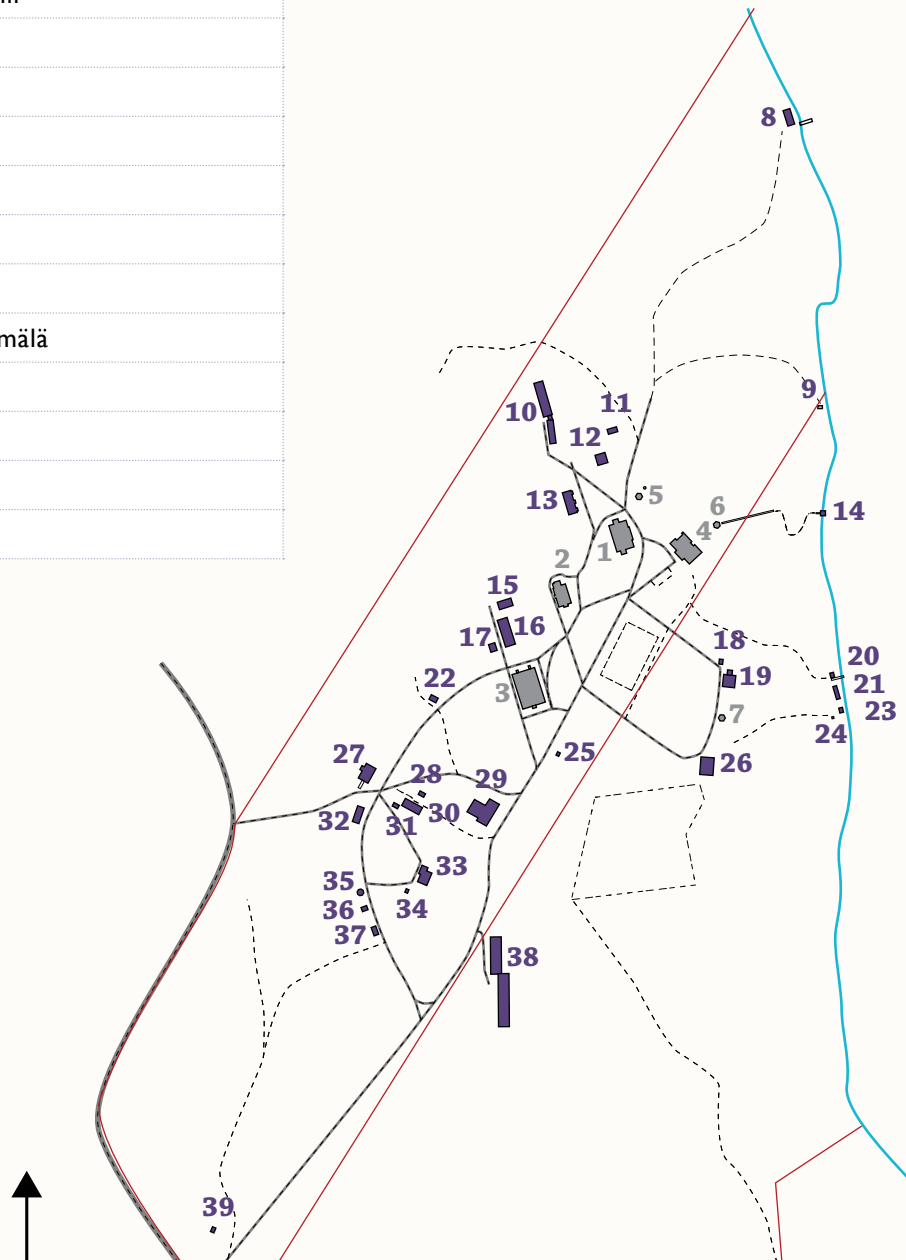
KÄYTTÖHISTORIA

Ollut aina huvimajakäytössä.

5.3 Muut rakennukset

8	Vanha pesula
9	Vedenottamo ja painesäiliö
10	Osasto- ja asuinrakennus Marikko
11	Puutarhakalustovaja
12	Juureskellari
13	Aitta
14	Uimahuone
15	Lämpökeskus
16	Puuvaja ja käymälä
17	Vaja
18	Kisalan autotalli
19	Kisala
20	Rantasauna
21	Venevaja
22	Jääkellari
23	Pumppuhuone
24	Käymälä
25	Opistolan käymälä
26	Puuhala
27	Kalustovaja
28	Lautatapuli
29	Taitola

30	Mylly, kuivaamo ja saha
31	Öljyvarasto
32	Autotalli
33	Henkilökunnan asuinrakennus Mäntylä
34	Mäntylän saunamökki
35	AIV-rehusäiliö
36	Autotalli
37	Perunakellari / vaja
38	Asuinrakennus Kanervikko
39	Perunakellari II

8 Vanha pesula

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305243

927-401-1-2

ARKKITEHTI

G. A. Sundelin, laajennus Gunnar Stenius

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1893, laajennus 1916

195,0

BRUTTOALA (m²)

76,5

KERROSALA (m²)

67,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

KOHDEKUVAUS

Vanha pesula edustaa Vuorelan vanhinta rakennuskantaa. Sen vanhin osa on vuodelta 1893, laajennusosa vuodelta 1916. Se sijaitsee Hiidenveden rannassa etäällä keskeisistä rakennuksista. Se on hirsirakenteinen ja ollut punamullattu, nyt maali on melkein kokonaan huuhtoutunut pois seinistä. Hirsirakennetta on paikattu ylärinteen puolelta. Rakennus on melko umpinainen – ylärinteen suuntaan ei ole lainkaan ikkunoita. Rakennuksessa on betonisokkeli, joka on rakennettu kahdessa vaiheessa. Pääosin se on tehty säästöbetonista, missä muottilaudat ovat vähän epäsäännöllisiä ja leveitä. Ikkunankarmit ja –puitteet ovat valkoisia. Rakennuksen edessä on järvelle päin pitkänomainen kiviterassi, joka kaartuu toisesta päästään. Rakennus ei ole käytössä ja se on täysin autioitunut avoimine ikkuna-aukkoineen. Katto on kourupeltiä. Rakennuksen toisessa päädyssä on vuosisadan alun klassisimille tyypillinen leveä, portaittainen räystäslista, joka taittuu sisäänpäin. Ullakon kohdalla on pystyrimalautoitus. Pesulan mittasuhteet ovat komeat. Rakennus on erittäin heikkokuntoinen.

SÄILYNEISYYS

Pesulaa on laajennettu. Alkuperäinen kivisokkeli vaihdettu laajennuksen yhteydessä betonisokkeliksi.

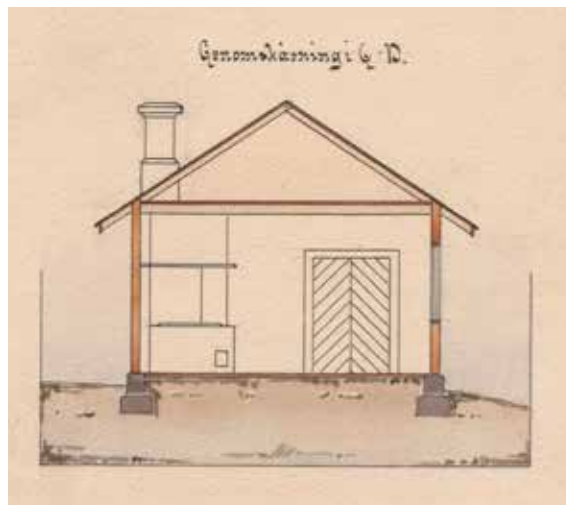
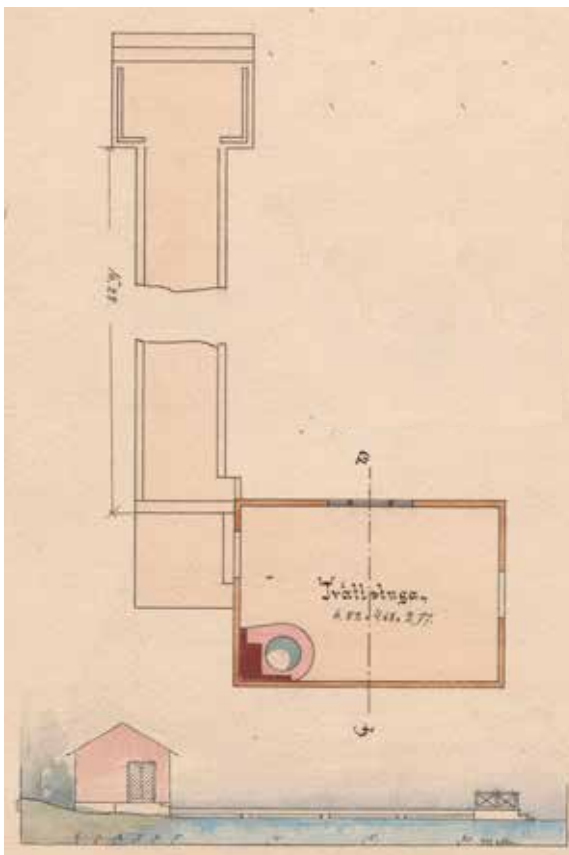
AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin kasvatuslaitoksen pesutupa, jossa oli 80 kannun kokoinen muurattu pata. Nykyisin rakennus ei ole käytössä.

8 Vanha pesula

Kasvatustalokasvoinin pesulan ja laiturin pohjapiirros, julkisivu ja leikkaus. Laiturin pädyssä oli puiset ristikaiteet. Yleisten rakennusten yllähditys, piirtänyt G. A. Sundelin. Piirustuksia ei ole päivätty, mutta ne ovat todennäköisesti vuodelta 1892. KA.

Vanha pesula 1900-luvun alussa. VKA.

9 Vedenottamo ja painesäiliö

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305252

927-401-2-13

ARKKITEHTI

-

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1977

-

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Pääosin maanalainen

SUOJELUTILANNE

Rakennelma sijaitsee RKY-alueella.

KOHDEKuvaus

Vedenottamon ja painesäilön maanpäällinen osuus on pienikokoinen. Se sijaitsee lähellä rantaa ja sen vieressä on luonnonpuro.

SÄILYNEISYYS

Hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennelma toimii vedenottamona ja painesäiliönä.

I 0 Osasto- ja asuinrakennus Marikko

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305250

927-401-1-2

ARKKITEHTI

L. Järvi-Larkas

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1962-1966

1049,0

BRUTTOALA (m²)

508,7

KERROSALA (m²)

437,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

1960-lukulainen yksikerroksinen Marikko-kokonaisuus koostuu kahdesta erisuuntaisesta rivitalosiivestä ja näitä yhdistävästä, hieman matalammasta nivelosasta. Rakennussiivet ovat harjakattoisia, punatiiliseinäisiä ja niissä on pystyuritettu betonisokkeli. Katto on pellitetty ja räystäällä on kulmikas riippukouru. Kummassakin siivessä on asuinhuoneistoja, joilla kullakin on oma sisäänkäynti. Oven edessä on betoninen tasanne ja vierellä ikkuna. Ovet ovat paneelisia. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä. Se oli alun perin erityisasumisen yksikkö, jossa oli myös suljettu osasto. Suljettu osasto on ollut noin viisi vuotta tyhjillään. Toisessa päädyssä on kolme asuntoa, joissa asuu itsenäistä asumista harjoittelevia nuoria. Asumisharjoittelupaikkoja on yhteensä viisi. Rakennuksessa ei yöy valvoja. Rakennuksessa oli jo alun perinkin keskuslämmitys.

Marikon rivitalomainen arkkitehtuuri poikkeaa Vuorelan muusta rakennuskannasta. Oppilashuoneet sijoittuvat käytävän molemmin puolin, mikä helpottaa valvomista.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin suljettuja osastoja erityistä valvontaa tarvitseville oppilaille. Talossa oli myös 2 sairashuonetta. Marikossa on aiemmin järjestetty myös opetustoimintaa. Nykyisin vanhempien oppilaiden harjoitusasuntoja.

II Puutarhakalustovaja

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305242

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1948

195,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

35,0

35,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt hyvin mutta on huonossa kunnossa.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Puutarhakalustovajan paikalla sijaitsi 1920-luvulla rakennettu kasvihuone, joka purettiin 1940-luvulla ennen puutarhakalustovajan rakentamista. Osa vanhan kasvihuoneen luonnonkivisokkelista käytettiin kuitenkin hyväksi, kun sen päälle rakennettiin vuonna 1948 puutarhakalustovaja. Vanhemmassa sokkelissa on erikokoisia lohkopintaisia harkkoja. Vajan seinät ovat vaakalautaa, jotka on asetettu ulkonurkista limittäin. Paneeliovet ovat alkuperäisiä ja niissä on komeat takorautaiset saranat. Rakennuksessa on huovalla verhottu harjakatto. Ikkunat ovat alkuperäisiä yksilasisia puuikkunoita. Alarinteen päässä on puukäymälä. Kalustovajan ulkoverhous on modernistinen, mutta monet yksityiskohdat ovat perinteisiä.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennuksessa on alun perin säilytetty puutarhakalustoa. Tällä hetkellä rakennus ei ole käytössä.

I 2 Juurikaskellari

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305241

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1959

185,0

BRUTTOALA (m²)

85,0

KERROSALA (m²)

85,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros, osin maanalainen

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKuvaus

Juurikaskellari sijaitsee Marikon alapuolella rinteessä. Kellarin etuseinä on säästöbetonia ja kellari on muutenkin betonirakenteinen. Muottilauta on ollut melko leveää. Kellari jakautuu kolmeen osaan ja kullakin on oma sisäänkäynti. Huoneet ovat korkeita ja tilat on sähköistetty. Ovet ovat puisia paneelioviovia ja niissä on mahtavat takorausarajat. Kellarin katto on kaareva holvi. Jokaisessa yksikössä on eteistila ja suurempi huone, jonka takaosan katossa tuuletusluukku. Sisätilojen seinät ovat osittain kalkittuja. Ylärinteestä katsottuna kellari näyttää kaarevalta kumpareelta. Kellari ei ollut käytössä tarkasteluhetkellä.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin juurikaskellari. Vielä 1980-luvulla siellä säilytettiin koulukodin kasviksia. Kellari ei ole enää pitkään aikaan ollut käytössä.

I3 Aitta

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305238

927-401-1-2

ARKKITEHTI

G. A. Sundelin

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1895

-

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennuksen päädyistä on purettu 2000-luvulla osa. Muuten rakennus on säilynyt hyvin.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

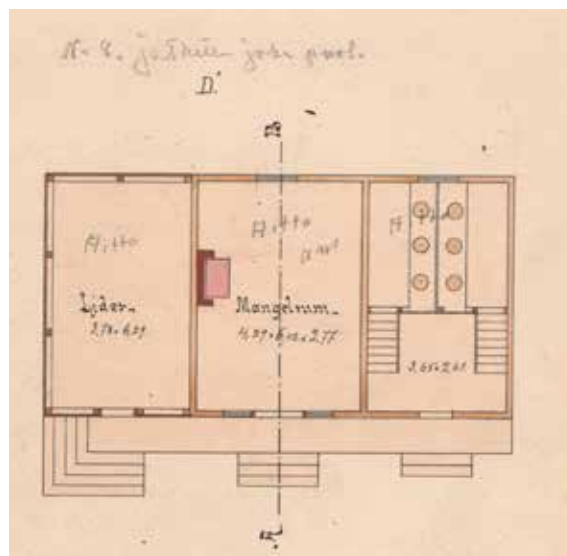
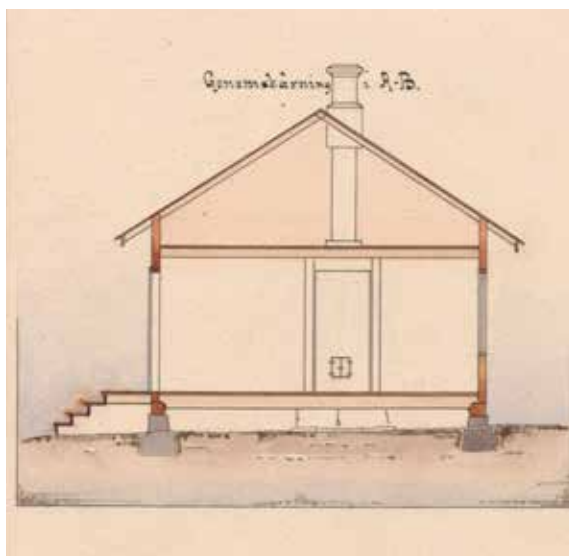
KOHDEKUVAUS

Aitta on suorakaiteen muotoinen, yksikerroksinen, harjakattoinen rinteeseen suuntautunut rakennus, joka on rakennettu vuonna 1895. Rakennuksessa on kolme huonetta. Kaksi kolmannesta talosta on hirsirakenteinen ja yksi rakenteeltaan tolpparakenteinen. Kolmelta sivultaan punamullattu julkisivu on osittain vaakahirttä ja osittain vaakalaudoitettua. Hirsinen pääty on harmaa ja käsittelemätön. Tältä kohdilta aitasta on purettu 2000-luvulla pitkä osa, joka on rakennettu mahdollisesti jo aikavälillä 1895-1902 kasvatuslaitoksen lisätilan tarpeen vaatimuksesta. Laajennusosa on nähtävissä vielä 1990-luvun valokuvissa. Purettu osan ja jäljelle jätetyn aitan osan välisessä seinässä ullakolla on käsittelemätön vaakalauta. Rinteeseen yläpuolisen pitkän julkisivun aukotuksen muutokset näkyvät hirsisessä julkisivussa. Jokaiseen kolmeen huoneeseen on oma sisäänkäynti pääjulkisivussa. Sisäänkäyntien edessä on portaat, joista kahdet ovat romahtaneet ja yksi on kunnostettu (n. 1980-luku). Ovet ovat mustaksi maalattuja paneelioivia. Katto on katettu kourupellillä ja kattorakenne on uusittu. Pisteperustus on tehty luonnonkivistä. Aitta on ollut museokäytössä ja siellä säilytetään vanhaa tavaraa, joka liittyy koulukodin historiaan.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin rakennuksessa on ollut liiteri, mankelointihuone ja eläimiä. Rakennus on ollut museokäytössä. Tällä hetkellä se ei ole käytössä.

I3 Aitta

Vuorelan kasvatustalon aitan leikkaus A-B ja pohjapiirros. Aitassa oli liiteri, uunillinen mankelihuone ja kaksi kolmen hengen kuivakäymälää. Yleisten rakennusten ylihallituksen ajoittamaton piirustus, G. A. Sundelin. KA.

Aitta kuvattuna vuonna 1984. Rakennus oli tällöin nykyistä muotoaan pidempi. VKA.

I4 Uimahuone

YLEISKUVA

Kuvassa toinen vasemmalta on Hanna Hernberg kesävieraineen Paratiisirannan uimahuoneella. Kuva on aikaväliltä 1893-1915.VKA.

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305259 927-401-2-13

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Noin 1900 20,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

9,0 9,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Uimahuoneen puinen ristikaide, portaat ja venelaituri on purettu. Rakennus on huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Uimahuoneelle, joka on rakennettu noin vuonna 1900, saavutaan Johtolasta alas laskeutuvia jyrkkiä portaita. Portaat on tehty osittain betonista ja osittain kivistä. Uimahuone sijaitsee hiekkarannalla luonnonkiviöykkiön päällä. Pohjaratkaisultaan neliön muotoinen uimahuone on kooltaan kanttiinsa noin neljä metriä. Siinä on huovalla katettu pyramidinmuotoinen katto. Julkisivu on verhottu laudalla, alaosassa on pystylauta ja yläosassa vaakalauta. Majassa on ollut ovi rinteeseen ja järven suuntaan sekä ikkuna toisella sivulla sekä puinen ristikaide. Rakennus on sortumisvaarassa.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin toiminut uimahuoneena, jota käyttivät lähinnä opettajat. Nykyisin rakennus ei ole käytössä.

I 5 Lämpökeskus

YLEISKUVA

Lämpökeskus kuvattuna vuoden 1964 laajennuksen jälkeen. VKA.

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305810

927-401-1-2

ARKKITEHTI

-

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1959, laajennus 1988

430,0

BRUTTOALA (m²)

90,0

KERROSALA (m²)

90,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Toisessa osassa yksi kerros, toisessa kaksi kerrosta

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennuksen vanhin osa on hyvin säilynyt, mutta rakennusta on laajennettu myöhemmin.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKuvaus

Lämpökeskus sijaitsee Miehelän länsipuolella. Rakennus on osin yksi-, osin kaksikerroksinen ja se sijaitsee rinteessä. Lämpökeskuksen vanhin osa on rakennettu vuonna 1959. Vanhalla osalla on siniharmaaksi maalattu betonisokkeli, punatiiliverhoillut seinät ja pienet ikkunat, joissa on tummanruskeat puitteet. Räystään alla seinän yläpinnassa on profiloitu verholevy, joka on vuodelta 1964. Vanhaan lämpökeskukseen liittyy korkea tiilipiippu. Itäpäädyssä on tummanruskea puinen pariovi. Rakennuksen länsipäätä laajennettiin ensimmäisen kerran vuonna 1964, jolloin lämpökeskusta jatkettiin kattilatilalla. Sen kattolinja jatkoi vanhan osan pulpettikattoa. Vuonna 1988 purettiin vuoden 1964 laajennusosa ja sen tilalle rakennettiin uusi öljysäiliötila. Uusi laajennusosa on erillään vanhasta, mutta rakennusosia yhdistää harjakatto, jolla on harmaa profiilipeltikate. Sisäänkäynti sekä uuteen että vanhaan osaan tapahtuu katon harjan alapuolisen ulkotilan kautta. Uudessa öljysäiliötilassa ei ole ikkunoita. Uusi osa on öljysäiliötila. Uuden osan julkisivut on verhoiltu punaisella profiloitulla pellillä.

1959 vanhin osa rakennettiin

1964 laajennus

1988 purettiin vuoden 1964 laajennus ja korvattiin uudella, johon sijoitettiin öljysäiliötila.

KÄYTTÖHISTORIA

Lämpökeskus, voimalaitosrakennus

I 6 Puuvaja ja käymälä

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305808 927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1905 815,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

163,0 163,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt, jätetila on lisätty myöhemmin.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Puuvaja (halkovaja) sijaitsee Opistolan pohjoispuolella loivassa rinteessä. Se on rakennettu noin vuonna 1905 Opistolan halkovajaksi ja käymälärakennukseksi. Se on näyttävä, suuri varastorakennus, jolla on pääkerros ja vintti. Rakennus on pohjamuodoltaan suorakulmio ja sen I. kerros on huomattavan korkea. Vajalla on osittain harmaa betonisokkeli ja osassa rakennusta on luonnonkiviperustusta, joissa kohdissa seinäverhoilu ulottuu lähelle maanpintaa. Vajalla on harjakatto, jonka aaltopeltikate ei ole alkuperäinen vaan rakennettu myöhemmin. Vajalla on punaiseksi maalattu pystylautaverhoilu. Pohjoispäädyn seinässä on suuri aukko. Avointa tilaa käytetään halon hakkuuseen ja puuvarastona. Rakennuksen länsiseinä on kallistunut pohjoispäädyn kohdalta. Rakennuksella on ikkunoita ainoastaan eteläpäädyssä. I. kerroksessa on kolme vaakasuuntaista 8-ruutuista ikkunaa, joiden puupuitteet ja vuorilaudat on maalattu valkoiseksi. Vintillä on yksi 8-ruutuinen ikkuna. Ikkunat ovat alkuperäisiä. Eteläpäädyn nurkkalaudat ja räystäslaudat ovat valkoisia. Katon harjan eteläpäädyssä sijaitsee vanha vellikellon teline. Itse kelloa ei enää ole. Rakennuksen eteläpäädyssä sijaitsevat käytöstä poistettu puucee-käymälätila sekä jätehuone. Vajarakennuksen keskikohdassa on pitkällä sivuilla puupariovet. Käymälän ovi on musta, pystypaneloitu puuovi, jonka edessä on pieni kiviporras. Jätehuoneen ovi on pystylautaovi. Molemmilla ovilla on valkoiset vuorilaudat. Jätehuoneen edessä on betonilaatat.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin halkovaja, varasto ja kuivakäymälä. Nykyisin rakennuksessa on jätehuone ja halkovarasto. Käymälä ei ole käytössä.

I 7 Vaja

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305807

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1932

110,0

BRUTTOALA (m²)

36,0

KERROSALA (m²)

36,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKuvaus

Vaja sijaitsee Opistolan luoteispuolella loivassa rinteessä. Se on yksikerroksinen, suorakaiteen muotoinen puurakennus, jolla on harjakatto. Katemateriaalina on huopa. Seinissä on punaiseksi maalattu pystylautaverhoilu. Nurkka- ja räystäslaudat ovat valkoisia. Rakennuksen itäseinän keskellä on yksi neliruutuinen puuikkuna, joka on alkuperäinen. Sillä on punaiset vuorilaudat. Rakennuksessa säilytetään tällä hetkellä puutavaraa. Rakennuksen pohjoispäädyssä on puinen pariovi. Varaston länsiseinän yläosa on osittain avonainen ja siinä on harva, vaakasuuntainen rakolaudoituus. Varaston sokkeli on osittain betonista, osittain luonnonkivistä.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus on toiminut autotallina ja varastona.

I 8 Kisalan autotalli

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

320397

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Ei tiedossa

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA

1983-1984

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KIINTEISTÖTUNNUS

927-401-2-13

TILAVUUS (m³)

-

KERROSALA (m²)

-

KOHDEKUVAUS

Kisalan autotalli on rakennettu Kisalan peruskorjaustöiden yhteydessä 1983-1984. Talli on pohjamuodoltaan suorakulmio. Se on lautarakenteinen ja sillä on loiva harjakatto. Väriykseltään talli on vaaleankeltainen, nurkka-, vuori- ja räystäslaudat ovat valkoisia. Tallissa kippiovi ja sen peräseinällä on vaakasuuntainen ikkuna. Rakennuksella on vihreä peltikatto.

KÄYTTÖHISTORIA

Kisalan asukkaiden käytössä oleva autotalli.

I 9 Kisala

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305354 927-401-2-13

ARKKITEHTI

Hugo Lindberg ja Sebastian Gripenberg

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1902 640,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

114,0 167,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros ja ullakko

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Ulkotiloiltaan hyvin säilynyt, sisätiloissa eriaikaisia käyttötarkoituksiin liittyviä muutoksia.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Kuntoarvio, Inspecta Oy, 2010.

KOHDEKUVAUS

Puolitoistakerroksinen hirsirakennus Kisala rakennettiin alun perin sairastuvaksi 1900-1902. Pian rakennuksen käyttö muuttui ja siitä tuli pienten tyttöjen perhekotina. Vuonna 1961 keittiö- ja wc-tiloja muutettiin. Kisala toimi johtajan virka-asuntona vuodesta 1972 aina 1980-1990-luvun taitteeseen saakka Veikko Lehtisen ollessa ensimmäinen johtaja, joka asui siellä. Tämän jälkeen Kisala oli perheosastona 1990-luvun ajan, kunnes se otettiin käyttöön ohjaajien työsuhteasuntona. Laajennus- ja peruskorjaustöitä tehtiin 1983-1984, jolloin sisäseinä purettiin ja tehtiin käyttötarkoituksuuutoksia. Sokkeli on tehty lohkopintaisista luonnonkiviharkoista, julkisivut ovat lautaverhotut ja harjakatto on pellitetty. Sokkeli on korkeampi alarinteen puolelta ja siinä on paneeliiovi kellariin. Lautaverhous vaikuttaa pääosin alkuperäiseltä: eri vyöhykkeet on rajattu listoin. Alaikkunoiden alapuolella on pystyverhous, kerroksen kohdalla vaakaverhous ja ullakkovyöhykkeessä taas pystyverhous. Ikkunat ovat 8-ruutuisia alkuperäisiä kaksilasisia puuikkunoita. Yhdessä päädyssä on kaksikerroksinen porraskuisti ja sen edessä avoin veranta. Toisessa päädyssä on 2. kerroksen korkeudella parveke, joka on kannatettu tolpin. Nämä talon ullakon käytettävyyttä parantavat toimenpiteet on ulkomuotonsa ja käyttöhistoriansa perusteella rakennettu 1983-1984, jolloin talo oli johtajan virka-asuntona. Talo sijaitsee rinteessä upealla paikalla, mistä on näkymät kohti järveä.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin sairastupa. Sitten pienten tyttöjen majoitusrakennus. Nykyisin henkilökunnan asuinrakennus (yhden perheen talo).

I9 Kisala

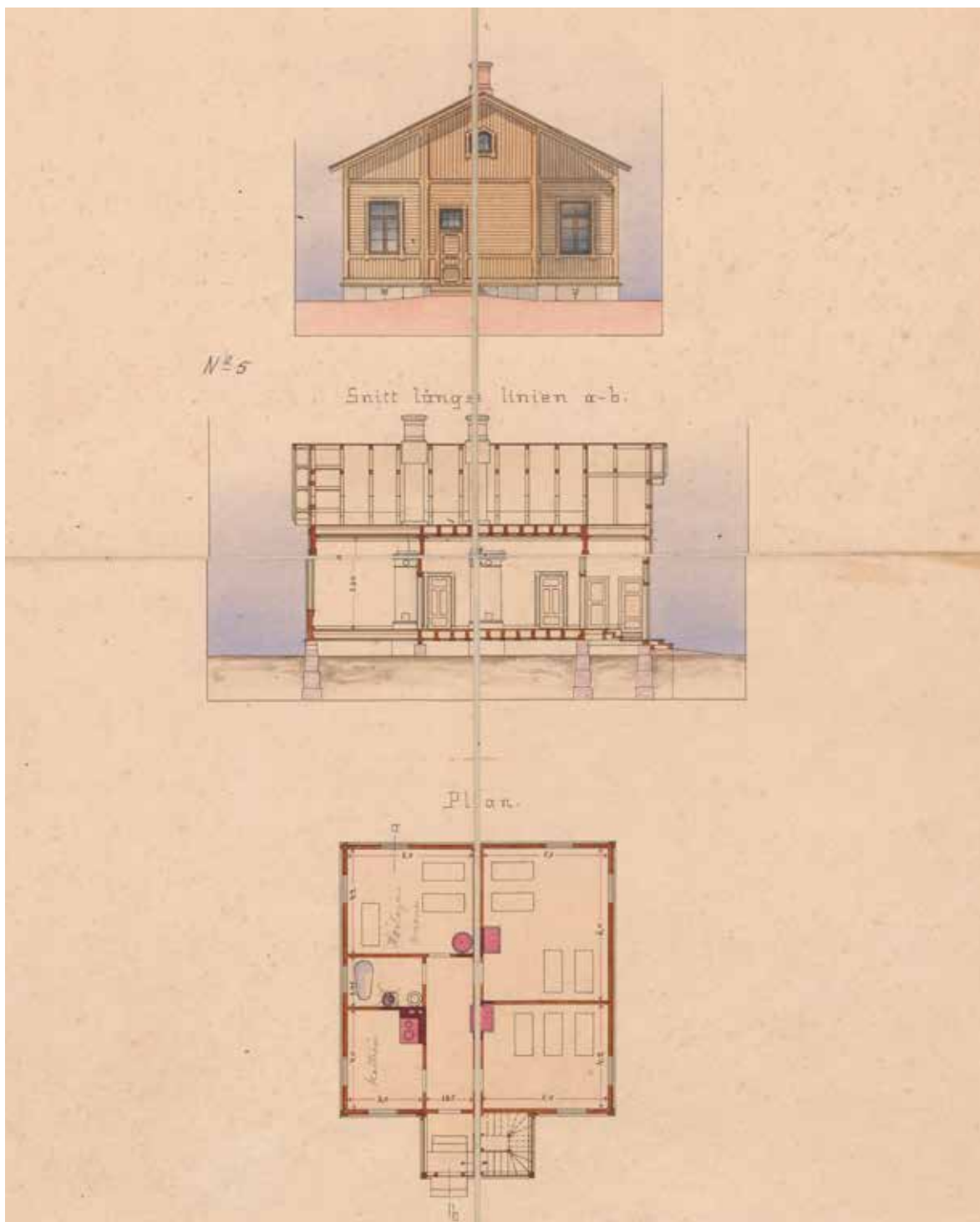

Kisala rakennettiin 1900-luvun alussa sairastuvaksi, mutta se muutettiin jo pian nuorimpien tyttöjen osastoksi. Pienet tytöt pyrittiin pitämään erillään vanhemmista tytöistä. Kuva on 1900-luvun alkupuolelta, kun rakennus toimi tyttöjen osastona. VKA.

Kisalan pienten tyttöjen asuinhuone kuvattuna 1900-luvun alkupuolella. VKA.

I9 Kisala

Vuorelan kasvatuslaitoksen sairastuvan päätyjulkisivu, leikkaus ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Rakennuksessa oli keittiön ja kylpyhuoneen lisäksi neljä sairashuonetta, joissa oli kussakin 3-4 vuodetta sekä kakluunit lämmitystä varten. Rakennusta kutsutaan nykyisin Kisalaksi. Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Hugo Lindberg, kesäkuu 1900. KA.

20 Rantasauna

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305260 927-401-2-13

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1947 55,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

22,0 22,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Pieni harjakattoinen mökki, jonka toisessa päässä on avokuisti, on rakennettu sotien jälkeen vuonna 1947. Kuisti on uusittu, arviolta 1980-luvulla. Rakennuksen perustuksena on luonnonkivistä kasattu muuri. Julkisivut ovat punamullattua pystyrimalaudoitusta, paitsi kuistin kohdalla on sileä pystyлаudoitus. Katto on harjan muotoinen ja sammaloitunut. Kuistin kaiteet ovat valkoiset ja nojaavat ulospäin modernilla tavalla. Saunan ovenssa on melko ohuesta paneelista tehty salmiakkikuvio. Sauna on käytössä ja se sijaitsee aivan vesirajan tuntumassa.

Vuorelan tyttöjä rantasaunalla.VKA.

KÄYTTÖHISTORIA

Sauna

21 Venevaja

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305261

927-401-2-13

ARKKITEHTI

-

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1930

120,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

61,0

61,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on arkkitehtuuriltaan hyvin säilynyt, mutta huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Venevaja on rannan suuntainen, pulpettikattoinen, matala rakennelma. Seinissä on pystylauta ja katossa kourupeltiverhous. Perustukset on tehty luonnonkivistä. Rakennus on erittäin huonokuntoinen, sen kattokin on osittain romahtanut. Vajan sisällä on huonokuntoinen vanha kirkkovene.

KÄYTTÖHISTORIA

Venevaja

22 Jääkellari

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305235

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteitöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1929

75,0 (piirustuksista)

BRUTTOALA (m²)

25,0 (piirustuksista)

KERROSALA (m²)

25,0 (piirustuksista)

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros, osin maanalainen

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt ja alkuperäisessä asussaan.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

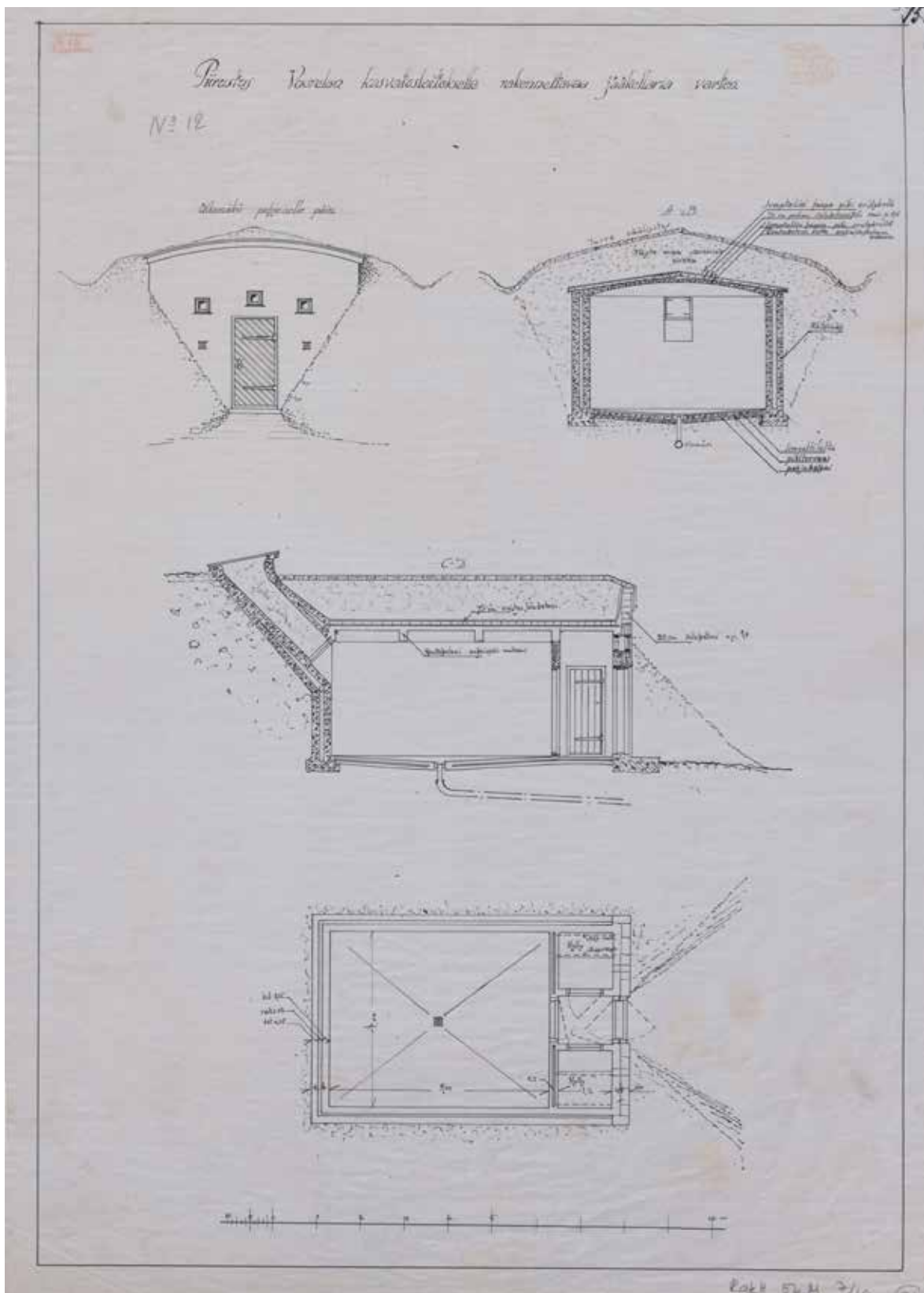
KOHDEKUVAUS

Rakennus sijaitsee vuonna 2014 puretun kavinavetan pohjoispuolella. Yksikerroksisesta maakellarista näkyy vain itäjulkisivu, muut sivut ovat maan sisällä. Kellarin katto on kaareva ja sillä kasvaa sammalta. Kattoräystä on profiloitu betonista. Itäjulkisivun keskellä on vinolaudoitettu, maalaamaton puuovi. Kellari ei näytä olevan käytössä, ovea ei ole avattu pitkään aikaan ja sitä ei saa auki oven edessä olevan kasvillisuuden takia. Ovesa on alkuperäinen rautaheloitus. Seinät ovat betonista, jonka pintastruktuurissa näkyy vaakamuottilaudoitusta. Seinäpinnan yläosassa on kolme pientä puuikkunaa kahdessa eri tasossa. Yksi ikkunoista on tukittu umpeen. Seinässä on myös kaksi ilmanvaihtoritilää.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin jääkellari, jossa on säilytetty hilloja ja mehuja. Nykyisin ei käytössä.

22 Jääkellari

Vuorelan kasvatustaloksen jääkellarin alkuperäispiirustukset 1920-luvulta. Julkisivu pohjoiseen, leikkaukset A-B ja C-D ja pohjapiirros. Yleisten rakennusten ylihallitus. KA.

23 Pumppuhuone

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

305263

ARKKITEHTI

Yrjö A. Waskinen

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA

1950-1951

BRUTTOALA (m²)

16,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KIINTEISTÖTUNNUS

927-401-2-13

TILAVUUS (m³)

60,0

KERROSALA (m²)

16,0

KOHDEKUVAUS

Pumppuhuone on järven rannalla sijaitseva yksikerroksinen pieni punamullattu puurakennus, jossa on harjakatto ja piippu. Piirustukset ovat vuodelta 1950, mutta pumppuhuone on toteutettu suunnitelmaa pienempänä. Perusvolyyymiin liittyy kuisti, jossa on paneloitu pariovi. Julkisivut ovat pystyrimalautaa, katto on huovalla katettu ja romahtanut. Järvelle päin on yksi pieni ruutuikkuna, joka on valkoinen. Piippu on punatiiltä ja sortunut. Rakennuksen sokkelimuuri on mustunut.

KÄYTTÖHISTORIA

Pumppuhuone

24 Käymälä

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

305262

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA

1930

BRUTTOALA (m²)

1,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

KIINTEISTÖTUNNUS

927-401-2-13

KOHDEKuvaus

Käymälä on rakennettu noin vuonna 1930. Rakennus on yhden hengen kuivakäymälä, joka ei enää ole käytössä. Seinissä on pystylaudoitus, joka on maalattu punaiseksi. Nurkkalaudat on maalattu valkoisiksi. Katto on pulpettikatto. Järven puoleisessa seinässä on pieni ikkuna. Rakennus on huonokuntoinen ja vinoissa.

TILAVUUS (m³)

2,0

KERROSALA (m²)

1,0

SÄILYNEISYYS

Rakennus on alkuperäisessä asussaan mutta huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin yhden henkilön kuivakäymälä. Nykysin rakennus ei ole käytössä.

25 Opistolan käymälä

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

305227

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA

1949

BRUTTOALA (m²)

15,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

KIINTEISTÖTUNNUS

927-401-1-2

TILAVUUS (m³)

40,0

KERROSALA (m²)

15,0

KOHDEKUVAUS

Puinen kuivakäymälärakennus on rakennettu vuonna 1949 palvelemaan Opistola-rakennusta. Siinä on kolme kuivakäymälätilaa. Rakennuksella on ruskeaksi maalattu betonisokkeli. Seinäverhoilu on vaakalaudoitusta. Seinät on maalattu vaaleankeltaisiksi. Käymälän kolmessa puuovessa on vinoruutukuviointi. Ovet on maalattu siniharmaiksi. Ovien vuorilaudat on maalattu valkoisiksi. Ovien yläpuolella on vaakasuuntaiset kahteen jaetut ikkunat. Osa laseista on rikkoutunut. Käymälässä ei ole muita ikkunoita. Käymälän takaseinässä on kuivikeluukku, jonka ovi on kaatunut maahan. Käymälän harjakaton tiilikate on alkuperäinen ja sammaloitunut. Räystäät ovat avoräystäitä. Käymälän rakenteet ovat alkuperäisiä. Käymälä on poistettu käytöstä vesivessojen tullessa käyttöön. Rakennuksen muutostyöt ovat olleet maalaustöitä.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt, sen rakenteet ovat alkuperäisiä, mutta käymälä on huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KÄYTTÖHISTORIA

Kolmen hengen kuivakäymälä.
Käytetty jossain vaiheessa myös varastona.
Nykyisin poistettu käytöstä.

26 Puuhala

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305357

927-401-2-13

ARKKITEHTI

Yrjö A. Waskinen

RAKENNUTAJA

Rakennushallitus, Uudenmaan piirirakennustoimisto

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1948-1951

1330,0

BRUTTOALA (m²)

163,1

KERROSALA (m²)

248,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros, lisäksi ullakko ja kellarikerros.

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on ulkotiloiltaan hyvin säilynyt. Sisätiloissa on tehty vain vähäisiä muutoksia.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Kuntoarvio, Inspecta Oy, 2010.

KOHDEKUVAUS

Rinnemaastossa sijaitseva kaksikerroksinen, soiorakenteinen ja harjakattoinen Puuhala on rakennettu 1940- ja 1950-lukujen taitteessa. Se korvasi huonokuntoisen Hissulan leipomo- ja saunarakennuksen, joka purettiin. Puuhalan sisäänkäynti on ylärinteen puolelta keskeltä julkisivua aumakattoisen katoksen kautta. Katosta kannattavat puutolpat. Katos yksityiskohtineen on alkuperäisessä asussa. Pääovi on uusittu (arviolta 1980-luvulla). Sokkeli on vaaleaksi maalattua betonia ja korkea alarinteen puolelta. Julkisivuissa on vihreäksi maalattu alkuperäinen pystyrimalaudoitus. Ikkunat ovat alkuperäisiä puuikkunoita, samoin niiden listat. Korkealla ullakolla on huoneita ja kattoikkunat kummallakin lappeella. Alarinteen puoleiselle lappeelle on lisätty ilmanvaihtolaitteiden koteloiteja. Katto on peltiä ja se on uusittu noin vuonna 1980. Katolla on jalkakourut. Rakennuksen sisätilojen vanhat seinähirret ovat näkyvissä.

Puuhalan kellarikerroksen eteläpäädyn entiseen polttoainetarastoon rakennettiin vuonna 1974 öljysäiliöhuone. (VRakVA)

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin sauna-, pesula- ja asuinrakennus. Nykyisin rakennuksessa on alakerrassa pyykkitupa, 1. kerroksessa 2 saunaa, takahuone ja pyykinkäsittelytila. Puuhalassa on myös bändin harjoitustiloja ja studio.

27 Kalustovaja

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305231

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1927

800,0

BRUTTOALA (m²)

145,0

KERROSALA (m²)

145,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Pääkerros sekä vintti.

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu, eikä se sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta se kuuluu Vuorelan koulukotikonaisuuteen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan, mutta katemateriaaliksi on vaihdettu huopa.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

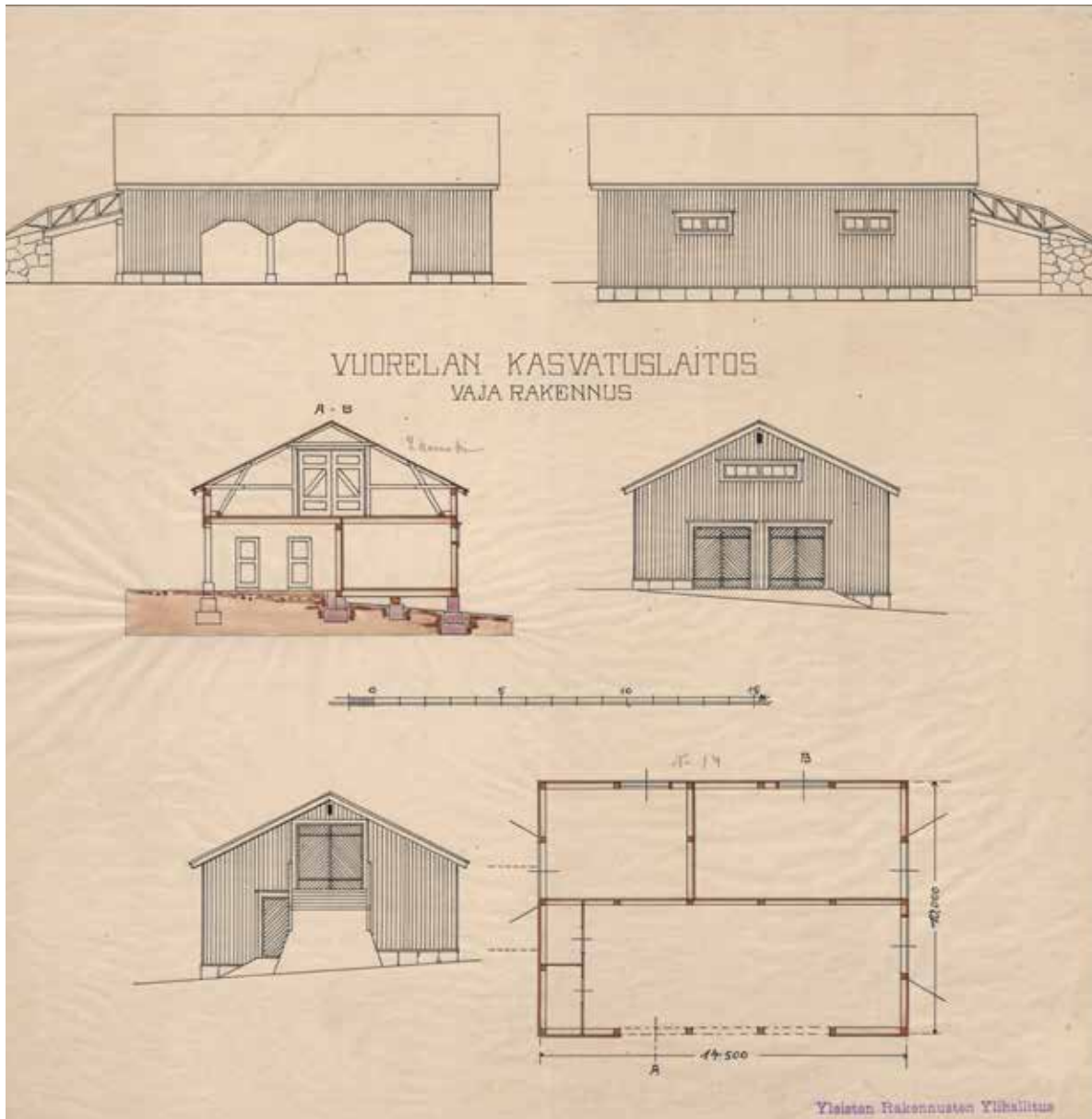
KOHDEKUVAUS

Kalustovaja sijaitsee vuonna 2014 puretun navetan eteläpuolella. Se on rakennettu noin vuonna 1927. Rakennus on puurakenteinen ja pohjamuodoltaan suorakaiteen muotoinen vaja, jolla on huopakatteinen harjakatto. Rakennuksella on betonipilariperustus, osassa rakennusta on sokkeli. Vajassa on pääkerroksen lisäksi vinttikerros. Kalustovajan seinissä on punaiseksi maalattu pystysuuntainen peiterimallinen laudoitus. Vintille johtaa rakennuksen eteläpäädyssä luonnonkivirakenteinen huonokuntoinen ramppi, jolla on puukaiteet. Eteläpäädyn vintin sekä maantasokerroksen ovat suuret, vinolautaiset pariovet, joilla on valkoiseksi maalatut vuorilaudat. Myös räystäslaudat ovat valkoisia. Pohjoispäädyssä on maan tasossa kaksi vinolaudoitettua pariovea. Päädyissä on vintin tasossa vaakasuuntaiset ruutuikkunat. Länsijulkisivussa on lisäksi kaksi vaakasuuntaista ruutuikkunaa. Ikkunapuitteet on maalattu valkoisiksi. Ikkunat ovat alkuperäisiä. Vajan itäjulkisivussa on kolme suurta aukkoa, jotka ovat yläosastaan muotoillut. Vajan länsipuolella on rinne. Länsijulkisivussa on matala seinätön katos.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus on toiminut aina kalustovajana.

27 Kalustovaja

Kaksikerroksisen kalustovajan julkisivut kaakkoon, luoteeseen, koilliseen ja lounaaseen, leikkaus A-B ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Yleisten rakennusten ylihallitus, päiväämätön piirustus, mahdollisesti vuodelta 1927. KA.

28 Lautatapuli

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

320398

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Noin 1935

-

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt ja alkuperäisessä asussaan.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Yksikerroksikerroksinen puinen, suorakaiteen muotoinen lautatapuli sijaitsee mylly- ja kuivaamorakennuksen/sahan koillispuolella kaltevassa maastossa. Sitä käytetään puutavaravajana ja se on rakennettu noin vuonna 1935. Rakennuksella on hirsikehikkoperustus kivien päällä ja maapohja. Sen etelän puoleinen seinä on avoin. Muut seinät ovat umpinaisia ja rakennuksella ei ole ikkunoita. Seinät ovat pystysuuntaista rakolaudotusta ja maalattu punaiseksi. Nurkka- ja räystäslaudat ovat valkoisia. Rakennuksella on pulpettikatto, jolla on profiilipeltikate.

KÄYTTÖHISTORIA

Lautatapuli

29 Taitola

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

306551

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Arkkitehtitoimisto Pirkko ja Arvi Ilonen / Arvi Ilonen

RAKENNUTTAJA

Valtion kiinteistölaitos

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1997-1998

1200,0

BRUTTOALA (m²)

356,9

KERROSALA (m²)

310,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Osin yksi-, osin kaksikerroksinen

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on melko uusi ja säilynyt hyvin.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Taitola rakennettiin 1997-1998. Sen pääsuunnittelijana oli arkkitehti Arvi Ilonen, pihasuunnitelmat teki arkkitehti Pirkko Ilonen. Taitolan alta purettiin T-kirjaimen muotoinen vajarakennus Puimala. Rakennus sijaitsee loivassa rinteessä Vuorelantien varrella. Rakennus on osin yksi-, osin kaksikerroksinen, ja sen sisätiloissa on tekstiilityön ja teknisen työn sekä kotitalouden opetustiloja, opettajanhuone sekä autohalli. Autohallin kohdalla huonekorkeus on muita tiloja korkeampi ja tässä kohdin on myös ikkunoita. Taitolan katto on osin pulpettikatto, osin harjakatto. Rakennuksella on avoräystäät. Katemateriaalina on muovipinnoitettu, saumattu pelti. Sokkeli on harmaata betonia. Seinät on verhoiltu vaaleankeltaiseksi maalatulla pystylaudoituksella. Rakennuksella on monenkokoisia ikkunoita. Rakennuksen pääsisäänkäynti sijaitsee itäjulkisivulla ja pääoville johtaa teräksinen ramppi. Pääsisäänkäynnin yhteydessä olevat ikkunat ovat punaisia kuten myös pääovet, jotka ovat ikkunallisia teräslasiovia. Muut ikkunat ovat siniharmaita. Pohjoisjulkisivun puolella on useampi sisäänkäynti: kaksi yksilehtistä punaista teräslasiovea ja kaksi suurta automatisoitua autohallin nosto-ovea, joilla on siniharmaa väritys. Rakennuksen ovien ja ikkunoiden päällä on vino peltilippa. Länsipäädystä sijaitsee jätekatos. Rakennuksessa on koneellinen ilmanvaihto, iv-konehuone on yläkerrassa.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus on alkuperäisessä käytössään eli teknillisen ja tekstiilityön sekä kotitalouden opetustiloina. Rakennuksessa on myös autohalli.

30 Mylly, kuivaamo ja saha

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305230

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1935-1936, osa 1970-l.

-

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Kaksi kerrosta

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Tiilisen osan päätyyn on rakennettu laajennus ja puusilta on korvattu betonirampilla.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Rakennus on moniosainen ja sen on rakennettu vaiheittain. Sen vanhin osa on rakennettu viimeistään vuonna 1936. Se on kaksikerroksinen, suorakaiteen muotoinen punatiilirakennus, joka on toiminut alun perin riihenä. Vanhimman osan sokkeli on harmaata betonia ja ikkunat ovat alkuperäisiä neli-, kuusi- tai yhdeksänruutuisia puuikkunoita, joiden puitteet on maalattu valkoisiksi tai ruskeiksi. Rakennuksella on harjakatto. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi mylly, toisessa kerroksessa kuivaamo. Rakennusta on laajennettu mahdollisesti 1970-luvulla rakentamalla länsipäättyyn vanhan osan kokoinen uusi kaksikerroksinen laajennusosa. Samalla on purettu länsipäädyn vanha puinen ristikkokaiteinen silta, joka johti kuivaamoon. Uusi ramppi on tehty betonista. Päätylaajennuksessa on suuret lautapariovet, joita ei ole maalattu. Laajennuksen ensimmäinen kerros on betoniseinäinen ja osin avointa varastotilaa. Laajennusosan ikkunat ovat kapeita nauhaikkunoita ja sen julkisivuverhoilu on tehty punaisesta aaltolevystä. Rakennuksen itäpäädyssä on kiinni pieni puuvaja, joka on tällä hetkellä huonokuntoinen ja osin lahonnut. Vaja ei näy riihen alkuperäispiirustuksissa, mutta se on silti saatettu rakentaa vanhimman osan kanssa samanaikaisesti. Vajassa on punaiseksi maalattu pysty-laudoitus ja pulpettikatto.

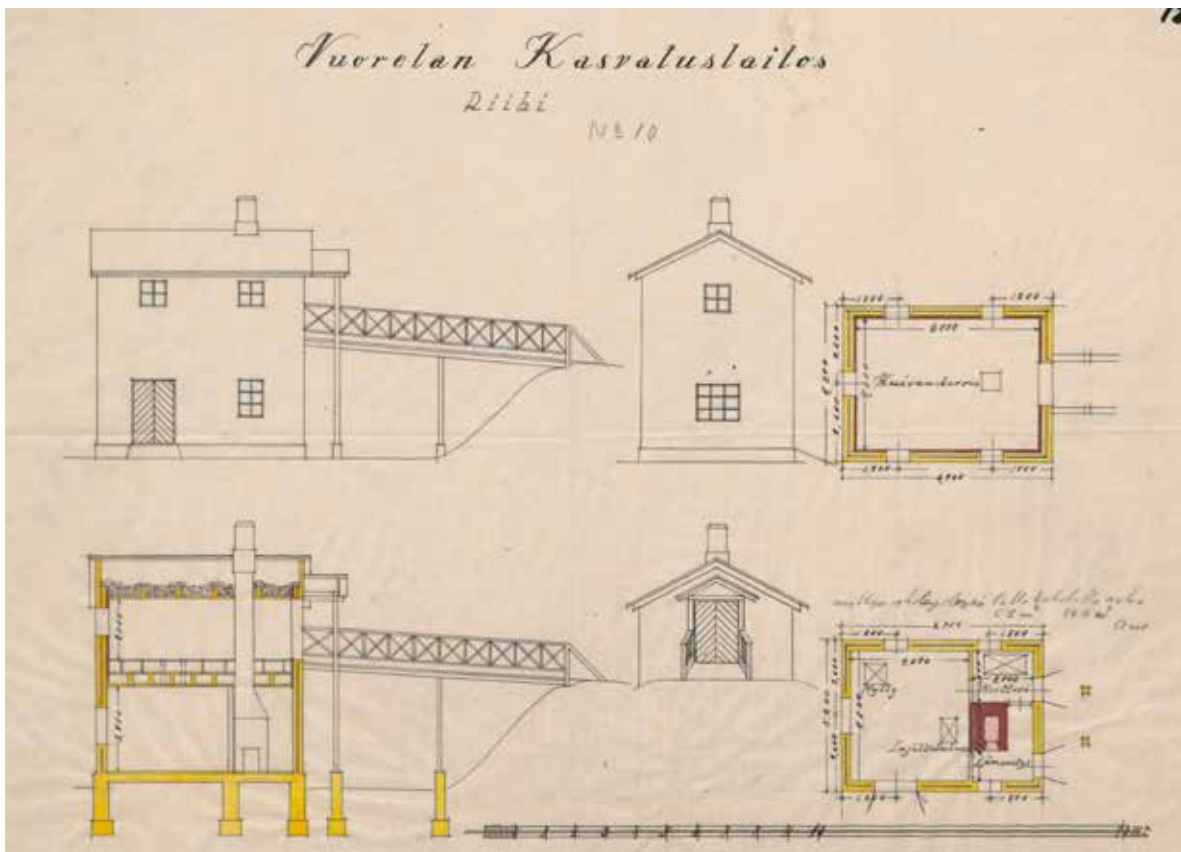
KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin riihi, jonka ensimmäisessä kerroksessa oli mylly ja toisessa kerroksessa viljankuivaamo. Nykyisin 1. kerroksen vanhassa kuivaamossa on saha (ei käytössä) ja 2. kerroksessa säilytetään hiekkaa.

30 Mylly, kuivaamo ja saha

Julkisivu koilliseen. Rakennusta on laajennettu 1970-luvulla.

Kuivaamoriihen alkuperäispiirustukset 1930-luvulta. Julkisivut koilliseen, kaakkoon ja luoteeseen, ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjapiirrokset ja leikkaus. Riihen ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat mylly, lajittelukone, moottori ja lämmityshuone. Toinen kerros oli kuivauskerros. Riihen toiseen kerrokseen johti puinen silta. KA.

31 Öljyvarasto

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

320399

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Ei tiedossa

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA

1980-1990-luku

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sijaitsee RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt hyvin.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KIINTEISTÖTUNNUS

927-401-1-2

TILAVUUS (m³)

-

KERROSALA (m²)

-

KOHDEKUVAUS

Öljyvarasto sijaitsee mylly/kuivaamorakennuksen (305229) länsipuolella, sisäänkäynnin vieressä.

Öljyvarasto on yksikerroksinen ja sen yksi seinä on auki. Se on rakennettu mahdollisesti 1980-1990-luvulla alta puretun vanhan, vuonna 1900 rakennetun öljyvaraston (305239) paikalle. Rakennelmalla on harmaa betonisokkeli. Vajan pulpettikatolla on pellitys. Seinien pystylautaverhoilu on maalattu punaiseksi.

KÄYTTÖHISTORIA

Varastorakennuksessa on traktorin polttoainesäiliö.

32 Autotalli

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305240

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Arviolta 1962

-

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu, eikä se sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta kuuluu Vuorelan koulukotikokonaisuuteen.

SÄILYNEISYYS

Rakennusta on mahdollisesti laajennettu jossakin vaiheessa. Rakennus on huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Autotallirakennus on rakennettu mahdollisesti vuonna 1962. Se on pitkä, hiekkatien varteen sijoittuva rakennus, jolla on osittain pulpettikattoinen, osittain harjakattoinen. Katemateriaali on aaltoprofiloitu kate. Rakennuksella on matala, harmaa betonisokkeli. Rakennuksen päädyt on verhoiltu kuitulevyillä. Idän puoleisella sivulla on useita tallin pariovia, joissa on ruskea pystyrimaverhoilu. Suurimmat pariovet ovat punaisesta profiilipelistä. Sisätilat on jaettu kahteen erilliseen autotalliin. Toisessa tilassa on autotallin lisäksi varasto. Länsijulkisivussa on seinän yläosassa kapeat nauhaikkunat. Rakennuksen julkisivut ovat huonokuntoisia. Talli on edelleen autojen ja muiden kulkuneuvojen huolto- ja suojarakennuksena.

KÄYTTÖHISTORIA

Kulkuneuvojen suoja- ja huoltorakennus

33 Henkilökunnan asuinrakennus

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305248

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Rakennusmestari Eero E. Salo

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1961

517,0

BRUTTOALA (m²)

198,6

KERROSALA (m²)

130,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros, lisäksi kellari

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu, eikä se sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta se kuuluu Vuorelan koulukotikokonaisuuteen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt hyvin. Katemateriaali vaihdettu huovasta pelliksi.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Mäntylä on rakennettu koulukodin henkilökunnan asuinrakennukseksi rakennusmestari Eero E. Salon vuonna 1961 tekemien piirustusten mukaan. Rakennus on yksikerroksinen, lisäksi sillä on kellarikerros. Sokkeli on harmaa betonisokkeli. Rakennuksella on harjakatto, jolla on alkuperäisten piirustusten mukaan ollut vihreä huopakatto, mutta nykyään peltikate. Seinät on verhoiltu vaaleankeltaisilla suomumaisilla minerittilevyillä. Mäntylän ikkunoiden puupuitteet ovat punaoransseja kuten myös sisäänkäynnin avokuistin rimoitus ja kulmaan sijoittuvan autotallin puiset pariovet. Eteläpäädyssä on toinen sisäänkäynti, jonka puupaneloidussa ovesa on ikkuna. Rakennuksen asuintiloihissa on kolme makuuhuonetta, olohuone, keittiö, kylpyhuone- ja wc-tilat. Kellarikerroksessa on kattilahuone, polttoainetarasto, talouskellari ja askartelutila. Rakennuksen vesikatto ja piipun pellitykset on uusittu. Katemateriaali oli alun perin huopa.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus on aina toiminut koulukodin henkilökunnan yksityisasuntona.

34 Mäntylän saunamökki

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

320400

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

-

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Arviolta 1950-luvulla

-

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu eikä se sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta se kuuluu Vuorelan koulukokonaisuuteen.

SÄILYNEISYYS

Ulkotiloiltaan hyvin säilynyt, sisätilat muutettu. Rakennusta on siirretty.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Rakennus sijaitsee henkilökunnan asuinrakennus Mäntylän pihalla. Rakennus ei ole alkuperäisellä paikallaan. Se toimi alun perin öljyvarastona, mutta 2000-luvun alkupuolella se muutettiin kesällä käytettäväksi saunaksi, jossa on puulämmitteinen kiuas, muttei vettä eikä sähköä. Mökki on perustettu pyöreiden graniittikivien päälle. Rakennuksella on aaltopeltikatteinen harjakatto ja pellitetty savupiippu. Seinissä on punainen peiterimalaudoitus. Ovi on lautaovi. Mökissä on yksi kuusiruutuinen ikkuna. Vastakkaisen puolen ikkuna on luukutettu umpeen. Ikkunapuitteet, ikkunoiden ja oven vuorilaudat sekä räystäslaudat ovat valkoisia.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin öljyvarasto, 2000-luvun alkupuolella muutettu kesäsaunaksi.

35 AIV-rehusäiliö

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

305244

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA

1949

BRUTTOALA (m²)

14,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus ei sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta se kuuluu Vuorelan koulukotialueeseen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KIINTEISTÖTUNNUS

927-401-1-2

TILAVUUS (m³)

60,0

KERROSALA (m²)

14,0

KOHDEKuvaus

AIV-rehusäiliö on vuonna 1949 rakennettu kahdeksankulmainen pieni rakennus, joka sijaitsee kuivaamo/myllyrakennuksen länsipuolella. Rakennuksella on korkea, maalaamaton betonisokkeli. Yläosa seinästä on verhoiltu punaiseksi maalatulla pystylaudoituksella ja peiterimoituksella. Rakennuksessa ei ole ikkunoita. Ovi on yksilehtinen punainen puuovi, jossa on vaakarimoitus ja alkuperäinen rautaheloitus. Oven vuorilaudat sekä räystäslaudat ovat maalattu valkoiseksi. Rakennuksella on kolmioista muodostuva katto, jolla on huopakate.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin AIV-rehusäiliö.
Rakennus ei ole tällä hetkellä käytössä.

36 Autotalli

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

320401

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Arviolta 1940-1950-l.

-

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA (m²)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu eikä se sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta kuuluu Vuorelan koulukotikokonaisuuteen.

SÄILYNEISYYS

Tallin rakenteet ovat alkuperäisiä. Rakennus on huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKuvaus

Yksikerroksinen matala ja pieni, noin 10 neliömetrin kokoinen puinen vaja sijaitsee yläreitillä, joka johti puretulle navetalle. Rakennuksella on harjakatto, jonka alkuperäinen tiilikate on sammaloitunut. Katolla ei ole piippuja. Seinäverhoilu on punaiseksi maalatuista pystyautoista peiterimoin. Vajalla ei ole sokkelia ja seinäverhoilu ulottuu lähelle maan pintaa. Vaja on perustettu luonnonkivien päälle. Vajassa on suuret parivovet, joissa on tummanpunaiseksi maalattu vinolaudoitus ja alkuperäinen rautaheloitus. Räystäslaudat, vuorilaudat ja nurkkalaudat ovat valkoisia. Vajan pitkällä julkisivuilla on kullakin yksi neliruutuinen puuikkuna, jonka puitteet ovat valkoiset. Osa lasista on rikki. Rakennuksen sisätilat ovat huonokuntoiset ja se ei ole tällä hetkellä käytössä.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus ei ole käytössä.

37 Perunakellari I/vaja

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305245

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Arviolta 1940-1950-l.

320,0

BRUTTOALA (m²)

57,0

KERROSALA (m²)

57,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros sekä kellarikerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu eikä se sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta se kuuluu Vuorelan koulukotikokonaisuuteen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Puinen vajarakennus sijaitsee rinteessä, koillis-lounas-suuntaisesti. Se on rakennettu mahdollisesti 1940- ja 1950-lukujen vaihteessa. Se on pohjaltaan suorakaiteen muotoinen ja sillä on harjakatto, jolla on vanha, sammaloitunut tiilikate. Katolla on kolme piippua, joista yksi on punatiilestä ja kaksi on puisia ilmanvaihtohormeja. Räystäslaudat ovat valkoisia.

Rakennuksella on betoniperustus ja harmaa betonisokkeli, joka on tien puolelta matala, rinteeseen puolelta korkea. Vajan seinät on verhoiltu punaiseksi maalatulla pystylaudoituksella, jossa on peiterimat. Rakennuksessa ei ole ikkunoita.

Rakennuksen lounais- ja koillispäädyissä on punainen vaakaneloitu alkuperäinen pariovi, jolla on rautaheloitus ja valkoinen vuorilista. Myös nurkkalaudat ovat valkoisia. Koillispään sisäänkäynnin edessä on ramppi, joka on peittynyt kasvillisuudella. Sisäänkäynti ei ole ollut enää käytössä. Lounaispään seinä on painunut ovien yläpuoliselta osaltaan.

Rakennuksen luoteissivulla on ulos työntävä kellarin sisäänkäynti, johon liittyy pieni poikittainen harjakatto. Sisäänkäynnissä on vastaavanlainen puupaneliovi kuin rakennuksen päädyissä. Kellarin sisäänkäynnin seinät ovat betonista, yläosa on verhoiltu vastaavanlaisella peiterimalaudoituksella kuin muussa osassa rakennusta.

KÄYTTÖHISTORIA

Kellari- ja varastorakennus. Rakennus ei ole enää käytössä.

38 Asuinrakennus Kanervikko

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305265 927-401-2-13

ARKKITEHTI

Arkkitehti Pekka Rajala, Arkkitehtitoimisto Pekka Rajala

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1975-1978 2234,0

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

716,3 712,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu eikä se sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta kuuluu Vuorelan koulukotikokonaisuuteen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

Kuntoarvio, Inspecta Oy, 2010.

KOHDEKuvaus

Kanervikko on arkkitehti Pekka Rajalan suunnittelema ja vuosina 1975-1978 rakennettu yksikerroksinen pitkä rivitalo, joka tehtiin alun perin henkilökunnan asuinrakennukseksi Vuorelantien varteen. Muista rakennuksista etäämpi sijainti antoi asukkailleen yksityisyyttä. Rakennuksen julkisivut on verhoiltu punatiilellä. Pohjamuotona on kaksi suorakaidetta, jotka liittyvät osittain toisiinsa. Rakennuksessa on yhteensä kahdeksan asuntoa, joista kaksi on tarkoitettu koulukodin nuorten perheiden viikonloppukäyttöön. Muut kuusi asuntoa on vuokrattu ulkopuolisille asukkaille. Asunnot ovat läpi talon asuntoja ja märkätilat sijoittuvat rakennusrungon keskelle. Kanervikossa sijaitsee myös lämpökeskus, mihin liittyy myös korkea piippu. Öljysäiliöt sijaitsevat kellarikerroksessa. Rakennuksella on erittäin loiva harjakatto. Päätyräystäät ja räystäslaudat ovat ruskeita. Ovet ovat ruskeita, puisia pystypanelioivia. Ikkunoiden ja ovien välissä on puuverhoilua. Sisäänkäyntien edessä on betonilaattoja. Idän puolella on asuinpihoja erottavat suojaseinämät. Pihaa ei ole toteutettu aivan alkuperäisten suunnitelmien mukaan. Asuinrakennuksen pihalla on noin kahdeksan auton parkkipaikka, lasten leikkialue ja aikuisten pihakeinu.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin Kanervikkoon tehtiin kuusi perheasuntoa ja kaksi kaksiota Vuorelan työntekijöiden käyttöön. Nykyisin asunnot ovat ulkopuolisten vuokraamia ja lisäksi kaksi laitosoppilaiden perheiden vierailuasuntoa.

39 Perunakellari II

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305246

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1920

180,0

BRUTTOALA (m²)

37,0

KERROSALA (m²)

37,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros, lisäksi kellaritila.

SUOJELUTILANNE

Rakennus ei sisälly nykyiseen RKY-alueeseen, mutta se kuuluu Vuorelan koulukotialueeseen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on pitkälti alkuperäisessä asussaan mutta huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

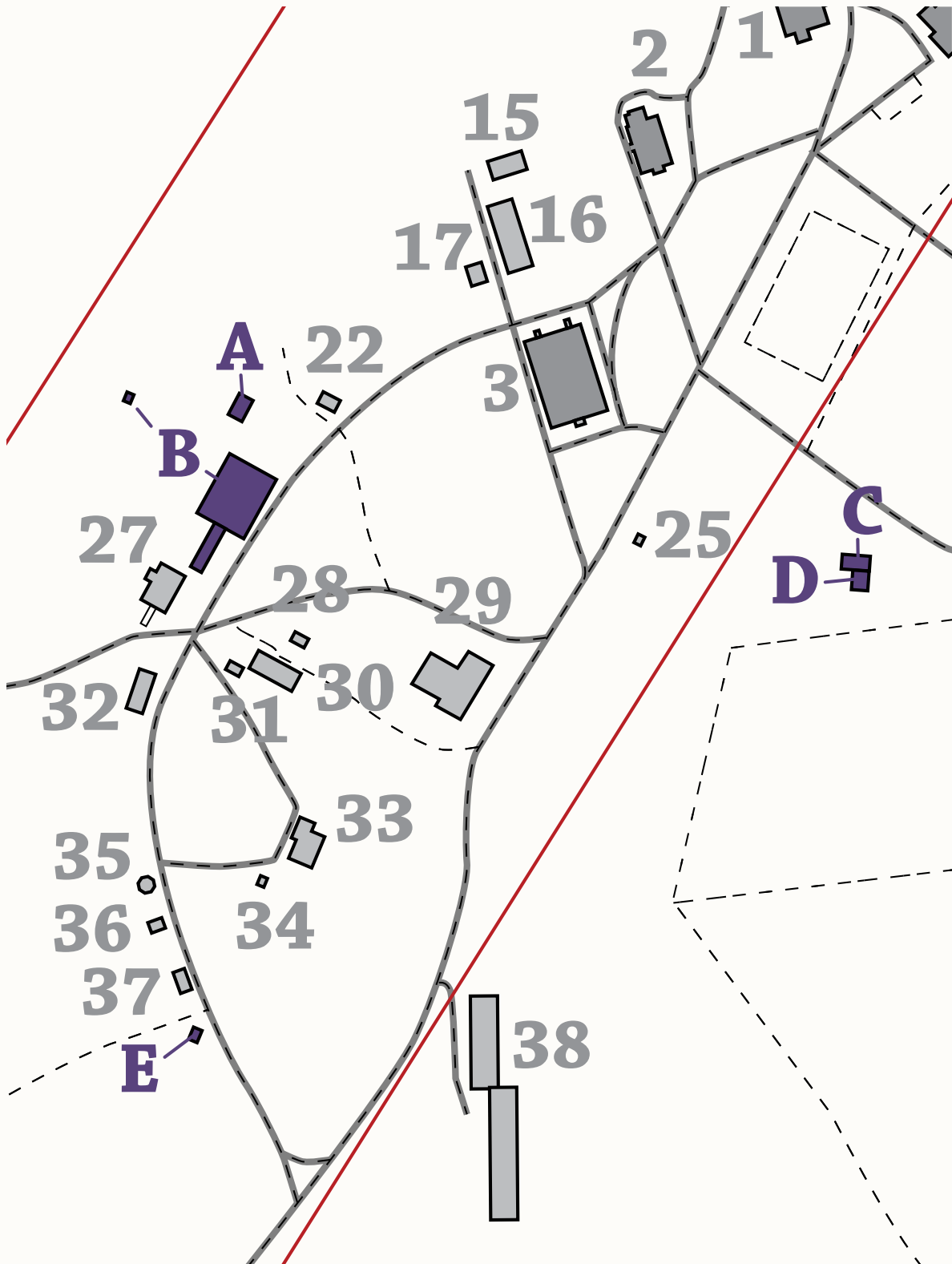
Perunakellari sijaitsee metsässä Vesikansantien ja Vuorelantien risteyksessä. Perunakellari on rakennettu noin vuonna 1920. Se on pohjamuodoltaan suorakaiteen muotoinen. Rakennus on matala ja rakennettu hirsikehikon päälle. Rakennuksella on vain päätyseinät, sillä sen aaltopeltinen harjakatto ulottuu lähes maahan asti. Päätyseinien verhoilu on harvaa pystylaudoitusta, jota ei ole maalattu. Rakennuksen Vesikansantien puoleisessa päädyssä on matala puinen pariovi, jossa on vanha rautaheloitus. Toisen päädyn luukku on laudoitettu umpeen. Perunakellarilla on maanalainen kerros. Rakennus on tyhjä ja se ei ole ollut enää pitkään aikaan käytössä.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin perunakellari.
Nykyisin rakennus ei ole käytössä.

5.4 Vuonna 2014 puretut rakennukset

A	Puuvaja	C	Kasvihuoneen huoltorakennus
B	Navetta	D	Kasvihuone

A Puuvaja

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305234

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1929

70,0

BRUTTOALA (m²)

25,0

KERROSALA (m²)

25,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sai purkuluvan 2.10.2014. Lupatunnus 14-0248-P. Vaja purettiin loka-marraskuussa 2014. Rakennus ei sisällynyt RKY-alueeseen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on purettu loka-marraskuussa 2014.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Yksikerroksinen puuvaja sijaitsi navetan vieressä sen pohjoispuolella. Siinä ei ollut ikkunoita. Rakennus oli perustettu yksittäisten kiven päälle hirsikehikolla. Vajan katto oli ollut loiva pulpettikatto, mutta romahtanut täysin sisätiloihin. Katolla oli ollut huopapäälyste ja puiset kattotuolit. Rakennuksen seinissä oli pystyaukko ja seinät oli maalattu punaisiksi. Lautojen alapäävät olivat osin lahonneet. Nurkkalaudat oli maalattu valkoisiksi. Itäjulkisivun keskellä oli puinen lautovi, jossa oli pystyaukko. Ovella oli valkoiset vuorilaudat. Rakennuksen sisällä oli paitsi romahtanut katto myös koivuja ja muuta kasvillisuutta. Puuvajan purkutytöt alkoivat 20.10.2014.

KÄYTTÖHISTORIA

Vajaa on käytetty varastona. Rakennus oli pitkään käyttämättömänä, kunnes se purettiin.

B Navetta

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305233

927-401-1-2

ARKKITEHTI

Wilhelm Amatius Tötterström

RAKENNUTAJA

Yleisten rakennusten ylihallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1926-1929

2800,0

BRUTTOALA (m²)

462,0

KERROSALA (m²)

462,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Pääkerros ja vinttikerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sai purkuluvan 2.10.2014. Lupatunnus 14-0248-P. Rakennus ei sisällynyt RKY-alueeseen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on purettu loka-marraskuussa 2014. Rakennus oli pitkälti alkuperäisessä asussaan.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

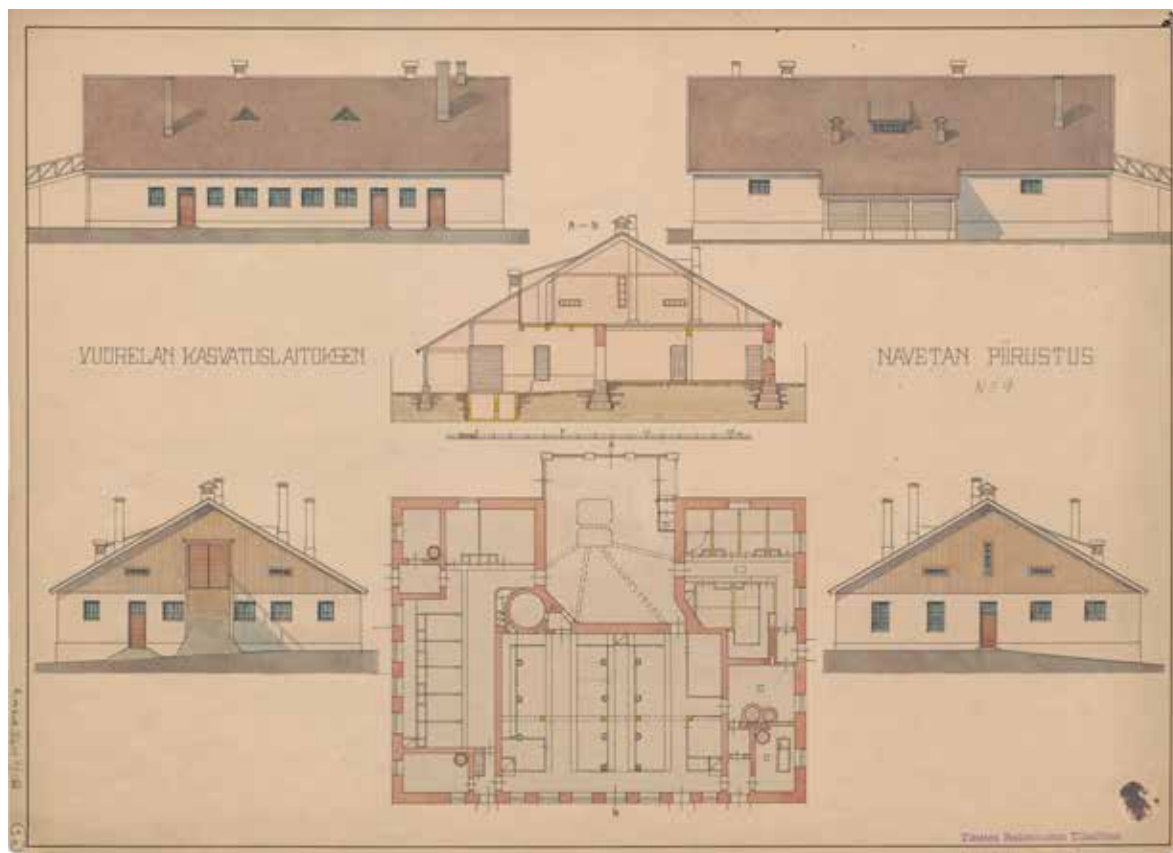
KOHDEKUVAUS

1926-1929 rakennettu navetta oli pohjaltaan suorakaiteen muotoinen suuri rakennus, jossa oli pääkerroksen lisäksi vinttikerros. Sitä käytettiin laitoksen ruokakarjan suojana. Rakennuksen 1. kerros oli vaaleanharmaata tiiltä, 2. kerros oli verhoiltu keltaisella puulaudoituksella, jonka alareuna oli hammastettu. Navetalla oli betonisokkeli, jossa oli suuri harkkomainen pysty- ja vaakauritus ja viistetty yläpinta. Navetta sijaitsi osin rinteessä, joten lännenpuoleinen sokkeli oli muita osia korkeampi. Rakennuksella oli huonokuntoinen, osin sisään romahtanut harjakatto, jolla oli tiilikate. Katolla alun perin sijainneet ikkunat oli purettu. Katolla oli erikokoisia piippuja. Osassa räystäitä oli räystäskouru. Ikkunat olivat alkuperäisiä moniruutuisia puuikkunoita, joiden puitteet ja vuorilaudat olivat punaisia. Julkisivuissa oli vanhoja ilmanvaihtoritiloita. Koillispuolella oli yksi yksilehtinen sisäänkäyntiovi ja sen ympärille erikokoisia ruutuikkunoita. Kadun puoleisessa julkisivussa oli kaksi vaakaneloitua puuovea, joiden yläpuolella oli ruutuikkunat. Lounaispuolella vintille vievä betoniramppi oli metsitty. Vintin pariovi oli suuri, vinolaudoista tehty maalaamaton ovi, jonka punaiset rautasaranat olivat alkuperäisiä. 1. kerroksessa oli vaakaneloitu puuovi. Metsän puoleisella sivulla sijaitsi katoksellinen lantala. Rakennuksen luoteispuolella sijaitseva navetan pumppukoppi ja kaivo vuodelta 1929 (tunniste 305232) purettiin samanaikaisesti navetan kanssa.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin kasvustulaitoksen ruokakarjaa ja hevosia varten rakennettu navetta. 1990-luvulla navetassa oli terapiahevosia. 1990-luvun lopulta asti navetta oli ollut tyhjänä.

B Navetta

Navetan alkuperäispiirustukset toukokuulta 1926. Julkisivut ja leikkaus A-B sekä ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Yleisten rakennusten ylihallitus, Wilhelm Amatus Tötterström. KA.

Navettarakennus kuvattuna mahdollisesti 1920-1930-luvun taitteessa.VKA.

B Navetta

Lokakuussa 2014 otetusta kuvasta näkyy, että navetan tiilikatteinen harjakatto oli osittain romahtanut rakennuksen sisään. Piiput olivat eri-ikäisiä.

Navetan pääty koilliseen lokakuussa 2014. Koillispääty oli sommittelultaan melko symmetrinen. Ensimmäinen kerros oli tiilestä. Ikkunat olivat alkuperäisiä puisia ruutuikkunoita. Julkisivussa oli vanhoja ilmanvaihtoritilöitä. Ullakon seinässä oli pystylautaverhoilu, jonka alareuna oli hammastettu.

C Kasvihuoneen huoltorakennus

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

305258 927-401-2-13

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

1956 -

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

- -

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi pääkerros, lisäksi kellarikerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sai purkuluvan 2.10.2014. Lupatunnus 14-0248-P. Rakennus sijaitsi RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on purettu loka-marraskuussa 2014. Rakennus oli erittäin huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKUVAUS

Kasvihuoneen puinen huoltorakennus vuodelta 1956 sijaitsi peltoaukeaman pohjoisreunassa. Siihen liittynyt vanhempi kasvihuone oli purettu jo aiemmin, jäljellä on vain suorakaiteen muotoinen betonisokkeli. Rakennuksen betonisokkeli oli maalattu ruskeaksi, paitsi kasvihuoneen kohdalla. Idän puolella rakennuksen sokkeli on korkeampi kuin muilla sivuilla. Rakennuksen seinät oli verhoiltu pystylaudoituksella sekä kapeilla rimoilla ja maalattu vaalean beigeiksi. Ikkunat olivat pääosin kaksi- tai kolmijakoisia. Osa ikkunalaseista oli rikki. Ikkunoiden ja ovien vuorilaudat olivat yksinkertaiset ja maalattu valkoisiksi. Eteläjulkisivussa oli yksi käytöstä poistettu ovi, jonka edestä oli jossain vaiheessa purettu katos. Pohjoisjulkisivun puolen kellaritasossa kaksi puupaneloitua, tummanvihreäksi maalattua ovea, joista toisen yläpuolella oli neliruutuinen ikkuna. Länsijulkisivun yläosassa oli luukku. Ikkunat olivat kaksinkertaisia. Rakennuksella oli huopapääällysteinen pulpettikatto ja räystäät olivat avoräystäitä. Pohjoisen puolella oli räystäskouru muttei syöksytorvia. Rakennuksella oli kellari ja pääkerros. Välipohja oli osittain romahtanut sisätilaan. Huoltorakennuksen purkutyöt aloitettiin 20.10.2014.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus toimi huoltorakennuksena ja varastona. Kasvihuone suljettiin 1990-luvun lopulla.

D Kasvihuone

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

305266

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA

1979

BRUTTOALA (m²)

285,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sai purkuluvan 2.10.2014. Lupatunnus 14-0248-P. Rakennus sijaitsi RKY-alueella.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on purettu loka-marraskuussa 2014. Rakennus oli erittäin huonokuntoinen.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KIINTEISTÖTUNNUS

927-401-2-13

TILAVUUS (m³)

1171,0

KERROSALA (m²)

285,0

KOHDEKUVAUS

Kasvihuone oli rakennettu vuonna 1979 peltoaukeaman pohjoisreunaan, 1956 rakennettuun huoltorakennukseen kiinni. Kasvihuoneesta oli lokakuussa 2014 jäljellä vain huonokuntoinen teräsrunko ja kasteluputket sekä osittain puiset kattotuolit. Kasvihuone oli harjakattoinen ja sen sokkeli oli maalamattomasta betonista. Kasvihuoneen purkutyöt aloitettiin 20.10.2014.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus toimi kasvihuoneena 1990-luvun lopulle asti. Sen jälkeen rakennus oli ollut tyhjänä.

E Vaja

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE KIINTEISTÖTUNNUS

Ei tunnistetta 927401-1-2

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTAJA

Rakennushallitus

OMISTUS, HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENTAMISAJANKOHTA TILAVUUS (m³)

Arviolta 1940-1950-l. -

BRUTTOALA (m²) KERROSALA (m²)

- -

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennus sai purkuluvan 2.10.2014. Lupatunnus 14-0248-P. Rakennus ei sisällynyt RKY-alueeseen.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on purettu loka-marraskuussa 2014.

AIKAISEMMAT SELVITYKSET

-

KOHDEKuvaus

Kulkuneuvojen säilytykseen tarkoitettu vaja oli pieni puinen, yksikerroksinen, jolla oli harjakatto ja ovet molemmissa päädyissä. Rakennuksella oli suorakaiteen muotoinen pohja ja matala betonisokkeli. Rakennuksen katto oli romahtanut sisään. Seinät olivat punaiseksi maalattua pystylaudoitusta. Nurkat ja vuorilaudat oli maalattu valkoisiksi. Rakennuksen molemmissa päissä oli leveät pystylautapari-ovet ja rautaheloitukset. Tallissa ei ollut ikkunoita. Etelän puolella seinän yläosa oli romahtanut rakennuksen sisäpuolelle katon mukana. Lännen puolella oli puinen katos, jolla oli ruostunut rautalevykate. Vajan purkutyöt aloitettiin 20.10.2014.

KÄYTTÖHISTORIA

Kalustovaja. Rakennus oli pitkään tyhjiillään ennen sen purkamista.

6

Maisema ja pihapiiri

6.1 Vuorelan sijainti maisemassa

Vuorelan koulukoti sijaitsee Hiidenveden Maanintunlahden länsirannan kallio- ja hiekkaselänteellä. Kaakossa alue rajautuu Siipoonkallion muodostamaan kallioselänteeseen, luoteessa Haapakylän peltoalueeseen, ensimmäisen Salpausselän läntiseen osaan eli Lohjanharjuun sekä näiden väliin rakentuneeseen Hiidenrannan asuinalueeseen. Siipoonkallio ja Vuorelan alueen selänne muodostavat luontaisen rajan Vesikansan ja Haapakylän vanhojen kylä- ja viljelyalueiden välille. Vuorelan koulukodin alue on pisimmillään noin 1,5 kilometriä pitkä ja leveimmillään noin 700 metriä leveä. Rantaviivaa on vähän yli kilometri.

Ympäröivä maisema on maastonmuodoiltaan vaihtelevaa järvien ja pienvesistöjen, metsäisten kallioalueiden sekä viljavien savikkopeltojen vuorottelemaa mosaiikkia¹⁸². Vain Lohjanharju muodostaa selkeälinjaisen lounas-koillinen-suuntaisen selännealueen. Lohjanharju on jääkauden aikainen reunamuostuma, osa ensimmäistä Salpausselkää. Maiseman korkokuva on peräisin lähinnä maata

pitkään peittäneiden Itämeren järvi- ja merivaiheiden aikana syvään veteen ja rantavyöhykkeeseen syntyneistä kerrostumista. Alueen korkeimmat kohdat sijaitsevat Hiidenvettä ympäröivillä selänteillä ja Lohjanharjulla.¹⁸³

Metsät ovat tavallisesti tuoreita kuusivaltaisia. Hiekka-alueille tyypillisiä ovat mäntyvaltaiset kangasmetsät. Kallioperän kalkkipitoisuuden vuoksi lehtoja on paljon. Asutus on perinteisesti sijoittunut järven rannan tuntumassa oleville kummuille ja kukkuloille. Tyypillistä seudulle ovat olleet vauraat maatilat ja torppariasutus. Alue on luokiteltu ympäristöministeriön maisemamaakuntajaossa vuonna 1992 Eteläisen rantamaan maisemamaakuntaan ja Kiskon-Vihdin järvisauteun.¹⁸⁴

182 Ympäristöministeriö 1993, 20.

183 Forsius 1994, 52.

184 Ympäristöministeriö 1993, 20.

1700-luvun kartassa näkyvät selvästi maiseman muodot, reitit, niityt, pellot ja kylät. Vuorelan alue on pääosin kallioista metsää. Rannan jyrkkyys ja maaston muodot tulevat selvästi esiin. Maaniitunlahden pohjukan niityt sekä Haapakylän pellot erottuvat selvästi. Kartasta näkyvät myös läheiset kylät Köykkä (Koukilä), Leppärlä (Läpperla), Kaukoila (Kaukola) ja Haapakylä (Hapkylä). Päätiät kulkevat Lohjanharjun molemmin puolin Vihdin kirkolta Tammissaareen. Vuorelan sijainti on merkitty karttaan laatikolla. Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776–1805 (Harju 2012).

Hiidenvesi

Hiidenvesi on alueellisesti merkittävä iso järvi ja osa Vuorelan maisemaa. Hiidenvesi on muodostunut omaksi järveksi Litorinamerestä noin 6500 vuotta sitten.¹⁸⁵ Hiidenveden valuma-alueen vedet laskevat Lohjan Väänteenjoen kautta Lohjanjärveen. Vedenkorkeutta säännöstellään Väänteenjoen padon kautta. Hiidenvesi polveilee kapeina ja pitkinä lahdelmina kallio- ja savimaaston välissä muodostuen neljästä isommasta selkääalueesta. Osa rannoista on jyrkkiä ja kallioisia ja osa matalia ja savipitoisia. Paikoin on myös pieniä hiekkaisia poukamia.

Vedenlaatu vaihtelee järven eri osien välillä. Järveä kuormittavat voimakkaasti pelloilta ja ojista tulevat ravinteet. Vesi on yleisesti savipitoista ja sameaa.¹⁸⁶

Muinisjäännökset

Muinisjäännösrekisterin mukaan Vuorelan kiinteistön alueella ei ole muinisjäännöslöytöjä. Hiidenveden vastarannalla Kaukoilassa on tiedossa oleva vanha kylätontti sekä Veikkolan kivikautinen asuinpaikka. Vuorelan alueen luoteispuolelta Fästin pihapiiristä löytyy kiviröykkiöitä, jotka ovat todennäköisesti muinaisia hautakumpuja.

Historiallisen ajan muinisjäännöksiä ovat Hiidenrannan puolustusvarustukset, jotka liittyvät ensimmäiseen maailmansotaan. Paikalta löytyy muun muassa hiekkään ja kallioon kaivettuja taistelukaivantoja, taisteluhautoja ja suojahuoneita. Suurin esiintymä on Lohjanharjun lakialueella kangasmetässä nykyisen lentokentän koillispuolella.¹⁸⁷

Asutus Haapakylässä

Haapakylässä, jonka kyläalueeseen Vuorelan alue kuului, oli 1500-luvulla neljä taloa, joista kaksi myöhemmin autioitui. Yksikään taloista ei tiettävästi sijainnut Vuorelan alueella. 1600-luvulla kylän talot olivat Haapakylän ratsutila eli Vestergårdin rustholli ja Kopun verotila, josta myöhemmin perustettiin kartano. Maaniitunlahden laskevan puron varrella oli puromylly. Isojaossa 1802 Haapakylän tila jaettiin Alitaloksi ja Ylitaloksi. Kylässä oli myös kolme torppaa.¹⁸⁸ Vuorelassa ei tiettävästi vielä tuolloinkaan ollut asutusta. Vuorelan maa-alueet hankittiin myöhemmin juuri Alitalon maista.

Haapakylän vanhimmat pellot sijaitsivat Maaniitunlahden itärannalla ja niityt lahden etelärannalla, Vuorelan koillispuolella. Viljelyskelpoinen maa oli otettu viljelykäyttöön suurimmaksi osaksi jo 1700-luvun puoliväliin mennessä.

Haapakylän keskiajalta periytyvä vanha kyläkeskusta ei maisemallisesti enää hahmotu. Maisemaan vaikutti 1800-luvun alussa Isojako ja sen myötä asutusjärjestelyt, joissa taloja siirrettiin pois vanhoilta kylätonteiltaan. Lähiseudun maisemaa muokkasi myös voimakkaasti kalkinlouhinta, jota suoritettiin Westergårdin Alitalon mailla sijaitsevalla kalkkivuorella.¹⁸⁹ Hiidenrannan uusi asuinalue on sittemmin levittäytynyt Haapakylän vanhimmille pelloille ja niityille. Rantojen rakentaminen on lisääntynyt kausiasutuksen ja mökkeilyn myötä 1960-luvulta lähtien.

Vanhat tiet

Tiestöä on tutkittu vertailemalla 1700-luvun karttoja nykytilanteeseen. Maantiet ovat kulkeneet Vihdin kirkolta Helsinkiin sekä Lohjanharjua pitkin Hyvinkäältä Tammisaareen ja Hankoon jo 1700-luvun lopulla. Yhä olemassa oleva reitti Haapakylästä Vuorelan länsipuolella sijaitsevaan Vesikansaan on merkitty ratsupoluksi jo 1700-luvun lopulta peräisin olevassa Kuninkaan kartassa. Samoin vanha Vihdistä Helsinkiin johtava maantien linjaus on yhä jäljellä maastossa.¹⁹⁰ Uusi tiestö on monin paikoin rakennettu vanhan päälle. Nummelaan valmistui myös rautatieasema vuonna 1873 osana Hyvinkää – Hanko -rataa.¹⁹¹

Haapakylän liikenteellisesti keskeisen sijainnin ja Nummelan rautatieaseman läheisyyden vuoksi 1800-luvun lopulta alkaen alettiin Haapakylän alueelle sijoittaa erilaisia julkisia toimintoja, kuten Vuorelan kasvatustalo ja Leppärlän kansanopisto.¹⁹²

Maankäytön muutokset

Maankäytön muutoksia Vuorelassa ja lähiympäristössä on tutkittu vanhoista maanmittauslaitoksen peruskartoista vuosilta 1958–1990, 1840-luvun pitäjänkartasta sekä vuosina 1776–1805 laaditusta Kuninkaan kartastosta.

185 Forsius 1994, 53.

186 www.hiidenvesi.fi.

187 Muinisjäännösrekisteri, kulttuuriymparisto.nba.fi.

188 Forsius 1994, 83.

189 Hurme 2012, 36.

190 Forsius 1994, 56.

191 Nummelan kylähistoria, www.helsinki.fi/kansalaismuisti/nummela.

192 Forsius 1994, 83.

Vuorelan koulukodin kiinteistön alue on säilynyt lähes samana vuoden 1901 jälkeen. Vain maa-alueen ulkopuolisista viljelyalueista sekä pienestä peltoalueesta alueen kaakkoiskulmalla on sittemmin luovuttu. Koulukodin alueella maankäytön muutokset näkyvät etenkin maatalous- ja puutarhatoiminnasta luopumisena kuten peltoalojen umpeutumisenä ja maatalousrakennusten häviämisenä.

1950-luvulle tultaessa maankäyttö lienee ollut laajimmillaan Vuorelassa kuten ympäröivällä maaseudullakin. Tuolloin kaikki viljelyyn kelpaava maa oli hyötykäytössä joko viljeltyinä peltoina, hyötypuutarhoina tai kukkaistutuksina.

1960-luvulta eteenpäin hyötypuutarhoista luovuttiin hiljalleen ja pihapiirin entiset puutarhamaat muutettiin nurmikentiksi. Tuolloin myös Lohjanharjulle, Vuorelan eteläpuolelle, rakennettiin lentokeskus ja uusi maantie, Valtatie 25, Hangosta Mäntsälään. Nummelan taajaman kasvun myötä läheiset vanhat Kopun ja Haapakylän viljelymaat alkoivat rakentua asuinalueiksi. Vuorelan peltoalueet, yhtä lukuunottamatta, metsitettiin 1980-luvulla.

6.2 Pihapiiri

Pihapiiri maisemassa

*"Valkoiset Vuorelan talot näkyvät havumetsäiseltä rinteeltään kauas ympäristöön, muodostaen pienen oman yhteiskunnan yhteiskunnassa: 5 asuinrakennusta, leipomot y.m. talusrakennukset. Niiden väliin jää puutarhamaata omenapuineen ja kukkineen, ja pieniä pellonpaloja viljelyksineen. Missä pieni kivikko, missä pihkantuoksuinen petäjikkö erottaa rakennukset toisistaan. Hiekkainen pihamaa suo kuivan temmellyskentän tyttösille, joita voidaan 70 taloon sijoittaa."*¹⁹³

Vuorelan kasvatuslaitoksen pihapiiri sijaitsee komealla paikalla vuoren päällä Hiidenveden rannalla. Maasto nousee rannassa jyrkkänä ja kallioisena. Rakennukset ja pihapiiri sijaitsevat kalliomaaston välissä olevalla loivalla hiekkakan-kaalla korkeustasossa 60–90 metriä merenpinnan yläpuolella. Piha-alue kallistuu loivasti itään. Rinnemetsät ovat paikoin tiheää kuusikkoa, ylempänä metsät ovat mäntyvaltaista kuivaa kangasmetsää. Rantaan laskevilla rinteillä on myös tiheää nuorta lepikkoa, joukossa on joitakin jalopuita kuten

vaahteroita. Kuusivaltaisilla rinteillä kasvillisuudessa on myös lehtomaisia piirteitä. Pihapiiriä reunustavat nykyisin vain muutamat lehtipuut, pääasiassa koivut ja muutama pihlaja.

Alarinteillä maasto on vaikeakulkuista, kun taas ylempänä hiekkakan-kaalla helpompaa. Vuorelan rantaviiva on niin ikään kivikkoisen ja vaikeakulkuinen. Pohjoisosassa, vanhan pesulan edustalla on pieni hiekkaranta.

Vuorelasta avautuvat komeat järvimaisemat Hiidenvedelle. Näkymät suoraan pihapiiristä järvelle ovat kuitenkin olleet melko rajalliset tiheän puuston takia. Järvimaisema avautuu parhaiten maaston kalliokumpareilta sekä sisääntuloväylän korkeimmalta kohdalta Opistolän vierestä. Taustalla kumpuilevat selänteet rajaavat näkymää. Kalliot ja jylhät järvimaisemat ovat tarjonneet kautta aikain otollisia kuvauspaikkoja. Maisemassa järvelle on vuosisadanvaihteen tyyppillisiä kansallisromanttisia piirteitä, joita useat Vuorelasta otetut valokuvatkin edustavat.

Pihan suunnitteluratkaisut

Pihapiiri oli aluksi melko suppea, toiminnallisuuden perustuva alue päärakennusten läheisyydessä. Käytännön toimintaan ja maatilain töihin liittyvät rakennukset määrittivät pihaa ja pihapiiriä.

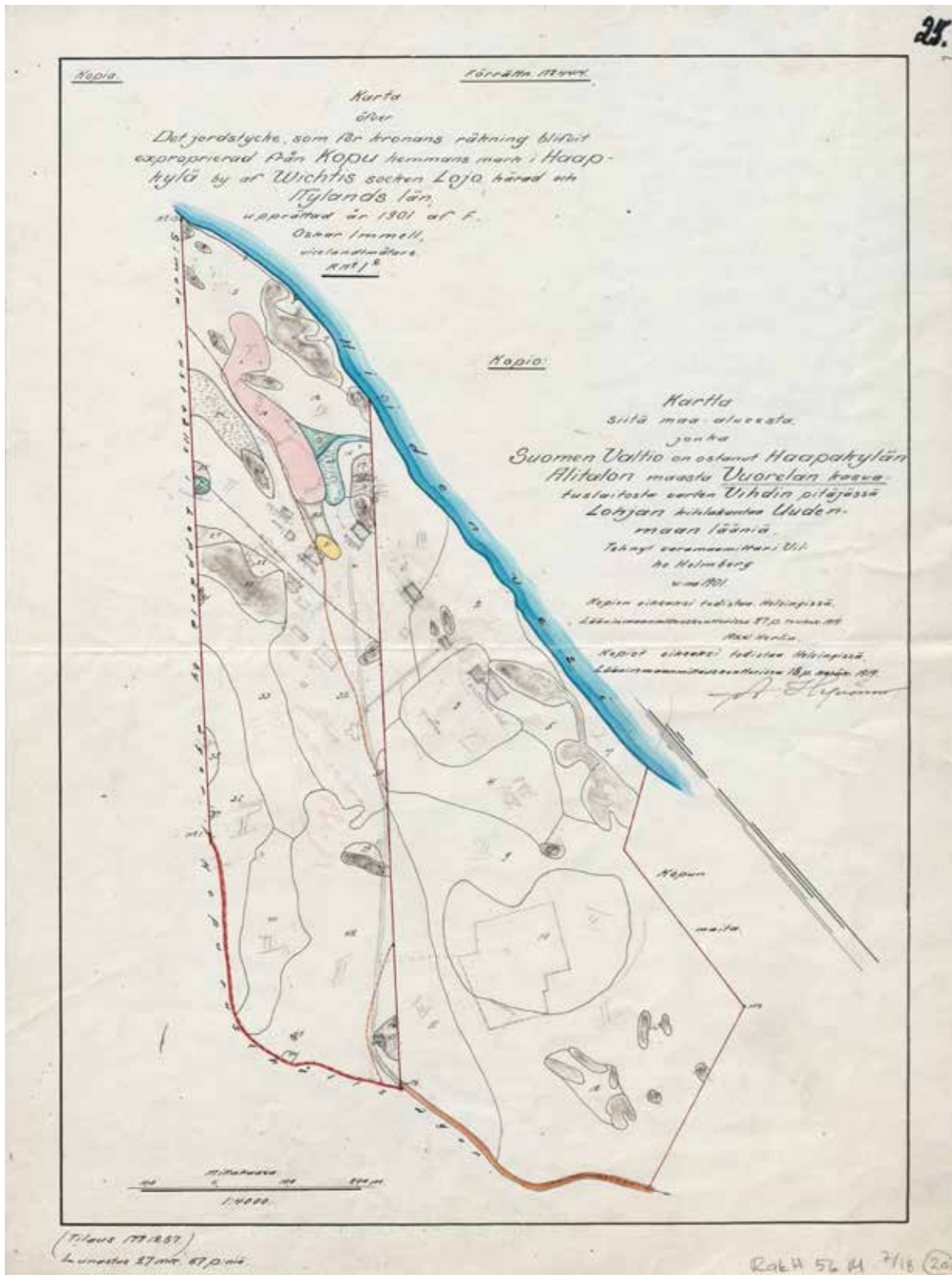
Kasvatuslaitoksen ensimmäisellä johtajattarella Hanna Hernbergillä oli selkeä tavoite pyrkiä kodinomaisuuteen ja ottaa puutarha ja ympäröivä luonto olennaiseksi osaksi rakennus- ja opetussuunnitelmaa. Erityisen vaikutuksen häneen tekivät tanskalaiset laitokset, joissa hän vieraili opintomatkoillaan. Vaikutukset näkyvät esimerkiksi pihapiirin sommittelussa ja väljänä rakentena seuraavia rakennuksia sijoitettaessa. Ajatukse- na oli, että rakennusten väliin jäi tilaa oppilaiden oleskelulle ja puutarhalle. Ajalle tyyppilliseen tapaan pihaa koristeltiin myös kukkaistutuksin.

Puutarhat olivat myös osa kasvatusajattelua ja puutarhateoria kuului opetettaviin aineisiin laitoksen alkuaikoina. Monissa eri lähteissä viitataan, että tytöt osallistuivat maatalous- sekä puutarhatoihin. Työskentely käytännön töiden kuten karjanhoidon, meijerityön ja puutarhanhoidon parissa pidettiin tarkoituksenmukaisia ja terveellisinä kasvatusmenetelminä.¹⁹⁴

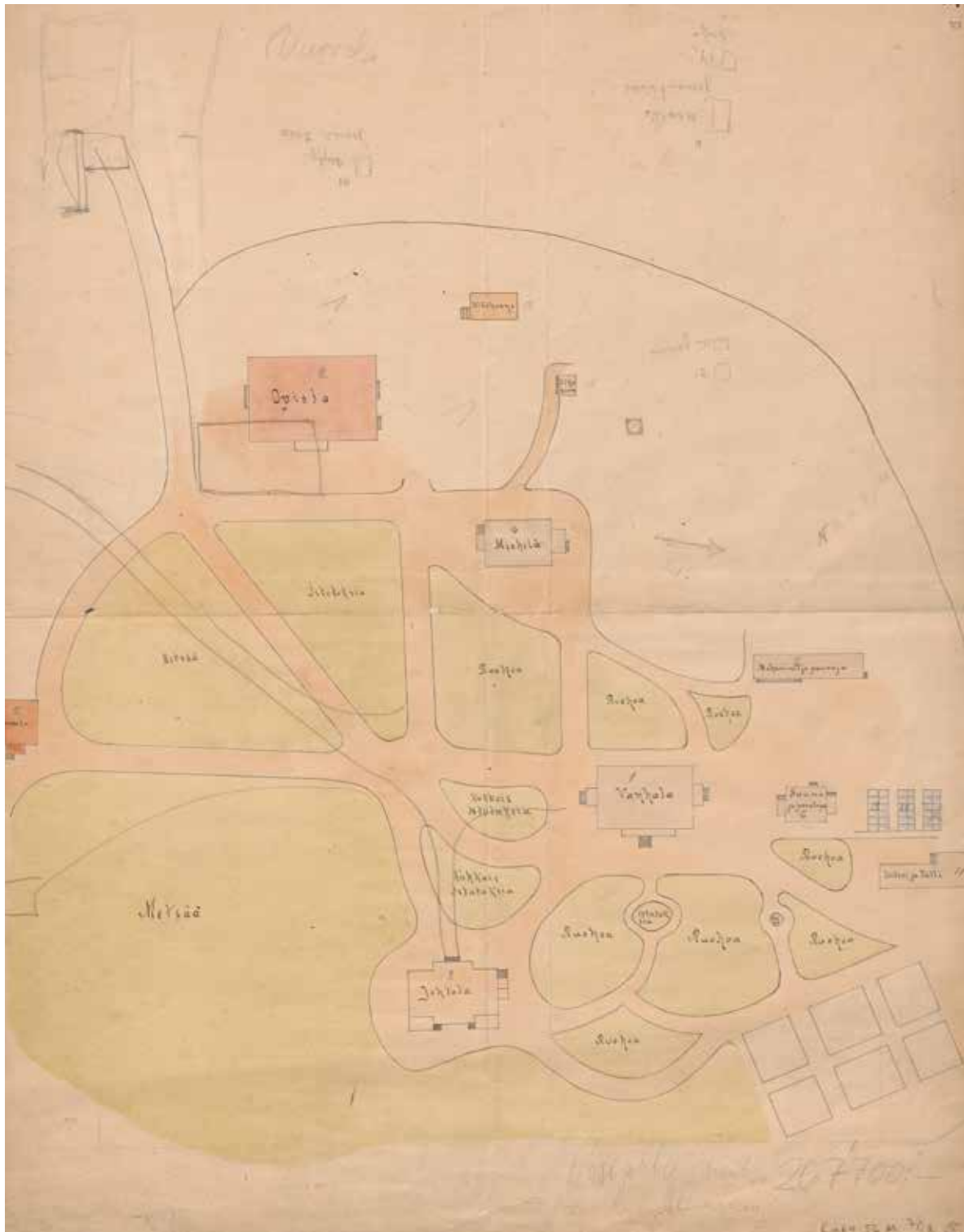
Vaikka maataloustoiminta määrittikin osaltaan pihapiirin käyttöä, ehkä vielä suuremman vaikutuksen siihen tekivät Hernbergin lisäksi Vuorelan

193 Vuorelan johtajatar Lilli Steniuksen kuvailu Vuorelasta v. 1925 teoksessa Vehkalahti 2004, 79.

194 Vehkalahti 2004, 53, 96, 95.

Vuorelan kasvatustiloksen aluekartta. Kartassa on teksti "Kartta siitä maa-alueesta, jonka Suomen valtio on ostanut Haapakylän Alitalon maasta Vuorelan kasvatustilosta varten Vihdin pitäjässä Lohjan kihlakuntaa Uudenmaan läänin. Tehnyt maanmittari Vilho Holmberg vuonna 1901. Kopion oikeaksi todistaa Helsingissä Lääninmittauskonttorissa 27. p. toukokuuta 1919 Axel Herlin." Piirustukseen on myöhemmin hahmoteltu uusien rakennusten paikkoja ja pihapiirin toimintoja. KA.

Vuorelan kasvatustalon asemapiirustus, jota ei ole päivätty eikä allekirjoitettu. Piirustuksessa näkyvät Opistola, Mieheliä, Vanhala, Johtola, makasiini- ja puuvaja, sauna- ja pesutupa, liiteri ja talli sekä sairastupa. Viheralueilla on merkinnät ”metsää, istutuksia, ruohoa ja kukkaistutuksia”. Pihan yleiset periaatteet ovat toteutuneet, mikä näkyy nurmialuiden muodoissa vielä nykyisinkin. Todennäköisesti piirros on laadittu noin 1900–1902. KA.

taitavat puutarhurit. Puutarhaa hoiti liki 40 vuoden ajan vuosina 1919 – 1958 puutarhuri Anna Sacklén. Hänen kädenjälkensä näkyi etenkin upeina kukka- ja puuistutuksina. Hänen jälkeensä puutarhureiksi tulivat Maija Seppänen, Aini Reinikainen sekä Helmi Vaaranmaa. Viimeinen tehtävää hoitanut puutarhuri oli Hilve Lundén, joka aloitti vuonna 1970 ja jäi eläkkeelle 1990-luvun lopulla, jolloin myös viimeisistä kasvihuoneista luovuttiin.

Varsinaista pihasuunnitelmaa alueesta ei ole löytynyt. On vain yksi, päiväämätön ja allekirjoittamaton piirustus, johon on merkitty pihan yleisiä järjestelyjä: metsää, istutuksia, ruohoa ja kukkaistutuksia. Piirustuksesta ilmenevät myös nurmi-alueet, kasvimaat tai kasvihuoneet sekä kulkuväylät. Useat piirteet viittaavat siihen, että piirustus on laadittu noin vuosina 1900–1902, mahdollisesti suunnitelmaksi.

Monet pihapiirin rakenteet ovat todennäköisesti olleet olemassa jo 1920-luvun loppupuolella. Muun muassa kasvihuoneita on esitetty vuoden 1927 aluekartassa.¹⁹⁵ Aluekarttaan on rakennusten lisäksi merkitty myös Johtolan huvimajan takaa rantaan johtavat portaat ja Michelän pihalla sijainnut lehtimaja.

1950-luvun ilmakuvaista sekä vanhoista valokuvista voi nähdä monien näissä vanhoissa piirustuksissa esitettyjen järjestelyjen ja peruspiirteiden kuten kulkureittien, avointen nurmialueiden ja hyötypuutarhojen toteutumisen.

Pihan ominaispiirteitä

Pihan keskeisiä elementtejä ovat alusta alkaen olleet kulkuteihin rajautuvat nurmialueet, joista osa on ollut ajoittain hyötypuutarhan käytössä, osa varattu omenatarhalle ja osa kukkaistutuksille. Michelän edustalle rakennettiin suihkulähde jo vuosisadan alussa. Lähteessä on vuosilukumerkintä 1911. Suihkulähdettä ovat koristaneet vuosien varrella monenlaiset kukkaistutukset.

Vanhalan ja Johtolan rakennusten seinustoja sekä pihoja on aina koristettu runsailla kukkaistutuksilla, köynnöksillä ja muodollisemmilla istutusryhmillä. Muun muassa Vanhalan edustan vanha pyöreä istutusalue on yhä olemassa. Seinustojen istutusryhmiä on uudistettu vuonna 2012.

Pihan varhaisia rakenteita olivat huvimajat, joista kaksi rakennettiin heti alkuaikoina Vanhalan ja Johtolan taakse. Nämä pusukopit – tai lystihuoneet, kuten niitä kutsuttiin, sekä Michelän taka-

na sijannut lehtimaja olivat tärkeä osa puutarhaa kesäpäivän kahvihetkiä ja vilvoittelua varten.¹⁹⁶ Huvimajoista on voinut myös ihailia ympäröivää järvimaisemaa.

Johtolan taakse, kallioiden väliin, rakennettiin jyrkät portaat huvimajalta rantaan todennäköisesti 1920-luvun alussa. Olemassaolevissa betonipor- taissa on päivämäärämerkintä 10.7.1923.¹⁹⁷ Portais- sa oli 108 askelmaa joiden jatkeena kiemurteleva polku alas uimarantaan. Portaat johtivat rannan uimakopille, missä henkilökunta kävi uimassa.¹⁹⁸ Portaille rakennettiin myös penkkejä ja lepotasane, jolta voitiin ihailia jylhää maisemaa.

Paratiisirannasta, kuten rantaa kutsuttiin, lähdettiin kesäisin retkille läheisiin saariin sekä suurilla kirkkoveneillä Vihdin kirkolle. Kirkkomatkoja tehtiin vielä 1940-luvulla. Kotimatalla pysähdettiin kahvinkeittoon esimerkiksi Papinsaareen.¹⁹⁹ Kesäretket tehtiin tavallisesti Kiihkelyssaareen, Papisaaressa tai lähimpänä olevaan Pikkusaareen eli Raatosaaressa. Juhannuskokot poltettiin usein Vuorelan edustalla sijaitsevassa Raatosaaressa. Kesäiset kissapäivät vietettiin yleensä Papisaaressa tai toisinaan etäämmällä Kiihkelyssaarilla.²⁰⁰

Retkiä tehtiin myös läheisille korkeille kallioille, joiden välissä virtasi puro. Putousta kutsuttiin Niagaran putoukseksi.²⁰¹ Kalliolta avautuvat hienot maisemat yli Hiidenveden.

Piha-alueelta kylätielle johti metsäpolku, Lontoontie, jonka molemmissa päässä oli akselissaan pyörivä portti.²⁰² Pihaa ei ole kuitenkaan koskaan aidattu, lukuun ottamatta eläinten aitauksia, jotka alkuaikoina rakennettiin perinteisinä pistoaitoina. Sisääntuloväylän molemmin puolin oleva kiviaita on todennäköisesti rakennettu ainoastaan porttiaiheeksi mahdollisesti jo 1930-luvulla. Lisäksi pihasta kulki polkuja kolmeen rantaan; yksi pyykkirantaan, jossa oli myös hiekkainen uimaranta, toinen Paratiisirantaan jyrkkiä portaita pitkin sekä kolmas venekoppirantaan, mihin myöhemmin rakennettiin myös rantasauna ja pumppuhuone.²⁰³

Vuosisadan alkupuolella ja vielä 1960-luvun alussakin tyttöjen vapaa-aika oli vielä varsin työ-

196 Vehkalahti 2004, 53.

197 Lundén tiedonanto 2015.

198 Merilaita 1976.

199 Vehkalahti 2004, 88.

200 Merilaita 1976.

201 Merilaita 1976, Riihinen tiedonanto 2014.

202 Merilaita 1976.

203 Aurasmaa 1984, 6.

195 Kansallisarkiston digitaaliarkisto.

painotteista. Puutarha ja maatila tarjosivat kesätyötä useimmille oppilaille. Tytöt ahkerivat esimerkiksi navetassa, kasvihuoneilla ja kasvimaalla. Heinätalkoot olivat tyypillinen syksyn perinne. Talkoissa käytiin myös naapureiden pelloilla.²⁰⁴

Liikuntaharrastukset olivat Vuorelassa alkuaikoina tärkeässä roolissa. Suoritettiin tyttöjen ja naisten urheilumerkkejä. Myös pesäpallo, uinti, kelkkamäki ja hiihto kuuluivat alkuaikoina suosittuihin urheiluharrastuksiin. Vuorelan urheilukenttä on todennäköisesti ollut olemassa samalla paikalla jo 1950-luvulla.²⁰⁵ Kenttä on saattanut olla ensin viljelykäytössä jonka jälkeen sitä on laajennettu ja se on kunnostettu urheilukäyttöön. 1970- ja -80-luvuilla kenttä jäädytettiin talvisin luistinradaksi.

Pihapiirin muutokset

Sotavuosisista seuranneiden kriisivuosien ja elintarvikepulan myötä maataloustuotantoa pyrittiin lisäämään ja tehostamaan myös Vuorelassa. Alun perin viljelymaata tuli olla puoli hehtaaria jokaiselta oppilasta kohden. 1920-luvun alussa hankittiin lisää viljelymaata, jonka lisäksi laitos viljeli myös vuokraamaa alueen ulkopuolella. Vielä toisen maailmansodan aikana tämä järjestely osoitti tarpeellisuutensa, Vuorelassa elettiin tuolloin lähes täysin omavaraistalouden varassa.²⁰⁶

Omavaraistaloudessa eläminen vaikutti merkittävästi pihapiirin toimintoihin. Kaikki viljelykelpoinen maa viljeltiin ja otettiin hyötykäyttöön. Todennäköisesti myös osa puutarhan istutusalueista käytettiin viljelyyn ja pihan nurmialueilta nostettiin heinää seipäille. Vuorelaan, pihapiiritä vähän kauemmaksi, rakennettiin myös useita maatalouteen liittyviä apurakennuksia; rehuvarasto, kalustovaja ja kellareita ruoan säilytykseen.

Vielä 1960-luvun puolivälissä Vuorelan navetassa oli 13 lehmää, kolme emakkoa, joitakin sikoja sekä 50 kanaa ja kaksi hevosta. Maatilaan kuului 24 hehtaaria peltoa ja lisäksi noin yhdeksän hehtaaria vuokraamaa. Pelloilla viljeltiin vehnää, ohraa, kauraa, heinää, rehua ja perunaa. Puutarhassa kasvoi vihanneksia ja juureksia. 1920-luvulta lähtien puutarhassa oli myös kasvihuone, jota uudistettiin 1950-luvulla. 1960-luvun loppupuolella maatiloja lähdettiin ajamaan alas.²⁰⁷

Tilan tuotteiden lisäksi otettiin ympäröivästä luonnosta kaikki hyöty irti. Voikukkia kerättiin kahvin sekaan, metsästä taas saatiin marjoja, sienä ja käpyjä. Tytöt auttoivat myös naapuritiloilla perunatalkoissa ja kaskipelloilla.²⁰⁸ Puutarhan kukkaistutuksien kukat kasvatettiin omissa kasvihuoneissa ja myöhemmin niitä ja myös muita puutarhatuotteita myytiin lisätienestin toivossa.

1950-luvulle tultaessa Vuorelan puutarha oli saavuttanut kaiken laajuutensa, viljelykset tuottivat satoa ja huolellisesti istutetut kukkaistutukset olivat taitavien puutarhureiden jäljiltä komeimmillaan. Vähitellen 1960-luvulta eteenpäin maataloudesta alettiin kuitenkin luopua, opetus ja toiminnot siirtyivät sisätiloihin ja pihan käyttö hiipui. Navetta tyhjennettiin 1970-luvulla ja viimeinen kasvihuone suljettiin 1990-luvun lopulla. Lamavuosien tiukempi talous merkitsi myös puutarhan hoidosta ja puutarhurista luopumista. Terapiakäytössä olleita hevosia pidettiin kuitenkin vielä 1990-luvulla. Navetta ja kasvihuoneet purettiin käyttämättöminä ja huonokuntoisina vuonna 2014. Nykyisin laitoksella ei ole enää aikaisempien vuosien toiminnallista yhteyttä pihaan ja sen alkuperäisiin toimintoihin. Pihapiirin käyttämättömyys alkaa jo näkyä piharakenteissa ja pihan yleiskunnossa muun muassa hylättyinä pusikoituvina marjapensaina ja huvimajojen rapistumisena.

204 Vehkalahti 2004, 63, 104, 186.

205 Lundén 2015.

206 Vehkalahti 2004, 113.

207 Vehkalahti 2004, 299-302.

208 Vehkalahti 2004, 125.

Hevosia peltotöissä. Taustalla näkyy maatalouspihapiireille tyypillistä pistoaitaa. VKA.

1900-luvun alun kuva kohti Opistolan itäjulkisivua. Vuosisadan alussa heinää nostettiin seipäille myös pihan nurmialueilta, kun kaikki mahdollinen viljelysmaa pyrittiin hyödyntämään. VKA.

Vuorelan kasvatustieteiden puutarhatyöntekijät peltotöissä 1900-luvun alkupuolella. VKA.

Pihapiiriä Johtolan edessä. Nurmialueen reuna on rajattu liljapenkillä, joka on yhä olemassa. Johtolan edustan koivuja ei enää ole. VKA.

Johtolan edustalla oli 1900-luvun alussa runsaasti istutuksia ja seinustoilla kiipeili villiviinejä. VKA.

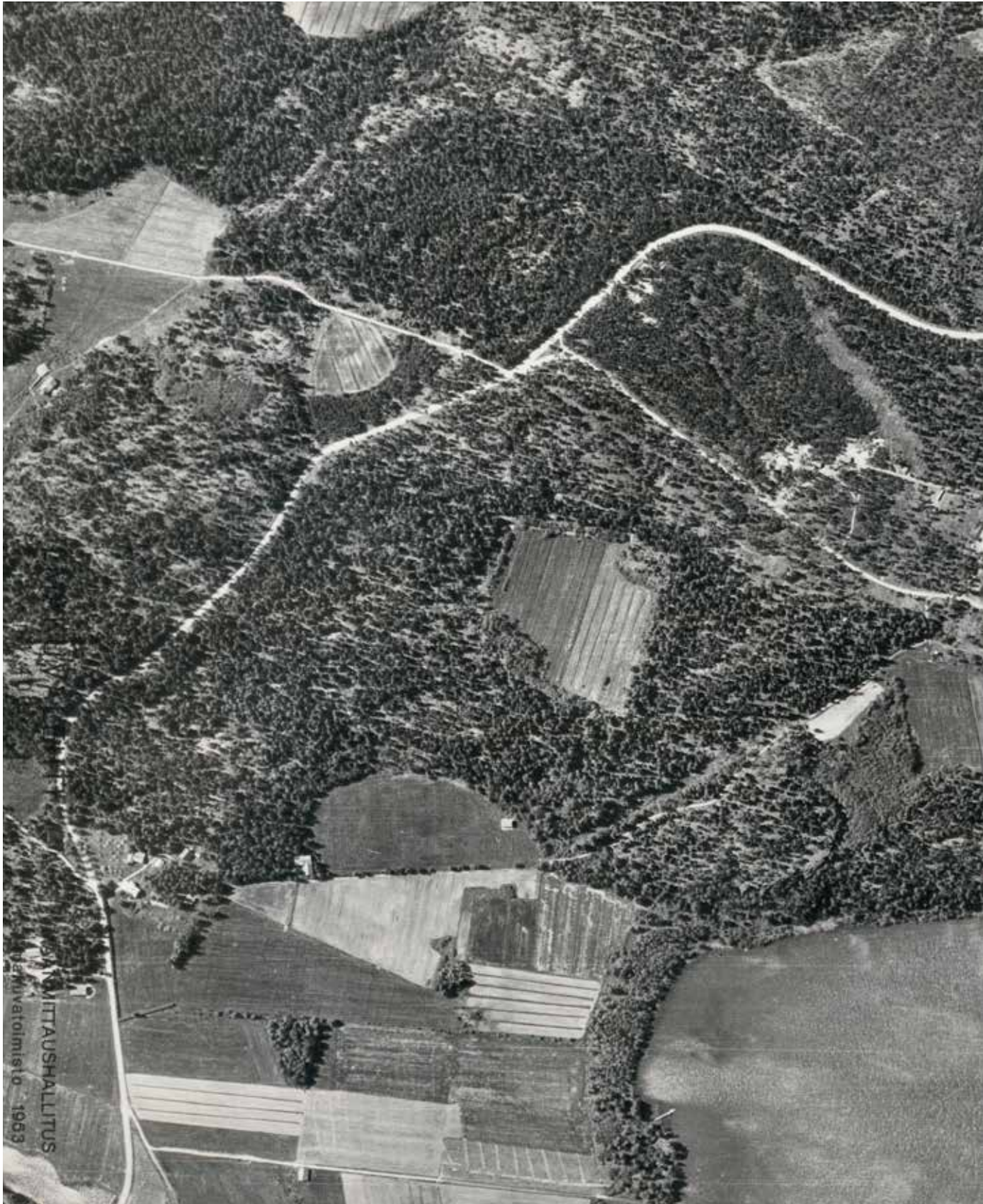
Pihan suihkulähde valmistui vuonna 1911. Suihkulähdettä ovat eri aikoina reunustaneet erilaiset kukkaistutukset. Kuva on todennäköisesti 1960-luvulta. VKA.

Näkymä Johtolan edestä kohti Miehelää ja Opistolaa. Kuva on 1960-luvulta. Suihkulähteen ympärillä on vielä runsaita kukkaistutuksia. Kulkureitit ovat selvästi nykyistä kapeampia. VKA.

Omenapuita Miehelän edessä. Omenapuut ovat yhä pihan keskeinen puutarhaelementti. Ajoittamaton kuva. VKA.

Vuorelan koulukodin ortoilmakuva vuodelta 1955. Kuvasta näkyvät Vuorelan peltoalueet, omenapuuistutukset sekä puutarhan yleiset järjestelyt ja muodot. Maankäyttö on ollut tuolloin laajimmillaan. Maanmittaushallitus, ilmakuvaomisto. KA.

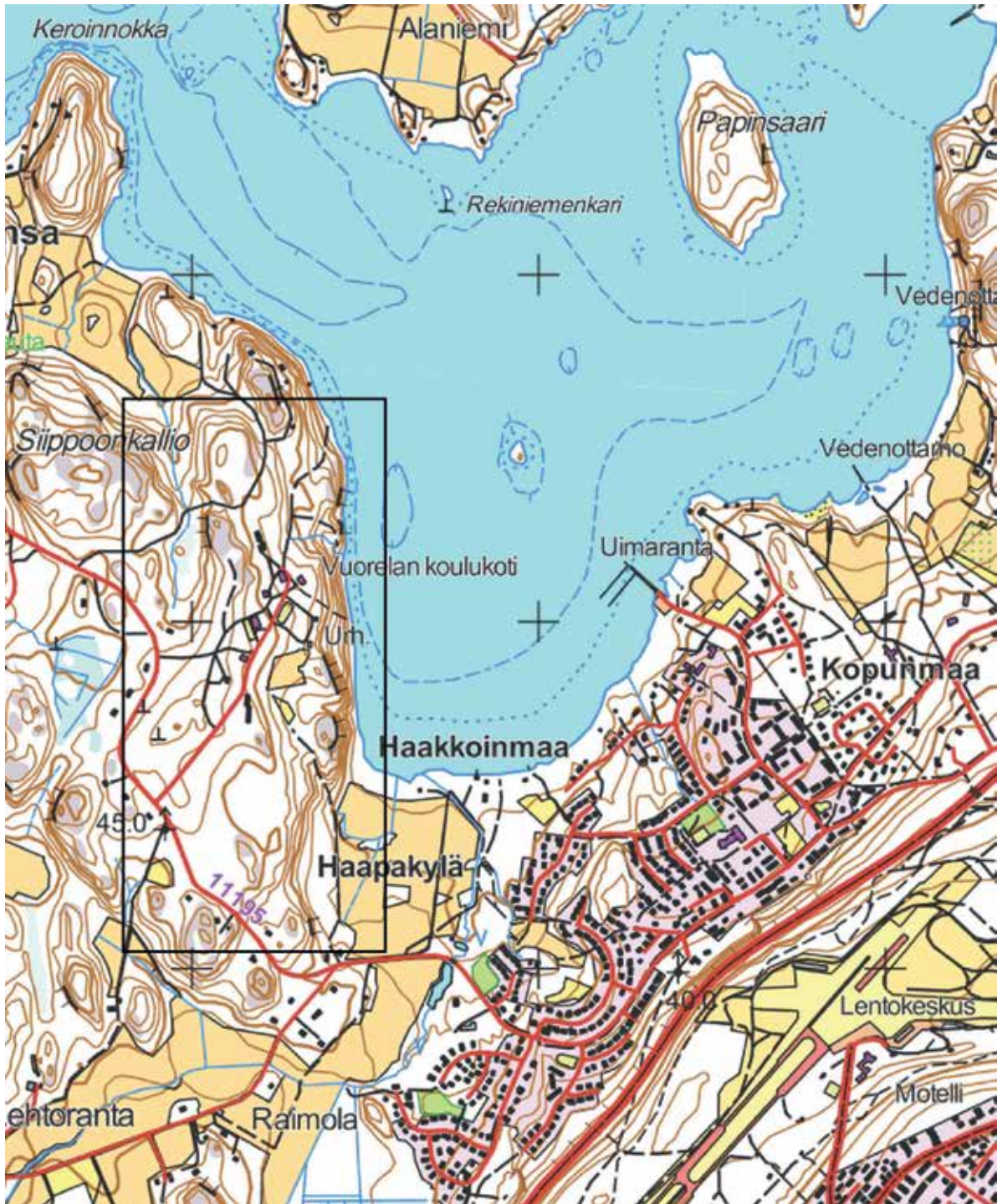

1950-luvun jälkeisiä muutoksia Vuorelan pihapiirissä ja lähiympäristössä:

- Peltoja on metsitetty ja hyötyputarhoista on luovuttu viimeistään 1990-luvulla.
- Ympäristön maankäyttö on muuttunut 1960-lähtien melko rankasti Lohjanharjun lentokeskuksen, uuden maantien sekä Nummelan taajaman kasvamisen myötä.
- Hiidenrannan uusi asuinalue on levittäytynyt Haapakylän vanhimmille pelloille ja niityille.

Vasemmanpuoleinen kartta on vuodelta 1958 ja oikeanpuoleinen vastaa nykytilaa. MML.

Vuorelan koulukoti kuvattuna todennäköisesti vuonna 1982. Edustalla on Miehelmä, takana Vanhala ja Hiidenveden komeat maisemat. Kukka- ja omenpuiistutusten lisäksi pihaa koristavat monilajiset, kukkivat pensasistutukset. VKA.

Kukka- ja pensasistutuksia suihkulähteen ympärillä Miehelän edustalla vuonna 1984. Kukat kasvatettiin omassa kasvihuoneissa. VKA.

Vanhalan seinustalla on ollut runsaasti villiviinejä ja myös edustan kukkaistutukset olivat runsaita. Kuva on vuodelta 1984.VKA.

Vuorelan koulukodin pihapiirin viistoilmakuva 16.9.1994.VKA.

6.3 Pihakaaviot

6.4 Pihan nykytila ja säilyneisyys

Pihapiirin nykytilaa on tarkasteltu kahdella katselmuskäynnillä 7.11.2014 ja 18.12.2014 sekä tutkimalla karttoja ja ilmakuvia. Pihapiiristä on otettu myös dokumentointivalokuvia.

Yleisiltä järjestelyiltään ja perusrakenteeltaan piha-alue on säilyttänyt muotonsa, niin kulkureitien kuin nurmialueiden muotojen osalta. Rakennettua aluetta ympäröi mäntyvaltainen talous- ja virkistysmetsä. Pihapiiri koostuu avoimista nurmikentistä, joita yksittäiset puut tai puu- ja pensasryhmät sekä runsaslukuiset vanhat omenapuut kaunistavat.

Tyypillisiä pihapuita omenapuiden lisäksi on kuusi sekä mänty tai mäntyryhmät. Jonkin verran on myös istutettuja pensaita, pihapuita tai pensasmaisia puuryhmiä. Pihapiirin reunalla, vanhan puutarhavajan vieressä, on komea iso kuusi. Vuorenkilpi peittää joitain pihan nurmi- ja kallioalueita. Johtolan takana kasvaa myös vuorimäntyä.

Muodollisemmat pensasistutukset ovat Johtolan ja Vanhalan seinustoilla. Istutettuja lajeja ovat muun muassa kartiotuijat, seppelvarpu, hortensia ja lumimarja. Alkuperäistä puutarhakasvillisuuttakin on säilynyt jonkin verran; esimerkiksi kolme vanhaa Sokeri Miron -lajikkeen omenapuuta Vanhalan huvimajan lähellä, pitkä liljapenkki 1930-40-luvulta sekä vanha koristeomenapuu Vanhalan edustalla. Liljapenkin on todennäköisesti perustanut ensimmäinen puutarhuri Anna Sacklén. Siinä vuorottelevat keltapäivänlilja ja ruskolilja.²⁰⁹

Peltoalueista luovuttiin kokonaan viimeistään 1980-luvulla. Vain Puuhalan viereinen pelto on yhä avoimena ja käytössä. Se on nykyisin vuokrattu ja todennäköisesti sieltä niitetään heinää. Pohjoisosan kapeaa vanhaa peltoaluetta käytettiin jossain vaiheessa koivujen kasvatukseen.²¹⁰ Vanhalan takana kasvaa vielä vanhoja viinimarja- ja karviaispensaita, mutta alue on hoitamaton ja jo pahoin pusikoitumassa.

Kulkitiet ja parkkialueet ovat sorapäälysteisiä ja hyvässä kunnossa. Pihat sijoittuvat pääsisään-
tö- ja ulostulo-ovien luoteispuolelle. Parkkialueet sijaitsevat eri

rakennusten läheisyydessä. Pihan kokonaisuuteen sopii hyvin, ettei siellä ole yhtä isoa parkkialuetta.

Alueen nykyisiä virkistystoimintoja alueella ovat vanhalla paikallaan sijaitseva urheilukenttä, koripallokenttä Opistolan vieressä, alueen eteläosasta alkava viisireikäinen fresbeegolfrata sekä aluetta lännessä kiertävä pururata.

Johtolan takaa kulkee kapea, paikoin vaikeakulkuinen polku rantasaunalle. Paratiisirantaan johtavat portaat ovat sammalen ja kaatuneiden puiden peitossa. Portaat eivät ole olleet käytössä pitkiin aikoihin. Suunnitelmissa on kuitenkin puhdistaa ja kunnostaa portaat sekä huvimaja.²¹¹ Portaiden kunnostus lisäisi turvallisuutta ja parantaisi rantaan pääsyä. Urheilukenttä on kunnostettu 2000-luvun alussa ja siihen on laitettu suojakan-
gas ja uusi kivituhkerakros.²¹²

1990-luvun jälkeen puutarhanhoitoon ei ole enää panostettu ja se on näkyvässä myös pihapiirissä. Yleisilme etenkin päarakennusten läheisyydessä on kuitenkin säilytetty siistinä ja huoliteltuna. Vanhoja omenapuita on vielä runsaasti, vaikkakin ne kaipaavat hoitoa ja niitä voisi asteittain alkaa uudistamaan. Pihapiirissä ei ole enää aikaisemmin pihalle tyypillisiä koivuja. Vanhat koivut on kaadettu huonokuntoisina eikä tilalle ole istutettu uusia.

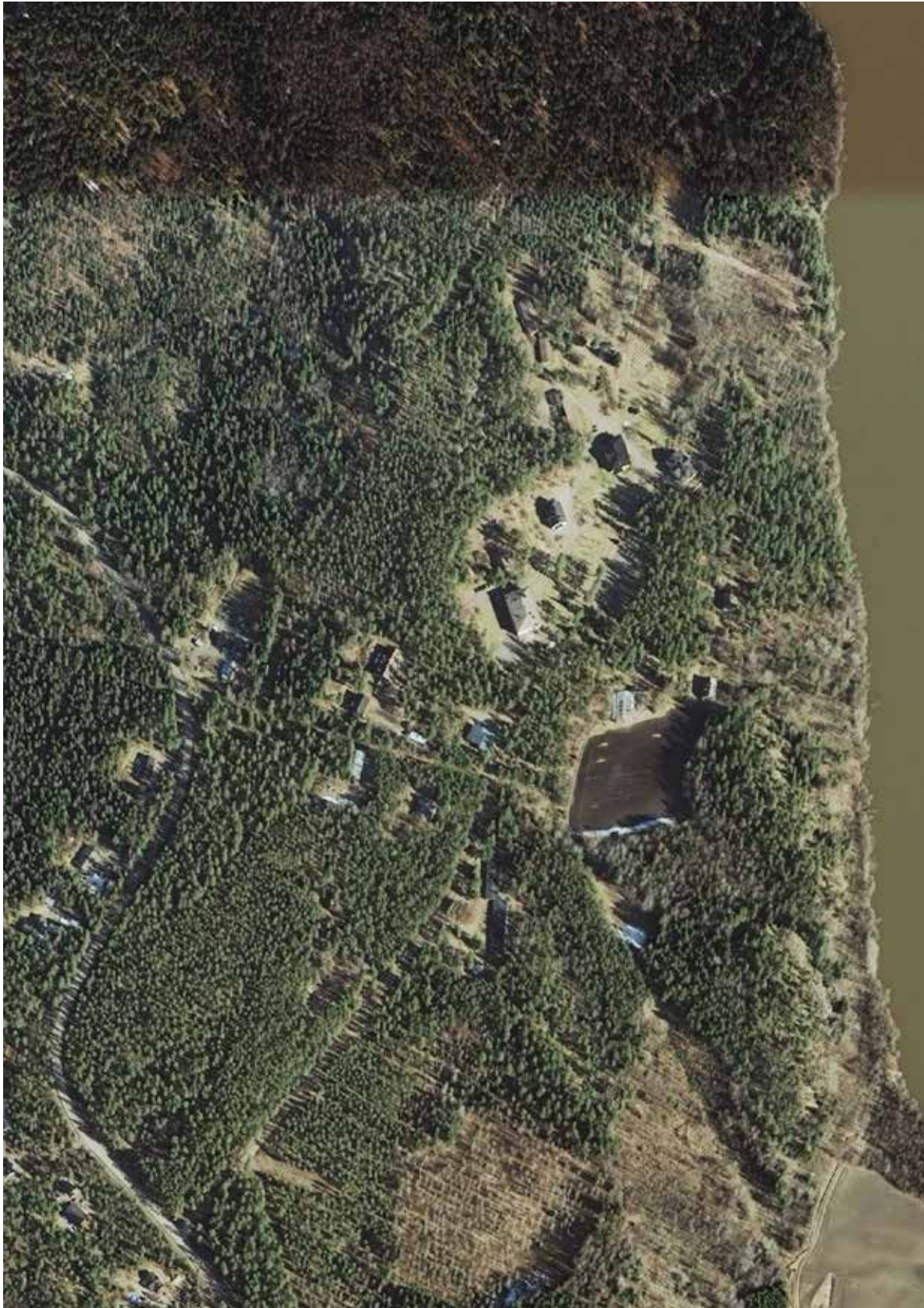
Inventointihetkellä loppuvuodesta 2014 pihapiirissä sekä lähimetsissä suoritettiin kattava puuston hakkuu. Pihapiirin maisemaa avattiin, kallistuneita ja huonokuntoisia puita poistettiin koko koulukodin alueelta sekä teiden varsilta. Pihapiiristä avattiin myös näkymiä järvelle. Pihapiirille tyypillisiä vanhoja hyväkuntoisia yksittäisiä mäntyjä ja muutama muu maisemapuu säästettiin. Erityisesti näköyhteys järvelle on parantanut pihapiirin tunnelmaa merkittäväällä tavalla.

209 Lunden tiedonanto 2015.

210 Riihinen tiedonanto 2014.

211 Riihinen tiedonanto 2014.

212 Riihinen tiedonanto 2014.

Vuorelan alueen uusimmassa ortoilmakuvassa hahmottuvat hyvin piha-alueen avoimuus sekä aluetta ympäröivät metsät. Ortokuvien ajantasaisuus on 3–10 vuotta, kuva on haettu 31.10.2014. MML.

Vuorelan kasvatustalouden opettajattaret Paratiisirannan portailla 1900-luvun alussa. Portaat ja kaitteet olivat tällöin puisia. VKA.

Vuorelan jyrkiltä rinteiltä voi nähdä pillkottavan Hiidenveden sekä taustan kumpuilevan maaston. Taustalla Raatosaaari eli Hannansaari. Kuva on ajoittamaton. VKA.

Nykyisin rantaan johtavat portaat ovat sammaloituneet ja huonossa kunnossa. Ylimmän askelman sivussa on päiväys 10.7.1023. Huvimaja sijaitsee portaiden yläpäässä.

Johtolan seinustan villiviinit on poistettu ja tilalle on istutettu pilarituijia ja matalia pensaita.

Vanhalan edustan uusia istutuksia.

Vuorelan ranta on kivistä ja vaikeakulkuista. Kuvassa on vanhan pesulan hiekkaranta.

Vuorelan koulukoti sijaitsee jyrkän kallion päällä komealla paikalla. Rannassa vasemmalla on pumppuhuone, venevaja ja rantasauna. Uimahuone on kuvassa oikealla. Kuva on otettu Hiidenrannan venerannasta.

Urheilukenttä on ollut olemassa ainakin jo 1950-luvulla. Sitä on pidennetty Johtolan suuntaan 1970-luvulla. Aikaisempina vuosina kenttä myös jäädytettiin luistelua varten.

Pihan perusrakenne, tiestö ja viheralueet, ovat säilyneet alusta alkaen lähes samana. Nykyisin pihapiirin keskeinen puutarhaelementti on vanhat omenapuut. Pihanäkymä kohti Opistolaa.

Nurmialueita on tuettu paikoin kivisillä tukimuureilla. Kuvan vino kuusi sekä taustan monilatvaiset männyt kaadettiin loppuvuoden 2014 harvennuksessa.

Vanhala ja Johtola. Edustalla vanhaan suihkulähteeseen sijoitettu vesiallas ja istutuksia. Vuoden 2014 hakkuiden jälkeen suihkulähteeltä on jälleen näkymä Hiidenvedelle.

Puuston harvennuksen jälkeen Vanhalan takaa avautuu järvimaisema Hiidenvedelle.

Johtolan itäpuolella on kivimuurilla tuettu nurmialue ja joitakin istutuksia; vuorimäntyä ja vuorenkilpeä. Takana näkyvät Vanhala ja sen huvimaja.

Johtolan huvimaja on päässyt huonoon kuntoon. Huvimajalta alkavat jyrkät portaat Paratiisirantaan.

Saapuminen Vuorelaan. Vasemmalta Mieheliä, Vanhala ja Johtola. Oikealla on urheilukenttä, joka on todennäköisesti rakennettu 1960-luvulla.

Talouksrakennukset sijaitsevat mäntymetsän keskellä, tien varrella, pihapiirin reuna-alueilla.

7

Yhteen- veto

Vuorelan koulukotialueella on runsaslukuinen määrä erilaisia rakennuksia, jotka sijaitsevat väljästi suurella, 57 hehtaarin tilalla. Koulukodissa on nykyisin 26 oppilaspaikkaa ja 46 työntekijää. Vanhimmat, vuosina 1893–1902 valmistuneet, rakennukset muodostavat yhä tyttöjen koulukodiksi suunnitellun laitospokkaisuuden ytimen.

Opistolaa voidaan pitää ensimmäisen rakennusvaiheen 1893–1902 päärakennuksena. Sen rationaalisessa rakennustavassa korostuvat paloturvallisuus ja hygienia. Tyyllillisesti Opistola edustaa päättymässä ollutta aikakautta, uusrenessanssia. Johtolassa on puolestaan huvila-arkkitehtuurin piirteitä. Sen uusrenessanssityyliin on sekoittunut jo jugendin piirteitä. Johtola sijaitsee tien päätteellä ja sen koordinaatio poikkeaa muista rakennuksista.

Vuorelan perustamisvaiheen rakennusten sommitelmat ovat symmetrisiä, mutta kokonaisuus ei perustu muotoaiheeseen. Rakennukset on sijoitettu rinteen suuntaisesti, suurin piirtein etelä-pohjoinen-akselille. Ensimmäisen rakennusvaihe kesti noin 10 vuotta, ja koulukodin oppilaspaikkojen lukumäärä kaksinkertaistui tänä aikana. Tämän vaiheen vanhimpien ja uusimpien rakennusten eroavaisuuksiin vaikuttivat toiminnan mittakaavan muutos sekä vuosisadan vaihteen tyylin ja rakennustekniikan murros. Myös suunnittelijat,

Sebastian Gripenbergiä lukuun ottamatta, vaihtuivat, mikä luonnollisesti vaikutti ilmaisuun.

Vuorelan tyttöjen kasvatustaloksen kokonaisratkaisuun perustana oli korostuneesti kasvatusideologia, jota laitosarkkitehtuurin tuli palvella ajanmukaisin keinoin. Laitoksen ensimmäisen johtajattaren Henna Hernbergin osuus rakennuspaikan ja -tehtävän määrittämisessä oli merkittävä. Vuorelan vanhimman vaiheen arkkitehtonisesta kokonaisuudesta muotoutui epädogmaattinen ja välitön. Tyttöille pyrittiin rakentamaan kodinomainen, pehmeämpiin arvoihin perustuva laitos, jolle oli haettu mallia Tanskasta ja Saksasta. Vuorelan suunnitteluperiaatteet olivat erittäin moderneja, erityisesti kun Vuorelaa vertaa toiseen samanaikaiseen, pojille rakennettuun Koivulaan. Opistolan komea arkkitehtuuri kertoo myös valtion vakavasta panostuksesta tyttöjen kasvatustalokseen.

1920–1950-luvulla alueelle rakennettiin joukko maatalousrakennuksia ja 1940–1950-lukujen taitteessa puurakenteinen Puuhala. 1960–1970-lukujen näkyvimpiä rakennuksia ovat tiiliseinäiset matalat rivi- ja omakotitalot henkilökunnalle ja oppilaille.

Laitoksen tekninen varustelutaso oli alusta alkaen aikaansa nähden nykyaikainen, erityisesti kun huomioon otetaan sen sijainti. Alueelle rakennettiin pumppulaitos ja vesijohto jo 1902–1903, sähkövalot

saatiin 1903, ja 1918 alueelle saatiin sähkögeneraattori. Vuonna 1927 alueelle rakennettiin vesijohtoverkko.

Kasvatuslaitoksen rakennusryhmä sijoitettiin maisemallisesti upealle paikalle mäntyrinteen tasaiselle hiekkakankaalle. Koulukodin avoimia pihvoja rajasivat tuuheat havumetsät. Pistoaidoilla eläimet pidettiin poissa viljelypalstoilta. Tärkeimpiä rakennuksia ja pihvoja korostettiin kartanoympäristöille tyypillisiin kukkaistutuksin ja koristekasvein. Pihoihin liittyi myös hyötypuutarhoja. Lähiympäristöön ei kuitenkaan liittynyt varsinaista puutarhataiteellista otetta, vaikka pihapiirissä on jo mainittujen kukkaistutusten lisäksi erityisiä elementtejä, kuten vuonna 1911 toteutettu suihkulähde ja Johtolasta rantaan kulkevat portaat.

1920-luvulla alueelle toteutettiin paljon maatalousrakennuksia, kuten juurekaskellarit, kavinavetta ja joukko vajoja. Maataloustoiminta ja puutarhanhoito olivat laajimmillaan toisen maailmansodan jälkeen 1950-luvulla. Vuorelassa ei kuitenkaan ole sellaista viljelymaisemaa, jota olisi tarpeen suojella ja pihvoja ympäröivä metsä on talousmetsää. Tämän selvityksen aikana lähiympäristön maisemaa raivattiin kaatamalla puita järven puoleiselta rinteeltä, mikä muutti pihapiirien maisemaa avoimmaksi.

Käyttö

Kasvatuslaitos muuttui koulukodiksi 1946. Laitoksen toiminta on periaatteessa säilynyt samana, mutta sen luonne on muuttunut vuosikymmenten saatossa, mikä on puolestaan heijastunut erityisesti lähiympäristöön ja rakennusten sisätiloihin jatkuvina muutoksina. Rakennusten julkisivut ovat säilyneet yleisesti ottaen hyvin.

Eräs merkittävä muutos liittyy nuorten asumiseen. Perustamisvaiheessa kasvatuslaitokseen sijoitetut

nuoret viettivät siellä koko lapsuutensa, nykyisin keskimääräinen sijoitus aika on noin kaksi vuotta. Vuorelassa asuminen on nykyisin lyhytaikaisempaa. Alussa tytöt asuivat suurissa saleissa ja nykyisin asumisyksikönä on kuuden huoneen muodostama soluasunto, jossa on yhteinen keittiö sekä oleskelu- ja saniteettitilat. Vanhoissa rakennuksissa toimivan koulukodin kompastuskiveksi on muodostunut nykyinen säädös, jonka mukaan oppilaan asuinhuoneen minimikoon on oltava vähintään 12 neliömetriä. Kun tietyn laadun omaavat laitokset kilpailevat hinnalla, jokainen ylimääräinen neliö merkitsee lisäkustannuksia ja heikentää laitoksen kilpailukykyä. Moinen vaatimus huonekoosta istuu huonosti vanhaan rakennukseen.

Toinen suuri muutos on poikien tulo Vuorelaan 1980-luvulla, mikä heijastuu koulukodin henkilökunnan mukaan sisätilojen kovaan käyttöön. Henkilökunta esitti tutkijoille toivomuksen, että sisätiloissa käytettäisiin jatkossa kestäviä ja omin voimin korjattavia materiaaleja.

Kolmas asumiseen liittyvä muutos liittyy henkilökuntaan. Laitoksen työntekijät asuivat alueella aina 1970-luvulle saakka ja Vuorelaan rakennettiin uusia henkilökunnan asuinrakennuksia vielä 1960–1970-luvuilla. Asuinrakennusten arkkitehtuuri kuvastaa työyhteisön sosiaalista hierarkiaa. Johtaja asui alueella ensin omassa huoneistossaan Vanhalassa ja pian huvilamaisessa Johtolassa. Myöhemmin johtaja asui kunnostetussa Kisalassa aina 1980-luvulle saakka. Enää alueella asuu yksi tai kaksi henkilökuntaan kuuluvaa.

Koulukodin toimintaa rytmittävät asuminen ja koulunkäynti. Aina 1960-luvulle saakka myös maataloustyöt, käsityöt ja puutarhanhoito olivat tärkeitä toimintamuotoja. Työharjoittelulla oppilaita kouluttiin piioiksi ja maataloustöihin. Nykymuotoinen toiminta ei kytkeydy pihoihin tai ympäristöön.

Koulukodissa ei enää ole työharjoittelua. Vuorelan lähialueita käytetään ainoastaan virkistystoimintaan, mitä varten koulukodin alueelle on rakennettu frisbeegolfrata. Myöskään pesula tai ranta-alue ylipäätään ei ole enää käytössä. Pihoja hoiti pitkään (1919–1958) puutarhuri Anna Sacklén, jonka työn jälki näkyy kasvi-istutuksissa. Kun valtion koulukodeissa siirryttiin 1990-luvun lamavuosina budjettirahoituksesta tulosvastuullisuuteen, koulukoti joutui luopumaan puutarhurista ja karsimaan kiinteistönhoitokulujaan. Neljännesvuosisadan jatkunut asiantila näkyy nykypäivänä selvästi kiinteistöjen ja pihan ränsistyneisyytenä. Tämän työn aikana syksyllä 2014 purettiin kaikkiaan viisi huonokuntoista rakennusta: 1920-luvun kivinavetta, 1970-luvun kasvihuone, 1950-luvun kasvihuoneen huoltorakennus ja vajoja. Helposti herääkin kysymys, mihin nykymuotoinen koulukotitoiminta tarvitsee niin suuren maa-alueen ja laajat pihat kuin mitä Vuorelassa on.

Vuorela verrattuna muihin koulukoteihin

Vuorelan koulukoti rakennettiin neitseelliseen maastoon ja se on ensimmäinen tyttöjä varten rakennettu koulukoti maassamme ja nykyisin vanhin toiminnassa oleva koulukoti. Vuorelan rakennusohjelma mataline puurakennuksineen ja puistomaisine ympäristöineen edustaa kodinomaista laitosta, jonka esikuva oli hampurilainen, perhemalliin perustuva Das Rauhe Haus, johon ylihallituksen suunnittelijat kävivät tutustumassa. Pojille samanaikaisesti rakennettu Koivula edusti kasvatuksellisesti toista linjaa: kovaan kuriin ja valvontaan sekä kivistä rakennuksiin perustuvaa ratkaisua.

Koulukodit sijoitettiin etäälle kaupungeista, joiden arveltiin olevan moraalisesti turmelevia. 1960-luvul-

ta alkaen eristäytyneisyyttä on purettu tietoisesti ja koulukodin ja yhteiskunnan välille on luotu linkkejä. Vuorela on nykyisin fyysisesti Haapakylästä ja muusta Nummelasta eristyksessä oleva alue, vaikka sillä on toiminnallisia yhteyksiä lähiympäristöön. Periaatteessa koulukodin alueella voi kuka tahansa liikkua jokamiehen oikeuksiin perustuen. Aluetta ei ole aidattu. Koulukoti käyttää toimintaansa esimerkiksi läheisen koulun tiloja ja työntekijät asuvat lähialueilla.

Työn haasteita

Tutkimuksen suurena haasteena oli selvittää, mitä rakennuksia Vuorelan alueella ylipäätään nykyisin on olemassa. Lähtötietoina saamissamme Senaatti-kiinteistöjen KOKI-raportissa oli mukana aikaisemmin purettuja rakennuksia, ja alueella havaitsimme sellaisia rakennuksia, joilla ei ollut kiinteistötunnusta. Vei aikansa selvittää, että tiettyille rakennuspaikoilla oli joskus sijainnut rakennus, joka oli purettu ja jonka paikalle oli rakennettu uusi. Myös kartta-aineisto herätti kysymyksiä suunnitelmien toteutuneisuudesta.

Tämän raportin tuloksena monet yksittäiset tiedot rakennusvaiheista täsmentyivät. Esimerkiksi Mieheliä on valmistunut vasta 1900, vaikka se esiintyy jo 1892 asemapiirroksessa. Järven rannassa sijaitseva pesula kuuluu vanhimpien rakennusten joukkoon. Myös Hissulan rakennusajankohdaksi täsmentyi 1893. Vanhemmista huvimajoista tyyliltään ja rakennustavaltaan poikkeava huvimaja Kisalan vieressä on todennäköisesti rakennettu 1940-luvun lopulla. Tutkimuksemme perusteella alueella ei ole ollut vanhempaa rakennuskantaa.

Lähteet

Arkistolähteet

Kansallisarkisto (KA)

Museoviraston arkisto (MV)

Senaatti-Kiinteistöjen arkisto, Helsinki (Sk)

Vihdin kunnan kaavoitus

Vihdin kunnan rakennusvalvonnan arkisto (VRakVA)

Vuorelan koulukodin arkisto (VKA)

Painamattomat lähteet

Ahonen, Kaisa. (päiväämätön, mahdollisesti vuodelta 1980) *Vuorelan koulukoti, Vihti. Selvitys ”Opistola”-nimisen rakennuksen rakennushistoriasta ja sen huomioon ottamisesta peruskorjauksen yhteydessä.*

Arkisto: MV.

Aurasmaa, Anna, 1984. *Vuorelan kasvatuslaitos 1910-1920-luvuilla. Kenttätöharjoitus Bo Lönnqvistin johtamassa proseminaarissa 24.10.1984.*

Arkisto: VKA.

Engel Suunnittelupalvelut Oy, 8.5.2003. *Vuorelan koulukoti. Miehelä. Kuntoselvitys peruskorjausta varten.* Helsinki.

Engel Suunnittelupalvelut Oy, 15.5.2003. *Vuorelan koulukoti, Miehelä-rakennus, peruskorjaus. Hanke-suunnitelma, alustava.* Helsinki.

Engel Suunnittelupalvelut Oy, 27.2.2004. *Vuorelan koulukoti, Miehelä-rakennus, peruskorjaus, hanke 4920. Rakennusselostus.* Helsinki.

Forsius-Nummela, Johanna, 1994. *Vihdin maisemahistoriallinen selvitys.* Moniste, jota säilyttää Vihdin museo.

Insinööritoimisto Raksystems Oy, 18.5.2006. *Vuorelan koulukoti. Rakennus Vanhala ja Opistola. Sisäilmatutkimukset, lattiamateriaalin asbestianalyysi, kuntotutkimusseloste.* Vantaa.

Insinööritoimisto Raksystems Oy, 14.8.2006. *Vuorelan koulukoti. Rakennus Vanhala. Kosteustekniset tutkimukset, mikrobitutkimukset, kuntotutkimusohjelma.* Vantaa.

ISS Suunnittelupalvelut Oy, 30.6.2006. *Vuorelan koulukoti, Vanhala-rakennus. Hankeselvitys, peruskorjaus ja muutostyöt.* Helsinki.

ISS Suunnittelupalvelut Oy, 15.1.2007. *Vuorelan koulukoti, Vanhala-rakennus, hanke 7352, rakennusselitys.* Helsinki.

ISS Suunnittelupalvelut Oy, 15.2.2010. *Vuorelan koulukoti, Johtola-rakennus, ulkovaipan peruskorjaus, rakennusselitys.* Helsinki.

Inspecta Oy, 2010. *Kuntoarvio* (Opistola, Johtola, Kisala, Puuhala, Kanervikko).

Merilaita, Toivo, 1976. *Muistoja lapsuusvuosilta*. (Toivo Merilaidan isä oli Vuorelan ensimmäinen vouti.) Arkisto: VKA.

Museoviraston Seija Linnanmäen matkakertomus 10.1.2003. *Vihti, Vuorelan koulukoti, Miehelä-rakennus*. Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu-osaston Suojelun seurannan aineistokokoelma.

Museoviraston 14.1.2003 antama lausunto dnro 103/601/2002. *Vihti, Vuorelan koulukodin Miehelä-rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo*. MV.

Museoviraston 7.1.2004 antama lausunto dnro 43/601/2003. *Vihti, Vuorelan koulukodin Miehelä-rakennuksen korjauksen L2-suunnitelma*. MV.

Museoviraston 6.10.2006 antama lausunto dnro 21/601/2006. *Vihti, Vuorelan koulukoti, rakennus Vanhalan hankesuunnittelu*. MV.

Painetut lähteet

B. J. 1932. Hugo Lindberg, negrologi. *Arkkitehti* 1/1932, 1.

Haikari, Janne, 2009. *Latu auki elämään – Sippolan koulukodin historia 1909–2009*. Kouvola: Sippolan koulukoti.

Haila, Sirpa, 1998. *Suomalaisuutta rakentamassa – Arkkitehti Sebastian Gripenberg kulttuurifennomanian lipunkantajana*. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.

Halila, Aimo, 1967. *Suomen Rakennushallinto 1811–1961*. Helsinki: Valtion Painatuskeskus.

Harju, Erkki-Sakari (toim.), 2012. *Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776–1805*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1373.

Hurme, Eija (toim.), 2012. *Vihdin asutushistoriaa, kulttuurimaisemaa ja vanhaa rakennuskantaa*. Vihti: Vihdin kulttuurisäätiö.

Jung, Bertel, 1930. Magnus Schjerfbeck. *Arkkitehti* 7/1930, 102.

Ketola, Eino, 1997. *Vihdin historia 1918–1965. Maanjoon aika*. Vihti: Vihdin kunta ja Vihdin seurakunta.

Kuusela, Kirsti (toim.), 1982. *Vihdin kulttuurihistorialliset rakennukset ja alueet*. Vihti: Vihdin kunta.

Matrikel öfver Tekniska realskolans och Polytekniska skolans i Helsingfors samt Polytekniska institutets i Finland lärare och elever 1849–1897. 1899. Kotka: J. Nyléns boktryckeri.

Myllyniemi, Seppo, 1990. *Vihdin historia 1800–1918*. Vihti: Vihdin kunta.

Siilasvuo, Louise, 2005. *Kotiniemen kasvatuslaitos/koulukoti 1905–1988*. Vilppula: Vilppulan vankila.

Sinisalo, Jarkko (2001). Vankeinhoidon rakennukset. *Rakennusperintömme: kulttuuriympäristön lukukirja*. Toim. Lounatvuori, Irma ja Putkonen, Lauri. Helsinki: Rakennustieto.

Uudenmaan liitto, 2012. *Missä maat on mainiommat – Uudenmaan kulttuuriympäristöt*. Helsinki: Uudenmaan liiton julkaisuja E114.

Vehkalahti, Kaisa, 2002. Vuorelan kasvatustytöiden työt ja pahantapaisuuden sukupuoli 1900-luvun alun Suomessa. *Tulkintoja tytöistä*. Toim. Sanna Aaltonen ja Päivi Honkatukia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 224–250.

Vehkalahti, Kaisa, 2003. Hilda ja Jenny huonoilla teillä. Kasvatustytöiden elämää 1900-luvun alussa. *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia*. Toim. Sinikka Aapola ja Mervi Kaarninen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 238–259.

Vehkalahti, Kaisa, 2004. *Kissanpäiviä ja koulunkäyntiä. 110 vuotta kasvatustyötä Vuorelan koulukodissa*. Vihti: Vuorelan koulukoti.

Vehkalahti, Kaisa, 2011. Kasvatustulos modernin kansalaisuuden rakentajana. *Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historia II – Valistus ja koulunpenkki*. Toim. Anja Heikkinen ja Pirkko Leino-Kaukiainen. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 389–404.

Yleisten rakennusten ylihallitus. *Suomenmaan virallinen tilasto XVI Yleiset rakennukset; 1. Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus vuosilta 1888–1892, 1894*. Helsinki: Keisarillisen Senaatin Kirjapaino.

Ympäristöministeriö, 1993. *Maisemanhoito – Maisema-aluejärjestelmän mietintö I*. Ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992.

Verkkolähteet

Arkkitehtuurimuseon verkkosivut, Sebastian Gripenbergin arkkitehtiesittely
<http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16210923>
Haettu 27.10.2014

Arkkitehtuurimuseon verkkosivut, Magnus Schjerfbeckin arkkitehtiesittely
<http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=10639639>
Haettu 7.11.2014

Biografiakeskuksen Kansallisbiografia-verkko-palvelu. Viljo, Eeva Maija, 2000. Hugo Lindberg.
<http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3382/>
Haettu 12.12.2014

Digi - Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot, sanomalehtihaku:
<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

26.8.1893 Uusi Suometar no 197, artikkeli ”Vuorelan kasvatustilasto”
<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/585555?term=Wuorelan%20kasvatustilasto&term=Wuorelan%20kasvatustilasto#?page=3>
Haettu 5.11.2014

22.9.1893 Åbo Underrättelser no 257, artikkeli ”Korrespondens”
<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/568673?term=bygga&term=Wuorela%20uppfostningsanstalt#?page=2>
Haettu 5.11.2014

6.6.1901 Suomalainen Wirallinen Lehti no 129, artikkeli ”Virallisia ja laillisia julkistuksia”
<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/702021?term=Wuorelan%20kasvatustilasto#?page=1>
Haettu 5.11.2014

19.2.1902 Päivälehti no 41, artikkeli ”Huolenpito laiminlyödyistä lapsista”
<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/673681>
Haettu 5.11.2014

4.4.1902 Uusimaa no 37, artikkeli ”Kasvatustilat”
<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/755515?term=rakennus&term=rakennukseen&term=rakennuksella&term=Rakennus&term=rakennusta&term=Wuorelan%20kasvatustilat&term=rakennukset#?page=3>
Haettu 5.11.2014

4.2.1903 Suomalainen Wirallinen Lehti no 28, artikkeli ”Virallinen osasto”
<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/755515?term=rakennus&term=rakennukseen&term=rakennuksella&term=Rakennus&term=rakennusta&term=Wuorelan%20kasvatustilat&term=rakennukset#?page=3>
Haettu 5.11.2014

Finna-hakupalvelu:

Sibelius-lukio
<https://hkm.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005%3A0000057u>
Haettu 7.11.2014

Ullanlinnakatu 2, Kasarmikatu 24, Punanotkonkatu 1.
<https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005%3Ak0042jb>
Haettu 7.11.2014

Helsingin kaupungin digitoidut asiakirjat. 1904. *Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1902*. Helsinki.
http://www.hel.fi/static/tieke/digitoidut_asiakirjat/helsingin_kunnalliskertomukset/pdf/1902/1902.pdf
Haettu 21.1.2015

Hiidenvesi
<http://www.hiidenvesi.fi>
Haettu 23.1.2015

Kansallisarkiston Vakka-tietokanta:

Järvilinnan vastaanottokoti
<http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action;jsessionid=36800D970656153B2471959648903FE0?kuvailuTaso=AM&avain=2452.KA>
Haettu 20.11.2014

Pernasaaren koulukoti

<http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action?kuvailuTaso=AM&avain=2453.KA>

Haettu 20.II.2014

Laajasalon rakennusinventointi, Aino Acktén huvila. <http://www.hel.fi/hel2/kaumuseo/rakennusinventoinnit/laajasalo/jakelu/rakennukset/09143000010002001.htm>

Haettu 7.II.2014

Lemberg, Anna, 2013. Riistetty vapaus. Yläneen tyttökoti ja tyttöyden tulkinnat 1955-1971. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto, Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, Suomen historia.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/94334/graduLemberg2013.pdf?sequence=2>

Haettu 5.II.2014

Maanmittauslaitoksen kartta-aineistot, Paikkatietoikkuna.

<https://www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/kartta>

Haettu 14.IO.2014

Maanmittauslaitos: vanhat painetut kartat, peruskartat (ruutu 204105) vuosilta 1958, 1963, 1972, 1984 ja 1990.

<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Haettu 12.II.2014

Museoviraston kulttuuriympäristön rekisteriportaali: Sairilan koulukoti

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/rapea/read/asp/r_kohde_historia_list.aspx?KOHDE_ID=200198

Haettu 20.II.2014

Museoviraston kulttuuriympäristön rekisteriportaali: Vuorelan koulukoti

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx?sovellus=rapea&taulu=T_KOHDE&tunnus=200053

Haettu 14.IO.2014

Museoviraston kulttuuriympäristön rekisteriportaali: Vuorelan ulkorakennukset

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=119295&tyyppi=pdf&kunta_id=927

Haettu 5.II.2014

Museoviraston kulttuuriympäristön rekisteriportaali: Muinaisjäännösrekisteri

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx

Haettu 5.II.2014

Museoviraston RKY-sivut:

Koivulan kasvatustulos/Keravan vankila

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=935

Haettu 20.II.2014

Kotiniemen kasvatustulos

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=400

Haettu 20.II.2014

Käyrän kasvatustulos

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1753

Haettu 20.II.2014

Perttulan oppilaitos

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1001

Haettu 20.II.2014

Sääksjärven parantolat ja Kiljavan opisto

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4155

Haettu 7.II.2014

Vuorelan koulukoti

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1018

Haettu 14.IO.2014

Östensön koulukoti (Lagmansgårdens skolhem)

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4592

Haettu 20.II.2014

Östersundomin kartano, kappeli ja Björkudde-
nin huvila http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1544

Haettu 7.II.2014

Nummelan kylähistoria:

<http://www.helsinki.fi/kansalaismuisti/nummela/>

Haettu 22.I.2015

THL:n verkkosivut, Suomen koulukodit:

Harvialan koulukoti

<http://www.valtionkoulukodit.fi/harviala.html>

Lagmasgårdens skolhem, Pietarsaari

<http://valtioneoulukodit.fi/lagmansgarden.html>

Limingan koulutuskeskus

<http://www.valtionkoulukodit.fi/liminka.html>

Sairilan koulukoti Mikkelissä

<http://www.valtionkoulukodit.fi/sairila.html>

Sippolan koulukoti

<http://www.valtionkoulukodit.fi/sippola.html>

Vuorelan koulukoti

<http://www.valtionkoulukodit.fi/vuorela.html>

Haettu 24.10.2014

Suullisia tietoja ovat antaneet

Kujala, Anna-Maija. Vuorelan koulukodin johtaja. Tapaaminen Vuorelan koulukodilla 17.10.2014, 6.-7.11.2014 ja 18.12.2014.

Lunden, Hilve. Vuorelan koulukodin viimeinen puutarhuri. Anna-Maija Kujala haastatteli häntä 30.12.2014. Lisäksi täydentävä sähköpostiviesti 11.1.2015.

Riihinen, Reijo, Vuorelan koulukodin kiinteistönhoitaja. Tapaaminen Vuorelan koulukodilla 17.10.2014, 7.11.2014 ja 18.12.2014.

ark-byroo

Arkkitehtitoimisto ark-byroo

Kustaankatu 3

00500 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

p. 010 2350 566